ޔައުމިއްޔ ނަންބަރު: 2102/83
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
yWacimauyw gehuIlijmw genctuiyacrw
2102 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 40 ވަނަ ޖަލްސ
10 ޑިސެ މް ބަރ 2102

1. ދުޢާ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الزحوي الزحين، الحود هل اّلصالة اّلسالم على رسْل هلا عّلى آلَ صّحبَ هّي اّاٍل. މަޖިލިސް
ފެށުނީ.
2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މި ވަގުތު ޖަލްސާ އަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 22 ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން.
3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިޢުލާނު ކުރުމާއި ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
-3.1 މިއަދުގެ އެޖެންޑާގެ ނަންބަރަކީ އޖ.40/3/2102/
-3.2 ޔައުމިއްޔާ ފާސްކުރުން. ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު 73/2112 އިން 75/2112 އަށް 3 ޖަލްސާގެ ޔައުމިއްޔާ. އެ އީ
2112 ވަނަ އަހަރުގެ 3 ވަނަ ދައުރުގެ 33 ވަނަ ޖަލްސާއިން ފެށިގެން 35 ވަނަ ޖަލްސާ އަށް ހުރި ޔައުމިއްޔާތައް.
މި ޔައުމިއްޔާތައް މަޖިލީހުގެ ވެބްސައިޓުގައި ޝާޢިޢުކުރުމަށްފަހު އެއްވެސް މެންބަރަކު އިޞްލާޙެއް
ހުށަހަޅުއްވާފައިނުވާތީ، ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން މި ޔައުމިއްޔާތަކަކީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން ޤަބޫލުކުރާ
ޔައުމިއްޔާތަކެއް ކަމަށް ނިންމައިފިން.
4. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އެޖެންޑާ ނަންބަރު 4. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން. ކޮމިޓީތަކުގެ ބައްދަލުވުންތައް. 27 ޑިސެމްބަރ 29 ،2112
ޑިސެމްބަރ 31 ،2112 ޑިސެމްބަރ 2112ގައި ބޭއްވުނު ކޮމިޓީތަކާއި އެ ކޮމިޓީތަކުގައި ހޭދަވި ވަގުތުތައް
1

އިޢުލާނުކުރުން. 27 ޑިސެމްބަރ 2112 ވީ ބުރާސްފަތި ދުވަހުގެ ހެނދުނު 9:11 އިން ރޭގަ ނޑު 23:11އާ ދެމެދު 5
ކޮމިޓީ އެއްގެ ބައްދަލުވުން ބޭއްވިފައިވޭ. މިގޮތުން އެ ދުވަހު ޖުމްލަ 5 ގަޑިއިރާއި 41 މިނިޓު ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުމުގައި
މެންބަރުން ހޭދަކުރައްވާފައިވޭ. 29 ޑިސެމްބަރ 2112 ވީ ހޮނިހިރު ދުވަހުގެ ހެނދުނު 11:11 އިން ފެށިގެން މެންދުރު
12:31 އަށް 1 ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުން ބޭއްވިފައިވޭ. މިގޮތުން އެ ކޮމިޓީގެ 1 ގަޑިއިރާއި 21 މިނިޓު ކޮމިޓީގެ
ބައްދަލުވުންތަކުގައި މެންބަރުން ހޭދަކުރެއްވި. 31 ޑިސެމްބަރ 2112 ވީ އާދީއްތަ ދުވަހުގެ ހެނދުނު 11:15 އިން
11:25 އަށް 1 ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުން ބޭއްވިފައިވޭ. މިގޮތުން އެ ކޮމިޓީގައި 11 މިނިޓު ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން
ހޭދަކުރައްވާފައިވޭ. މިއަދު ކޮމިޓީގެ ބައްދަލު ވުންތައް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތް. 9:31ގައި ޢާއްމު ކޮމިޓީ. 11:15ގައި
ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލާ ކޮމިޓީ. 14:11ގައި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ
ކޮމިޓީ.
5. ސުވާލު
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެޖެންޑާ ނަންބަރު 5ގައި މިއަދު މަސައްކަތެއް ނެތް.
6. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މޭޒުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ ނަންބަރު 6. މަޖިލީހުގެ ރައީސްގެ މޭޒުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން. -6.1 ޕޮލިސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަނުގެ
މެންބަރުންގެ ތެރެއިން މެންބަރަކު އިސްތިޢުފާދީފައިވާތީ، އެ މެންބަރުގެ ބަދަލުގައި މެންބަރަކު ޢައްޔަންކުރެއްވުމަށް
ޓަކައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 5/2118 ފުލުހުންގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ 1 ވަނަ ނަންބަރާއި 2 ވަނަ
ނަންބަރުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ނަންފުޅު އަނބުރާ ގެންދަވާފައިވާ ކަން އަންގަވާފައި
ވާތީ އެކަން އިޢުލާނުކުރުން. އާދެ! ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީފުޅު މަޖިލީހަށް އިއްވާލަދެއްވުމަށް
އަޅުގަ ނޑު އަމީންޢާއްމަށް ދަންނަވަން.
އިދާރީ މޭޒުން އިއްވެވުން:
2

5 ޑިސެމްބަރު 2112ގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުން ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީއާ ހަވާލާދެއްވައި، ޕޮލިސް އިންޓެގްރިޓީ
ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން މެންބަރަކު އިސްތިޢުފާދެއްވާފައި ވާތީ، އެ މެންބަރުގެ ބަދަލުގައި މެންބަރަކު
ޢައްޔަންކުރެއްވުމަށް ޓަކައި ޤާނޫނު ނަންބަރު 5/2118 ފުލުހުންގެ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ 1 އާއި 2ގައި
ވާ ގޮތުގެ މަތިން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާފައިވާ ހ. ހަބަރުގޭ، ޑެޕިއުޓީ ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް ރިޓަޔަ ރޑް
މުޙައްމަދު ރިޝްވާނުގެ ނަންފުޅު މިހާރު އަނބުރާ ގެންނަން ބޭނުންވާ ވާހަކަ ދެންނެވީމެވެ. އަދި އެ ކޮމިޝަނުގެ
މެންބަރުކަމަށް އެހެން ބޭފުޅެއްގެ ނަންފުޅު ފަހުން ފޮނުވާނެ ވާހަކަ ވެސް ދެންނެވީމެވެ. އިޙްތިރާމު ޤަބޫލުކުރެއްވުން
އެދެމެވެ. 13 ޞަފަރު 26 .1434 ޑިސެމްބަރ 2112. ޚާދިމުކުމް. މުޙައްމަދު ވަޙީދު.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ، އެހެންކަމުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މިހާރު އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އެ ނަންފުޅު މިހާރު އަނބުރާ
ގެންދެވުނީ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިގަންނަން. އަދި އެކަން އިޢުލާނުކުރަން. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް، މަނަދޫ
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޠާރިޤު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޠާރިޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް އަޅުގަ ނޑު މި ނެގީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 23 ވަނަ މާއްދާ އާއި 75
ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކޮށް. އާދެ! ޤާނޫނުއަސާސީގެ މި 2 މާއްދާ އަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ، ނ. އަތޮޅު މާފަރު ރައްޔިތުން އެ ތިބީ އިހުތިޖާޖުކުރުމުގަ. ރަށުގައި ހުރި ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއް
ބަންދުކޮށްގެން އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ހުރި ކަންބޮޑުވުންތަކެއް ފާހަގަކުރުމަށް ޓަކައި. މި ހާލަތުގައި އެ ރަށުގެ
އެއަރޕޯޓެއް ނުހެދި، އެއަރޕޯޓާ ގުޅިފައި ހުރި އެރަށުގެ އެތައްއެތައް އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކެއް މެދުކެނޑިފައިވާތީ، އެ
އިހުތިޖާޖުކުރުމުގައި ތިއްބާ ވަޙީދު ޙަސަން މަނިކު ފުރައިގެން އެ ދިޔައީ ނިއު ޔިއަރ ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ،
ސަރުކާރުން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
3

ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ކަމަކަށް ބަލައެއް ނުގަންނަން. ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ނިޒާމާ ބެހޭ
މައްސަލަ އެއް ނޫން ތީކީ އިށީނދެވަޑައިގަންނަވާ! އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ދެން މިހާރު މި ދަންނަވަނީ މަޖިލިހުގެ
ކޮމިޓީތަކަށް އައި ބަދަލުތައް. ޤައުމި ސަލާމަތާ ބެހޭ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއް ޒަތްތެރި
މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاެلهގ ބަދަލުގައި، ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފު
ހަމަޖެއްސުމަށް ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޕާލަމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ ފަރާތުން ސިޓީ ފޮނުއްވާފައި ވާތީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ގަވާއިދުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ 2ގެ (ނ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އެކަން އެގޮތަށް އިޢުލާނުކުރަން.
7. މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރަންޖެހޭ ބިލާއި ޤަރާރު
8. ކުރިން ތަޢާރަފުކުރެވިފައި އޮތް ބިލެއްގެ ކުށެއް އިޞްލާޙުކުރުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އެޖެންޑާ ނަންބަރު 7 އަދި 8 ގައި މިއަދު މަސައްކަތެ އް ނެތް.
9. އިބްތިދާޢީ ބަހުސް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެޖެންޑާ ނަންބަރު 9. އިބްތިދާއީ ބަހުސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟު
ރަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2111، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ
ބިލު. މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވާފައި ވާނީ، 27 ނޮވެމްބަރ 2112ގައި ބޭއްވުނު 2112 ވަނަ އަހަރުގެ 3 ވަނަ
ދައުރުގެ 25 ވަނަ ޖަލްސާގަ. މި ބިލު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިދެއްވާނީ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟު
ރަޝީދު.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
السالم عليكن. .` ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2111، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް ...ވަނަ
އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު. ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2111، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް އަންނަނިވި
އިޞްލާޙުގެނަ އުން. ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އަންނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. ލައިސަންސަށް އެދި
4

ހުށަހަޅާ ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅަންޖެހޭ ހުރިހާ މަޢުލޫމާތުތަކެއް އެމް.އެމް.އޭ އަށް ހަމައަށް ލިބޭ ތާރީޚުން ފެށިގެން 5
(ފަހެއް) މަސް ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެމް.އެމް.އޭ އިން ލައިސަންސް ދޫކުރަންވާނެ އެވެ. އަދި މި މުއްދަތު ގުނާނެ ގޮތް
އެމް.އެމް.އޭ އިން ކަ ނޑައަޅައި ޢާއްމުކުރަންވާނެ އެވެ. ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ބ) އަންނަނިވި ގޮތަށް
އިޞްލާޙުކުރުން. މި މާއްދާގެ (ހ)ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ 5 (ފަހެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެމް.އެމް.އޭ އަށް
ލައިސަންސް ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުމަކަށް ހުއްދަދެވުނުކަން ނުވަތަ ނުދެވޭކަން އަންގާފައިނުވާ ނަމަ
ބެލެވޭނީ އެދިފައިވާ ލައިސަންސް ދޫކުރެވެނީ ކަމުގަ އެވެ. ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ (ހ) އަންނަނިވި
ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. އެއްވެސް ބޭންކަކަށް ކްރެޑިޓު އެކްސްޕޯޝަންގެ ގޮތުގައި ގިނަވެގެން ބެހެއްޓޭނީ މި ޤާނޫނުގެ
ދަށުން އެމް.އެމް.އޭ އިން ހަދާ ގަވާއިދުގައި ކަ ނޑައަޅާފައިވާ މިންވަރަށެވެ. އަދި އެފަދަ ގަވާއިދަކުން އަންނަނިވި
ކަންތައްތައް ކަ ނޑައެޅިދާނެ އެވެ. -1 އެއް ފަރާތަކުން ނުވަތަ މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެމް.އެމް.އޭ އިން ހަދާ ގަވާއިދެއްގެ
ދަށުން އެއް ފަރާތެއް ކަމަށް ބަލަންޖެހޭ ފަދަ ގުޅިފައިވާ ފަރާތްތަކުން ކްރެޑިޓު އެކްސްޕޯޝަންގެ ގޮތުގައި ކިނަވެގެން
ބެހެއްޓޭނެ މިންވަރު. -2 މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެމް.އެމް.އޭ އިން ހަދާ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން މާނަކުރާ ކޯޕަރޭޓިވް
ގްރޫޕަކުން ކްރެޑިޓް އެކްސްޕޯޝަންގެ ގޮތުގައި ގިނަވެގެން ބެހެއްޓޭނެ މިންވަރު. 3. މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެމް.އެމް.އޭ
އިން ހަދާ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން ލާޖް އެކްސްޕޯޝަން ކަމަށް ބަޔާންކުރާ ހުރިހާ ދަރަނި، ގިނަވެގެން ބެހެއްޓޭނެ މިންވަރު.
ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އުނިކުރުން. ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 37 ވަނަ މާއްދާ (ހ) އަންނަނިވި
ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. -37 ބޭންކުތަކަށާއި އެހެނިހެން މާލީ އިދާރާތައް މެދުވެރިކޮށް ފައިސާ ބަދަލުކުރުމަށާއި
އެކައުންޓުތަކަށް ވައްދަންޖެހޭ ފައިސާ ވައްދާ އެކައުންޓުތަކުން ދޫކުރަންޖެހޭ ފައިސާ ދޫކުރުން. އެކައުންޓުތައް
ހިސާބުކުރުމަށާއި ފައިސާ ދެއްކުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ އިންސްޓްރޫމަންޓުތައް ހިސާބުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ކޯޕަރޭޓު
ސިސްޓަމުތަކާއި ޕޭމެންޓު ސިސްޓަމުތަކާއި ސެޓެލްމެންޓު ސިސްޓަމުތަކާ، ކްލިއަރ ސިސްޓަމުތައް ބޭންކުތަކުން ނުވަތަ
އެމް.އެމް.އޭ އިން ގާއިމުކުރެވިދާނެ އެވެ. މި ހަރަކާތްތައް ހިންގުމަށް ބޭނުންވާ ގަވާއިދުތަކާއި އުސޫލުތައް އެމް.އެމް.އޭ
އިން އެކުލަވައިލެވިދާނެ އެވެ. އަދި އެމް.އެމް.އޭ އިން ގާއިމުކުރާ މިފަދަ ސިސްޓަމުގައި ބައިވެރިވުމަށް އެމް.އެމް.އޭ އިން
ބޭންކުތަކަށް އަންގައިފި ނަމަ، ބޭންކުތަކުން އޭގައި ބައިވެރިވާންވާނެ އެވެ. ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
އަންނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. (ށ). ދެ އޮންސައިޑް ދޭތެރޭގައި 2 (ދޭއް) އަހަރު ދުވަހަށްވުރެ ގިނަނުވާ ގޮތުގެ
މަތިން އެމް.އެމް.އޭ އިން ގަވާއިދުން ބޭންކުތަކުގައި އޮންސައިޑް އެގްޒަމިނޭޝަން ހަދަންވާނެ އެވެ. ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ
63 ވަނަ މާއްދާ އަންނަނިވި ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުން. 63. އެމް.އެމް.އޭ އިން ހުއްދަހޯދުމަށްފަހު، އަދި އެމް.އެމް.އޭ އިން
ކަ ނޑައަޅާ ޝަރުޠުތަކަކާއި އެމް.އެމް.އޭ އިން ގަވާއިދުތަކެއް އެކުލަވައިލައިފި ނަމަ، އެ ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ
މަތިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭން ބޭރުގައި ހިންގާ ޑިޕޮސިޓު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއްގައި ބޭންކުތަކުން
ބައިވެރިވާންވާނެ އެވެ. އަދި އެމް.އެމް.އޭ އިން ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުން ގާއިމުކުރާ ޑިޕޮސިޓް
5

އިންޝުއަރެންސް ސް ކީމެއްގައި ބައިވެރިވުމަށް އެމް.އެމް.އޭ އިން ބޭންކުތަކަށް އަންގައިފި ނަމަ، އެ ބޭންކަކުން އޭގައި
ބައިވެރިވާންވާނެ އެވެ. ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 63 ވަނަ މާއްދާގެ ފަހަތަށް އަންނަނިވި 2 މާއްދާ އިތުރުކުރުން. -64
އެމް.އެމް.އޭ އިން ބޭންކުތަކަށް ދޭ ޚިދުމަތްތަކަށް އެކަށީގެންވާ ފީ އެއް ނުވަތަ ޗާޖެއް ނެގިދާނެ އެވެ. (ށ) އަހަރީ ފީ
އެއް، ނުވަތަ ލައިސެންސް ފީ އެއް ދެއްކުމަށް އެމް.އެމް.އޭ އިން ބޭންކުތަކަށް އެންގިދާނެ އެވެ. މާލީ، -65
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާލީ ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރުމަށާއި ހަރުދަނާކުރުމަށާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފައިނޭންޝަލް އިންކްލޫޒިން
އިތުރުކުރުމަށާއި ހަރުދަނާކުރުމަށާއި މި މަގުސަދުތައް ހިމެނޭ ގޮތަށް އެމް.އެމް.އޭ އިން ފަށާ، ނުވަތަ ކުރިއަށް ގެންދާ
މަޝްރޫޢުތަކުގައި މާލީ އިދާރާތަކާ ބެހޭ އިދާރާ އެއް ނުވަތަ އިދާރާތައް ބައިވެރިވުމަށް އެންގުމުގެ ބާރު އެމް.އެމް.އޭ އަށް
ލިބިގެންވެ އެވެ . މިފަދަ އެންގުމެއް އެމް.އެމް.އޭ އިން އަންގައިފި ނަމަ، އެމް.އެމް.އޭ އިން އަނގާ ގޮތެއްގެ މަތިން އެ
މަޝްރޫޢެއްގައި އެ އިދާރާއަކުން ނުވަތަ އެ އިދާރާތަކަކުން ބައިވެރިވާންވާނެ އެވެ. -9 މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ބުނެވިދިޔަ
ޤާނޫނަށް އިތުރުކުރާ ނުވަތަ އުނިކުރާ މައްދާތަކާ ގުޅިގެން އެ މާއްދާތަކުގެ ނަންބަރު ތަރުތީބުކުރުން. ބުނެވިދިޔަ
ޤާނޫނުގެ ވަކި މާއްދާތަކެއް ނުވަތަ ވަކި މާއްދާތަކެއްގެ ބަޔަކަށް ހަވާލާދީފައިވާ ތަންތަން މި ޤާނޫނަށް ގެނެސްފައިވާ
އިޞްލާޙުތަކާ ގުޅިގެން ބަދަލުކުރެވޭނެ އެވެ. މި ޤާނޫނަށް ޢަމަލުކުރަން ފަށާނީ މި ޤާނޫ ނު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ
ގެޒެޓުގައި ޝާޢިޢުކުރާ ދުވަހުން ފެށިގެންނެވެ. އާދެ! މިއީ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ހުށަހަޅާ ބިލު. މި
ބިލަކީ އެމް.އެމް.އޭ އާއި އަދި ބޭންކުތަކާ ދެމުދުގައި މިހާރު ކުރެވެމުންދާ މުޢާމަލާތް އިތުރަށް ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި
ސަރުކާރުން ގެނައި ފުރިހަމަ ބަދަލެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އަދި މީގެ ސަބަބުން އެމް.އެމް.އޭ އާއި
ބޭންކުތަކާ ދެމެދުގައި މިއަދު މިހާރަށްވުރެ ރަނގަޅު ގުޅުންތަކެއް އުފެދި، އަދި އޭގެއިތުރުން މިހާރު ބޭންކުތަކަށް
ކުރިމަތިވެފައިވާ ދަތިތަކަށް ވެސް އިތުރު ހައްލެއް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. އަދި މިއަދު މި
ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ބިލަކީ މިއީ މި ވަގުތަށް އެމް.އެމް.އޭ އާއި އަދި ބޭންކުތަކުން ވެސް ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތަކެއްގެ ހައްލު
ހޯދުމަށް ޓަކައި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލެއް. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މި ބިލާ މެދު ފުންކޮށް
ވިސްނުމަށްފަހުގައި އަދި މި ބިލު ދާ ކޮމިޓީއަކުން އިތުރަށް މިކަން ދިރާސާކުރުމަށް ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތުގެ އަލީގައި މި
ބިލު ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ފާސްވެގެން، މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެން މި ބިލު ޤާނޫނަކަށް ވެގެންދިއުން. އަޅުގަ ނޑަށް
ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މިހާހިސާބުން އަޅުގަ ނޑު 1 ގަޑިއިރުގެ ބަހުސްގެ ފުރުޞަތު މި ހުޅުވާލަނީ.
ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު.
6

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ޤާނޫނު ނަންބަރު 24/2111، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާ ބެހޭ
ޤާނޫނު އިޞްލާޙުކުރުމަށް ސަރުކާރުން މި ހުށަހަޅާ އިޞްލާޙުގައި ސަބަބަކަށް މި އޮންނަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުގެ
މިހާރުގެ ހާލަތަށް ބަލާއިރު އެ ޤާނޫނުގެ ބައެއް މާއްދާތައް ބޭންކުތަކުގެ މައްޗަށް ފުރިހަމަ އަށް ތަންފީޛުކުރުމުގައި
ދަތިތަކެއް ދިމާވެފައިވާތީ އެ ޤާނޫނު އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ފެންނާތީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެއްވެސް ހާލެއްގައި މި
ހުށަހެޅުނު އިޞްލާޙުގެ ސަބަބުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް މީގެ ސަބަބުން ކުރާނެ ފައިދާ އެއް ނުވަތަ އަންނާނެ
އެދެވޭ ބަދަލެއް އޮޅުންފިލާކަށެއް ނެތް. އަދި އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގޭ މީ ކޮން ސަރުކާރަކުން ހުށަހެޅި ބިލެއް ކަމެއް. އެއީ
ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބިލެއް އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ހުށަހަޅާނެ ފަރާތެއް މި ތަނަށް އެނގެންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ވޯޓުން އެނގެން އޮތީ އެމް.ޑީ.ޕީ ކަމަށް ސަރުކާރުގައި ޤާނޫނީ ގޮތުން ބެލެނިވެރި އަކީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ހަމަ އަމިއްލަ
މެންބަރަކު ހުށަހެޅި ބިލެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދެކެނީ. އަނެއްކާ އަޅުގަ ނޑުމެން ހަމަ ތަކުރާރުކޮށް މި ދަންނަވަނީ
އިޤްތިޞާދު ހެޔޮކުރުމަށް، ނުވަތަ އިޤްތިޞާދަށް ހެޔޮ ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ވިސްނާ ސަރުކާރަކުން ކަންތައްތައް ކުރާ
އުސޫލަކުން ނޫން މިއަދު ބަޣާވާތުގެ ބާރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވެފައި ތިބި ފަރާތްތަކުން ކަންތައް
ކުރައްވަމުންދަނީ. ކުޑަކުޑަ މިސާލެއް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މެލޭޝިޔާގެ ނެކްސްބިޒާ އެއްކޮށް
ހަދާފައިވާ ބޮޑު ޖަރީމާ ކަމަށް ވާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މަނިކުފާނުގެ
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި އެކަން ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށް، މި ތަނަށް ރިޕޯޓެއް ފޮނުވީ. އެކަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންގެ އިއްތިފާޤުން އެއީ އިޤްތިޞާދަށް ގެއްލުންވާ ކަމަކަށް ވާތީ، އެއީ އިޤްތިޞާދު ހީނަރުވާ ކަމަކަށް ވާތީ
އެކަން އުވާލަން އެންގީމާ، އިއްތިފާޤަކުން ޑރ.ވަޙީދު ފުރައިގެން ދިޔައީ މެލޭޝިޔާ އަށް. އިއްތިފާޤަކުން އިމިގްރޭޝަން
ދިޔައީ ޑިފެންސް މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް. އިއްތިފާޤަކުން އެތާނގައި ހުރީ ކުރިން އެ ތަނަށް އެހެލާފައި ހުރި ޅިޔަނު. ޔޭ
ކޭސާ އިއްތިފާޤުހޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އަނެއް ދުވަހު މި އަންނަނީ ބޭންކުގެ ބިލަށް އިޞްލާޙު. ބޭންކާ ބެހޭ
ޤާނޫނަށް އިޞްލާޙު. އެހެންކަމަކަށް އިޞްލާޙު. ދެން ކިހިނެއްތޯ މިކަން ޤަބޫލުކުރާނީ. ކިހިނެއްތޯ މި ވާހަކަ
ދެކޮޅުޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް މިހާރު ވެރިކަމަށް އަރާހުރި ބަޣާވާތުގެ ރައީސް ނުބައްލަވާ. އެ
މަނިކުފާނު ކަންކުރައްވާނެ ގޮތަކަށް ކަން ކުރައްވަނީ. ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ކެކުޅުމާއި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ
އުދާސްތަކަކަށް، އިހުސާސްތަކަކަށް އެ މަނިކުފާނު ނުބައްލަވާ. ނ. އަތޮޅު މާފަރުގައި މިއަދު ކީއްވެގެންތޯ
މުޒާހަރާކުރަމުން އެ ދަނީ؟ ނ.އަތޮޅު މާފަރުގައި އެއަރޕޯޓު އެޅުމަށް ޓަކައި މައުމޫނުގެ ސަރުކާރުން ނެގި ފައިސާތައް
ކޮބައިތޯ؟ އަދި ޖެހިގެން އައި ސަރުކާރުން ވެސް އެތާނގައި އެއަރޕޯޓު ނޭޅި އޮތީ ކީއްވެގެންތޯ؟ އަދި މިއަދުގެ
ސަރުކާރުން މިއަދު ރައްޔިތުން ނިކުމެ އެ މީހުން އިހުތިޖާޖުކުރަމުންދާއިރު އެ އަޑު އަހާނެ ވެރިއަކު އެތާނގައި ނެތީ
ކީއްވެގެންތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭތޯ ކުރިސްމަސް ޗުއްޓީހަދަން. ނިއު ޔިއަރ ޗުއްޓީ ހަދަން. އެކަމަކު ވެސް ދަންނަވަން
7

އޮތީ މިއީ ކިހާވަރެއްގެ އިއްތިފާޤެއް ބާވައޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބިކަ ރައްޔިތުން ނިކަމެތި ހާލުގައި އިންޑިޔާ
ހައިކޮމިޝަންދޮށުގައި ތިބޭއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގޭ ޚާރިޖީ ވަޒީރު ޗުއްޓީގައި ހުންނެވީމާ، ޔޭ ކޭސާ އިއްތިފާޤުހޭ. ދެން ކޮން
ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނެއްތޯ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ނުދަންނަވާތި މައުޟޫޢަށް ވާހަކަދައްކައްޗޭ. މިއަދު
މައުޟޫޢަށް ވާހަކަދެއްކޭނީ މައުޟޫޢާ އެއްގޮތަށް ދިވެހި ޤައުމުގެ ކަންތައްތައް ކުރިއަށްދަންޏާ. އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން
ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބި ނުލާހިކު ފުންނާބުއުސް ސިޔާސީ މީހުންނާއި އިޤްތިޞާދީ މީހުންނާ، ޤާނޫނީ ވަކީލުންނާ އަދި
އާދައިގެ ނިކަމެތި ރައްޔިތުންގެ ފެންވަރުގެ މީހުން ތިބެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ބަސްބުނީ ނެކްސްބިޒް
އުވައިލާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ނުބުނަން ރައީސް ވަޙީދު އެ ތަނަށް ޗުއްޓީއަކަށް ދާށެކޭ. އެ މަނިކުފާނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ފާޅުކުރާ ބައެއް އެއްޗިހީގެ މާނަ ވެސް މިހާރު ރަނގަޅަކަށް ފަހުމެއް ނުވޭ. ހަމަ އުވާލީ މެލޭޝިޔާ އަށް. ހަމަ އުވާލީ
ޑިފެންސް މިނިސްޓްރީ ދަށަށް. ދެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަމެއް މިހާރު އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު
ނާޒިމާ ހަވާލުކުރަންވީހެން. އަޅުގަ ނޑަށް މާ ރަނގަޅު މިހާރު އެ މަނިކުފާނު ރައީސްކަމުގައި ހުންނެވިއްޔާ. އެ
މަނިކުފާނުވިއްޔާ ހުރިހާ ކަމެއް ކުރަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެހެންވީމާ، މަނިކުފާނު ހަމަ އާދަކާދައިގެ މަތީން މިހާރު
ތި އިންނަވަނީ އިސްޖަހައިގެން. އަޅުގަ ނޑާ ދިމާލަށް ބަލަން ހުރީމަ، އަޅުގަ ނޑަށް ވެސް މި ވާހަކަދެއްކޭނީ ރަނގަޅަށް.
މަނިކުފާނު ނިންމަވާފައި އޮތް ފުރިހަމަ، ޙިކުމަތްތެރި ނިންމުމަކަށް ތާއީދުކޮށް އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަދައްކަނީ. އެއީ
މެލޭޝިޔާގެ ނެކްސްބިޒާ އެއްކޮށް މި ހިންގާފައިވާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހުން ފާސްކޮށްގެން ނަގަންޖެހޭ ފައިސާ ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރުހުމެއް ނެތި ދީގެން، މެލޭޝިޔާއާ އެއްކޮށް މި ހިންގި ގުޅުން. މެލޭޝިޔާ އެއް ނޫން. ނެކްސްބިޒާ
އެއްކޮށް. ދެން އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރާ މި ބިލު މި ހުށަހެޅީ އަނެއްކާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރި އެޗް.އެސް.ބީ.ސީ އާއި ސްޓޭޓް
ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާ އާއި މޮރިޝަސް ބޭންކާއި ޝީސެލްސް ބޭންކާ، މި ހުރިހާ ބޭންކުތައް ދިވެހިންނަށް އަނެއްކާ
ނަގަންބާއޭ. އެޗް.އެސް.ބީ.ސީ ދިވެހިންނަށް. ސްޓޭޓް ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާ ދިވެހިންނަށް. މިހެން ނަގަމުންނަގަމުން ގޮސް
ނަގާނެ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ސިޔާސީ މީހުންނަށް ފެންނަނީ ސިޔާސީ މަޤްޞަދެއް ހާސިލުރަންވީމަ. އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ލޮބުވެތި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަސީޙުގެ ކޮއްކޯފުޅުގެ ވާހަކަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ކިހާވަރަކަށްތޯ އަޑުއަހަނީ. އެއީ
ސުވާލަކީ. އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު ނުބުނާނެ، ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ގެއްލުންވާ ގޮތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު
ބައްޓަންކުރާކަށް. އެ މަނިކުފާނަށް އެންމެ ރަނގަޅަށް އެނގޭނީ. އެ މަނިކުފާނު އެ ފައިސާ ޗާޕުކުރަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، މި އަންނަ އަހަރަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ކިތައް މިލިޔަންތޯ ޗާޕުކުރަން ވިސްނާފައި އޮތީ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން
މިއަދު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ކައިރީ އަހަންވީ ސުވާލަކީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރި ބަޖެޓުގައި ކިތައް ރަށަށްތޯ އެއްވެސް ސެއްޅި އެއްގެ މިންވަރު ވެސް ނެތީ.
މިއަދު މާފަރުގެ ރައްޔިތުން، އިއްޔެ ބުރުނީގެ ރައްޔިތުން، މާދަމާ އެހެން ރަށެއްގެ ރައްޔިތުން އިހުތިޖާޖުކުރަމުންދާނެ
8

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވެރިކަމާ ހަވާލުވެތިބި މީހުން ބޭއިންސާފުން ޢަމަލުކުރަމުންދާތީވެ.
މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލި ކޮންމެ ދިމާލަކުން ފެންނަނީ ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ހުއްޓިފައި އޮތް ތަން. އާސަންދާ
ނިޒާމަށް ބޭސްފަރުވާ އަށް ރައްޔިތުންގެ އަތުން ފައިސާނަގާ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ މިއަދުގެ ސަރުކާރަށް
ވެރިވެ ތިބި މީހުންގެ ތެރޭގައި ހަމަނުޖެހުން އޮތް ތަން. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ
ޕްރައިމަރީގައި އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަނީ އިލްހާމު އަޙްމަދަށް. ކުރީ ދުވަހު ދެންނެވިން ރިޔާސީ ކެނޑިޑޭޓަކީ ކާކުކަން.
އިލްހާމް އަޙްމަދާއި ޢުމަރު ނަޞީރާ ނުކުމެ ސަރުކާރު ވައްޓާލަން މަސައްކަތްކުރީ. އެހެން ބޭފުޅުން ނުކުމެ އެއް ނޫން.
އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޖެހުނު ދަތުރު އެތާ އެ ޖެހެނީ. އިޚްލާޞްތެރިކަން ހުރި މީހެއްގެ ގައިގައި،
ފުއްކިބާގައި ޖެހުން ނޫން ކަމެއް އެތާގައި ނުކުރާނެ. އެހެން ކަންތައްތައް ކޮށްގެންނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި
ދަންނަވާލަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ދާންވީ ސީދާ މަގަކީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ވެރިންނަށް އެއްބަސްވެވޭ
މަގެކޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީ ގޮތުން ޚިޔާލުތަފާތުވިޔަސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ޕްލޭނަކަށް ސިޔާސީ އެންމެހައި
ވެރިން އެބަ އިއްތިފާޤުވާންޖެހޭ. އެ ނޫން ގޮތަކަށް، އެއް ދުވަހަކު ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނު، އަނެއް ދުވަހު އަންހެނުންނާ
ބެހޭ ޤާނޫނު، ކުޑަކުދިންނާ ބެހޭ ޤާނޫނު މިހެން އިޤްތިޞާދެއް ނާންނާނެ ރަނގަޅު މަގަކަށް. ހުރިހާ މީހުން އެބަ ޖެހޭ
އެއްބަސްވާން އެއް މަގަކަށް.
މުލަކު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 2112 އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ވަކިވެގެންދާއިރު 2113 އަށް
މަނިކުފާނަށާއި މަޖިލީހުގެ ހަމަ އެންމެ މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު އިޚްލާޞްތެރި ތަހުނިޔާ ދަންނަވަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އުފެއްދުންތެރި އަހަރަކަށް 2113 ވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. އާދެ! ސަރުކާރުން
މި ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް ގެންނަވާ އިޞްލާޙުތަކާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު ޢާއްމު ގޮތެއްގައި
ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑަށް ތާއީދުކުރެވޭ އިޞްލާޙުތައް. ކޮމިޓީ އަށް ގެންގޮސް މި އިޞްލާޙުތަކަށް ބަދަލެއް ގެންނަންޖެހޭ
ކަމަށް ބަދަލުގެނެސްގެން އަޅުގަ ނޑުމެން މި އިޞްލާޙުތައް ފާސްކުރީމަ ބޭންކިން ނިޒާމު ހަރުދަނާވެގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ވެސް އިންތިޒާރުކުރެވޭ. ދެން އެހެންނަމަވެސް އެއާއެކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން އަޅުގަ ނޑަށް މީގައި
ފާހަގަކުރެވޭ ބައެއް ކަންތައްތައް. އުސޫލީ ގޮތުން އެހައި ބޮޑެތި މައްސަލަތަކަށް ވެސް ނުވެހިނގައިދާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން ދެންމެ ހުށަހެޅުއްވި އިޞްލާޙުގައި އަޅުގަ ނޑަށް އަޑުއިވުނު ގޮތުން
ވެއްޖެއްޔާ އެއް އިޞްލާޙުގައި މި އޮންނަނީ ބޭންކިން ލައިސަންސެއް ހޯދުމަށް ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅުމަށް ފަހު 5
މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި މަރުކަޒީ ބޭންކުން، އެމް.އެމް.އޭ އިން ހުއްދަދޭންވާނޭ. ދެން ހުއްދަނުދީފި ކަމަށް
ވަންޏާ އެ ހުއްދަ ލިބުނީ ކަމަށް ބެލެވޭނޭ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ކޮންމެ ޤައުމެއްގައި ވެސް މާލީ
9

ކަންތައްތަކުގައި މަރުކަޒީ ބޭންކެއް ހުންނަނީ ވިޔަފާރީގެ ކަންތައްތައް ނޫނިއްޔާ މާލީ ކަންތައްތައް ހަރުދަނާކުރުމަށް
ޓަކައޭ. ކަށަވަރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައޭ ކަންކަން. އެއީ ވިޔަފާރި ބޭންކުތަކުން ކުރާ ކަންތައްތައް އެކަށީގެންވާ މިންވަރުން
ނައްޓާލައިގެން ހިނގައްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ރެގިޔުލޭޓުކުރަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އިޤްތިޞާދަށާއި މާލީ ކަންކަމަށް
ކަށަވަރުކަމެއް ގެނެސްދިނުމަށް ޓަކައި ޤާނޫނުތަކެއް މި ހަދަނީ. ރެގިޔުލޭޝަންތަކެއް މި ހަދަނީ. މަރުކަޒީ ބޭންކަކުން
ބަލަނީ. އަދި އެ ތަންތަނުން ކްރެޑިޓަށް ލޯނުދޫކުރާ މިންވަރު ވެސް އެކަށައަޅަނީ އިޤްތިޞާދުގެ ނިސްބަތުން. އަދި އެ
ތަނުގައި އެ ބެހެއްޓިފައި ހުންނަ ޑިޕޮސިޓްގެ ނިސްބަތުން. އެހެންވީމާ، މަރުކަޒީ ބޭންކެއްގެ ދައުރަކީ ކަށަވަރުކަން
ގެނައުން މާލީ ނިޒާމަށް. މާލީ ނިޒާމަށް ކަށަވަރުކަން ގެނައުމަށް މަރުކަޒީ ބޭންކެއް ހުރެފައި ޤާނޫނުތަކެއް ހެދިގެން މި
ދަނީ. އެހެންކަމަށްވީމަ އަޅުގަ ނޑަކަށް އެހާ ފަސޭހަ އެއް ނޫން ބަލައިގަންނާކަށް ބައިސްކަލް ރޭހުގައި ދެ ވަނަ މީހަކު
ބައިވެރިނުވީމަ އެއްވަނަ މީހާ އަށް ބައިސްކަލް ރޭސް ކާމިޔާބުވީއޭ ބުނާ ގޮތަށް، 5 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ޖަވާބެއް
ނުދީފިއްޔާ ލައިސަންސް ލިބުނީއޭ ބުނީމަ، އަޅުގަ ނޑަކަށް ޤަބޫލެއްނުކުރެވޭ. މީގައި ލައިސަންސަކީ ހަމަ ދޭންވާ
އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، މަރުކަޒީ ބޭންކުން ލައިސަންސް ދޭނީ. ލައިސަންސް ނުދީ އޮޅުމެއްގެ ތެރޭގައި އެމްބިގުއިޓީގެ
ތެރޭގައި ލައިސަންސް ލިބޭ ގޮތަށް އޮތުމަކީ އޭގެ ޒާތުގައި އެހައި ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް
ހީވަނީ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުން ވެސް ހުންނާނީ އެގޮތަށް ކަންނޭނގެ. 5 މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތު ކަންނޭނގެ މީގައި
މުހިއްމު ކަމަކީ. މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ލައިސަންސް ދޭންވާނެ. އެހެންނަމަވެސް އެ ލައިސަންސް އަކީ ހަމަ އެކަށައަޅައި
ދޭންވާ އެއްޗެއް. އެއީ އޭގެ ޒާތުގައި އޮޓޯ އިން ލިބޭ އެއްޗެއް ނޫން. ފުރަތަމަ އިޞްލާޙެއްގެ ގޮތަށް، ދެން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް މިހާރު އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދުވެލި
ތަންކޮޅެއް ބާރަށް ގެންދާ ކަމަށް ވަންޏާ ސަރުކާރުން މި ދޫކުރާ ހުއްދަތައް ވެސް އެބަ ޖެހޭ މިއަށްވުރެ އަވަސްވާން.
މަރުކަޒީ ބޭންކަކަށް ނޫނީ މަރުކަޒީ ބޭންކަކުން ބަލަންޖެހޭ ބެލުންތައް ހުންނާނެ ކޮމާޝަލް ބޭންކަކަށް، ރީޓެއިލް
ބޭންކަކަށް ހުށަހެޅުންތަކެއް އަންނައިރު. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ބޭންކެއް
އަންނައިރު ފުރަތަމަ ވާހަކަދެއްކުންތަކެއް ވެސް އޮންނާނެ. ނެގޯޝިއޭޓު ވެސް ކުރާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް 5
މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތު ހަމަ ތެދުދެތަށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ ވަރަށް ދިގު. އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ މިހާރު
ހަމަ 1 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މުއްދަތުދެވެންވާނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް މިއީ އަޅުގަ ނޑު މާ ބާރަށް ކޮއްޕަން
ބޭނުންވާ މައްސަލަ އެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ބޭންކުތަކަށް އެދިގެން ޢާއްމުކޮށް
މި އަންނަނީ ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުންނޭ. ބޭރުގެ ފަރާތްތަކުން އިންވެސްޓްމަންޓަށް އެދިގެން އަންނައިރު، އަޅުގަ ނޑުމެން
އިންވެސްޓްމަންޓު ވެޓުކުރުމުގައި މިހާ ދިގު ޕްރޮސެސް އެއް، މިހާ ދިގު ވަގުތެއް ނަގައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އެ
އިންވެސްޓްމަންޓު އެހެން ދިމާލަކަށް ދިޔުމުގެ ޖާގަ އޮންނާނޭ. ދެން ކޮމާޝަލް ބޭންކަކީ އޭގެ ޒާތުގައި ބޮޑު
އިންވެސްޓްމަންޓެއް. އަދި ރާއްޖެ އަށް ބޭނުންވާ ވެސް އިންވެސްޓްމަންޓެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް ރަނގަޅު
10

ސަރުކާރުން ވިސްނާވަޑައިގެންފައި 1 މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް މިކަން ތިރިކޮށް، އަދަދު ތިރިކޮށްލައްވާ ނަމަ. ދެން
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ އަނެއް ކަމަކީ ޑިޕޮސިޓް އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއްގައި ބައިވެރިވުމުގެ ފުރުޞަތު
މި އޮތީ. އެމް.އެމް.އޭ އިން ކަ ނޑައަޅައިފި ކަމަށް ވަންޏާ ކޮންމެ ބޭންކަކުން ވެސް ޑިޕޮސިޓް އިންޝުއަރެންސް
ސްކީމެއްގައި ބައިވެރިވާންވާނޭ. ޙަޤީޤަތުގައި ޑިޕޮސިޓް އިންޝުއަރެންސް ސްކީމަކީ އެމް.އެމް.އޭގައި ބަހައްޓާފައި
ހުންނަ، އެމް.އެމް.އޭ އެއް ނޫން. ކޮމާޝަލް ބޭންކުތަކުގައި ބަހައްޓާގައި ހުންނަ ޑިޕޮސިޓު. އަދި ބޭންކުން މާ ގިނަ
އަދަދުގެ ފައިސާތަކެއް ގެއްލިގެން ހިނގައިދާނެ ކަމަށް ވަންޏާ ރައްޔިތުންގެ، ނޫނީ ޑިޕޮސިޓަރުން ގަންނާނެ ބިރަކަށް،
އެއީ އެ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ފައިސާކޮޅު ނުލިބިދާނެތީ ގަންނާނެ ބިރަކަށް، ބޭންކު ބަނގުރޫޓުވެދާނެތީ ގަންނާނެ
ބިރަކަށް ކުރާ އިންޝުއަރެންސެއް މި އިންޝުއަރެންސަކީ. އެހެންވީމާ، މިއީ އެމް.އެމް.އޭ އަންގައިފި ހިނދެއްގައި
ބޭންކުތަކަށް އިޚްތިޔާރީ ގޮތުން މިކަން ކުރަންވާނޭ އޮތުމަށްވުރެ، ކުރެވިދާނޭ އޮތުމަށްވުރެ، ބޮޑަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ބޭނުންވަނީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ޑިޕޮސިޓުގައި މި ހުންނަނީ. ބޭންކުގައި މި ހުންނަނީ. އެހެންވީމާ، މި ޑިޕޮސިޓު
އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއްގައި ހުރިހާ ބޭންކުތަކުން ބައިވެރިވުމަކީ ލާޒިމްކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި ބިލުގައި އޮންނަންވާނެ.
އެއީ އިޚްތިޔާރީ ކަމެއް ގޮތަށް ދޫކޮށްލާފައި އެހެން އޮންނަ އެއްޗެއް ނޫން. އަނެއްކާ އެމް.އެމް.އޭ އަށް ފެނުނީމަ އެއް
ނޫން މިކަން އަންގާނީ. ހަމަ ފަށާއިރު ވެސް ޑިޕޮސިޓު ސަލާމަތްކުރުމާއި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި
ހަމަ ޑިޕޮސިޓު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއްގައި ބައިވެރިވާންޖެހޭނޭ ބުނަންވާނެ. އެހެންނޫންކަމަށްވަންޏާ ހަމަ ރަން އޮން
ދަ ބޭންކްސް، ބޭންކުތަކުން ހަމަ ފައިސާނަގަން ބަޔަކު ދުއްވަ އިގެންފި ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ އެހެން ޑިޕޮސިޓަރުންނަށް
ގެއްލުން ލިބޭނެ. ދެން އަޅުގަ ނޑު މި ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، ސަރުކާރުން
ވިސްނާވަޑައިގަންނަވަންޏާ ނޫނީ ކޮމިޓީ އަށް ގޮސް ވިސްނާ ކަމަށް ވަންޏާ ކޮމާޝަލް ބޭންކުތަކުގައި ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު
މައްސަލަ އަކީ ދިވެހިރާއްޖެ ކަހަލަ ޤައުމެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރަހުނުގެ ގޮތުގައި ބަހައްޓާނެ މާ ބޮޑު
ހަރުމުދާތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިޔަފާރިވެރިން ވެސް އަދި އަމިއްލަ ފަރާތްތަކުން ވެސް ނުގެންގުޅޭ. އެހެންވީމާ، މުދާ
ރަހުނުގައި ބެހެއްޓިގެންދާ ހާލަތްތަކުގައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މީގެ ކުރިން ވެސް ހަމަ ބޭންކުތަކާ ބެހޭ ބިލަށް
ވާހަކަދައްކަމުން އަޅުގަ ނޑު ދެންނެވިން، ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު މައްސަލަ އަކީ ރަހުނުގެ މުއްދަތު ހަމަވެގެން، ލޯނު
އަދާކުރުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވެގެން ދާއިރު ވެސް ލޯނު އަދާނުކުރެވޭ ފަހަރުތައް މަދެއް ނޫނޭ. ހަމަ ވިޔަފާރީގައި ވެސް
އަމިއްލަ މީހުން ނަގާ ލޯނުގައި ވެސް ހަމަ މިކަން ވާނީ މިހެން. އެއީ ކޮންމެހެން ގަސްތުގައި ލޯނު އަދާނުކުރަނީ ވެސް
ނޫން. ދެން ރަހުނުގައި ބެހެއްޓިފައި މި ހުންނަ މުދަލަކީ އޭގެ ޒާތުގައި ދުވަސްވެގެން ހަމަ ހަލާކުވާ، ނުވަތަ
އޮބްސެލިޓުވާ ނޫނިއްޔާ އަގު ގެއްލިގެންދާ މުދާ މި ބެހެއްޓިފައި ހުންނަނީ. މުދާތައް ޑެސިއުރޭޓުވާ މުދާ ބެހެއްޓިފައި މި
ހުންނަނީ. ކަ ނޑުމަތީގައި ދުއްވާ ދޯނިފަހަރު، އެއްގަމުގައި ދުއްވާ ލޮރީފަހަރު، ޕިކަޕު، މިކަހަލަ އެއްޗިހި މި ހުންނަނީ
ބެހެއްޓިފަ. އެހެންވީމާ، މީގައި ބޭންކުތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބޭންކުތަކަށް އެބަ އިޚްތިޔާރު ދޭންޖެހޭ، ބޭންކުގައި ހުންނަ
11

ފައިސާ އަކީ ބޭންކުގެ ފައިސާ އެއް ނޫން. ބޭންކުގައި ހުންނަނީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ. ލޯނުދޫކުރަނީ ރައްޔިތުންގެ
ފައިސާ އިން. އެ ފައިސާ އަނބުރާ ނުދެއްކިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލުންވެގެންދަނީ. އިޤްތިޞާދަށް
ގެއްލުންވެގެންދަނީ. އިތުރު ލޯނު ނުދެވޭތީ. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް ރަހުނުގައި ބެހެއްޓޭ މުދަލަކީ އޭގެ ޒާތުގައި އަގު
އުނިވެގެންދާ އެއްޗަކަށް ވާތީ، އަދި ކޯޓުތަކުގެ ތެރެއިން މި މައްސަލަ ހައްލުވެގެން މި ދަނީ. ލޯނަށް ދައްކާ ފައިސާ
ނުދައްކައިފި ކަމަށް ވަންޏާ ފައިސާ އަނބުރާ ހޯދުމުގެ މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، ރަހުނުގައި ބަހައްޓާ ފައިސާ، ރަހުނުގައި
ބަހައްޓާ މުދަލާ ދޭތެރޭގައި ޢަމަލުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހަމަ ބޭންކުތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނުގައި ބޭންކުތަކަށް އެބަ އިޚްތިޔާރު
ދޭންޖެހޭ. މިސާލަކަށް، ރަހުނުގައި ބަހައްޓާ މުދަލުގެ އަގު މި ދަންނަވާ ގޮތަށް ދަށްވެގެން ދާ ކަމަށް ވަންޏާ ރަހުނުގެ
އެގްރީމަންޓް ރީނެގޯޝިއޭޓުކުރުމުގެ ބާރު ދޭންޖެހޭ. އައު ރަހުނު ބެހެއްޓުމަށް އިޚްތިޔާރުދޭންޖެހޭ. ނޫނިއްޔާ ރަހުނުގެ
އަގު ދަށްވާ މިންވަރުން، އެ ރަހުނު ބަހައްޓާ ފަރާތަށް އިތުރު ރަހުނު ބެހެއްޓުމުގެ ޖާގަދޭންޖެހޭ. އެކަމަކު މިކަން
ދޭންވާނީ ކޮންޓްރެކްޓާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުންނެއް ނޫން. މިހާރުވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ހަމަ މި ސުވާލުކޮށްފި
ކަމަށް ވަންޏާ ވިދާޅުވާނެ، ކޮންޓްރެކްޓާ ބެހޭ ޤާނޫނު އެބަ އޮތޭ. ކޮންޓްރެކްޓާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން މިކަން ކުރެވިދާނޭ.
އެއީ އިޚްތިޔާރީ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މި އޮންނަނީ. ފުރަތަމަ ރަހުނުގައި ބަހައްޓާއިރު ދެ ފަރާތުން މުޢާމަލާތްކުރާ ގޮތަށް.
އެހެންނަމަވެސް، ބޭންކުތަކާ ބެހޭ ޤާނޫނުގައި މި ބައި ގެނެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ، މި ރަހުނުގައި ބަހައްޓާ އެއްޗިހީގެ
އަގު ދަށްވެގެންދާއިރު އެ އިންޝުއަރކުރެވޭނެ ގޮތެއް، ނޫނިއްޔާ މުދަލުގެ އަގު ވެއްޓިގެންދާއިރު އެ ރަހުނު
އިތުރުކުރެވޭނެ ގޮތެއް، ނޫނިއްޔާ ރަހުނާ އެއްވަރަށް ލޯނުގެ އަދަދު އެޖެސްޓުކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހަމަ ޤާނޫނުން މި
އިޚްތިޔާރުދީފި ކަމަށް ވަންޏާ ބޭންކު ރައްކާތެރިވަނީ. ބޭންކު ރައްކާތެރިވީމަ އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްގޮތަކަށްވެސް
ވިސްނާކަށްނުވާނެ ލޯނުނަގާ ފަރާތަށް ގެއްލުންވާނެ ކަމަށް. ބޭންކުގައި ހުންނަ ފައިސާ އަކީ ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ.
އެހެންވީމާ، ޢާއްމު ގޮތެއްގައި އެއްފަރާތަށް އޮންނަ ރައްކާތެރިކަމަށް ވުރެ ރައްޔިތުންގެ އެތައް ބައެއްގެ ފައިސާ
ރައްކާތެރިކުރުމަކީ ބުއްދިވެރި ގޮތް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރަނީ ރަހުނާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް މިކަހަލަ މާއްދާ
އެއް ކޮމިޓީގެ މަރުޙަލާގައި ވިސްނާފައި ލެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންގެ ދާއިރާ ހަމަ
ހަރުދަނާވެގެންދާނޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވީ މިކަހަލަ އިޞްލާޙުތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވެއޭ
މިހާރު ހުށަހަޅުއްވާފައި ހުރި އިޞްލާޙުތަކަށް ބިލު ހުށަހެޅުއްވި ފަރާތަށް ޤަބޫލުކުރެއްވޭ ކަމަށް ވަންޏާ. އަދި
އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީ އަށް މި ކަންކަން ޤަބޫލުކުރެއްވޭ ކަމަށް ވަންޏާ މި ޢިޞްލާޙުތައް ގެނެސްދެއްވަ އިފިއްޔާ
އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުވެރިވާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
12

` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅިގެން، އެ ބިލަށް
ބަހުސްކުރެވެމުން މި ދަނީ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވަރަށް ކަންބޮޑުވުން އެބަ ހުރި. ފުރަތަމަ ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑު ބިރުގަންނަނީ
އަސްކަރިއްޔާގެ ދަށަށް މި ހުރިހާ ކަންތައްތައް ގެންދަމުންދާތީވެ. މި އިޞްލާޙުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި
ދަނީ ބާރުވެރިކަން ހޯދުމަށް ޓަކައި އަދި އިތުރު ބާރުތައް ހޯދުމަށް. އާދެ! މީގައި އެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު އެއް
ނުކުތާ އެއް ފާހަގަކޮށްފި. އެއީ ސަރުކާރުން ހުށަހެޅި، މި ސަރުކާރުން މި އުޅެނީ ކުރު މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި، މިހާރު
ހުރި ބަޣާވާތުގެ ވެރިޔާ ބޭނުންވެގެން މި އުޅެނީ މުޅި ސަރުކާރު ދަވާލަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ބައްލަވާ! އިއްޔެ ގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން މިތަނުން ފާސްކުރި ޤާނޫނެއް ރާއްޖޭގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ޤާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތައް ތަންދޭ ގޮތަކީ
އަދި މިނިސްޓްރީ އެއް ހިންގޭނީ، މިނިސްޓްރީގެ އިޚްތިޞާޞް ކަ ނޑައަޅަން އެބަ ޖެހޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން.
އެހެންނަމަވެސް ބޯޑަރ ކޮންޓްރޯލްގެ މައްސަލަ ކަ ނޑައެޅިގެން ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް، ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް
އެމް.އެން.ޑީ.އެފްގެ ދަށަށް ގެންދިޔަ ޚަބަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިވިގެންދިޔައީ. އަސްކަރިއްޔާގެ ދަށަށް މި ހުރިހާ
ތަންތަނެއް މި ގެންދަނީ. މީ ސުވާލުއުފެދެންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް މިހިރީ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވަނީ މި މައްސަލަ
ވެސް އެންމެ ފަހުން ނިމޭއިރު އަސްކަރިއްޔޭގެ ބެލުމުގެ ދަށަށް ގެންގޮސް ހުރިހާ ބޭންކުތަކާ، ނާޒިމު ކިޔާ މީހާ
ގެންގޮސް ބޭންކުތަކުގެ ކަރުގައި ނުވަތަ ބޭންކުތައް ހިންގަންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ބިރުދައްކާނީ. އޭގެތެރޭގައި އެބަވޭ ބޭރުގެ
ވަރަށް ގިނަ ބޭންކުތައް އެބަ ހުރި. އިންޑިޔާ ބޭންކަށް ބިރުދައްކަންވެގެން ކުރާ ކަމެއް މީ ނާޒިމު ފޮނުވައިގެން. އެ ނޫން
އެހެން ކަމެއް ނެތް. މިކަން ކުރަނީ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އަނިޔާކުރުމަށް ޓަކައި. މީގައި ބޭނުންވަނީ ކަ ނޑައެޅިގެން
އިންޑިޔާ ބޭންކު ނައްތާލަންވެގެން ކުރާ ކަމެއް މީ. މީ އެމް.އެމް.އޭގެ ބާރުވެރިކަން ގަދަކޮށް، ރައީސް ވަޙީދު
ބާރުވެރިކަމުގެ ތެރެއަށް ވަދެ، އެމް.އެމް.އޭ ނައްތައިލާފައި، އެމް.އެމް.އޭގައި ހުރި މީހެއްގެ މައްޗަށް އަމުރުކުރަން.
އޭގެތެރޭގައި އެބަ ވޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ސުވާލުއުފައްދަންޖެހޭ ކަމެއް މީ. މި ޑިޕޮސިޓުގެ އެއްވެސް ފައިސާ އެއް
ނުބަހައްޓާ ވެސް ބޭންކެއް އުފެއްދޭ ގޮތަށް މި ނިޒާމު ބައްޓަންކުރަނީ. ދެން ނޭގެ ގެންނާނީ މީނަ ސައުތު އެފްރިކާގައި
ފިލާ އޮތް ތަނުން ބޭންކެއް ގެނެސްފާނެ. މީ ބޭންކެކޭ ކިޔައިގެން. ބޯޑަރ ކޮންޓްރޯލް ސިސްޓަމު ވެސް މި އޮތީ
ގެނެއްސައި ނޫންތޯ. ކާކުތޯ އެކަމަށް ޢަމަލުކުރީ. ގެނެއްސައި، ހުއްދަ އެއް ދީފައި، ލާރިކޮޅެއް ނަގައިގެން ފިލައި، އެ
މީހުން ހަމަޖައްސަން މިހާރު އެބަ ހުރި މެލޭޝިޔާ އަށް ގޮއްސަ، މި ބޯޑަރ ކޮންޓްރޯލަށް ނެގި ލާރީގެ ކަންތައްތައް
ހަމައަކަށް އަޅުވަންވެގެން. އެހެންވީމާ، މި ޒާތުގެ ކަންތައްތައް ކުރަމުންދާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ބިރުގަންނަން އެބަ ޖެހޭ. އެއްގޮތަކަށްވެސް މި ދަ ނޑިވަޅުގައި ރާއްޖޭގައި ހުރި މުއައްސަސާތަކާ ކުޅެގެންނުވާނެ. އެއީ،
މީ ޞައްޙަ ސަރުކާރެއް ނޫން އައިއްސަ މި އޮތީ. ބަޣާވާތެއް ކޮށްގެން އައިއްސަ ހުރި މީހެއް. އަނެއްކާ ބަޣާވާތުގެ
ބައިވެރިން، އެކްސް އާއި ވައިއާ މިތާ ތެރޭގައި ތިބި ކަމަށް ވެސް ޚަބަރު އެބަ ލިބޭ. މި ވެސް ހިތާމަހުރި ކަމެއް.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެކްސް ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އުފެއްދި ސަރުކާރުގެ ވެރިޔާ ވައްޓާލައި، އަދި އެ މީހާ މަރާލައި، އެ
13

މީހާ އަށް ޒަހަރުދޭންވެ ގެން ނިންމި ކަމަށް ވެސް އެބަ ވޭ. އަދި ވައި ވެސް އެބަ އިންނެވި ޤާނޫނީ ލަފާދެއްވަން މި
ތަނުގައި މިނިވަން މުއައްސަސާއަކަށް ވަދެގެން. އެހެންވީމާ، މި ޒާތުގެ ނުލަފާ ކަންތައްތައް ކޮށްފައި އޮތް ސަރުކާރެއް،
އަދި ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި ވެސް މިގޮތަށް މީހުން މަރައިލާފައި، މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެއް
އިންތިޚާބުކުރީމާ، ވައި، އެކްސް އައިސްގެން، ޒަހަރުދީގެން މަރާލަން، ނިންމާފައި މި ކަންތައްތައް ކޮށްގެން
ކަމަކުނުދާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް މިކަން ވަރަށް ސާފުވާނެ. އެކްސް އާއި ވައި އަކީ ކާކުކަން. އެހެންވީމާ، މިގޮތަށް
ތިބި ބަޔަކު ނުކުމެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކޮށްފައި ހުރި ވެރިމީހާ ނައްތައިލާފައި އެކަމެއް ނުކުރެވޭނެ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ބިރުގަނެ، ހިތާމަކުރަން. އެމް.އެމް.އޭގެ ބާރުތައް ނަގައި ސަރުކާރުގެ ދަށަށް ބޭންކިން
ދިޔައިމަ ވާނީ ކޮންގޮތެއްތޯ. މިދިޔަ އަހަރު މި ފާސްކުރި ބަޖެޓުގައި، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އޮތީ ކޮން ވާހަކަ އެއްތޯ.
އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކުރި ބަޖެޓުގައި ވާނެ، ޓީބިލު ވިއްކޭނީ 711 މިލިއަން ރުފިޔާ އަށޭ. އެހެންނަމަވެސް ވަރަށް
ސާފުވެގެންދާނެ، މަނިކުފާނަށް ވަރަށް ސާފުވެގެންދާނެ، އާދެ! އެކްސް އަށް، މާފުކުރައްވާތި! މަނިކުފާނަށް ވަރަށް
ސާފުވެގެންދާނެ މި ކަންތައްތައް ވެގެންދިޔަ ގޮތަކީ އެއީ ކަ ނޑައެޅިގެން އެކަން ކޮށްފައި އޮތީ ގޯސްކޮށްކަން. 511
ހާސް މިލިއަން ރުފިޔާ ނެގީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، 511 ހާސް މިލިއަން ރުފިޔާ. 5(ހާސް) އާދެ! 5 ހާސް އެބަ
ހުރި ނަގާފައި ޓީބިލު. 5111 މިލިއަން ރުފިޔާ. 5 ހާސް 4 ސަތޭކަ 64.4 މިލިއަން ރުފިޔާ އެބަ ހުރި ނަގާފަ. މީ
ކޮންތާކަށް، ކާކު ބުނެގެން ނެގި ފައިސާ އެއްތޯ. އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވައި މި ތަނުގައި އިންނަވައިގެން،
އެކްސް މިތަނުގައި އިންނަވައިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރި ވެރިކަން ދަމާކޫއްތާ ނަގައިގެން، އަދި
އެކްސް އާއި ވައިއާ ނެރުމުގައި މި ތަނުގައި ތިބެގެން ބަޣާވާތްކޮށްގެން އޭގައި ތިބި އަހުލުވެރިން ތިބެގެން މި
ކަންތައްތަކެއް މިގޮތަކަށް ނުކުރެވޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ފުރުޞަތެއް ނުދޭނަން. މީ ކަ ނޑައެޅިގެން އަސްކަރިއްޔާގެ
ބެލުމުގެ ދަށަށް މުޅި ޤައުމު ގެންގޮސް، މުޅި ޤައުމު ފުނޑާލައި އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބި ބޭންކުތަކަށް މި ޓީބިލު
ނެގުމަށް ޓަކައި އެމް.އޭ.އާ ނުލައި ބާރުފޯރުވައި، ޑިފެންސް މިނިސްޓަރު ގެންގޮސްގެން ޓީބިލު ނުދީފި ކަމަށް ވަނީ ނަމަ
މި ތަނުން ބޭރުކޮށްލާނަމޭ ބުނެ، އިންޒާރުދިނުމަށް ޓަކައި ގެނެވޭ މަކަރުވެރި، ހީލަތްތެރި، ޤާނޫނަށް ގެނެވޭ އިޞްލާޙެއް
މީ. މި އިޞްލާޙަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް ތާއީދުކޮށްގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވެރިކަމާ
ހަވާލުވާން ތިބި ބަޔަކަށް ވެސް، އަދި ބަޣާވާތްކޮށްގެން ތިބި، އަދި އެކްސް މިތާ އިންކަމުގައި ވިޔަސް، ވައި މިތާ
އިންކަމުގައި ވިޔަސް މިއަށް ތާއީދުނުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ގޮވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
14

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ނިމިގެން މި ދިޔަ ހިތްދަތި، ހިތާމަވެރި އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނާ
އަލްވަދާޢުކިޔާއިރުގައި ކުރިއަށް މި އޮތް މީލާދީ އާ އަހަރަކީ މުޅި ދިވެހި އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް ފާގަތި އަހަރެއް
ކަމުގައި ވުން އަޅުގަ ނޑު އެދެން. އަދި އާ އަހަރުގެ ހެޔޮ އެދުމާއި ތަހުނިޔާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް އަރިސްކުރަން. އާދެ!
ހިތްދަތި އަހަރެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު މިދެންނެވީ ފާއިތުވެދިޔަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިވެގެންދިޔަ ހިތްދަތި
ކަންތައްތަކާއި ހިތްދަތި ހާދިސާތަކާ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވެފައިވާ ހިތްދަތި އެތައް
ޖަރީމާތަކެއް އަޅު ގަ ނޑުމެންނާ ކުރިމަތިވެގެންދިޔަ އަހަރެއް ކަމުގައި ވާތީވެ. އާދެ! އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް
ކަމަށް ޤަބޫލުކުރާ ހާލުގައި ބޭންކުތަކަށް ދިމާވެފައިވާ މައްސަލަ ހައްލުކުރުމަށް ނުވަތަ ބޭންކުތަކުގެ އިޞްލާޙަށް،
ބޭންކުތަކުގެ ޤާނޫނަށް އިޞްލާޙުތަކެއް ހުށަހެޅިގެން މި ދާދިއުމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ޙަޤީޤަތުގައި
ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. މަކަރުވެރިންގެ ދަލުގެ ދަށުގައި އަބަދު
އަތްދަށުވާކަށްނުވާނެ. މުއުމިނެއްގެ ގަޔަށް އެއް ހަރަކުން ދެ ފަހަރަކު ކަށިޖެހޭނެ ކަމަކަށް ޤަބޫލުކޮށްގެންނުވާނެ. އެގޮތަށް
އެކަން ވިޔަދީގެން ވެސް ނުވާނެ. މިއީ މަކަރުވެރި، ސަރުކާރެއް އަތުލައިގަނެގެން ތިބި ބައެއް މިއީ. މި މީހުންގެ
އެއްވެސް ކަމެއް މަކަރުވެރި ގޮތެއްގައި ނޫނިއްޔާ ނުކުރާނެކަން އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު ދިވެހި އެންމެހައި ރައްޔިތުން
ޤަބޫލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. މި ހުށަހެޅި އިޞްލާޙާ އެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑަށް
ލަފާކުރެވެނީ ފަހަރެއްގައި މި ބަޣާވާތުގެ ސަރުކާރުގައި ތިބި ބައެއް ބޭފުޅުން، ނުވަތަ ބައެއް މީހުން، ބޭނުންވާ
ކޮންމެވެސް ބޭންކަކަށް ލައިސެންސެއް ނުލިބިގެން އުޅޭކަން ނުވަތަ އުޅޭ މަންޒަރު މި ބިލުގައި މިހިރަ އިޞްލާޙުތަކުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސިފަވެގެން މި ދަނީ. 6 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި މި އޮންނަނީ ބޭންކުތަކުން ލައިސަންސަށް އެދި
ހުށަހަޅައިފި ކަމަށް ވަންޏާ 5 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ލައިސަންސް ލިބެންޖެހޭނެ ކަމަށް. އަދި ނުލިބިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ
އެ ލައިސަންސް ދެވުނީ ކަމަށް ވެސް މީގައި އެބަ އޮތް އިޞްލާޙު. މީގައި މި ވާ ގޮތަކީ، އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވިފައި
އޮތް ގޮތުން ވެއްޖެ އްޔާ ޚިޔާނާތްތެރި ގޮތެއްގައި ބޭންކެއް މި ޤައުމަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރަމުން އެބަ ދޭ.
އެހެންވީމާ، އެ ބޭންކަށް ލައިސަންސް ނުލިބިގެން އެ ލައިސަންސް ދިނަސް، ނުދިނަސް ލިބޭނެ ގޮތެއް ހަދަންވެގެން
މަކަރުވެރި ރޭވުމެއްގެ ތެރެއިން ލާފައި އޮތް އިޞްލާޙެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ. ބުއްދީގެ ހަމަތަކުން
ވިސްނީމަ ވެސް މިއީ މިކަން ކުރެވިގެންވާނެ ގޮތެއް ކަމަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމަށް
ކަމަށް ބުނެފައި އިޞްލާޙު ހުށަހެޅިއިރުގައި އެމް.އެމް.އޭގެ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ރިޒާރވް 91 މިލިޔަނަށް، 91 މިލިޔަން
ޑޮލަރަށް ތިރިވެފައިވާ ކަން މިއީ ހަމަ ޙަޤީޤަތެއް. 91 މިލިޔަން ޑޮލަރަށް ތިރިވުމަކީ ހަފްތާ އެއްގެ ކާނާ،
ބަ ނޑުފުރައިމުއްތި ކުރާނެ މިންވަރު. އެއް ހަފްތާ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތިން ލައްކަ ފަނަރަ ހާސް މީހުން އެއް ހަފްތާގައި
ބަ ނޑުފުރައިމުއްތި ކުރާނޭ މިންވަރު ދިވެހި ދައުލަތުގެ ރިޒާރވް ގައި ނެތީމަ، މިކަމާ ކަންބޮޑުވާ ންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭ. މި އިޞްލާޙުގެ ތެރޭގައި އިޞްލާޙުތަކުގެ ތެރޭގައި އެ ވާހަކަ އައިއްސަ ނެތީމަ އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ
15

ހަމަ ޚިޔާނާތްތެރިކަމާ އެއްކޮށް މަކަރުވެރިކަމާ އެއްކޮށް ލާފައި އޮތް އިޞްލާޙެކޭ މިއީ. ހަމައެއާއެކީގައި ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ، އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު ދަށަށް ދިޔަ ކަމަށް ބުނާއިރުގައި މިދިޔަ އަހަރު 16 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ދައުލަތުން
ޚަރަދުކޮށްފައި އެބަ އޮތް. ސަރުކާރުން ޚަރަދުކޮށްފައި އެބަ އޮތް 16 ބިލިޔަން ރުފިޔާ. އޭގެތެރޭގައި މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ހުއްދަހޯދުމަކާ ނުލައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 97 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށް، ކަ ނޑައެޅިގެން ޚިލާފަށް ޣައިރު
ޤާނޫނީ ގޮތެއްގައި 4.6 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ޓީބިލު ވިއްކައިގެން ވަގަށް އެ ލާރި ވެސް ބޭނުންކޮށްފައި އޮތީ. އަދި
ހަމައެއާއެކީގައި ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން 311 މިލިޔަން ރުފިޔާ ވެސް މި މަޖިލީހުން ހުއްދަހޯދުމަކާ ނުލައި
ނަގައިގެން ކައިފަ އި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު ދަށަށްދަނީ ކަމަށް ބުނެފައި، ބޭންކުތަކަށް އިޞްލާޙެއް
ލީއިރުގައި އިޤްތިޞާދު، މި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ފުނޑައިލާފައި އިޞްލާޙުލީ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަން އެބަ
ޖެހޭ. މި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ރީތިކޮށް ފުނޑައިލާފައި އިޤްތިޞާދު ހަރުދަނާކުރާށޭ ކިޔާފައި މި އިޞްލާޙު ލީ
މަކަރުވެރި ގޮތެއްގައި ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ. މި ބިލު ބަލައިގެންނެވި ކަމަށް ވިޔަސް، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މިކަމަށް ރިޢާޔަތްކުރަން އެބަ ޖެހޭ. ހަމައެއާއެކީގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ،
ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓު ފާސްކުރުމުގައި ، ބަޖެޓުގައި އައި އިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ކުރިން ވެސް ދެންނެވިން ބަޖެޓު
ފޮތުގައި ށ. އަތޮޅު ނުވެސް ނެތޭ. މިއަދާ ހިސާބަށް އައިރުގައި ވެސް ށ. އަތޮޅުގެ ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމު ހުއްޓައިލާފައި
އޮންނަތާ ބަރާބަރު 95 ދުވަސްވީ. 3 މަހަށް ވުރެ ގިނަ ދުވަސްވެގެންދިޔަ އީ ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމު ހުއްޓައިލާފައި
އޮންނަތާ. ކޮން އިޤްތިޞާދެއްތޯ މި އޮތީ؟ އެހެންވީމާ، އިޤްތިޞާދުގެ ވާހަކަދައްކާނެ ކަމެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރާ
ހަވާލުވެގެންހުރި މުޙައްމަދު ވަޙީދު ހަސަން މަނިކަށް ގޮން ޖަހާފައި މި ބުނަނީ، ހަމަ ގޮމޭ، ރިޔާސީ އިންތިޚާބު
ބޭއްވުމުގެ ކުރީގައި މިލަންދޫގެ ނަރުދަމާ އާއި ބޯފެނުމުގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރަން. ހަމަ ގޮމޭ. ބަޖެޓު ފޮތުގައި ޖަހާފައި
ނެތަސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން މަސައްކަތްކޮށްގެން 27.5 މިލިޔަން ރުފިޔާ އެ އޮތީ
މިލަންދޫގެ ނަރުދަމާ ގާއިމުކުރުމަށް ޓަކައި ޖަހާފައޭ. ޖަހައިގެން އެއާއެކީގައި ފާސްކޮށްފައި އެ އޮތީ. އެހެންވީމާ،
އެއާއެކީގައި ފާސްކޮށްފައި އޮތް ބަޖެޓުން ވެސް އެކަން ނުކުރެވޭނެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ. މި މަހު ދެވަނަ
ދުވަހު ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މެންބަރުން ފަހަރެއްގައި ވަޑައިގަންނަވައި ފާނެ. މިލަންދޫ ރައްޔިތުންނަކަށް އަލެއް ނުވާނެ ދޭނަމޭ
ބުނީމަ. ދޭނަމޭ އަކީ ކޯޗެއްކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގޭނެ. ހަރުގަ ނޑު ޢުމަރު ވަޑައިގެން، ނަރުދަމާ އަޅައިދޭނަމޭ،
ތިމަންނަމެންނަށް ވޯޓުދޭށޭ ބުންޏަކަސް އަދި އެ ކަމެއް އެހެނެއް ނުވާނެ. ވަރަށް ސާފުކޮށް މި ދަންނަވަނީ.
ހަމައެއާއެކީގައި 5 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ލައިސަންސް ދޭންވާ ގޮތަށް ބިލުގައި އޮތީމަ އަޅުގަ ނޑު އަދިވެސް އެއްފަހަރު
ހަނދާންކޮށް މި އަރުވަނީ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި މިކަމާ ދޭތެރޭގައި ވަރަށް ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭނޭ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ...
16

ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الزحوي الزحين. الحود هل رب العالويي. الصالة اّلسالم على سيداً هحود عّلى آلَ صّحبَ
أجوعيي. އައްސަލާމްޢަލައިކުމް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަހަރެއް ނިމި، އާ އަހަރު ފެށުމުގެ މުނާސަބަތުގައި ޢިއް ޒަތްތެރި
ރައީސްއަށާއި މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ އެހެން މެންބަރުންނަށް، އަދި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ތަހުނިޔާދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަ ޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ކަންބޮޑުވާންޖެހެނީ މިފަދަ
ކޮންމެ ބިލަކަށް ވާހަކަދެއްކޭއިރު އަވައްޓެރި އިންޑިޔާ އާއި ދިވެހި ރައްޔިތުންނާ ޖެއްސުމަށް ޓަކައި އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް
ނިސްބަތްވާ މީހުން ކުރަމުންދާ މަސައްކަތް. ކޮންމެ ބިލަކަށް ވާހަކަދައްކަމުން އިންޑިޔާ އަށް ގެއްލުން ލިބޭ ގޮތަށް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި ރައްޔިތުން މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް، ނޫނީ ސަރުކާރުން މަސައްކަތް ކުރުމަށް ޓަކައި އެމް.ޑީ.ޕީން
މި ކުރާ މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާ އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން މި ދަނީ ތަޙައްމަލްކުރަންޖެހިފަ. މީގެ ނަތީޖާ އަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުންނަށް ވޭންތަކެއް ތަޙައްމަލްކުރަންޖެހުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ބިލުގެ މަޤްޞަދަކީ ސްޓޭޓް
ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާއާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ނޫން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް ، މިލަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތުލިބިފައި އޮންނަ ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ ޢަ ދާލަތު ޕާޓީ އަކީ ބޭންކުތައް ޤަބޫލުކުރާ ޕާޓީ އެއް ނޫން.
އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްލީ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ނޫން. ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވާހަކަފުޅު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
17

މިހާރު ކަ ނޑައެޅިފައި ފާސްކޮށްފައި އަދި ތަޞްދީޤު ކޮށްފައި އޮތް ޤާނޫނު ގައި ސިންގަލް ޕާޓީ އެކްސްޕޯޝަރ 31
މިލިޔަނަށް އޮތުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވިޔަފާރިވެރިންނާއި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކަށް ލިބިފައިވާ ދަތިތަކެއް
ހައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅުނު އިޞްލާޙެއް. މިއަދު ޢަމަލުކުރަމުންދާ ޤާނޫނުގައި އޮތް ގޮތުން އެއްވެސް ފަރާތަކަށް 31
މިލިޔަނަށް ވުރެ އިތުރު ކްރެޑިޓެއް ނުދެވޭ. ރާއްޖޭގެ ބޮޑެތި ކުންފުނިތަކަށް އެ މީހުން ބޭނުންވާ ބިޑް ސެކިޔުރިޓީ
ހުށަހެޅޭނެ މިންވަރު ވެސް މިއަދު ބޭންކުތަކުން ނުދެވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމާއެކީގައި މި މުހިއްމު އިޞްލާޙު
މި މަޖިލީހަށް ގެނެވުނީ މިއަދު މި ޤައުމަށް މި އިޞްލާޙުގެންނަން ކޮންމެހެން މަޖުބޫރުވެފައި އޮތް ހާލަތެއްގަ .
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވިޔަފާރީގެ ތެރެއަށް ބިދޭސީން ވަންނަމުންދާއިރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުންފުނިތައް ތަޅުއަޅުވައި، ތަޅުއެޅިފައި
އޮތް މި ޤާނޫނަށް މި އިޞްލާޙުގެނެސްގެން ނޫނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޮންސްޓްރަކްޝަން އިންޑަސްޓްރީ އާއި އަދި ޓޫރިޒަމް
އިންޑަސްޓްރީގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުންފުނިތަކަށް މި މަސައްކަތުގައި ކުރިއަށް ދެވޭކަށް ނެތް. ދެން
ބޭންކުތަކަކުން ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ލޯނުދެވޭކަށް ނެތް. މި ބިލުގެ މަޤްޞަދަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި އެހެން ބޭންކުތަކަށް
އަރައިގަނެ، އެހެން ބޭންކުތަކުގެ ޙައްޤުތަކެއް ނިގުޅައި ގަތުމެއް ނޫން. އަދި ޚާއްޞަކޮށް، މި މަޖިލީހުގައި ދެންމެ
ވާހަކަދެއްކެވި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވިދާޅުވި ފަދައިން ސްޓޭޓް ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާ އަށް ގެ އްލުން ލިބޭ ގޮތަކަށް
މަސައްކަތްކުރުމެއް ނޫން. އަދި ރާއްޖޭގައި ހުރި އެއްވެސް ބޭންކަކާ ދިމާކުރުމެއް ވެސް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ވިޔަފާރި އަށް ފަސޭހަވާނެ ގޮތަކަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މި އިޞްލާޙަށް ވާހަކަދައްކަމުން އިންޑިޔާގެ ރައް ޔިތުންނާއި ދިވެހި
ރައްޔިތުންނާ ޖެއްސުމަށް ޓަކައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ މެންބަރުން ކުރަމުން މި ދާ މަސައްކަތް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހަރުކަށިކަމާ
އެކު ކުށްވެރިކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީކީ ވެގެންވާނެ ގޮތެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަކީ ، އިންޑިޔާ
އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚަކީ 2111 އަހަރުން ފެށިގެން ކުރީގެ ތާރީޚެއް. އެ މާޒީގަ އި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޓެހިކަމަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ޖެހުނު ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި، ކޮންމެ ހާލަތެއްގައި އިންޑިޔާ އިން އަންނަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެހީތެރިވަމުން. އެކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ފަހަރަކު ވެސް ހަނދާންނައްތާލައިގެނެއް ނުވެސް ވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ކަން މިހެން ހުރި ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބަސްމަގާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާހަކަ މި ދަނީ މުޅިން އެހެން
މިސާރަބަކަށް. މި ބިލުގެ މަޤްޞަދަކީ މިދެންނެވި ފަދައިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވިޔަފާރިވެރިންނަށާ އަދި ބޭންކުތަކަށް
ދިމާވެފައި ހުރި ހާލަތްތައް، މިހާރު އޮތް ހާލަތުން ކުރިއަށް ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅުނު އިޞްލާޙެއް. މިސާލަކަށް
މުލަކު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޔާމީން ވިދާޅުވި ފަދައިން ، ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުاله ވިދާޅުވި
ފަދއިން، މާފުކުރައްވާ! ޢަބްދުاله ޔާމީން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމު ވިދާޅުވި ފަދައިން މި ބިލަކީ މީހަކު ލޯނަކަށް އިންޓާނަލް
މޯގޭޖުކުރާ ދޯންޏެއް، އެ ދޯނި 5 އަހަރު ފަހުން އޭގެ އަގު ޑީވެލިއުވެގެން ބޭންކަށް ދޯނި ނަގަންޖެހޭ ހާލަތުގައި ލޯނު
އަނބުރާ ނުލިބި، އަދި ދޯނި ވިއްކައިގެން ވެސް އެ އަގު ނުލިބޭތީ އިންޝުއަންސް ސްކީމެއްގެ ދަށުން ފަސޭހަކަމާ
އެކީގައި ވިޔަފާރިވެރިންނާއި ވިޔަފާރިކުރާ ފަރާތްތަކަށް، އަދި ގެދޮރު އިމާރާތްކުރާ ފަރާތްތަކަށް ލޯނު ލިބޭނެ ފަސޭހަ،
18

ލުއިމަގެއް ފަހިވެގެންދިއުމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙެއް. މި އިޞްލާޙު ފާސްވެގެން ހިނގައްޖެ ނަމަ، މީގެ
ފަސޭހަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވިޔަފާރިވެރިންނާއި ހުރިހާ އިންޑަސްޓް ރީތަކަށް ފަސޭހައިން ބޭންކުތަކުން ލިބިގެން ދާނެކަމާ މެދު
މިއީ އެއްވެސް ޝައްކެތް އޮތް ކަމެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ބޭނުންވަނީ މި ބިލު މިއަދު ވެސް
ކޮމިޓީއަކަށް ގެންގޮސް ފާސްކުރެވޭ ނަމަ މި އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން މި ބިލު ފާސްވެގެން ދިޔުން. ސަބަބަކީ މި ބިލުގެ
ސަބަބުން ދަތިވެފައި އޮތް އެ ތައް ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކުންފުންޏަކާއި އެތައް ރިސޯޓު އޯނަރުންނަކާ، އަދި އެތައް
މަސްވެރިންނަށާ އަދި ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރާ އެތައް ބަޔަކު އެބަ ތިބި. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކަން
މިހެން އޮތުމާ އެކީގައި މި ބިލު ކޮމިޓީއަކަށް ގެންގޮސް، ވީހާވެސް އަވަސް މުއްދަތެއްގައި މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް
ފަހިވެގެންދިޔުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުއްމީދުކުރާ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިންޑިޔާގެ ރައްޔިތުންނާ އަދި
އިންޑިޔާގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކާ ދެކޮޅަށް އެމް.ޑީ.ޕީން ކުރަމުންދާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ދެކޮޅަށް އިންޑިޔާގެ
ރައްޔިތުންނާއި ދިވެހި ރައްޔިތުންނާ ޖެއްސުމަށް އެމް.ޑީ.ޕީން ކުރަމުންގެންދާ މަސައްކަތް ހުއްޓާލުމަށް އަޅުގަ ނޑު
ގޮވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މޫސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2112 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު 2112 ވަނަ އަހަރަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ހިތާމަ
އިން ފުރިގެންވާ އަހަރެއް. ހަމައެކަނި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ކުޅުދުއްފުއްޓަށް ބަލައިލިޔަސް މި 2112 ވަނަ އަހަރު ހަމަ
ކުރެވިފައިވާ އެންމެ ކަމެއް ވެސް ނެތް. ބާޣީ ވަޙީދު ކުޅުދުއްފުއްޓަށް ގޮސް ބުނި، އަމީނީމަގުގައި ގާއަތުރައިދޭނަމޭ
2112 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގަ. އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ، ދެން މި އަހަރަކު ބާކީ ދުވަހެއް އޭނަ ގާއަތުރަން އޮތް ކަމަކަށް.
ހަމައެހެންމެ 2113 ވަނަ އަހަރަކީ ވެސް ހަމަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަންތައްތަކެއް ވާނެ އަހަރެއް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑެއް
ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. ބަޖެޓުގައި އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަށް، ކުޅުދުއްފުއްޓަށް ވެސް ލައްކަ ގިނަ ކަންތައްތައް ޖަހާފައިވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް މި ބާޣީ ސަރުކާރުން އެކަން ނުކުރާނެކަން އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޔަޤީންކުރަނީ. އެއީ ރައްޔިތުންނަށް
ޚިދުމަތްކުރަން އައި ސަރުކާރަކަށް ނުވާތީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާ ބެހޭ ބިލަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކަކީ
އެމް.އެމް.އޭ މެދުވެރިކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކުތަކުގެ މައްޗަށް ނުފޫޒުފޯރުވުމަށް ޓަކައި މި ބާޣީ ސަރުކާރުން ރާވައިގެން
ހިންގާ ސިލްސިލާ އެޖެންޑާ އެއްގެ ދަށުން ކުރެވިފައިވާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ފައިސާއާ ބެހޭ ވުޒާރާ ނުވަތަ މޯލްޑިވްސް މަނިޓަރީ އޮތޯރިޓީން ބޭންކިންއާ ބެހޭ ބިލުގައި އެފަދަ މައްސަލަތަކެއް ހުރި
ވާހަކަ އެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ކައިރިއަކު ނުބުނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނާ އަބަދުހެން ބައްދަލުވާ ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް މިފަދަ
ބޮޑު މައްސަލަތަކެއް ހުރި ނަމަ، އެ މައްސަލަތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ވެސް ހިއްސާކޮށްފައި ވާނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން
ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަކީ ވަރަށް ފުރިހަމަ އަށް ހެދިފައިވާ ޤާނޫނެއް. އަދި އެ
19

ޤާނޫނަކީ ސަރުކާރުން ފިއްތަން ބޭނުންވިކަމުގައި ވިޔަސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކުތައް ފުރިހަމަ މިނިވަންކަމާ އެއްކޮށް
ހިންގުމުގެ ހުރިހާ އިޚްތިޞާޞްތަކެއް ދެވިފައިވާ ޤާނޫނެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ
މިހުރިހާ ބާރުތަކެއް ގެންގޮސް އެމް.އެމް.އޭ އަށް ލައި ސަރުކާރުން ފިއްތައިގެން ބޭންކުތަކުގެ މައްޗަށް ސަރުކާރުގެ
ނުފޫޒުފޯރުވުމަށް ޓަކައި ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކެއްކަން މިއީ. މީގެ ސަބަބުން ނުބައި ނަތީޖާތަކެއް ނިކުމެގެންދާނެ.
ސަރުކާރުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް މެދުވެރިކޮށާ އަދި އެހެން ބޭންކުތަކުން ވެސް ގިނަ އަދަދެއްގެ
ފައިސާ 2112 ވަނަ އަހަރު ނަގާފައިވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގިނަ އަދަދެއްގެ ފައިސާއޭ ބުނީމާ، 511 މިލިއަނަށް
ވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި މި ބޭންކުތަކުން ނަގާފަ އިވުމުގެ ސަބަބުން މިއަދު ވަނީ ރައްޔިތުންނަށް ލޯނުލިބޭނެ
އިތުރު ގޮތްތަކެއް ނެތިފަ. ހަމައެހެންމެ އިތުރަށް ދެން ހުރި ބޭންކުތަކުން މި ފައިސާ ނެގުމަށް ޓަކައި، ބާރާއި
ނުފޫޒުފޯރުވުމަށް ޓަކައި މި ބާޣީ ސަރުކާރުން މި އިޞްލާޙު ހުށަހަޅައި، އެމް.އެމް.އޭގެ މައްޗަށް އަތްގަދަކުރަމުން ދާކަން
އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުން
ބޭންކްގެ ރައުސުލްމާލުގައި 11% އަށް ވުރެ ބޮޑުނުވާ ވަރަށް، އާދައިގެ ފަރުދަކަށް ލޯނުދޫކުރެވޭނެ. ހަމައެއާއެކު
ކުންފުންޏަކަށް އެ ބޭންކެއްގެ ރައުސުލްމާލުގެ 15% އަށް ވުރެ ބޮޑުނުވާ ވަރަށް ލޯނުދޫކުރެވޭނެ. ހަމައެއާއެކު
އެމް.އެމް.އޭގެ ޚާއްޞަ ހުއްދައާ އެކު އެ އަދަދު އިތުރު ވެސް ކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އެކަމަކީ އެ ހުށަހެޅި މަގުސަދު
ހާސިލުވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެކަމަކީ ހަމައެކަނި އެމް.އެމް.އޭ މެދުވެރިކޮށް ބޭންކުތަކުގެ މައްޗަށް ބާރުފޯރުވައި، މި
ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކައި ހިންގާ ޖަރީމާ އެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން.
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ މި 2112 ވަނަ އަހަރު ޓީބިލު ގަތުމަށް ޓަކައި 751 މިލިއަނެއްހާ ރުފިޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫކޮށްފައި ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް 511 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޓީބިލް ގަނެ، މުޅި ދައުލަތް ދަރަނިވެރިވެފައި
ވާކަން އެއީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތެއް. މި ސަރުކާރަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ޤާނޫނަކަށް، ގަވާއިދަކަށް ބެލުމެއްނެތި ހިންގަމުންގެންދާ ސަރުކާރެއް. މި މަޖިލީހުން ހުއްދަނެތި ދައުލަތުގެ އެއްވެސް
މުއައްސަސާ އެއް އެއްތަނުން އަނެއް ތަނަށް ބަދަލުކުރުމަކީ ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް ހޯމް މިނިސްޓްރީގެ
ދަށުގައި ހުރި އިމިގްރޭޝަން މިއަދު އެ ވަނީ ޑިފެންސް މިނިސްޓްރީގެ ދަށަށް ގެންގޮއްސަ. މިއީ ކަ ނޑައެޅިގެން
ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައިވާ ކަމެއް. ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން 311 މިލިއަން ރުފިޔާ ވެސް ހަމަ
ކަ ނޑައެޅިގެން ވަގަށް، މި މަޖިލީހުގެ ހުއްދަނެތި ވަނީ ނަގާފަ. އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރުން ހިންގާ ޣައިރު ޤާނޫނީ
ކަންތައްތަކަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު އޮޅިފައިވާ ކަންތައްތަކެއް ނޫން. އެ ކަންތައްތައް އަބަދުވެސް
ކުރަމުންގެންދާނެ. ޤާނޫނަކީ މި ސަރުކާރު ދަންނަ އެއްޗެއް ނޫން. މި ސަރުކާރަކަށް ޤާނޫނާ އެއްގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރާކަށް
ނޭނގޭނެ. އެއީ ޤާނޫނީ ސަރުކާރަކަށް ނުވާތީ. އެހެންވީމާ، މި ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި
ޤަބޫލުކުރެވޭނެ އިޞްލާޙުތަކެއް ނޫން. މި އިޞްލާޙުތައް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ބޭނުމަކީ ސަރުކާރުން ބޭންކުތަކުގެ މައްޗަށް
20

އަތްގަދަކުރުން. ހަމައެހެންމެ ރާއްޖޭގައި އިތުރު ބޭންކުތައް އަންނަން ފުރުޞަތު ވަރަށް ބޮޑަށް ހުޅުވިފައި ވާއިރު
އެމް.އެމް.އޭ އިން ބަލަންޖެހޭ މިންގަ ނޑުތަކަށް ބެލުމަށްފަހު، އެ ބޭންކުތައް ހުޅުވުމުގެ ފުރުޞަތުދެމުން ދާއިރުގައި
ޤާނޫނަކުން އެކަން ކޮށް، މި ބާޣީ ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ބަޔަކު މި ރާއްޖޭގައި ބޭންކިންގެ ނިޒާމުގެ ތެރެއަށް ގެނައުމަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ބިރުގަންނަންޖެހޭ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޤައުމުގައި ހުރި ބޭންކުތަކަކީ މިހާރުވެސް
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެންވާ ޚިދުމަތްތަކެއް ކުރަމުންދާ ބޭންކުތަކަކަށް ވީހިނދު، އިތުރަކަށް މި
ވަގުތަކަށް ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅައިގެން މި ކުރަމުންދާ މަސައްކަތަކީ ބޭންކުތައް
ބިރުގެންނެވުމަށް ޓަކައި، ޚާއްޞަކޮށް ސްޓޭޓް ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާ އަށް ބިރުދެއްކުމަށް ޓަކައި މި ސަރުކާރުން
ކުރަމުންގެންދާ ހަޑިމުޑުދާރު ޢަމަލެއް. މި ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. މި ހިތާމަވެރި 2112
ވަނަ އަހަރު ނިމިގެން މި ދަނީ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑާއި ކުޅުދުއްފުށީ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި 2113 ވަނަ އަހަރު
ދިވެހި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މަރުޙަބާކިޔަން. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން އުއްމީދުކުރަނީ 2113 ވަނަ އަހަރަކީ
ދިވެހި ޤައުމަށް ފާގަތި، ކުރިއެރުން ލިބޭ މުސްތަޤުބަލާއި ހަރުދަނާކަންލިބޭނެ އާ އަހަރެއް ކަމުގައި ވެގެންދިޔުން.
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ތާރިޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދު ބޭންކިންގެ ބިލަށް، ބޭންކިންއާ ބެހޭ ބިލަށް އިޞްލާޙު
ހުށަހެޅިގެން، އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅިގެންދާއިރު، މި ބިލުގެ ވާހަކަތައް ދެކެވެމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހެނީ
ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުގައި ބޭންކަކީ ކިހާވަރެއްގެ، ކިހާ މުހިއްމު ތަނެއްކަން. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ބޭންކުތަކުން ލިބޭ
ލޯނަށް ކިހާވަރަކަށް ބަރޯސާވެފައިވޭތޯ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ހާލަތު މިއަދު އޮތީ ކިހިނެއްތޯ؟ އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން
މިއަދު މި ބިލަށް ވާހަކަދައްކަން ފަށައިގަންނައިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ހަނދާންކުރަންވީ 2112 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެންދާކަން.
2113 ވަނަ އަހަރަށް ކުރިމަތިލަމުންދާކަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ 2112 ވަނަ އަހަރު ނިމި،
2113 ވަނަ އަހަރަށް ކުރިމަތިލާއިރު މަނަދޫ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ތިބީ މަގުމަތިވެފައޭ. މާފަރު ރައްޔިތުން ތިބީ
މަގުމަތިވެފައޭ. މާފަރު ރައްޔިތުން ތިބީ އެތާނގެ، އެ ރަށުގެ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއް ބަންދުކޮށްގެން. އެ ތަންތަނުގައި
އިހުތިޖާޖުކުރުމުގައި ދެމިތިބޭ ހާލަތުގައޭ. އެ މީހުންގެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކެއް ނުލިބެއޭ. އެ މީހުންގެ އަސާސީ ހުރިހާ
ކަންތައްތަކެއް ވަނީ މަލީޝާ ޖަމާޢަތުން ނެގި ފައިސާ އެކޭ އެއްގޮތަށް ވެފައޭ. އާދެ! ބޭންކިންގެ ބިލަށް
ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ 7 މިލިއަން ޑޮލަރު ސަރުކާރުން މާފަރުގައި އެއަރޕޯޓެއް
ހަދަން ބަޔަކާ ހަވާލުކޮށް، ފަޅުރަށެއް ދިނުމާ އެކު އެ މީހުން އަތުން ވަނީ ނަގާފަ. ހަމައެހެންމެ އަޅުގަ ނޑުމެން
ފާހަގަކުރާ އަނެއް ނުކުތާ އަކީ މި ފައިސާ ނެގުމަށްފަހު އެ ރަށުގައި އެއަރޕޯޓެއް ހެދުމުގެ ދަޅަދައްކައި، އެތައް
21

ޒާމާނެއް ވެއްޖެ. 2118 ފެށުމުގެ ކުރިން މިދެންނެވި 7 މިލިއަން ޑޮލަރު ސަރުކާރަށް ނަގައި، އެ ރަށާއި އެ ރަށުގައި
އެއަރޕޯޓެއް ހަދައިދޭނެކަމުގެ ދަޅަދައްކައި، އެ ރަށާއި އެ ރަށުގައި ހުރި އެއަރޕޯޓާއި އެ ރަށުގައި ހުރި އިޖުތިމާޢީ
އެހެނިހެން އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކާ ގުޅުވާފައިވާވުން އެއީ އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށާއި މުޅި ނ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް
ދީފައިވާ ވަރަށް ބޮޑު އަނިޔާ އެކޭ. އާދެ! އެ ރަށުގެ ނަރުދަމާގެ ނިޒާމާއި އެ ރަށުގެ ފަޅާ، މި ހުރިހާ ކަމެއް، ކަރަންޓާ
މި ހުރިހާ ކަމެއް ތަރައްޤީކޮށް، އެ ތަންތަނުގައި އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ފޯރުކޮށްދިނުން ބިނާވެފައި އޮތީ މިދެންނެވި
އެއަރޕޯޓުގެ މަޝްރޫޢާ. ހަމައެހެންމެ އެއަރޕޯޓު ހަދައިދިނުމުގެ ނަމުގައި އެ ރަށުގައި ހުރި ރުއްތައް ކަ ނޑައި،
އެތައްސަތޭކަ ރުކެއް، ބޮޑު މަގެއް ހަދާލައި، ކަ ނޑައިލާފައި ވާތީ އެ ރަށުން ފަންގިވިންނަ މީހުންނަށް ފަންކޮޅެއް،
ކާށިވިއްކައިގެން ނަފާ އެއް ހޯދަން ބޭނުންވާ މީހާ އަށް ކާއްޓެއް އެއްޗެއް ލިބޭނެ މަގެއް މިއަދަކު ނެތް. އެ ރަށުގައި
ހުރި އެތައް ސަތޭކަ ރުކެއް ކަ ނޑާލައި ބޮޑު މަގެއް ހަދައި، އެ ދަޅަ ދެއްކުމަށްފަހު އަދިއަދަށް ދާންދެން ވެސް
އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވި، 2113 ވަނަ އަހަރު ފެށިގެން އަންނައިރު ވެސް އެތަން އެ އޮތީ ޒަމާނުއްސުރެ އޮތް ގޮތަށް
ބިކަހާލުގަ. އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެ ތިބީ މި ވަގުތު ވެސް ކައުންސިލު އިދާރާ ކުރިމަތީގައި މަގުމަތީގަ. އެ
އިހުތިޖާޖުކުރުމުގައި، އެ ހާލަތުގައި އެ ރަށު ރައްޔިތުންނާއި ނ. އަތޮޅު ރައްޔިތުން އެއަރޕޯޓެއްގެ ބޭނުމުގައި
މަސައްކަތްކުރަމުންދާ މި ދަނޑިވަޅުގައި ސަރުކާރުން އެއްވެސް ކަމެއް އެއިން އެއްވެސް ކަމަކަށް އަޅާލުމެއް ނެތި،
ސަރުކާރު ހިންގަވަން ހުންނެވި އެންމެ އިސްވެރިޔާ ނިއު ޔިއަރ ފާހަގަކުރަން ވަޑައިގަތްވަޑައިގަތުން އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. ސަރުކާރެއް މި ހިންގަނީ ރައްޔިތުންނަށް ޓަކައި. ރައްޔިތުން ނެތް ތަނެއްގައި ކޮން
ސަރުކާރެއްތޯ. ކޮން ވެރިކަމެއްތޯ ކުރެވޭނީ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް ފޮނުވާފައި މި ތިބީ މާފަރުގެ އެއަރޕޯޓު
ވެސް އަޅަން. މާފަރުގެ ފަޅު ވެސް ހަދަން. މާފަރުގައި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ވެސް ގާއިމުކުރަން. މަނަދޫ ބަނދަރުމަގުގައި
ގާ ވެސް އަތުރަން. އެ މަގު ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހަދަން. ޅޮހީގައި ނަރުދަމާ އަޅައި، ބޯފެނާއި ސާފު ބޯފެނުގެ
ޚިދުމަތްދޭން. ބޭންކިންގެ ބިލަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު ބޭންކުތަކުން ލިބޭ ލޯނާއި މި ކަންތައްތަކާ
ދޭތެރޭގައި ވެސް ރިޢާޔަތްކުރަންޖެހޭ. ނ.އަތޮޅު މިލަދޫގައި އެ އޮތީ ސުވިމިންޕޫލެއް ކަހަލަ ބަނދަރެއް ހަދާފަ. ރަނގަޅު
ބޮޑު ދޯންޏަކަށް އެ ފަޅަކަށް ނުވަދެވޭ. އެ އޮތީ ހިކިގެން ގޮއްސަ. ރަނގަޅު ފަޅެއްގެ ގޮތުގައި ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭ. އެ
ފަޅު ހެދޭނެ އެއްވެސް މަގެއް މި 2113 ވަނަ އަހަރަށް ކުރިމަތިލައިގެން ދާއިރު ވެސް ފެންނާކަށް ނެތް. އެ ރަށުގައި
ފެން ނަޖިސްވެ، މި ކަންތައްތައް ވެގެންދާއިރު އެ ރަށުގައި ފެނުގެ ރަނގަޅު ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރެވޭނެ މަގެއް ވެސް
2113 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ވެސް ފެންނަންނެތްކަން އެއީ ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ނ.
އަތޮޅުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު މި ދައްކަނީ ބޭންކިންގެ ބިލަށް ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު ބޭންކުތަކުން ލިބެން ހުންނަ ފައިސާ
އަކީ ރައްޔިތުންނަށް އެކި ގޮތްގޮތުން މަންފާކުރާ ފައިސާ ކަމަށް ވާތީ. މަގޫދޫ އަކީ މިސްކިތެއްގެ ބޭނުންޖެހިފައިވާ
1978 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން އަޅާފައި ހުރި މިސްކިތެއްގައި މިއަދު ވެސް ނަމާދުކުރަމުންދާ، ޤިބްލަ އަށް ވާ ގޮތަށް
22

ހުރި މިސްކިތެއް ނެތް ރަށެއް. އެ ރަށުގައި އެހެން މިސްކިތެއް އެޅޭނެ އެއްވެސް ގޮތެއް ނެތް. އެހެންވީމާ،
އަޅުގަ ނޑުމެން މާފަރުގެ ރައްޔިތުން ރެޔާއި ދުވާލު އެ ކުރަމުންދާ އިހުތިޖާޖުގައި އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން، ނ. އަތޮޅުގެ
ހުރިހާ ރައްޔިތުން ބައިވެރިވުމަށް. ނ.އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން މަގުމައްޗަށް ނިކުމެ، ނ. އަތޮޅުގެ އިޤްތިޞާދީ
ތަނަވަސްކަމާއި ފުދުންތެރިކަމާ ގުޅިފައިވާ އެއަރޕޯޓުގެ މަޝްރޫޢު ފަށައިދިނުމަށް މި ސަރުކާރަށް ޕްރެޝަރުކުރުމަށް ނ.
އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ކައުންސިލުތަކަކުން ނިކުމެ، އިހުތިޖާޖުކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަނީ
ސަރުކާރެއް އޮތިއްޔާ ސަރުކާރަކުން އެ ކަންކަމުގެ އަޑުއަހަންޖެހޭނެ ކަމަށް. ސަރުކާރުން މި ކަމުގައި އަޑުއަހަންދެން
އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން އިހުތިޖާޖުކުރުމުގައި ދެމިތިބެން އެބަ ޖެހޭ. ސަރުކާރުން އަޑުއަހަން އެބަ ޖެހޭ. ސަރުކާރުން
ވަނީ ފައިސާނަގާފަ. 7 މިލިއަން ޑޮލަރު އެއަރޕޯޓު މަޝްރޫޢަށް ނެގުމަށްފަހު، އެ ފައިސާ ބޭނުންކޮށްގެން ތިބޭތިބުން
އަޅުގަ ނޑު ކުށްވެރިކޮށް، އަޅުގަ ނޑު މިއަދުން މިއަދަށް އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް ގޮވާލަން އެ މަޝްރޫޢު
ފައްޓަވައިދެއްވުމަށް. އެކަމުގައި އެރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް، އެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެންވާ އަވަސް ޖަވާބެއް
މިއަދުން މިއަދަށް ދެއްވުމަށް ސަރުކާރަށް އިލްތިމާސްކުރަމުން، އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ ފެށެން އޮތް 2113 ވަނަ އަހަރަކީ
اله ސަ اله
އުފާފާގަތި އަހަރެއް ކަމުގައި މާތް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލެއްވުން. ވައް ލާމްޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތު ވަބަރަކާތުހޫ.
ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` 2112 ވަނަ އަހަ ރު ނިމި، 2113 ވަނަ އަހަރަކަށް އެޅިގެންދާއިރު އަޅުގަ ނޑު އަޅުގަ ނޑުގެ ނަމުގައި
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ހުރިހާ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް އާ އަހަރުގެ ހެޔޮދުޢާ އާއި ތަހުނިޔާ އަރިސްކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން 2112 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު ވިސްނާލަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރި.
އެންމެ މުހިއްމު އެއް ކަމަކީ ރާއްޖޭގެ މާލީ އަދި އިޤްތިޞާދީ ހާލަތު އޮތް ގޮތް. މިހާރު މި މަޖިލީހުގެ ފްލޯ އަށް މި
ހުށަހެޅިފައިވާ ގޮތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙު. އަޅުގަ ނޑުމެން 2113 ވަނަ
އަހަރު ބަޖެޓު ދިރާސާކުރަމުންދިޔައިރު، އެ ކޮމިޓީ އަށް އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު ވަޑައިގެންނެވި. އަދި ލިޔުމުން ވެސް
ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެ ބޭފުޅާގެ ޚިޔާލުފުޅު ފޮނުއްވެވި. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގިގެންދިޔައީ ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު،
ރާއްޖޭގެ މާލީ ނިޒާމު މިދާ މިސްރާބަކީ ރަނގަޅު މިސްރާބެއް ނޫންކަން. ރާއްޖޭގެ މާލީ މިސްރާބު މި ގޮތަށް ދާކަމުގައި
ވަންޏާ މި ޤައުމު ހަލާކުވެ، މި ޤައުމު ބޭންކުރަޕްސީ ހަމައަށް ދިޔުމުގެ ފުރުޞަތު އެބަ އޮތްކަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑު މި ބޭންކިން ބިލަށް ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ކުރިން އެންމެ ފުރަތަމަ ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވާ އެއް ކަމަކީ، ބޭންކަކީ އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގެ ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންނާ ގުޅިފައިވާ ތަނެކޭ.
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުންނަކީ ވިޔަފާރިވެރިން. ވިޔަފާރިވެރިން ބޭންކަކާ ނުލައި ވިޔަފާރި އެއް
ނުކުރެވޭނެ. ބަޖެޓު ދިރާސާކުރިއިރު އަޅުގަ ނޑު ބެލިބެލުމުން އަޅުގަ ނޑަށް އެނގުނީ، 2112 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
23

ފާސްކޮށްފައި ވަނީ 727 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ޓީބިލު ވިއްކުމަށް. އެހެންނަމަވެސް 2112 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެން އައިއިރު
އޮތީ 2113 ވަނަ އަހަރަށް ވިއްކަންހުރި ބަޔަށް ވުރެ ވެސް އިތުރަށް ވިއްކާފަ. 5.3 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޓީބިލު ވިއްކާފަ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މިހާރުން މިހާރަށް ގޮވާލަން އޭ.ސީ.ސީއަށާއި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް މިކަން ބަލައި
ދިރާސާކޮށް ފިޔަވަޅުއަޅަންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ފިޔަވަޅުއަޅައި، ދަޢުވާކުރަންޖެހޭ ފަރާތްތަކަށް ދަޢުވާކުރުމަށް. ސީދާ
މާލިއްޔަތު ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް ކޮށްފައި އޮތް ކަމެއް. މީގެ ނުރައްކަލަކީ އަދި މީގެ ދަތިއުނދަގޫ ދިމާވަނީ ކޮންބަޔަކަށްތޯ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންނަށް. ވިޔަފާރިވެރިންނަށް. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އެބަ އުނދަ ގޫވޭ.
ދަތިވޭ. ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން 1 ބިލިއަނަށްވުރެ ގިނަ ރުފިޔާގެ ޓީބިލު ވަނީ ގަނެފަ. ސަރުކާރުން ވަނީ ބޭންކު
އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން ގަނެފަ. ވިއްކާފަ. އެސް.ބީ.އައި އިން 1.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަށްވުރެ ގިނަ ޓީބިލު ވަނީ،
އެސް.ބީ.އައި އަށް ވިއްކާފަ. އެޗް.އެސް.ބީ.ސީ އަށް 1.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަށްވުރެ ގިނަ ޓީބިލު ވަނީ ވިއްކާފަ. ދެން
ކޮން ފައިސާ އެއްތޯ މި ބޭންކުތަކުގައި ޢާއްމު ވިޔަފާރިވެރިންގެ ވިޔަފާރިކުރުމަށް ޓަކައި ހުންނާނީ. ނުހުންނާނެ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި ވަރަށް ގިނަ ވިޔަފާރިކުރައްވާ ބޭފުޅުން އެބަ ތިއްބެވި.
އެ ބޭފުޅުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ބޭންކަށް ދިޔައިމަ ބޭންކުން ބުނަނީ ކީކޭކަން. ފައިސާ އެއް ނެތޭ.
ލޯނުދޫކުރެވޭކަށް ނެތޭ. ނުހުންނާނެ ނޫންތޯ. މުޅި ބޭންކުގައި ހުރި ހުރިހާ ރައުސުލްމާލެއް ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ އަށް
ބަދަލުކޮށްލީ. ޓީ ބިލުގެ ނަމުގައި ކަރުދާސްކޮޅެއް ދީފައި ހުރިހާ ފައިސާ އެއް ނެގީ. އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ
ވިޔަފާރިވެރިން ބޭންކަށް ފައިސާ ހޯދަންދިޔައިމަ ނުހުރޭ ފައިސާ އެއް. ނެތޭ ބުނަނީ. މި ފައިސާ ނަގައިގެން މި ކުރަނީ
މިހާރު ސަރުކާރުގައި ތިއްބެވި އިސްވެރިން އެކި ތަން ތަނަށް ދަތުރުކުރައްވައި، އެކި ގޮތްގޮތަށް އުޅުއްވުމަށް
ޚަރަދުކުރައްވަނީ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހުށަހެޅުއްވި
އިޞްލާޙަށް ބަލައިލާއިރު ވެސް މީގައި ބޭންކިން ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި މި ބުނަނީ ބޭންކެއް ރަޖިސްޓްރީކުރުމަށް
ޓަކައި ބޭންކެއް ހުޅުވުމަށް ޓަކައި އެމް.އެމް.އޭ އަށް ހުށަހަޅާތާ 5 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ހުއްދަދޭންވާނޭ. އަދި
ހުއްދަނުދީފި ކަމުގައި ވާނަމަ، ހުއްދަނުދީފި ކަމުގައި ވާނަމަ ނޫނީ އެ އަށް ޖަވާބެއް ނުދީފި ކަމުގައި ވާނަމަ
އޮޓަމެޓިކުން ލައިސެންސް ލިބުނީއޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޭންކިން ލައިސަންސަކީ ހުށަހަޅާފައި ދޭންޖެހޭ އެއްޗެއް.
އެއީ އޮޓަމެޓިކުން ލިބޭ އެއްޗަކަށް ވެގެންނުވާނެ. މިއީ ވަރަށް ޓެކްނިކަލް، ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް.
ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެމް.އެމް.އޭ އަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ފުރިހަމަނުކުރާ ފަރާތްތަކަށް އެމް.އެމް.އޭ
އިން ޖަވާބުނުދިނަސް އެ ލައިސެންސް ލިބިގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަ ޖެހޭ، ދުނިޔޭގެ އެކި
ކަންކޮޅުތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކި ދުވަސްވަރު އެބަ ފެނޭ ފައިސާގެ އެކި ވަގު ވިޔަފާރިކުރަމުންދާ ތަން.
ބޭންކުތައް މެދުވެރިކޮށް މި ވިޔަފާރިކުރަމުންދާ ތަން. މި ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގައި ހުޅުވިގެންނުވާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު މަޢުލޫމާތުލިބެނީ މި ގަވާއިދު، މި ބަދަލު ބޭންކިން ޤާނޫނަށް މި ބަދަލުގެންނަން މި އުޅެނީ
24

ޗައިނާގެ މިހާރުގެ ސަރުކާރާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކުގެ ބޭންކުތައް ރާއްޖޭގައި ތަޢާރަފުކުރުމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރަނގަޅު ގޮތުގައި، ރަނގަޅު ނިޔަތުގައި ރާއްޖެ އަށް އަންނަ ކޮންމެ ބޭންކަކަށް މިހާރު މި އޮތް ބޭންކިން ޤާނޫނުގެ
ދަށުން ރާއްޖޭގައި ވިޔަފާރިކުރެވޭނެ. މި ޤަނޫނުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ އަށް ހުށަހެޅިފައި އޮތް އިޞްލާޙެއް، ކްރެޑިޓު
އެކްސްޕޯޝަރގެ މިންގަ ނޑު ކަ ނޑައެޅުމަށް. މިންގަ ނޑު އޮންނަންޖެހެނީ ބޭންކުގެ ރައުސުލްމާލުގެ ނިސްބަތުން. މުޅި
އެއްޗެއް އެމް.އެމް.އޭ ގަވާއިދަކަށް ދޫކޮށްލައިގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީން އެމް.އެމް.އޭ ގަވަރުނަރު ވެސް މި ކަމެއް
ޤަބޫލުފުޅެއް ނުކުރައްވާނެ. އެމް.އެމް.އޭ ގަވަރުނަރު އިހަށްދުވަހު ވެސް ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވިދާޅުވީ، ތިމަންނައަށް މި
ސަރުކާރަށް ހުރިހާ އެއްޗެއް ދޫކޮށްލެވޭކަށް ނެތޭ. 2113 ވަނަ އަހަރު ތިމަންނަގެ ސައިޑުން ތިމަންނަ ކުރަންޖެހޭ،
އަޅަންޖެހޭ ހުރިހާ ހަރުދަނާ ފިޔަވަޅެއް އަޅުއްވާނަމޭ. އަޅުގަ ނޑު ގަވަރުނަރަށް ގޮވާލަނީ ގަވަރުނަރޭ އަޅުއްވާށޭ. މި
ޤައުމު އިޤްތިޞާދީ އަދި މާލީ އަނދަވަޅަކުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ގަވަރުނަރު މަސައްކަތްކުރައްވާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ތިބީ އެކަމަށް އެއްބާރުލުންދޭށޭ. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކަން ކުރެވޭނޭ. މި ދާ މިސްރާބުން މި ޤައުމު
ހަމަމަގަށް އެޅުވިގެންދާނޭ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާޟު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް މިއަދު ބުނެލުމަކީ
ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. އާދެ! މި ބިލު ހުށަހެޅުމާ ގުޅިގެން އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް
ނިސްބަތްވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭބޭފުޅުން، އަދި ޚާއްޞަކޮށް މަޑަވެލި ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމާއި
އަދި ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޣަފޫރު މި ތަނުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޙަޤީޤަތާ ޚިލާފު
ވާހަކަތަކެއް ދައްކަވައިވި. މިއީ އިންޑިޔާއާ، ކަ ނޑައެޅިގެން އިންޑިޔާއާ ދެކޮޅު، އިންޑިޔާ ބޭންކަށް ނުވަތަ އިންޑިޔާއާ
ދެކޮޅަށް ކަންތައްތަކެއް ހިންގުމަށް ޓަކައި ހުށަހަޅާފައި އޮތް ބިލެއް ކަމަށް. އެއީ ވަރަށް ބޮޑު އޮޅުމެއް. ވަރަށް ބޮޑު
އޮޅުމެއް. މި ބިލުގެ މަޤުޞަދަކީ އެއެއް ނޫން. މި ބިލުގެ މަޤުޞަދަކީ އިތުރަށް އެމް.އެމް.އޭ ހަރުދަނާކުރުން.
އެމް.އެމް.އޭ ހަރުދަނާކުރާއިރުގައި އެމް.އެމް.އޭގައި ބެހެއްޓޭ ފައިސާ މިހާރުވަނީ ވަކި ޕަސެންޓެއް، ސީދާ ޤާނޫނުން
ކަނޑައެޅިފަ. އެހެންނަމަވެސް މިހާރު މި އޮތީ ބޭންކުތަކާއި އެމް.އެމް.އޭއާ އެއްބަސްވެވޭ މިންވަރަކަށް
ނެގޯޝިއޭޓުކޮށްގެން އެ ބަހައްޓާ އަދަދެއް ބެހެއްޓުމުގައި މި ދެންނެވި ގޮތަށް އެކަން ވަނީ ލުއިކުރެވިފަ. މީގެ ސަބަބުން
ދެންމެ ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން މީގެން ރަނގަޅު ހެޔޮ
ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ. އަދި އެ ފުރުޞަތާއި ޖާގަ އޮންނާނެ. އަދި އެމް.އެމް.އޭ ގަވަރުނަރަކީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
އެނގޭ އެ މަނިކުފާނަކީ މަޑުމައިތިރި ކެތްތެރިކަމާ އެއްކޮށް އެމް.ޑީ.ޕީ އިން ދިވެހިރާއްޖެ އިޤްތިޞާދު
ފުނޑުފުނޑުކޮށްލާފައި އޮތްއިރުގައި ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅު މިސްރާބަކަށް ދަތުރުކުރައްވަމުން ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅެއް.
25

އެހެންކަމުން މި ގެނައި އިޞްލާޙުތަކަކީ މި ގެނައި ބަދަލުތަކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަލައިގަނެވޭ ކަހަލަ ބަދަލުތަކެއް.
އާދެ! މި ބިލު އިތުރު އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނައުމަށް ޓަކައި މުލަކު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޔާމީން އެ
ދެއްކެވި ވާހަކަފުޅަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން. އާދެ! ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އެ މަނިކުފާނު ދެއްކެވި
ވާހަކައާ އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތިން މިއަށް އިތުރު ބަދަލުތައް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ގެނެވިދާނެ. އާދެ! ހަމައެހެންމެ މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ނެތް އެއް ކަމެއް، މިއަދު އެމް.އެމް.އޭ ގަވަރުނަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ތަޢާރަފުކޮށްދޭ.
އާދެ! އެއީ އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއްގައި ބައިވެރިވާންޖެހޭނޭ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފައިސާ އެބަ ހުރޭ
ބޭންކުތަކުގައި ބަހައްޓާފަ. އެހެންނަމަވެސް އެ ބޭންކު މާދަމާ ކަންތައްތައް ވާ ގޮތުން ބޭންކު، ބޭންކުރަޕްޓުވެއްޖެއްޔާ،
ބޭންކު ވުޖޫދުން ގެއްލިއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހައްޓާފައި ހުރި ފައިސާ އަށް ދެން ވާނީ ކޮންގޮތެއްތޯ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބީ ތަޖުރިބާކޮށްފައި އެހެންނޫންތޯ؟ މީގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބޭންކެއް ހުރި.
ކޮބައިތޯ އެ ބޭންކު؟ ބީ.ސީ.ސީ.އައި، ކޮބައިތޯ؟ ކިތައް މީހުންގެ ލާރިތޯ ގެއްލުނީ. އެހެންނަމަވެސް މިކަހަލަ
ސްކީމެއްގައި ބައިވެރިވެއްޖެ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް ޔަޤީންކަން އޮންނާނެ މީގައި
އެ މީހުން ބައިވެރިވެއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ބޭންކު، ބޭންކުރަޕްޓުވެގެން ދިޔަކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޑިޕޮސިޓުގައި ހުންނަ ފައިސާ އިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ފައިސާ ލިބޭނެކަން. މިއީ މިކަހަލަ ސްކީމެއްގައި
ބައިވެރިވުމުގެ ބޭނުމަކީ. އެހެންވީމާ، މި ޤާނޫނަށް ބަދަލުތައް ގެންނަންޖެހޭ ސަބަބަކީ މިއީ. އެހެންވީމާ، ޙަޤީޤަތް އޮޅޭ
ގޮތަށް، ދެން އިންޑިޔާގެ ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް ޤަބޫލުކުރަމޭ އިނގޭތޯ އިންޑިޔާގެ
އެހީތެރިކަން. އަދި ޚާއްޞަކޮށް، ސްޓޭޓް ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާ އަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ބޭންކަކަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ފަޚުރުވެރިވާންޖެހޭ ތަނެއް. ސްޓޭޓް ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާ އަކީ މިއަދު މި ޤައުމަށް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން
އައިއްސަ ހުރި ކުރިއެރުންތަކުގެ 91% އޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ. 91% އަކީ ސްޓޭޓް ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާ އިން
ކޮށްދީފައި ހުރި ޚިދުމަތް. މިކަން އަޅުގަ ނޑުމެން އޮޅުވާލަން ބަޔަކު މަސައްކަތްކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް މިކަން
އޮޅިގެންނުދާނެ އިނގޭތޯ. މިއަދު ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްދިނުމުގައި ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް ކީއްކުރަންތޯ،
އެސް.ބީ.އައިއާ އަޅައިކިޔޭވަރުގެ އެއްވެސް ބޭންކެއް ދިވެހިރާއްޖޭގައި ނެތް. އެހެންވީމާ، އެސް.ބީ.އައި އަކީ މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުންނާ އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިޔަފާރީގެ ގޮތުން މިއީ ވިސްނުމެއް ވިސްނާ ބަޔަކު ތިބޭ
ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެ ބޭންކުގެ ޚިދުމަތާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ދިވެހި ރައްޔިތުން ފަޚުރުވެރިވާންޖެހޭ. މިއީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިން ބަލައިގަންނަ ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް މިއަދު އެމް.ޑީ.ޕީ އިން
މިތަނަށް ނުކުމެ، މި އުޅެނީ އިންޑިޔާއާ ޖައްސައިލާށޭ. ސްޓޭޓް ބޭންކާ ޖައްސައިލާށޭ. އެއީ ކަ ނޑައެޅިގެން ހަދާ ވަރަށް
ބޮޑު ދޮގެއް. ވަރަށްބޮޑު އިތުރުފުޅެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ މިއަދު ޓޫރިޒަމް ދާއިރާ އަށް ބެލިކަމުގައި
ވީނަމަވެސް އެންމެ ބޮޑެތި ލޯނުތަކެއް ދޫކޮށްފައި ހުރި ބޭންކު. އެންމެ ގިނަ ފައިސާ ދޫކޮށްފައި ހުރި ފަރާތަކީ ސްޓޭޓް
26

ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާ. އެހެންވީމާ، އިންޑިޔާ ބޭންކަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހި ބޭންކު ފަދައިން
މުހިއްމު ބޭންކެއް އެއީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސަރުކާރަކުން ވެސް އަދި ޕާސަނަލީ މި ތަނަށް އެއްވެސް މެންބަރަކު،
ސަރުކާރަށް ތާއީދުކުރާ އެއްވެސް މެންބަރަކު ވެސް ސްޓޭޓް ބޭންކު އޮފް އިންޑިޔާއާ ޖެހޭކަށް ބޭނުމެއް ނުވާނެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ބޭންކު ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި، އެ ބޭންކުގެ މުސްތަޤުބަލަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ނުކުރާނެ ކަމެއް
ނޯންނާނެ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދުގެ މައި ތަނބު އެއީ. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ވާހަކަ މިތާ ދައްކާތީ ހަމަ
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހައިރާންވެ، ކަންބޮޑުވޭ. އާދެ! ދިވެހިރާއްޖެ ދަރާފައި އޮތް މިންވަރާއި ދަރަނީގެ ވާހަކަދައްކަން
އެމް.ޑީ.ޕީ މިއަދު ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ. 31 އަހަރު ވެރިކަމެއް ނިންމައިލާފައި ރައީސް މައުމޫން ފޭބިއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ދަރަނި އެތެރާއި ބޭރު އޮތީ 4.9 ބިލިއަނުގަ. މިވެރިން 3 އަހަރު ދުވަހު ވެރިކަމެއް ކޮށްފައި ފައިބައިގެން ދިޔައިރު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރަނި އެތެރެ އާއި ބޭރު އޮތީ 26 ބިލިއަނުގައި އޮތީ. ކޮންކަހަލަ ވާހަކަ އެއް މި ދައްކަނީ. ކާކަށް
ކޮންކަމެއް އޮޅުވާލަން މި އުޅެނީ. 2113ގައި އެމް.ޑީ.ޕީ އަށް ވެރިކަން ދޭންނުޖެހޭ އެއް ސަބަބު އެއީ ދިވެހިރާއްޖެ
ދަރުވައިލާފައި އޮތްވަރު. އެއީ ދޭންނުޖެހޭ އެއް ސަބަބު. އަޅުގަ ނޑުމެން އިޤްތިޞާދު ފުނޑުފުނޑުކޮށްލާފައި ވާތީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު ދަރުވައިލާފައި ވާތީވެ، އެއީ އެ މީހުންނަށް ވެރިކަންދޭންނުޖެހޭ އެއް ސަބަބު.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މާދަމާ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ އަނގަޔާއި އަތާ ދިމާވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު
ކުރިއަރައިގެން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބޭ، އަޅުގަ ނޑުމެން ދަރަނިވެރިނުވެ މި ޤައުމު ދެމެހެއްޓިގެން. އެހެންނަމަވެސް
މިދިޔަ 3 އަހަރު ދުވެހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެރިކަން ވައްޓާލަން މަޖުބޫރުވީ ކީއްވެގެންތޯ. ދިވެހިރާއްޖެ
ބަ ނޑަށް ޖެހިފައި އޮތީ. ދިވެހިރާއްޖެ ދަރާފައި އޮތީ. މި ދަރަނިތަކުން މިއަދު ސަލާމަތްކުރަމުން މި ދަނީ. މިތަން
ސަލާމަތްވުމަށް ޓަކައި ހަރުދަނާ ބަދަލުތަކެއް ގެންނަމުން މި ދަނީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން. އާދެ! ހަމައެހެންމެ
އެމް.އެމް.އޭ ގެ...
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭންކިންއާ ބެހޭ ޤާނޫނަށް މި ހުށަހެޅިފައި މި ވާ އިޞްލާޙަށް
އެހެން ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ވާހަކައަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ
ދަންނަވާލަން. އަޅުގަ ނޑަށް މި ފެންނަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ކޮންމެ ކަހަލަ ބިލެއް ހުށަހެޅޭ ވަގުތު ވެސް ، އެއީ
އިޤްތިޞާދީ ބިލެއް ކަމަށް ވިޔަސް، އިޖުތިމާޢީ ބިލެއް ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި އެހެނިހެން ދާއިރާތަކާ ގުޅުންހުރި ބިލުތައް
ކަމުގައި ވިޔަސް ހަމަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 77 މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ހަމަ ގިނަ މެންބަރުންނަށް، ގިނަ
މެންބަރުންތަކަކަށް ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެ ބިލާ ބެހޭ މަޢުލޫމާތުތައް އެބަ އެނގިވަޑައިގަންނަވާ. އިޤްތިޞާދީ ބިލަކަށް
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ވެސް ހީވާނީ ދެން ތިމަންނައަކީ ހަމަ ވަރަށް މޮޅު އިކޮނޮމިސްޓެކޭ. ތިމަންނަ އަށް ވުރެ ބޮޑަށް
27

އިކޮނޮމީ އެނގޭ މީހަކު ވެސް ނެތޭ. މި ފެންވަރުގައި ބިލުތަކަށް ވާހަކަދައްކައި ހަދަ އި ނިމޭއިރުގައި މި ވާހަކަތައް
އަޑު އަހަށް ތިބި ރައްޔިތުންނަށް ވާނުވާނޭނގޭ. މިހާރު މި ބިލަށް ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް އިޞްލާޙު، މި ތަނުގައި ބައެއް
އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ވާހަކަދެއްކެވިއިރުގައި ، ހަމަ އެގޮތަށް އެބަ އޮތް މި ބޭފުޅުންގެ ސަރު ކާރުގައި އެކަން ފާސްވެގެން
ދިޔައިރު ވެސް. އެހެންވީމާ، ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް މިތާ ވާހަކަތައް ދައްކާ ހެދުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
އެއްވެސް ހާލެއްގައި ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. އެ އީ ސަރުކާރުގައި ތިބޭއިރުގައި ހިތްހަމަޖެހިފައި، ނޫންނަމަ ސަރުކާރުން
އިސްތިޢުފާދޭ ފަހުން އެ ކަމުނުގޮސްގެން ވާހަކަދައްކާ އުސޫ ލުން ކަމުގައި ވިޔަސް. އެހެންވީމާ، އަޅު ގަ ނޑު ދަންނަވަން
މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނަށް ފޮނުވާފައި މި ތިބީ ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ ވާނެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން.
މި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދަށް ކުރިއެރުންތަކެއް ލިބޭނެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން. އެހެންކަމަށްވާއިރު މި ތަނަށް
އިޞްލާޙުތަކެއް އައިމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަންވީ، ކިރިޔާ ވެސް އެއީ މި ތަނަށް ބަލައި ގަނެވޭ ބިލެއް ކަމަށް ވާނަމަ
ބަލައިގަނެފައި، ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އެ ކަމަށް ޤާބިލު، ތަޢުލީމީ، ތަޖުރިބާލިބިވަޑައިގެން ތިއްބެވި އަދި ފަންނީ
ބޭފުޅުންގެ މަޝްވަރާގެ މަތިން މީގެން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާ އެއް ވާނީ ކިހިނެއްތޯ ބަލާފަ އި، އެ ބިލެއް ނިންމުން. އެ
ހިސާބުން އެއީ ގޯސް އެއްޗެއް ކަމަށް ވާނަމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އެ ބިލެއް ބޭރުކޮށްލުމާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑުގެ
އެއްވެސް މައްސަލަ އެއް ނެތް. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގޭ އެކްސް އަކީ ކާކުކަން؟ ވައި އަކީ ކާކުކަން؟ އެން އަކީ ނާޒިމު.
ޖީ އަކީ ގަޕޯ، އެން އަކީ ނާޒިމު ނޫންތޯ. މީ ދެން ކޮން ވާހަކަ އެއްތޯ މިތާ މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ނާޒިމު ފަދަ
ބޭބޭފުޅުން މި ދައްކަނީ. އެއްވެސް ތާކުންތާކުނުޖެހޭ ވާހަކަ. ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް. އިއްޔެ ނޫން ކުރީ ދުވަހޭ
އަޅުގަ ނޑު ހަނދާންވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑު އިވުނީ ވިލިގިނލީގަ އި އަންހެން ކުއްޖަކު، 11 އަހަރުގެ އަންހެން
ކުއްޖަކު މަގުމަތީގަ އި ހިނގާފަ އި ދަނިކޮށް ދަމާކޫއްތާފައި ގެއަށް ވައްދާފަ އި އޭނަގެ ޢިއްފަތްތެރިކަން ނަގާލި ވާހަކަ.
މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މިތާ ތިބެގެން މި ޒުވާބު ކުރަނީ. ހަނދާނެއް ނެތޭ. އަ ޅުގަ ނޑުމެން ހަނދާން އެބަ ހުރި
އަފްރާޝީމުގެ މަރާ ގުޅިގެން މި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުން، މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރަންޖެހިފައި ހުރި ޤާނޫނުތައް
ފާސްނުކުރެވިގެން އެ ވާހަކަތައް ދެއްކި މަތިން. މަރަށްމަރު ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި މި ރާއްޖޭގައި ވަގުތުން ވަގުތަށް
ބޭނުންވާ ކަމަށް ވަކާލާތުކުރަމުން ދިޔަ އަޑު. ޖެހިގެން އަންނަ ދުވަހަކު އަޅުގަ ނޑުމެން ހަނދާނެއް ނެތް. އެކަމަކު
މިއަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އައިސް މިތާ މި ތިބީ އެކަންކަން ހަނދާންނައްތައިލާފައި އެހެން ކަމަކައި ގެން މުޅިން
ޒުވާބުކޮށްލަކޮށްލާ. ރަށުގެ ނަރުދަމާގެ ވާހަކަދަ އްކަން، ބަނދަރުގެ ވާހަކަދައްކަން. ތިމަންނަމެން ފޮނުވާފައި މި ތިބީ
މާފަރުގެ މައްސަލަތަކާއި މަނަދޫގެ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރާށޭ ވިދާޅުވިއިރު، ބަޖެޓަށް ވޯޓުނުދެއްވައި އެފަދަ ވާހަކަ
ވިދާޅުވަން ހެޔޮނުވާނެ ނޫންތޯ. އެހެންވީމާ، ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވިސްނާލަންވީ،
މިއަހަރު ނިމޭ ދުވަސް ކަމަށް ވާތީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިދިޔަ އަހަރު އެކަނި ވެސް ކުރެވުނީ ކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ. މި
މަޖިލީސް ތެރޭގައި ރައްޔިތުންނަށް އެކަށީގެންވާ ރައްޔިތުން ބަލައިގަންނަވަރުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
28

ކުރެވިފައި ވޭތޯ. މި މަޖިލީސް ތެރޭގައި އަ ޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްތޯ ކުރީ. ތަޅާފޮޅީތޯ. ރިޔާސީ ބަޔާން އިއްވި ދުވަހު
އަޅުގަ ނޑުމެން ތިބީ މަޑުމަޑުން އިށީނދެގެން އެ އަޑުއަހަންތޯ. ރައީސް ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ، އޭރު އިދިކޮޅުގައި
ތިބެގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޖެޓަށް ވޯޓުދިނިންތޯ. ރައީސް ނަޝީދު އިސްތިޢުފާދެއްވުމަށްފަހު މިއަދު އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން
ބަޖެޓަށް ވޯޓުދިންތޯ. މި ކަންކަމާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނައި ފިކުރުކުރަންވީ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ބިލުތަކެއް ފާސްކުރެވުނުތޯ؟ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދެވިއްޖެތޯ.
ރައްޔިތުންނަށްތޯ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފޯރުކޮށްދެވުނީ. ނޫނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށްތޯ
އެއް ޗެހިތަކެއް ލިބުނީ. މި ކަންކަމާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނަންވީ. ވިސްނާފައި، އަޅުގަ ނޑުމެން އާ އަޒުމެއްގަ އި،
2013 ވަނަ އަހަރު އަލުން އާ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން މިއަދު ޢަޒުމްކަ ނޑައަޅަންވީ. ސިޔާސީ ޚިޔާލުތަފާތުވެގެން
ގޮއްސަ އެކަކު އަނެކަކު އަބަދުވެސް ކަރުގަ އި ހިފާ ހިސާބުގަ. އެހެން ތިބެގެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދުވަހަކު ވެސް މި
ރާއްޖެ ރަނގަޅެއް ނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑު މެންނަށް ކޮންމެ މިފަދަ ހިތާމަވެރި އަޑެއް އިވޭއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ
މީހަކު ވެސް އަވަސް ވާނެ އެކަން ކުށްވެރި ކުރަން. މުޅި ދުނިޔެ، ނޫންނަމަ އެ އޮތް ބޮޑު އިންޑިޔާ އެއްކޮށް ރޭޕު ގެ
މައްސަލަތަކުގަ އި ކެކިއަރަމުންދިޔައިރު މި ރާއްޖޭގައި އެ ދުވަހު އެފަދަ ހާދިސާ އެއް ހިނގުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެކޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަންކަމާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނައި ފިކުރުކުރަން އެބަ ޖެހޭ.
އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތަނުގައި ތިބެގެން އެފަދަ ގޮތް ގޮތުން އެއްވެސް ވިސްނުމެއް، ފިކުރެއް ނެތި
ބިލެއް ހުށަހެޅޭއިރަށް އެފަދަ ގޮތްގޮތުން، އެއްވެސް ވިސްނުމެއް، ފިކުރެއް ނެތި ބިލެއް ހުށަހެޅޭއިރަށް އެކަމުގެ
މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ގޮތަށް ވާހަކަދައްކައި ހެދުމަކީ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ވަރަށް ޒިންމާދާރުކަން ކުޑަ ކަމެކޭ.
އެއީ އަޅުގަ ނޑު ކަމުގައި ވިޔަސް، އަދި އެހެން ޕާޓީ އެއްގެ މެންބަރެއް ކަމުގައި ވިޔަސް. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ
މިއަށްވުރެ ޒިންމާދާރުކަމާ އެކީގަ އި މަސައްކަތްކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމަމުން އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ އިޤްތިޞާދީ ބޭބޭފުޅުންގެ ލަފާގެ މަތިން، އެ ބޭފުޅުންގެ ވާހަކަތަކަށް ބަލާފައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް މި ބިލަށް
ތާއީދުކުރަމޭ. މި ބިލު ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވައި ، މިކަމާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކާ މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު މީ
އިޞްލާޙުކުރަންޖެހޭ ޤާނޫނެއް ކަމަށް ވާނަމަ އެކަން އެގޮތަށް ކުރާނީ. އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ހަމަ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން
މާފަރުގެ ރައްޔިތުން ކުރަމުންދާ އިހުތިޖާޖުގައި އަޅުގަ ނޑު ވެސް ބައިވެރިވެ ، އެ ބޭފުޅުން ގޮވަމުންދާ ގޮވާލުންތަކަށް
އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަނީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރުން ކުރިން ހަމަގައިމު ވެސް ލިބެމުންދިޔަ
ޚިދުމަތްތަކަށް ވުރެ ރަނގަޅު ޚިދުމަތްތަކެއް މިހާރު އެ ބޭފުޅުންނަށް ހަމަގައިމު ވެސް ލިބެމުންދާނެ. ހަމައެކަނި
މައްސަލަ އަކީ އެއަރޕޯޓާ އަދި ސްކޫލުގެ މައްސަލަ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް މަޢުލޫމާތުލިބިފައި ވަނީ. އެ ކަންކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު ބައިވެރިވާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
29

އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަ ތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ވަރަށް ބަނަ ، ނާމާން، އަނދިރި 2112 ވަނަ
އަހަރު ނިމިގެން ދިއުމަށްފަހުގަ އި، އަޅުގަ ނޑުމެން 2113 ވަނަ އަހަރާ ކުރިމަތިލާއިރު، 2113 ވަނަ އަހަރަށް އަޅުގަ ނޑު
ހުރިހާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ތަހުނިޔާ އާއި މުބާރަކު ބާދީ ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 2113 ވަނަ އަހަރަކީ ފާގަތި
އަހަރަކަށް ވެގެންދިއުން ވެސް އަޅުގަ ނޑު އެދޭ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ މި
މަޖިލީހުން ފާސްކުރާކުރުންތައް ވެސް މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ބަލައިނުގަންނަތަން. ދައުލަތުގެ ވުޒާރާތަކާއި އެ ވުޒާރާތަކުގެ
މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނީ މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ފާސްކޮށް، އެކަށައަޅާފަ. އެހެންނަމަވެސް އިތުރު
ފާސްކުރުމަކާ ނުލައި އަޅުގަ ނޑަށް މި ފެންނަނީ މިއަދު ބަޑީގެ އުންޑައިގެ ދަށަށް، ނޫނީ ބަޑީގެ ބާރުގެ ދަށަށް ހުރިހާ
ކަމެއް ބަދަލުވަމުންދާ މަންޒަރު. މީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުތުރުން ދެކުނަށް ހުރިހާ ރައްޔިތުން، ސިޔާސީ ފިކުރު
އެއްފަރާތްކޮށްލުމަށްފަހު ހަމަ ވިސްނުމަކުން ވިސްނާލައި ، މިއަދު ބުއްދީގެ ހަމައިގެ ތެރޭގައި ވިސްނާލައި ، އެކަމާ ދޭތެރޭ
އެހެން ގޮތަކަށް ދެކެންޖެހިފައިވާ ދުވަސްވަރެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
މި ފެނުނީ ރާއްޖޭގެ މައިދޮރާށި، ނޫނީ ވެއްޖެއްޔާ ރާއްޖެ އަށް އަންނަ މީހުންނާއި ފުރާ މީހުން މިލިޓަރީގެ ބާރުގެ ދަށަށް
ބަދަލުވެގެން ދިޔަ ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެއަށްފަހު މި ފެންނަނީ ބޭންކިން ޤާނޫނަށް ގެންނަށް ހުށަހަޅާފައިވާ
އިޞްލާޙު. މި އިޞްލާޙުން ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ ބަޑީގެ ބާރުގެ ދަށަށް ބޭންކުތަކުގެ ފައިސާ އަންނަމުންދާ
މަންޒަރު. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސިޔާސީ ފިކުރުގައި އެމް.ޑީ.ޕީ ވަކި ވާހަކަ އެއް، ޑީ.އާރު.ޕީ އަށް
ވަކި ވާހަކަ އެއް އަދި ޕީ.ޕީ.އެމަށް ވަކި ވާހަކަ އެއް ދެއްކިދާނެ. އެހެންނަމަވެސް ހަމަ ޙަޤީޤަތަކީ އެންމެ އެއްޗެއް.
ޙަޤީޤަތަކީ ބަދަލުކުރެވޭނެ އެއްޗެއް ވެސް ނޫން. ޙަޤީޤަތަކީ އޮޅުވައިލެވޭނެ އެއްޗެއް ވެސް ނޫން. ޙަޤީޤަތަކީ ފޮރުވަން
މިއަދު މަސައްކަތްކުރިޔަ ސް ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް ފޮރުވޭނެ އެއްޗެއް ވެސް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން އެބަ ދޭ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވެރިކަމުގައި 4 ބިލިއަނުން ދަރަނި އޮތް ވާހަކަ. އެއަށްފަހު މިވެނި
ގޮތަކަށް ދަރަނި ބަދަލުވެގެންދިޔަ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލަންވީނޫންތޯ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީ އިންނާ އަދި
އެމް.އެމް.އޭގައި ލިބެން ހުރި މަޢުލޫމާތުތަކާ އަދި ދައުލަތުގެ މަސްޢޫލުވާ ފަރާތްތަކުން މިއަދު ދައުލަތުގެ ދަރަނީގެ
ގޮތުގައި އޮތީ ކިހާ މިންވަރެއްތޯ. އޭރުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް 31 އަހަރުގެ ދަރަންޏާއި 3 އަހަރުގެ ދަރަންޏާ
އަޅައިކަ ނޑައިލާއިރުގަ އި އެނގޭނެ ތަފާތުވެގެން ދިޔަ މިންވަރު. މިއަދު ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތިބީ ހޭލުންތެރި، ތަޢުލީމީ
ރައްޔިތުންތަކެއް. އެ ރައްޔިތުން މި ކަންތައްތައް ބަލައި ހޯދާ، އަދި މި ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި ބަހުސް ވެސް ކުރޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެކި އެކި މުޢާމަލާތްތަކުން، ނޫނީ އެކިއެކި ވާހަކަތަކުން، ނޫނީ އެކިއެކި ސޯޝަލް މީޑިޔާތަކުގަޔާ އި
އަދި އެހެނިހެން ވެސް މީޑިޔާތަކުން މިދެންނެވި މަޢުލޫމާތުތައް ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭ މިންވަރު ވަރަށް ރަނގަޅަށް
ސާފުވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް . އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލަންޖެހެނީ މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ޤާނޫނަށް ބޯނުލަނބައި،
30

ޤާނޫނާއި ޤާނޫނުއަސާސީއާ ޚިލާފަށް ކަ ނޑައެޅިގެން ކަންތައްތައް ކުރަމުންދާއިރު، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި ކޮންމެ
ފިކުރެއްގައި ތިބިކަމުގައި ވީނަމަވެސް ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނުތަކަށް ސަރުކާރުން ބޯލެންބުމުގެ
މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ. އެއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ވެސް ހުވަޔާއި ޤާނޫނީ ޒިންމާ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މުސްލިމުންކަމުގައި ތިބެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ހުވާކޮށްގެން ތިބެ، އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނާއި
ޤާނޫނުއަސާސީއާ ދެކޮޅަށް ބަޔަކު މަސައްކަތްކޮށް، މުޅި ޤާނޫނުއަސާސީ ފުނޑާލައި ނުވަތަ މުޅި ޤާނޫނުތައް މުގުރާލައި،
ވެއްޔާ މޮޑެމުންދާއިރުގައި ކޮންމެ ސިޔާސީ ފިކުރެއްފައި ތިއްބަސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެއަށް ތާއީދެއް ނުކުރެވޭނެ.
ކޮށްގެން ވެސް ނުވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާޖިބަކަށް ވާނީ ޤާނޫނު ހަދާ މަޖިލީހުން އެ ޤާނޫނުތަކާ
އެއްގޮތަށް ބަޔަކު ޢަމަލުކުރޭތޯ ބެލުން. ނުކުރާކަމުގައި ވާނަމަ އެ ޤާނޫނުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލެއް ގެނެސްގެން ވެސް
މި ދެންނެވި ފަރާތްތައް ޒިންމާދާރުކުރުވައި، ރައްޔިތުންނާ ދޭތެރޭގައި ކުރަންޖެހޭ މުޢާމަލާތްތައް ރަނގަޅު ގޮތުގައި
ކުރެވޭނެ މަގުފަހިކުރުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން 2112 ވަނަ އަހަރު ފެނިގެން ދިޔައީ މި މަޖިލީހުން 14
ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ފާސްކުރީ. ނޫނީ 13.5 ބިލިޔަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ފާސްކުރީ. އެހެންނަމަވެސް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް، އުތުރުން ފެށިގެން ދެކުނަށް ދޭންހުރި ހުރިހާ ޚިދުމަތެއް މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި އޮތީ
ހުއްޓިފަ. ދެމުންދިޔަ ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމު ހުއްޓިފަ. ޞިއްޙީ ދާއިރާގެ ހާލަތު އޭރު އޮތްވަރަށްވުރެ މާ ބޮޑުތަކުން
ގޮސްވީ. މިއީ ޙަޤީޤަތް. އަޅުގަ ނޑުމެން އަޅަން ހުރި އެތައް ރަށެއްގެ ނަރުދަމާ އެއް ނޭޅުނު. އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދަންހުރި
އެތައް ރަށެއްގެ ބަނދަރެއް ނުހެދުނު. ބަޖެޓުގައި މި ކަމަށް ޓަކައި ފައިސާ ކަ ނޑައެޅިފައި ހުރި ހުރިހާ މަޝްރޫޢުތަކެއް
ތަރައްޤީގައި ހުރީ ހުއްޓިފަ. ކޮބައިތޯ ފައިސާ. އެ ފައިސާ އަށް ވީ ގޮތެއް ނޭނގުނު. އެހެންނަމަވެސް އެ ފައިސާ އަށް
ވީ ގޮތެއް ނޭގުނުއިރުގައި އަދި ކޮބައިތޯ. ފާސްކުރި ބަޖެޓަށްވުރެ އިތުރަށް 2 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކޮށްފި. އެ 2
ބިލިޔަން ރުފިޔާ ކޮބައިތޯ. ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކަ އަކީ ޤާނޫނެއް ހެދިޔަސް، ޤާނޫނަށް ޢަމަލުނުކުރާ ބަޔަކު
ވެރިކަމުގައި ތިބިއްޔާ ދިވެހި ރައްޔިތުން އެބަ ޖެހޭ ތެދުވެ، މިއަދު އުތުރުން ފެށިގެން ދެކުނަށް، މާފަރު ރައްޔިތުން އެ
ކުރާ ގޮތަށް ހުރިހާ އެންމެން މުޒާހަރާ ވެސް ކުރަން. އަދި އެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ ޚިދުމަތް ވެސް ހޯދަން. އަދި
އެ ރައްޔިތުންގެ ނަރުދަމާ އާއި ބޯފެނުގެ ވާހަކަ ދައްކަން. ނުދެއްކޭ ކަމަށް ވަންޏާ މި ސަރުކާރު ނަގައި އެއްލައިލާފައި
ވެސް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ، ރައްޔިތުންގެ ކަންތައް ކޮށްދޭނެ ސަރުކާރެއް އެބަ ޤާއިމުކުރަންޖެހޭ މި ތާ. ޤާނޫނަށް
ބޯލަނބާނެ ސަރުކާރެއް މިތާ އެބަ ޢައްޔަންކުރަންޖެހޭ. ނޫނީ އިންތިޚާބުކުރަންޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަކީ މިއަދު ހިތުހުރި ހާ އެއްޗެއް ހަދާއިރު، ބަލަންތިބޭނެ ބައެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑަށް އެބަ އެނގޭ ބޭންކިންގެ
ޤާނޫނަށް މި ގެންނަ ބިލުގައި ވެސް އޮތީ ކޮންކޮން ކަންތަކެއްކަން. ކޮބައިތޯ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޕެންޝަން ފަންޑުގައި
ހުރި ފައިސާ މިހާރު. ކޮބައިތޯ 1 ބިލިޔަން ރުފިޔާ. ވީ ތަނެއް އަޅު ގަ ނޑުމެން ހޯދަންވެއްޖެ ނޫންތޯ. ކޮންބަޔަކު
ހުއްދަދީގެން ގަތް އެއްޗެއްތޯ ބަލަންވެއްޖެނޫންތޯ. ދިވެހި ދައުލަތުގެ ޓީބިލު އަޅުގަ ނޑަށް މިއަދު މި ފެންނަނީ 2113
31

ވަނަ އަހަރު ވިއްކަން އޮތް އަދަދާއި 2114 ވަނަ އަހަރު ވިއްކަން ޖެހޭނެ އަދަދާއި 2115 ވަނަ އަހަރު ވިއްކަންޖެހޭނެ
އަދަދު މިހާރު އޮތީ ވިއްކައި ނިންމާފަ. ދެން ކޮންތަނަކުންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެން ޓީބިލު ވިއްކާ ވާހަކަދައްކަނީ. ދެން މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ ރާއްޖެ އިން ބޭރަށް ޓީބިލު ވިއްކާ ވާހަކަ. ދެން ދިވެހިރާއްޖެ އިޤްތިޞާދީ އަނދަވަޅަކަށް
ވެއްޓި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަންނަން އޮތް ޖީލުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖެ ނުނެގޭ ހިސާބަށް ދާނެ ބޭރަށް ޓީބިލު ވިއްކީމަ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފޮރިން ކަރަންސީގެ ރިޒާރވް އެއްކޮށް ހުސްވެގެންދާނީ މި ދެންނެވި ޓީބިލުގެ އަގު އަދާކުރުމަށް
ޓަކައި. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޑޮލަރުގެ އަގު ދާނީ އަތްނުފޯރާފަށަށް މައްޗަށް. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ވިސްނަންޖެހޭ
ކަމެއް. ފިކުރުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނެތް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމު ހަލާކުވެގެން ދާތަން ބަލަން
ތިބެވޭކަށް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކަށް، ކޮންމެ ސިޔާސީ ފިކުރެއްގައި ހުއްޓަސް ދިވެހިރާއްޖެ ހަލާކުވެގެން
ދާތަން ބަލަން ތިބޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ތަންކޮޅެއް ފުންކޮށް
ވިސްނާލަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު މި ދިމާވާ ހާލަތާ އަދި ރައްޔިތުން
މަގުމަތިވަމުން މިދާ ދިޔުމާ ދޭތެރޭ ވިސްނަންޖެހޭ. ފިކުރުކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި
މަސައްކަތްކުރުމަށް ޓަކައި މިތަނަށް އައިސް ތިބި ބައެއް. އަޅުގަ ނޑުމެން މިތަނަށް އިންތިޚާބުކޮށްފައި ދިވެހި ރައްޔިތުން
ފޮނުވީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޙައްޤުގައި ބުނަންޖެހޭ ބަސް ބު ނުމަށް ޓަކައި. އަދި އެ ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި މަންފާ އަށް
ޓަކައި މަސައްކަތްކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭންކިން ޤާނޫނު ވެސް ހަދަންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ ލާބަޔާއި
މަންފާ އަށް. ބޭންކުގައި ހުރި ފައިސާކޮޅު ދައުލަތަށް ގެނެވޭނެ، ނޫނީ ބަޑީގެ ބާރުގެ ދަށަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތަކަށް
ވިސްނުން ބަހައްޓައިގެން ހެދޭ، ނޫނީ އިޞްލާޙުކުރެވޭ އިޞްލާޙުކުރުމެއް އެއީ ކަމުދާ އެއްޗަކަށް ނުވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ޝުކުރިއްޔާ.
ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަރީފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الزحوي الزحين. ޝުކުރިއްޔާ ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މިއަދަކީ 2112 ވަނަ އަހަރުގެ އެންމެ ފަހު
ދުވަސް ކަމަށް ވާތީއާ އަދި ކުރިއަށް އޮތީ 2113 ވަނަ އަހަރު ކަމަށް ވާތީ، ވޭތުވެދިޔަ 2112 ވަނަ އަހަރަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް އުފާވެރި ކަންތައްތަކެއް، ހާދިސާތަކެއް ކުރިމަތިކުރިވި އަހަރެއް. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ވޭތުވެދިޔަ 2112 ވަނަ އަހަރު ފެބުރުއަރީ މަހުގެ 7 ވަނަ ދުވަހަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އަނިޔާވެރިކަމާ
އަދި ކޮރަޕްޝަނާ އަދި މަކަރާއި ހީލަތް ހަދަމުންގެންދިޔަ ސަރުކާރެއްގެ ކިބައިން މިންޖުވެ، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ރައްޔިތުންގެ ސަރުކާރެއް އުފެދިގެންދިޔަ ދުވަސް. ހަމައެއާއެކީގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ގޮވަމުންދިޔަ،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއަރޕޯޓް ޖީ.އެމް.އާރު އަތުން މިނިވަންކުރެވުނު އަހަރު. އެގޮތުން ބަލާއިރުގައި 2112 ވަނަ އަހަރަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރި ކަންތައް ގެނެސްދިން އަހަރެއް. އެހެންނަމަވެސް ބައެއް ކަންތައްތަކަކީ، ބައެއް
32

ހާދިސާތަކަކީ އެކަމުގެ ސަބަބުން ހިތާމަލިބިގެންދިޔަ ހާދިސާތަކެއް. މިގޮތުން ކުރިއަށް އޮތް 2113 ވަނަ އަހަރަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ބާއްޖަވެރި އަހަރަކަށް، އަދި ފާގަތިކަން ގެނެސްދޭނެ އަހަރަކަށް ވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު
އުއްމީދުކުރަން. އަދި މާތް اله ޙަޟްރަތުގައި އެކަމަށް ދުޢާދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު ހުށަހެޅިފައި މި ވާ
ބިލަކީ 2111 ވަނަ އަހަރުގައި ފާސްކުރެވި، ތަސްދީޤްކުރެވި، ޢަމަލުކުރަން ފެށުނު ބިލެއް. ބިލެއް ޤާނޫނަކަށްވެ، އެއަށް
ޢަމަލުލުކުރަން ފެށުމާ އެކީގައި ދެން ފާހަގަކުރެވޭނީ އޭގައި ހުރި އުނި ކަންތައްތައް. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
މިހާރު ހުށަހެޅިފައި މި ވާ އިޞްލާޙަކީ އެގޮތުން އެ ޤާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ ބައެއް އިޞްލާޙުތައް، ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަށާއި ދިވެހި ޤައުމަށް ރަނގަޅު ގޮތްތައް، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކެއް ބިނާކޮށްދިނުމަށް، އަދި
ރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ބޭރުގެ ބޭންކުތައް ވެސް އެ ބޭންކުތަކުގެ މަޞްލަޙަތު ވެސް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ޓަކައި
ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތަކެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. މި އުސޫލުގެ މަތީން މި ހުށަހެޅިފައި މިވާ އިޞްލާޙަށް
އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ހަމައެއާއެކީގައި މި އިޞްލާޙު ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ރަނގަޅަށް ދިރާސާކޮށް،
އަދި މީގައި ހިމެނޭ ބައިވެރިންނާ އިންޓަރވިޔުކޮށް، އަދި އެ ބޭފުޅުންގެ ކޮމެންޓްސް މީގައި ހިމެނުމަކީ މުހިއްމު ކަމެއް
ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ މިގޮތުން ރާއްޖޭގައި ހަރަކާތްތެރިވަމުންދާ ބޭރު ބޭންކުތައް
އެ މީހުންގެ މަޞްލަޙަތު، ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ހުށަހަޅުއްވާ ފަދައިން އެ މީހުން ބޭންކުތަކުގެ މަޞްލަޙަތު
މީގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ފުށުއެރުމެއް، ނުވަތަ ގެއްލުމެއް ދޭ ކަމަށް ވަންޏާ އެކަމު ގެ މަޢުލޫމާތު ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި
ހޯދުމަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެންމެއަކު ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
މަޚްލޫފު ވިދާޅުވި ފަދައިން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ރާއްޖޭގެ މަޞްލަޙަތަށް ވިޔަސް، އަދި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ
މަޞްލަޙަތަށް ވިޔަސް ހުށަހެޅޭ ކޮންމެ އެއްޗަކީ މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި މަޖިލީހުގައި ސިޔާސީ ވެގެންގޮސް އެ
ބިލުން ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ މަގުސަދު އޮޅުވާލައި، އެންމެ ފަހުން ބޭނުންވާ ކަންތައް ނުކުރެވި މި ދަނީ. އެއްވެސް
ހާލެއްގައި މިކަހަލަ އިޤްތިޞާދީ ބިލުތައް، އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތަށް ހުށަހެޅޭ ބިލުތަކަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީކޮށްގެން އޭގެ މަގުސަދު ހާސިލުވިޔަނުދީ އެގޮތްމިގޮތް ހަދަންޖެހޭ ވަރުގެ ކަމެއް ނޫންކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބޭންކާ ބެހޭ ބިލަށް، ބޭންކިން ޤާނޫނަށް އިޞްލާޙެއް ގެނައުމަށް
ހުށަހެޅޭ ބިލާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހިންގެ ބޭންކު،
ބޭންކު އޮފް މޯލްޑިވްސް އިން ރާއްޖޭގެ ތަފާތު ތަންތަނުގައި ބްރާންޗު ހުޅުވައިގެން، ހުޅުވާފައި އަދި އިސްވެރިން
ލާފައިވާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެން ދާދި ފަހުން ކެމްޕެއިން ދަތުރުތަކުގައި ރ. އަތޮޅަށް ކުރި 3 ދަތުރުގައި ވެސް ހަމަ
އެއްފަރާތެއްގެ ޝަކުވާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅިގެންދިޔަ. މިގޮތުން ރ. އަތޮޅު އުނގޫފާރުގައި ހުންނަ ބޭންކު އޮފް
މޯލްޑިވްސްގެ ބްރާންޗުގައި އިސްކޮށް ހަރަކާތްތެރިވާ، އަޅުގަ ނޑު ހަނދާންވަނީ ސުޖާޢު ކިޔާ ބޭފުޅެކޭ. އޭނާގެ ފަރާތުން
ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ، އެ ސަރަހައްދުގެ ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްނުދީ، ސިޔާސީ ފިކުރުގައި، ވަކި ސިޔާސީ
33

ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވާތީވެ އެ ބޭފުޅުންނަށް ދޭންޖެހޭ ލޯނުގެ ޚިދުމަތްނުދީ އަދި ދަތިކުރުމުގެ ކަންތައް ކޮށްފައިވާކަން
ޝަކުވާ ރ. އަތޮޅުގެ ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން ހުށަހަޅާފައިވޭ. މިގޮތުން ޚާއްޞަކޮށް، އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ
ކެމްޕެއިންގައި ބައެއް ގޭގެ އަށް ވަދެ، ބައެއް ލޯނުނަގަން އެޕްލައިކޮށްފައިވާ މީސްމީހުންގެ ލިސްޓުނަގައިގެން ވަކިވަކި
ފަރުދުންގެ ކައިރިއަށް ގޮސް، ލޯނުދެވޭނީ މިވެނިމިވެނި ގޮތަކަށް ވޯޓުލައިގެން ކަމަށް ބުނެ، އިންޒާރުދީފައިވާކަން ވެސް
ބައެއް ރައްޔިތުން ފާހަގަކޮށްފައިވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިކަހަލަ ކަންތައްތަކަކީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް
ދޭން ސަރުކާރުން ނުވަތަ ދައުލަތުން ހަމަޖައްސާފައިވާ މިފަދަ ޚިދުމަތަކީ ސިޔާސީކޮށްގެން، ސިޔާސީ ވަކި ކުލަ އެއްގައި
އުޅޭ ބަޔަކަށް ނުދީ، ވަކި ފިކުރެއްގެ ބަޔަކަށް ދީހަދާވަރުގެ ޚިދުމަތްތަކެއް ނޫން. މިއީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތަށް ދޭން ހުންނަ ޚިދުމަތްތައް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ
ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވާދަވެރި އެމް.ޑީ.ޕީ މެންބަރުން ވާހަކަދައްކަމުން ދާއިރުގައި އެންމެ ފަހުން ނެރުނު
ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ފޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރަނި ވޭތުވެދިޔަ، ކުރީގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު
ވެރިކަންކުރެއްވި 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަރައިގެން ގޮސްފައިވާ މިންވަރު ބަލައިލުމަކީ ދެންމެއަކު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
އަޙްމަދު ޢަބްދުاله ވިދާޅުވި ފަދައިން ދިވެހި ރައްޔިތުން ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް. ޙަޤީޤަތަކީ، އެ މަނިކުފާނު
ވިދާޅުވި ފަދައިން ޙަޤީޤަތަކީ އޮޅުވައިލެވޭނެ އެއްޗެއް ނޫން. ޙަޤީޤަތަކީ ފޮރުވޭނެ އެއްޗެއް ވެސް ނޫން. ޙަޤީޤަތް
ކޮންމެވެސް އެއް ދުވަހަކުން ހާމަވެގެންދާނެ. އަދި ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ބާތިލުގެ މައްޗަށް ޙައްޤު ގަދަވެގެންދާނެކަމީ
އެއްވެސް ޝައްކެއްވާ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، މިފަދަ މަޢުލޫމާތުތައް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ލިޔެކިޔުންތަކުގައި އެބަ ހުރި.
ކެނެރީގޭ މުޙައްމަދު ނަޝީދުގެ ވެރިކަމުގައި ވަނީ ދިވެހިރާއްޖެ އިޤުތިޞާދީ ގޮތުން ފުން އަނދަވަޅަކަށް ވައްޓައިލާފަ.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ދަރަނިވެރިކުރުވާފަ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަންނަން އޮތް ޖީލު ވެސް ދަރަނިވެރިކުރުވާފަ. އެހެންވީމާ،
އެއްވެސް ހާލެއްގައި ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވާލުމަށް ޓަކައި ފާޑުފާޑުގެ ވާހަކަދައްކައިގެން މަޢުލޫމާތު އޮޅޭ ފަދަ ގޮތަކަށް
ވާހަކަނުދެއްކުމަށް އަޅުގަ ނޑު އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެންމެހައި އެކުވެރި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވި ފަދައިން 2113 ވަނަ އަހަރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން ވޯޓުދޭނީ، ވޯޓުދޭން ގަސްތުކުރާނީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވޭތުވެދިޔަ ތަޖުރިބާގެ އަލީގަ. މިގޮތުން
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ސަރުކާރަކަށް ވޯޓުނުދޭނެ މައިގަ ނޑު ސަބަބަކީ އެއީ. ސަބަބަކީ މަކަރާއި
ހީލަތްހަދައި، އޮޅުވާލައި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ކުރިއަށް އޮތް ޖީލު ވެސް ދަރަނިވެރިކުރުވާފައިވާ ސަރުކާރެއް.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މަޞްލަޙަތަށް މަސައްކަތްކުރާނީ ޕީ.ޕީ.އެމުން. އިރާދަކުރެވިއްޔާ 2113
ވަނަ އަހަރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ރަނގަޅު މެނިފެސްޓޯ އެއް ހުށަހަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން 2113 ވަނަ އަހަރުގައި ޕީ.ޕީ.އެމަށް ވޯޓުދީ، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ސަރުކާރެއް ޤާއިމުކުރާނަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް
ޝުކުރިއްޔާ. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
34

ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލަށް ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް އަޅުގަ ނޑު އެދެންޖެހުނީ މީގައި
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ބައެއް ޕޮއިންޓުތައް އަޅުގަ ނޑަށް ލިބިފައިވާ ވަގުތުކޮޅުގައި ފުރަތަމަ ފުރުޞަތުގައި
ފާހަގަނުކުރެވުނީތީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލުގެ 28 ވަނަ މާއްދާ އަށް މިހާރު މި އޮތް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާފައި
އޮތް އިޞްލާޙަކީ އަޅުގަ ނޑު ކުރީގައި ދެންނެވިހެން ކްރެޑިޓް އެކްސްޕޯޝަރ ލިމިޓު، ނޫނީ އެ މިންގަ ނޑު
ބަދަލުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިޞްލާޙު. މި މިންގަ ނޑު ބަދަލުކުރުމަކަށް ނޫން ހުށަހަޅާފައި އޮތީ. ހުށަހަޅާފައި އޮތީ، އެ
މިންގަ ނޑު ކަ ނޑައަޅާނީ އެމް.އެމް.އޭގައި ހަދާ ގަވާއިދަކުން ނޫނޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ޤާނޫނުގައި އެބަ ބުނޭ
ކްރެޑިޓް އެކްސްޕޯޝަރ ލިމިޓު އޮންނަންވާ ގޮތް. އެއީ ސިންގަލް ބްރޯވަރ އަށް ވިޔަސް، އަދި ކޯޕަރޭޓުކަމުގައި
ވިޔަސް، ލާޖް އެކްސްޕޯޝަރ ކަމުގައި ވިޔަސް އެބަ އޮތް ބުނެފައި ޕަސެންޓު. 15% އާއި 41% އާއި 511%. އެއީ
ބޭންކެއްގެ ރައުސުލްމާލުގެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން މި ގޮތް ދޫކޮށްލާފައި އެމް.އެމް.އޭ އިން ހަދާ
ގަވާއިދަކަށް މިކަން ބަދަލުކޮށްފިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނާނީ އެމް.އެމް.އޭ ބޯޑުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ
ބަޔަކަށް ބޭންކުތައް ކޮންޓްރޯލްކުރަމުން ދާތަން. އެހެންނޫނިއްޔާ ބޭންކަށް ލޯނެއް ހޯދަން ދާ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ
ލޯނެއްދޭންވީމަ، އެމް.އެމް.އޭ ބޯޑުން އެކަން ބަދަލުކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ކަ ނޑައެޅިގެންދާނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މިގޮތަކަށް ރާއްޖޭގައި މިއޮތް ނާޒުކު އިޤްތިޞާދުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިގޮތަށް
ދޫކޮށްލާކަށެއް އެއްބަހެއް ނުވެވޭނެ. ބޭންކިން ޤާނޫނުގައި ބުނެފައިވާންޖެހޭނެ އެ ބޭންކެއްގެ ރައުސުލްމާލުގެ ކިތައް
ޕަސެންޓުކަން ދޫކުރެވެންވާނީ. އެއީ އެންމެ މީހަކަށް ކަމުގައި ވިޔަސް. ކުންފުންޏެއް ކަމުގައި ވިޔަސް. އަދި ބޮޑު
ޖަމާޢަތެއް ކަމުގައި ވިޔަސް. އެހެންނޫނިއްޔާ އެ ބޭންކެއް ބަނގުރޫޓުވެދިޔުމުގެ ފުރުޞަތު ބޮޑުވެގެންދާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރީގައި ބޭންކުތަކުގެ ތަޖުރިބާ ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ވަނީ ކުރެވިފަ. އެކަމަށް ބަލާފައި މި
ޤާނޫނަށް މިގޮތަށް ކަ ނޑައެޅިފައި ވަނީ. އެހެންނަމަވެސް މި އުސޫލު އުވައިލާފައި ގަވާއިދަކަށް ބަދަލުކުރުމަކީ
ޤަބޫލުކުރެވޭނެ އުސޫލެއް ނޫން. މީގައި ކޮންމެވެސް އިތުރު ފައިދާ އެއް ނެގުމުގެ މަގުސަދު ހާސިލުކުރަން އުޅޭ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަމަށް ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް ގެންނަ ކަމަށް ވަންޏާ،
އެހެންނޫނަސް ސިންގަލް ބޮރޯވަރ ނޫނީ ގްރޫޕުތަކަށް ދޫކުރާ ފައިސާ ދޫކުރުމުގެ ލިމިޓު ނުފުދޭ ކަމުގައި ވަންޏާ އެ
ޕަސެންޓޭޖު ބަދަލުކުރަންވީ. މުޅި ޤާނޫނު ބަދަލުކޮށްފައި އެއީ ބޭނުންއިރަކު ބަދަލުކުރެވޭ ގަވާއިދެއްގެ ދަށަށް ލުމެއް
ނޫން. އެޔެއްނޫން އެކަން ކުރަންޖެހޭ އުސޫލަކީ. ޤާނޫނުގައި އޮންނަންޖެހޭނެ ބޭންކުގެ ރައުސުލްމާލުގެ ކިތައް
ޕަސެންޓުކަން ދެވެންވާނީ. އެހެންނޫނިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.އެމް.އޭ އިން ހަދާ ގަވާއިދެއްގެ ދަށުން ބޭނުންވަރަކަށް
ދޫކުރަންވީ. މާދަން ގަވާއިދު ހަދަންވީ މުޅި ބޭންކު އެކަކަށް ދޭންވީއޭ. ކުރިއަށް އޮތީ 2113ގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބު.
35

ޕީ.ޕީ.އެމަށް ދޭންވީތޯއޭ ބޭންކުގެ ބޯޑުގެ މެންބަރުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ނިންމައިގެން. އެހެނެއްނުހެދޭނެ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އެޔެއްނޫން ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ހަލާކުކޮށްލުމަށް، ސިޔާސީ މަގުސަދުގައި ބޭނުންކުރުމަށް
ފުރުޞަތުދީގެންނުވާނެ. އެއީ ކޮންމެ ބައެއް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ވެރިކަމުގައި ތިއްބަސް، އަދި އެހެން
ފަރާތެއް ވެރިކަމުގައި ހުއްޓަސް އެގޮތަށް ދީގެންނުވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި މެންބަރު މި
ފްލޯގައި ވާހަކަދައްކަމުން ވިދާޅުވި، އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއްގައި ބައިވެރިވާ ގޮތަށް، މި އިޞްލާޙު ހުށަހެޅިފައިވާ
ގޮތަށް. ޑިޕޮޓިޝަރީ އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއްގައި ހުށަހަޅަން މީގައި މި އޮތީ އޮޕްޝަނަލްކޮށް ދޫކޮށްލާފަ.
އިޚްތިޔާރެއްގެ ގޮތަށް ދޫކޮށްލާފައި ބޭންކުތަކަށް މި އޮތީ. ބޭންކުތަކަށް ޖަމާކޮށްފައި ހުންނަ ފައިސާ، އެ ފައިސާގެ
ވެރިން، އެ ފައިސާ ޖަމާކުރާ ފަރާތްތަކަށް ޔަޤީންކަމެއް ދިނުމުގެ ގޮތުން ބޭންކުގައި ޖަމާކުރާ ފައިސާ
އިންޝުއަރެންސްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އޮންނަންޖެހޭނެ. އެ ކުރެވެންޖެހޭނެ. އެ މަޖުބޫރުކަމެއްގެ ގޮތުގައި ހެދުމަކީ މުހިއްމު
ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް މިހާރު ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙަކީ އެއީ ބޭންކުގެ އިޚްތިޔާރަކަށް ދޫކޮށްލާފައި ވަނީ.
އެހެންނަމަވެސް އެމް.އެމް.އޭ އިން އެ ފަރާތްތަކަށް އިންޝުއަރކުރަން އަންގަވައިފި ކަމަށް ވަންޏާ އެ ބޭންކަކުން އެބަ
ޖެހޭ އެ ފައިސާ އިންޝުއަރކުރަން. އެގޮތަކަށް ނޫން އެކަން ކުރަންޖެހޭނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ
ގޮތުގައި ބޭންކަށް ޖަމާކޮށްފައި ހުންނަ ފައިސާ އެއީ އެތައް ރައްޔިތުންތަކެއްގެ ޙައްޤެއް. އެ ފައިސާޖެހޭ
އިންޝުއަރެންސްކުރެވެން. އެހެންނޫނިއްޔާ ބޭންކެއް ބަނގުރޫޓުވެ، މިހާރު މި އޮތް އިޞްލާޙުތަކަށް ބަލާއިރު ބޭންކުން
ހަމަ ކޮންމެވެސް އެކަކަށް ބޭނުންވަރަކަށް މުޅި ބޭންކުގެ ރައުސުލްމާލު އެކީ ލޯނަށް ދޫކުރެވޭ ގޮތަށް މި އިޞްލާޙު މި
ވެގެންދަނީ. މިހެންދާ ދަ ނޑިވަޅެއްގައި ބޭންކުގައި ހުންނަ ޖަމާކުރާ ފައިސާ، ޖަމާކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ފައިސާ އަށް ވާނުވާ
ގޮތެއް ނޭނގި އެ އިންޝުއަރނުކުރެވި ބޭންކުގައި ބެހެއްޓުމަކީ ރަނގަޅު އުސޫލެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު
ދެކޭގޮތުގައި މިގޮތަށް މިކަން ބައްޓަންވެއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ ފައިސާ ޖަމާކުރާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް އިތުރު ޔަޤީންކަމެއް
ލިބިގެންދާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ނިންމާލަމުން ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ ޓީބިލުގެ ގޮތުގައި 7.7%
އިންޓްރެސްޓު ރޭޓުގައި ޓީބިލު ވިއްކާ ކަމަށް، މި ރާއްޖޭގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވަނީ ނޭނގެއޭ. ތިމަންނަ
ޖެހޭނީ އެމް.އެމް.އޭ ގަވަރުނަރުގެ އަރިހުން ސާފުކޮށްލަންށޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެމް.އެމް.އޭ ގަވަރުނަރު އަރިހުން
ސާފުކުރާކަށްނުޖެހޭނެ. ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ވިއްކާ އެއްޗެއް ވިއްކާއިރު، އެއީ ކިތައް ޕަސެންޓު
އިންޓްރަސްޓެއްގައިތޯ، ނޫންތޯ އެނގެންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި އަހަރު ބަޖެޓު ފާސްކުރިއިރުގައި ވާނެ 7% އަށް
ވުރެ މަތީ އަދަދެއްގައި އެއްވެސް ލޯނެއް މި ދައުލަތް ޒިންމާ ވާ ގޮތަށް ނުނެގޭނެ ކަމަށް. އެއްވެސް ދައުލަތުން ޒިންމާ ވާ
އެއްވެސް ކަމެއް 7% އަށް ވުރެ ފައިސާގެ މުޢާމަލާތެއް 7% އިންޓްރަސްޓަށް ވުރެ މަތީ އަދަދެއްގައި ނުވާނެ ކަމަށް.
އެހެންވީމާ، ޓީބިލު ވެސް ވިއްކެންޖެހޭނީ 7% އަށް ވުރެ ދަށުގަ. މިހާރު ވިއްކާފައިވާ ޓީބިލު ވިއްކި ގޮތާއި އޭގެ
ތަފްޞީލު ވެސް ބެލެންޖެހޭނެ. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ވިދާޅުވަނީ އެހާ ބައިވަރު ވިއްކާފައި އޮތީ ކިހިނެއް ކަމެއް
36

ތިމަންނަ އަށް ވެސް ނޭނގެއޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ވިޔަފާރި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ތިބޭ
ވިޔަފާރިވެރިންނަށް، ޚާއްޞަކޮށް ކުދި އަދި މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތަކަށް ބޭންކުތަކުން ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ލިބޭނެ
ގޮތްތަކެއް ކަ ނޑައެޅެންޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވާލަން އޮތީ މި
އިޞްލާޙުތަކަކީ ވަރަށް މުހިއްމުކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައި ދިރާސާކުރަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތަކެކޭ. މީގައި އެބަ ހުއްޓޭ
އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ކަންތައްތައް. މި ކަންތައްތައް އެގޮތަށް ދާ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް މި އަށް
ތާއީދެއް ނުކުރެވޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ދެވަނަ ފުރުޞަތު
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ދެވަނަ ފުރުޞަތަކަށް ވެސް އެދެން މި ޖެހުނީ ހަމަ މިކަމާ ކަންބޮޑުވާލެއް
ބޮޑުކަމުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދާ ދޭތެރޭ ކަންބޮޑުވާލެއް ބޮޑުކަމުން. ކަންބޮޑުވާން މި ޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ދާއިރާތަކަށް ޢުމްރާނީ ތަރައްޤީ ނައިސްގެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކުގެ ރައްޔިތުން މަގުމަތިވެފައި ، އިހުތިޖާޖުތައް
ކުރަމުންދާއިރު މި ކަންކަމަކީ ސަރުކާރު ހިންގަން ތިބި މީހުންނަށް، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ބައްޓަންކުރަން
ތިބި މީހުންނަށް އެއްވެސް ކަމަކަށް ނުވާތީ މި ވާހަކަ ތަކުރާރުކޮށް ދައްކަން މި ޖެހެނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މަނިކުފާނަކީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު. އަޅުގަ ނޑު ސުވާލުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ދިވެހިރާއްޖޭ އިޤްތިޞާދު
ކޮންގޮތަކަށްތޯ ، ކޮން ދިމާލަކަށްތޯ، ކޮން އުސޫލަކުންތޯ މިސްރާބުހިފާފައި މިހިރީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ފިހާރަ އެއް
ހިންގިޔަސް، އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްވެސް ތަނެއް ހިންގިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތަރައްޤީ އަކީ ދަރަނީގައި، ދަރަނި
އެއްކޮށް، ދަރަނީގެ މައްޗަށް ބައްޓަންކުރާ އެއްޗަކަށް ވެއްޖެއްޔާ ދިވެހިރާއްޖެ މީގެ 11 އަހަރު ފަހުން އޮންނާނީ
ކޮންތާކުތޯ؟ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ އުފެއްދުންތެރިކަމަކީ ކިހާވަރެއްކަން ނޭނގި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު
އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނީ ކިހިނެއްކަމެއް ނޭނގި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ ތަރައްޤީ
ބޭރުގެ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކާ އެއްކޮށް ގެންނާނެ ގޮތް ނޭނގި ކިހިނެއްތޯ ރާއްޖެ، މާދަމާ އެހެން ތާކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ގެންދާނީ. އެކަމެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުކުރެވޭނެ. ކޮންމެ މީހަކު ބޭނުންވަނީ އައިފޯނު، ސެމްސަންގް ފޯނެއް. ކޮންމެ
މީހަކު ބޭނުންވަނީ ރީތި ރަނގަޅު ސައި ކަލެއް. ރީތި ރަނގަޅު ސައިކަލަކަށް ނޫނިއްޔާ ރީތި ރަނގަޅު އަންހެން ކުއްޖެއް
ވެސް ނާރާނެ. މިއީ މިކަން އޮތް ގޮތް. މިހުރިހާ އެއްޗެއް އެންމެން ވެސް ބޭނުންވޭ. އެންމެން ވެސް ބޭނުންވޭ ހުޅުމާލެ
ދާން ބްރިޖު. އެންމެން ވެސް ބޭނުންވޭ ބޭންކުން ބޮޑު ލޯނު ނެގެން. އެކަމަކު މި ކަންކަމުގައި ނުވޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުޅި
37

ނިޒާމު. ރާއްޖޭގެ ބޭންކިން ނިޒާމު ވިޔަސް، ފަ ނޑިޔާރުގެ ވިޔަސް، ފުލުހުންނާއި ސިފައިން ވިޔަސް ހުރިހާ
އިންސްޓިޓިއުޝަންތަކެއް މި އޮންނަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޮޑު 11 މީހެއްގެ އަތްދަށުގަ. އެ ބޮޑު 11 މީހުން ނޫންތޯ
ހިފައިހައްޔަރުކުރަންވީ. އެއީ ކޮން ބޮޑު 11 މީހުނެއްތޯ. މަނި ކުފާނަށް ހަމަ ރަނގަޅަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ އެއީ ކޮން
ބޮޑު 11 މީހުންނެއްކަން. އެހެންވީމާ، މި ރާއްޖެ މި އޮތް ގޮތް ނޫން އެހެން ގޮތަކަށް ބަދަލުކުރެވޭނީ މި ރާއްޖޭގެ
ފަހަތު ޝީޓަށް ޖެހެންޖެހޭ މީހުން ފަހަތު ޝީޓަށް ޖެހިގެން. މިރާއްޖެ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއެރުވުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު
މިއަދު ދަންނަވަން، މިއަދު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުއްޠަލިބާ އެއްބައި. އަޅުގަ ނޑުމެން ޢަދާލަތު ޕާޓީ އުވުނަދީގެންނުވާނެ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ބިލުގައި އޮތް ކަންކަން އިޞްލާޙުކުރަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑު އެއްވެސް ހާލެއްގައި ސިޔާސީ ގޮތުން ތަފާތުވެ، ބައިބައިވެގެން ދާންޖެހޭނީ
އަޅުގަ ނޑުމެން އިދިކޮޅު މީހުން ނައްތާލުމަށް ފަހުގަ އެއް ނޫން. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްގޮތަކަށް ވެސް ތާއީދުކުރާ
ކަމެއް ނޫން. ޢަދާލަތު ޕާޓީ ވެސް ވުޖޫދުގައި އޮންނަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ފިކުރަކަށް ޖާގަލިބެންޖެހޭނެ. އެއް
ފިކުރު، އަނެއް ފިކުރަށް ޒިންމާދާރު ކޮށްގެން ނޫނީ ކިހިނެއްތޯ ރަނގަޅު ގޮތް އެނގޭނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން
ބައެއް ކަސިޔާރު ވިސްނުން ގެންގުޅޭ މީހުން ގެންގުޅޭ ވިސްނުމެއް މިއީ ވާދަވެރި މީހުން ނައްތާލުން. އެ ޚިޔާލު
އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫކޮށްލަން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލަނީ މި އިޤްތިޞާދީ ބިލުތަކަށް ހަމަ ވަރަށް
ގިނަ އަދަދަށް ވާހަކަދައްކާނަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނޭނގޭތީ މި ދައްކަނީ، އިޤްތިޞާދު މި ދާން އުޅޭ ތަން. ރާއްޖޭގެ
ވެރިން، ރާއްޖޭގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު، ރާއްޖޭގެ އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު، ރާއްޖޭގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ، ރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ، ރާއްޖޭގެ މި އިޤްތިޞާދީ ކަންކަން ބައްޓަންކުރަން ތިއްބެވި މީހުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު
އަރަނިކުރުވައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ތަރައްޤީގެ އެހެން މަގަކަށް ގެންދަން މި ވިސްނަނީ ކޮންގޮތަކަށްތޯ.
ދިވެހީންގެ އެއަރޕޯޓު ދިވެހީންނަށް. ދިވެހީންގެ ފާލަން ދިވެހީންނަށް. ދިވެހީންގެ ބޭންކުތައް ދިވެހީންނަށް. ދިވެހީންގެ
މަސްކަ ނޑުތައް ދިވެހީންނަށް. ހުރިހާ އެއްޗެއް ދިވެހީންނަށް ލައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންތާނކަށްތޯ ދަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ދިވެހީން ކާ ކުކުޅުބިސް ދިވެހީންނަށް. ދިވެހީން ކާ އަލުވި ދިވެހީންނަށް. ދިވެހީން އަޅާ ދަގަ ނޑާ އި ހިލަވެއްޔާ
ދިވެހީންނަށް. ކޮންތާނކުންތޯ ދިވެހީން، ދިވެހީން އެ އެއްޗެހި ނެރެނީ. މިގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުން
ބަހައްޓައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން ކިހިނެއްތޯ ތަރައްޤީވާނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވޭ ސިންގަޕޫރަށް ވާން. އެކަމަކު
ސިންގަޕޫރުގައި ތަރައްޤީކުރާ ސިނާޢަތްތަކާއި ސިންގަޕޫރުގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިގަންނާކަށް
ބޭނުމެއް ނުވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މަނިކުފާނު އަޅުގަ ނޑު ހުއްޓުވުމަށް މަސައްކަތްކުރައްވާތީ އަޅުގަ ނޑު ހުއްޓޭނީ.
އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑު ބާކީ އޮތް ބައި 11:11ގެ ފަހުން ދެއްވާނެ ކަމަށް އުއްމީދުކުރަން. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
38

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާހިސާބުން 31 މިނެޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަރުވަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 11:31 އިން 11:12 އަށް]
11. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދަން މި ފަށަނީ. އެޖެންޑާ ނަންބަރު 11. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތް. އެންމެ
ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑު ކުރިއަށް ގެންދާނީ 11.1. ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު
ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާ ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ ބިލް 2112ގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް. އަދި މީގެ ކުރިން މި ބިލަށް
ބަހުސްކުރެވުނުއިރު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާފައި ތިބި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަމުން
ގެންދާނަން. އެ ދުވަހު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންނެވި އެއްވެސް މެންބަރަކު މި ވަގުތު ވަޑައިގެން މާލަމަކު ނެތް.
އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލަން ބޭނުންވޭ އެހެން އެއްވެސް މެންބަރަކު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވަން ބޭނުންފުޅުތޯ. މިހާރު
އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ދާންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރިޔާ ޟަށް.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރިޔާޟު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ނަޝީދު ހުށަހަޅާފައިވާ ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ ބިލަކީ މި ވަގުތު މި ޤައުމަށް ވަރަށް މުހިއްމު ބިލެއް ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިފަދަ ޤާނޫނެއް މުހިއްމުވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް ސަބަބަކީ ޤާނޫނެއްގެ
ބާރުވެރިކަމުގައި މި ކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް މިހާރު އުފެދިފައިވާ މުއައްސަސާތަކުން މަސައްކަތްކުރުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ޤާނޫނީ ބާރުދިނުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގިގެން އެބަ ދޭ ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި
ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކަށް ބަޔަކު އަޑީގައި ތިބެގެން މި ކަންކަން ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑެތި މަސައްކަތްތަކެއް
ކުރަމުން ދާކަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރީގައި އަޑުއިވެމުންދަނީ ކޮރަޕްޝަނުގެ ތެރެއިން ކަ ނޑައެޅޭ
މައްސަލަތައް، މިސާލަކަށް ރަށެއްގައި ހުންނަ ކަތީބަކު ނުވަތަ އެނޫންވެސް ޢާއްމު މީހަކު ބައެއް ކުދިކުދި ކަންތަކުގައި
ޖަލަށް ލެވިފައި ހުންނަކަން. މިއަދު ހިނގާ ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަނުގެ ކަންތަކުގައި ފަ ނޑިޔާރުން ވެސް އެބަ ޝާމިލްވޭ.
މިއަދު ހިނގާ ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަނުގެ ކަންތައްތަކުގައި އަދި އެނޫން ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުގައި ތިބި މެންބަރުން
39

ވެސް ހިމެނޭ. އަދި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންވެސް ހިމެނޭ. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން
ކަންބޮޑުވާންޖެހޭހާ ހިސާބަށް ޤައުމުގެ ކަންތައްތައް ގޮއްސަ އެބަ އޮތް. ކޮރަޕްޝަނުގެ ލިސްޓުގެ ކަންތައްތައް މި އޮތީ
އަޅުގަ ނޑުމެން ދަރަޖަކުރެވިފައި ވާއިރުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ދަރަޖަ އެއްގަ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި މަޖިލީހުގެ
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި އެބަ އޮތް ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުންގެ މައްސަލަ ވެސް ކޮރަޕްޝަނުގެ ޢަމަލުފުޅުތަކުގެ
ތެރޭގަ. އިހަށްދުވަހު ނެރުނު އޮޑިޓު ރިޕޯޓުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މައްސަލަތަކެއް ވެސް އެބަ ހުރި. އޮޑިޓަރ
ޖެނެރަލްގެ މައްސަލަތައް ވެސް އެބަ ހުރި. އަދި ކިއެއްތަ؟ ޕްރޮސެކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ މައްސަލަތައް ވެސް އެބަހުރި. މި
ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކެއްގައި މިހެން ހުރި ހުރިހައި މައްސަލަތައް އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ
މައްސަލަތަކެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން ދިޔައީ ބޯޑަރ ކޮންޓްރޯލްގެ މައްސަލައިގައި
އޭރު އެކަން ހިނގަމުންދިޔަ ގޮތާ އަދި މިއަދު އެ ކަންކަން ނިމިގެންދާ ގޮތް މިއީ އަޅުގގަ ނޑުމެން ވަރަށް ގާތުން
ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މި މައްސަލަ ބެއްލެވުމަށްފަހު ކޯޓު އަމުރެއްގެ ދަށުން އިމިގްރޭޝަނަށް
ވަދެ، އެ ކަންކަން ބެލުމަށްޓަކައި މަސައްކަތެއް ކުރެވުނު. އަދި އެ ކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެންދިޔައީ އެންމެ
ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަކަށެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، މި ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި ވެސް އެބަ ޖެހޭ އެފަދަ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް
ބާރުވެރިކަން ދޭން. އާދެ! ކޯޓުއަމުރެއްގެ ދަށުން އެ ކަންކަން ބެލުމަށް ޓަކައި ވަން މީހުންގެ ތެރޭގައި އިމިގްރޭޝަނުން
ކަންކަން ވެގެންދިޔަ ގޮތް އެއީ މި ޤައުމުގެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކު ބަލައިގަންނާނެ ކަމެއް ނޫން. އެ މަސައްކަތްތައް
ބެލުމަށް ޓަކައި، އެ ކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި މި މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅާފައި ތިބި މުވައްޒަފުންނަށް ނުވަތަ އެ
ކޮމިޝަނުގެ ބޭފުޅުންނަށް މަސައްކަތްކުރެވޭނެ މަގު އަޅުގަ ނޑުމެން ދައްކައިދޭން އެބަ ޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ބޯޑަރ ކޮންޓްރޯލްގެ މައްސަލައިގައި އަދި އެނޫންވެސް ގިނަ މައްސަލަތަކުގައި ކަންކަން ވެގެންގޮސްފައި އޮތީ މިފަދަ
ގޮތަކަށް. މި އަދު ފެންނަމުން މި ދަނީ އެކަންކަން ބަލައިނުގަނެ ކަންކަން ވެގެން ދާތަން، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިދެންނެވި ބޯޑަރ ކޮންޓްރޯލް މައްސަލައިގައި މިއަދު މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އަދި މަޖިލީހުގެ
ފްލޯރ އިން ބޮޑު އަޣްލަބިއްޔަތުން ވަނީ އެ މަސައްކަތް ހުއްޓާލުމަށް އަންގާފަ. އެހެންނަމަވެސް އެ ކަންކަން ހުއްޓުމުގެ
ބަދަލުގައި އަނެއްކާވެސް އެ ޑިޕާޓްމަންޓު އެހެން މިނިސްޓްރީ އެއްގެ ދަށަށް ގެންގޮސްގެން ސިއްރިއްޔާތުން އެކަންކަން
ކުރެވިގެން ދާނެ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން މި ދަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ދެވޭ
ހުއްދަ އެއްގެ ދަށުން މެނުވީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށެއް ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ދަށުގައި ތިބި އެކިއެކި ވުޒާރާތައް
އެކިއެކި އިދާރާތައް ބަދަލުކުރެވިގެނެއް ނުދޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ފާސްކޮށްފައިވާނެ، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއަރޒްގެ
ދަށުންނޭ އިމިގްރޭޝަން ހިނގާނީ. އެހެންނަމަވެސް މި މަޖިލީހުގެ ފްލޯރއަކުން މި ކަމަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް ނާދޭ.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވިގެން ދިޔައީ އިހަށްދުވަހު އެތަން ބަދަލުވެގެން ދިޔަތަން. އެހެންވީމާ، ޤާނޫނެއްގެ ދަށުން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިފަދަ މުއައްސަސާތަކަށް ބާރުވެރިކަންދީގެން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް އެބަ ޖެހޭ ހަމަޖައްސަން. އެ
40

ސަބަބުތަކަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތައް މި ޤާނޫނަށް ގެނެސް އެބަ ޖެހޭ މި
ބާރުވެރިކަން އެފަދަ މުއައްސަސާތަކަށް ދޭން. ދީގެން މި ކަންކަން ވީހާވެސް އަވަހަކަށް ކުރަންޖެހޭ. އެކަމަށް ޓަކައި
އަޅުގަ ނޑު މި ބިލު ހުށަހެޅި ފަރާތަށް ޝުކުރުދަންނަވަމުން އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ކުރުކޮށްލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް
ޝުކުރިއްޔާ.
اله
ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރޫ ޢަބްދު މަޢުޞޫމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ ޤާނޫނެއް މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިގެން
އައިމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް އުފާކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އެއީ ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަ އަކީ ރާއްޖޭގައި މޫލައި، އެކަމާ
ދޭތެރޭގައި ހުރިހާ ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރަމުންދާ ބޮޑު މައްސަލައަކަށް ވާތީ. އާދެ! މިހާރު
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނޭ ފަދައިން މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަ މިހާ ކުރިއަށް ގޮއްސަވާއިރު
ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ 2 ޤާނޫނެއް އެބަ އޮތް. އެންޓި ކޮރަޕްޝަންގެ ޤާނޫނާއި ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ ގޮތުން ކުރިން
އެކުލަވައިލެވިފައި އޮތް ޤާނޫނު. މި 2 ޤާނޫނުގެ ތެރެއިން ވެސް ޖާގަހޯދައިގެން ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލަތައް
ކުރިއަށްދާތީ މިހާރު ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޤާނޫނުގެ ދަށުން،
ބިލުގެ ދަށުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިތުރު ކުރިއެރުންތައް ލިބޭނެ ކަމަށް ބެލެވޭ. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ދިމާވެފައި މި ވާ ކޮރަޕްޝަންގެ އެންމެ ބޮޑު މައްސަލަ އަކީ ކޮން ހިސާބަކުންތޯ މައްސަލަތައް ހުއްޓުވަން
މަސައްކަތްކުރާނީ. މި ކަންތައް ނޭގިގެން ދާ މައްސަލަ. އެހެންވީމާ، މި ޤާނޫނުގައި ވަރަށް ޞަރީޙަކޮށް އެބަ ބުނޭ މި
ޤާނޫނު ހިނގާނެ ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ވާހަކަ. ވަކިވަކި ފަ ރުދުންނަށް ހިނގާނެ ވާހަކަ އެބަ ބުނޭ މި ޤާނޫނު. ވަކި
މުއައްސަސާތަކަށް ޤާނޫނު ހިނގާނެ ވާހަކަ އެބަ ބުނޭ. ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކަށް މި ޤާނޫނު ހިނގާނެ ވާހަކަ އެބަ ބުނޭ.
ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ އަށް މި ޤަނޫނު ހިނގާނެ ވާހަކަ އެބަ ބުނޭ. އެހެންވީމާ، މި ބިލު ޤާނޫނަކަށް ބަދަލުވާ ދުވަހަކީ
ރާއްޖޭގައި ކޮރަޕްޝަނާ ދެކޮޅަށް ކުރެވޭ މަސައްކަތްކުރުމަށް އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރުމަށް ލިބޭނެ ވަރަށް ބޮޑު ބާރަކަށް
ވާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން 3 ބާރު ވަކިވެފައިވާ ނިޒާމު ބަލައިގަނެގެން ކުރިއަށްދާއިރު ރައްޔިތުން އެބަ
ސުވާލުކުރޭ ކޮންބައެއްތޯ ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވަންއުޅެނީ. އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ކަމެއް ކުރަން މަސައްކަތް
ފަށާއިރު ކޮންމެވެސް އެހެން ދިމާލަކުން އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަކަށް ތިކަން ނުކުރެވޭނޭ އެބަ ބުނޭ. ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ކަމެއް ކުރަން ބަލާއިރު ކޮންމެވެސް އެހެން ދިމާލަކުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ތި ކަމެއް ނުކުރެވޭނޭ އެބަ
ބުނޭ. ކޯޓަކުން ކަމެއް ކުރަން ބުނާއިރު، އަނެއް ކޯޓުން އެބަ ބުނޭ ތި ކަމެއް ނުކުރެވޭނޭ. 3 ބާރު ތެރޭގައި
ތަޅައިފޮޅައިގަނެގެންގޮސް ރައްޔިތުންނަށް އެ ތިބީ މުޅިން މާޔޫސްކަން ލިބިފަ. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ޤާނޫނެއް ވުޖޫދަށް
އައިސް ކޮން ބައެއް، ކޮންގޮތަކަށްކަން ކުރަންޖެހޭނީ ކަ ނޑައެޅިގެން ދިޔައިމާ ދެން ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެނގޭނެ،
41

އާނ! މިކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ބަސްބުނަންޖެހޭނީ މިވެނި ބާރަކުންނޭ. ޤާނޫނީ ބާރު ފުރިހަމަ އަށް އެންޓި ކޮރަޕްޝަނަށް
ލިބިދެވޭނެ. ޤާނޫނީ ބާރު އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް ލިބިގެން ނޫނީ މިހާރު މި އޮތް
ޙައްޤުތަކުގެ ތެރެއިން ފުރިހަމަ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދައެއް ނުކުރެވޭނެ. މި ޤާނޫނު ވުޖޫދަށް އައިސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ރައްޔިތުންގެ އަތުން މި ނަގާ ޓެކްސްތަކުން ލިބޭ ފައިސާ އާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ނަމުގައި ސަރުކާރުން ނަގަމުންދާ
ލޯނުތަކުން ލިބޭ ފައިސާއާ އަދި އެހެންނިހެން ގޮތްގޮތުން ވެސް ބޭރުގެ އެހެން ފަރާތްތަކުން ލިބެމުންދާ އެހީތަކުގެ
ފައިސާ އިސްވެރިންގެ އަމިއްލަ އެކައުންޓުތަކަށް ނުގޮސް، ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާކުރުމަށް ޓަކައި، ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ
ފައިދާ އަށް، ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާނެ ގޮތަކަށް ބައްޓަންވެ، ކޮންމެ ލާރި އަކީ ވެސް ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ޚަރަދުވާ
ކޮންމެ ލާރި އަކީ ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާ ގޮތަށް ކޮރަޕްޝަން ނެތި، ޚަރަދުކުރެވޭ ލާރިއަކަށް ވެގެންދާނެ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. ޝު ކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މަނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޠާރިޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ކޮރަޕްޝަންގެ ވާހަކަ، ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ. ދައްކާއިރުގައި ކޮންމެ ބިލަކުން ވެސް، ކޮންމެ ޤާނޫނަކުން ވެސް ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ
ނަތީޖާ އަކީ އެކަންކަން ރަނގަޅުވެގެން ދިޔުން. ރަނގަޅުކުރުން. އެ މަޤްޞަދު ހާސިލުކުރުމުގެ މަގަށް ކޮންމެ ބިލެއް
ވެސް ބައްޓަންކުރެވޭތޯ މަސައްކަތްކުރެވެނީ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަ ޙަޤީޤަތަކީ ކަންކަން
ބަދަލުކުރުމަގައި ކަންކަން ތަންފީޛުނުކުރެވިގެން ދާތީވެ ޤައުމުގެ ހާލު، އެއް ދުވަހުން އަނެއްދުވަހަށް ގޯސްވަމުންދާތީވެ.
އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ މިއަދު ނ. އަތޮޅު މާފަރު ރައްޔިތުން ކައުންސިލް އިދާރާ ހިސޯރުކޮށްގެން
އިހުތިޖާޖުކޮށްގެން އެތިބަތިބުބަކީ ކަންކަން ތަންފީޛުނުކުރެވިގެން އުޅޭތީވެ ވާ ކަމެކޭ. އެ ރަށުގައި ހުރި ކޯޓާއި
އެހެނިހެން މުއައްސަސާތައް ވެސް ބަންދުކޮށްފައި ބަހައްޓަންޖެހުނީ ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާއި ރައްޔިތުންގެ
އިހުސާސްތަކާއި ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ބޭނުންތައް ހާސިލުވާނެ ކަމަށް ތިބެތިބެ، އެކަމުގެ އިންތިޒާރީގައި ތިބެތިބެ
އެކަންކަން ނުކުރެވިގެން، ކޮޅުންލައިގެން މިއަދު އެކަން ކުރަންޖެހިގެން. ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައިގެ ވާހަކަދައްކާއިރު
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ، ޙަޤީޤަތުގައި 2118ގެ މާ ކުރިން އިޢުލާންކޮށް، ބިޑުކޮށް ހަދައިގެން 7 ރަށެއް
ރިސޯޓު ހަދަންދީފައި 7 މިލިއަން ޑޮލަރު ސަރުކާރުން ނަގައި ބޭނުންކޮށްފައި، މާފަރުގައި އެއަރޕޯޓެއް ހެދުމުގެ
މަޝްރޫޢު ކުރިއަށް ގެންދާ ވާހަކަ މުޅި ރާއްޖެ އަށް އިޢުލާންކޮށް، އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް އަންގައި، އެ ރަށުގެ
ނަރުދަމާ އާއި ފަޅާ، އެހެނިހެންވެސް އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް މިދެންނެވި އެއަރޕޯޓާ ގުޅިފައިވާ ގުޅުން އެއީ އެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް ލިބިގެންދާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު މި ބިލާ މި ގުޅުވައިލަނީ ކޮރަޕްޝަނާއި
ފަސާދައިގެ ތެރެއިން ކަންތައްތައް ދިޔައިމަ ކަމަށް މިހާހިސާބަށް އައިއިރު އެކަންކަން ނުވެ އެ ދަނީ. ކަންކަން
42

އެހެންނޫންނަމަ ކުރެވިގެންދާނެ. ކޮރަޕްޝަނަކީ އަތްބާނާފައި ފައިސާތަކެއް ނެގުމެއް ނޫން. ބާރުގެ ބޭނުންކޮށްގެން،
ނުފޫޒުގެ ބޭނުންކޮށްގެން އިދާރާތަކުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުމަކީ އެއީ ކޮރަޕްޝަނުގެ އެންމެ ވަރުގަދަ އެއް ބައި.
މާފަރު އެއަޕޯރޓް ހަދަންދީފައިވަނިކޮށް، އެހެން އެއަރޕޯޓުތައް ހެދި އެ އެއަރޕޯޓުގެ ބޭނުންކުރެވޭ ހިސާބަށް ދިޔުން އެއީ
ބާރުގަދަ ފަރާތްތަކުން އެ ބާރުގެ ބޭނުންކުރައްވައިގެން ކޮރަޕްޝަންގެ މަގު ޚިޔާރުކުރެއްވީތީކަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކުރަން.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު މާފަރުގެ ރައްޔިތުން އެ އިހުތިޖާޖުކުރަމުން ދާއިރު މި މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ޢަބްދުاله ޝާހިދަށާއި މި މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ނައިބު ރައީސް، އަޙްމަދު ނާޒިމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަޢުވަތުއަރުވަން
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާ އަށް ވަޑައިގެން، އަޅުގަ ނޑުގެ އަތޮޅަށް ވަޑައިގެން، ނ. އަތޮޅު މާފަރުގެ ރައްޔިތުންގެ
އިހުސާސްތައް އަޑުއަހާލުމަށް. އެ ރަށަށް ވަޑައިގެންދެއްވުމަށް، އެ ރަށުގެ އިޖްތިމާޢީ ކަންތައްތައް ފުލުން ގޮސްފައިވާ
މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ޓަކައި މި ސަރުކާރަށް މި ބާރުން، ރައްޔިތުންގެ ބާރުން އެކަން އަންގާލަދިނުމަށް ޓަކައި.
އަޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލުތައް މީގެތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާތީ ކަމަށް މިހާ ގިނަ
ދުވަސްވީއިރު މިކަން ނުހިނގާ މި ވަނީ. އެހެންނޫންނަމަ މިއަދު މާފަރުގެ އެއަރޕޯޓު ވެސް އޮންނާނީ އެޅިފަ. އެ ރަށުގެ
ފަޅު ވެސް އޮންނާނީ ހެދިފަ. އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަކީ ޒަމާނުއްސުރެ ރުއްގަހުން ލިބޭ އެއްޗެއްސަށް ބަރޯސާވެގެން
މަސްވެރިކަމާ، މި ކަންކަމަށް ބަރޯސާވެފައި ތިބި ބައެއް. އެހެންނަމަވެސް އެއަރޕޯޓެއް ހެދުމަށް ޓަކައި އެ ރަށް ދޫކޮށް
އެ ރަށުގައި ހުރި ހުރިހައި ރުއްގަހެއް ކަ ނޑައި ސުންނާފަތިއަރުވާލީ އެއަރޕޯޓެއްގެ ދަޅަދައްކައިގެން. ހަތަރު ސަތޭކަ،
ފަސް ސަތޭކައެއްހާ ގިނަ ރުއް، އެ ރަށުން ކަ ނޑައި ސުންނާފަތިކޮށްލިއިރު އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުން ތިބީ އެއަރޕޯޓުގެ
ފޮނި އުއްމީދުގަ. އެއަރޕޯޓާ ގުޅިފައިވާ އެހެނިހެން އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ލިބޭނޭކަމުގެ ފޮނި އުއްމީދުގަ. އެ ރަށުގެ
ނަރުދަމާ އާއި ފެނުގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރެ ވިގެން ދާނެކަމުގެ ފޮނި އުއްމީދުގަ. އެ ރަށުގައި ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ބަނދަރެއް
އަޅައިދޭނެ ކަމުގެ އުއްމީދުގަ. ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވެގެން ނުދިޔަ ނަމަ، 2118ގެ ކުރިން އެ ފައިސާ ނަގައި، އެ
ފައިސާ ވަނީ ސަރުކާރުން ބޭނުންކޮށްފަ. އަޅުގަ ނޑު މި މަޖިލީހަށް ވާނެ މަލީޝާ ޙައްޖު ޖަމާޢަތުން ފައިސާނަގައި، އެ
މީހުން ޙައްޖަށް ނުގެންދިޔަ މައްސަލަ ޤަރާރެއްގެ ގޮތަށް ހުށަހަޅާފަ. އަޅުގަ ނޑަކަށް އެ މައްސަލަ އާއި މިދެންނެވި
މައްސަލައާ ހަމަ އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތް. އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތް. 7 މިލިއަން ޑޮލަރު ސަރުކާރުން ނަގައި
ބޭނުންކުރުމަށްފަހު ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް މި ވަނީ ނުދީ. އެހެންވީމާ، މިއީ ވަރަށް ސީރިއަސް
މައްސަލަ އެއް، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެސް މައްސަލަ އެއް ނެތޭ މި ރާއްޖޭގެ
ފަޅުރަށްތަކުގެ ތެރެއިން 3 ރަށް ނޫނީ 4 ރަށް ނޫނީ 1 ރަށް، މިހާރު ކޮންޓްރެކްޓަރު ހަވާލުވެފައިވާ ފަރާތުން މި
ވިދާޅުވަނީ އެންމެ ފަޅުރަށެއް ދީގެން ތިމަންނަމެނަށް އެއަރޕޯޓެއް ނުހެދޭނޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މައްސަލަ އެއް ނެތް 3
ރަށް ދިން ކަމުގައި ވިޔަސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މާފަރުގެ، ނ. އަތޮޅުގެ، މުޅި ރާއްޖޭގެ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކެއް
ފުރިހަމަވެގެން ދާން. މުޅި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އެ ޚިދުމަތްތައް ލިބިގެން ދިޔައިމަ މި ރާއްޖެ ތަރައްޤީވާނީ. މި
43

ރާއްޖެ ތަރައްޤީ އެއް ނުވާނެ އެ ކަންތައްތައް ހިފަހައްޓައިގެނެއް. ފަޅުރަށްތަކަށް ލައްގާ ބޮނބިގަ ނޑުތަކާއި ލައްގާ
ކާށިން ރުއްފަޅައިގެން، ގަސްފަޅައިގެން އެ ރަށްރަށުގައި ރުއްތައް ބޮޑެތިވެގެންދާތަން ބަލަން ތިބޭތާ ވަރަށް ޒަމާންވެއްޖެ.
އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ބޭނުންވަނީ އެ ރަށްތަކުން މަންފާކުރަނިވި ގޮތަކަށް މި ކަންކަން ކުރެވިގެން، ރައްޔިތުންނަށް
ފައިދާހުރި ގޮތެއްގައި މި ކަންކަން ވެގެންދާން. މާފަރުގެ ރައްޔިތުންނާއި ނ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން އެ ތިބީ ވަރަށް ބޮޑު
މާޔޫސްވެފަ. 2113 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ވޯޓުނުދިނުމާ ގުޅިގެން އަޅުގަ ނޑަށް އަޑުއިވުނީ މި މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފު ވިދާޅުވި އަޑު، ވޯޓުނުދީ ކޮން ވާހަކަ އެއްހޭ އެ ދައްކަނީ. ވޯޓުނުދިނީ މި ދެންނެވި
ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހާސިލުވާންނެތަތީ. މާފަރުގެ އެއަރޕޯޓުގެ ކަންތަކެއް ނެތް. ނ. އަތޮޅުގެ މަނަދޫ
ދާއިރާގައި ވެސް ނޫނީ އެހެން ދާއިރާއަކަށް ވެސް މީގެ ކުރިން، މިދިޔަ އަހަރުތެރޭގައި ހުރި ކަންތަކުގެ ތެރެއިން ވެސް
ވަރަށް މަދު ކަންތައްތަކެއް މި އަހަރުގެ، 2113 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް އައިސްފައި ވަނީ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ވެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅުއްވި، 2112 ވަނަ އަހަރު ކަ ނޑައެޅިފައި ހުރި
ކަންތައްތައް 2113 ވަނަ އަހަރަށް ގެންދަން. އެހެންނަމަވެސް އެ ކަންކަން ވެސް ފަހިވެގެނެއްނުދިޔަ. އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރަނީ ކޮރަޕްޝަނަކީ ހަމައެކަނި ފައިސާ އިން ވާކަމެއް ނޫން ކަމަށް. ބާރާއި ނުފޫޒުގެ ތެރެއިން ވެސް
ކޮރަޕްޝަނަށް ފަހިވެގެންދޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށާއި ނައިބު ރައީސަށް ގޮވާލަން،
ނ. އަތޮޅުގެ މާފަރަށް ވަޑައިގެން އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ކަންބޮޑުވުން އަޑުއެއްސެވުމަށް. އެ ރަށުގައި އެއަރޕޯޓު
އެޅޭނެ މަގެއް ތަނަވަސްކޮށްދެއްވުމަށް. އެރަށުގެ ރައްޔިތުން ތިބީ އެ އެއަރޕޯޓާ ގުޅިފައިވާ އެހެނިހެން އަސާސީ
ޚިދުމަތްތަކުގެ އުއްމީދުގަ. އެ އެއަރޕޯޓަކީ ހަމައެކަނި މާފަރުގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅާ ތަނެއް ނޫން. މުޅި އަތޮޅަށް، މުޅި
ރާއްޖެ އަށް އެކަމުގެ މަންފާލިބިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ވެސް އަތޮޅުގެ ހުރިހާ ކައުންސިލަރުންނަށް
ހުރިހާ ކައުންސިލްތަކަށް ގޮވާލަން، މިއަދު ކަންބޮޑުވުންތައް ބަޔާންތަކެއްގެ ސިފައިގައި ވެސް ނެރުއްވަން. ނުވަތަ
އެރަށުގެ ރައްޔިތުންނާ ބައިވެރިވެވަޑައިގެންދެއްވުން. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތުހޫ.
ތުލުސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު
ހުށަހަޅުއްވާފައި މި ވާ ބިލަކީ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ވަރަށް މުހިއްމު ބިލެކޭ. މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ޢަމަލުކުރަމުންދާ
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން އުފެދުމާ ގުޅޭ ގޮތުން އޮތް ޤާނޫނަށް ބަލައިލާއިރު ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް މިހާރު އެ
ޤާނޫނު އޮތްގޮތުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހުރަސްތަކަކަށް ވެފައި އެބަ އޮވޭ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނޭ ފަދައިން މި
ދޭތެރެއިން ސުޕްރީމް ކޯޓުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޙުކުމެއް އަޑުއިވިގެން ދިޔަ، އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން
ކޮރަޕްޝަން ހުރި ކަމެއް ފާހަގަކުރެވުނަސް އެކަމާ ގުޅިގެން އެ މަޝްރޫޢު ހުއްޓާލަންނުޖެހޭނެ ކަމަށް. އެއީ އަޅުގަ ނޑު
44

ދަންނަވާނީ ޙަޤީޤަތުގައި މުޅި އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަން އުފެދުނު ފަހުން އެ ފަހޫމާ އަދި ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ
މަފްހޫމާ މުޅިން ބީރައްޓެހި ކަމެކޭ. ކޮރަޕްޝަން ކަމެއްގައި އެކުލެވިފައި ވާއިރު ވެސް އެކަމެއް ނުހުއްޓި، ކުރިއަށް
ގެންދެވޭ ގޮތަށް އޮތުމަކީ. އެހެންވީމާ، މި ޤާނޫނުގެ ސަބަބުން މި ކަމަށް، މި ބިލު ޤާނޫނަކަށް ވެގެންދިއުމުން މި ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހައްލެއް ލިބޭކަން މިއީ މި ކުރަންއުޅޭ، ހާސިލުކުރަންއުޅޭ މަގުސަދު ހާސިލުވުމަށް ލިބޭ ވަރަށް ބޮޑު
ބާރެކޭ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ޤައުމުގެ ތަރައްޤީ އަށް ބަލާއިރު މިހާރު އެންމެ ބޮޑު
އެއް ހުރަހަކަށް ވެގެން މި ދަނީ ކޮރަޕްޝަނޭ ހަމަ ދަންނަވާލުމަކީ ދޮގަކަށް ނުވާނެ. އެއީ ކޮންމެ މަޝްރޫޢެއް ބަޔަކާ
ހަވާލުކުރެވިގެންދާއިރު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހަމަ އިވެމުންދާ އަޑަކީ އޭގައި ކޮންމެވެސް ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލުތަކެއް
އެކުލެވިގެންވާ ވާހަކަ. އެއަރޕޯޓު އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭރު ބަޔަކަށް ދީ، އެ ކަންތައް މިހާރު ބޮޑު ޤައުމީ މައްސަލައަކަށް
ވެގެން ގޮސް އިންޑިޔާ ފަދަ ބޮޑު ޤައުމަކާއި ދިވެހިރާއްޖެއާ އޮތް ގުޅުމަށް ބުރޫއަރައި، މި ހިސާބަށް ކަންކަން ގޮސްފައި
މި ވަނީ އެކަމުގެ ތެރޭގައި ވެސް ކޮރަޕްޝަން އެކުލެވިގެންވާ ކަމަށް ތުހުމަތުކުރެވި، މި ހިނގައިގެންދިޔަ ކަންތައްތަކުގެ
ސަބަބުން. މިހާރު އަނެއްކާ ބޯޑަރ ކޮންޓްރޯލް ސިސްޓަމުގެ މައްސަލަ ވެސް ހަމަ އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ގޮއްސަ މި އޮތީ.
އޭގެއިތުރުން ވެސް ހަމަ މިހާރުވެސް އެ ދެވެމުންދާ، މީހުންނާ ހަވާލުކުރެވެމުންދާ ބޮޑެތި ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ތެރޭގައި
ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލުތައް ހަމަ ވަރަށް ގަދައަށް އެކުލެވިގެންވާ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަޑުއިވެނީ. އެހެންވީމާ،
ކޮރަޕްޝަން ނައްތާލައިގެން ނޫނިއްޔާ ހަމަގައިމު ވެސް ޤައުމު ތަރައްޤީކުރުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ދެވެން
ނެތްކަން މިއީ ހަމަ ޔަޤީންކަމެއް. މިހާރުވެސް ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އަށް ބަލައިލިކަމުގައި
ވިޔަސް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި މި ހުށަހެޅިފައިވާ ވަރަށް ގިނަ އެކި މުއައްސަސާތަކުގެ ރިޕޯޓުތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި
ބައިވަރު މައްސަލަތައް އެކުލެވިގެން އެބަ ވޭ. އެކަމަކު ހަމަ ބައެއް ބޮޑެތި ކަންތައްތައް ނުބެލި އަދިވެސް ހުރިކަން އެއީ
އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އެގޮތުން މާ ކުރީގެ މިހާރު ހަމަ 2118ގެ ތީމުގޭ އޮޑިޓު ރިޕޯޓު ވެސް މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީގައި އޮވެމެ، މި އަހަރު ވެސް ނިމިގެން މި ދަނީ އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރެވި. އަޅުގަ ނޑުމެން
އެއަށް ބަލައިލާއިރުގައި އެތައް މިލިޔަނެއްގެ ކޮރަޝަންގެ މައްސަލަތައް އޭގެތެރޭގައި އެކުލެވިފައި އެބަ ހުރި. އެއީ ހަމަ
ޕީ.ޖީގެ މައްސަލަ އެއް ހަމަ އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް ބަލަން ފޮނުވި ފަދައިން، އެންޓި ކޮރަޕްޝަން
ކޮމިޝަނަށް ބަލަން ފޮނުވަންޖެހޭ އެތައް މައްސަލަތަކެއް އެކުލެވިގެންވާ ރިޕޯޓެއް. އެހެންނަމަވެސް އެ ރިޕޯޓު ހަމަ
އޮތްތާނގައި އޮތް ކަމަކީ މިއަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތާމަކުރާ ކަމެއް. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ހަމަ ވީހާވެސް އަވަހަކަށް މި ބިލު ކޮމިޓީ އަށް ގޮސް މި ބިލުގެ މަސައްކަތް ނިމިގެން މި
އަންނަ އަހަރުގެ ފުރަތަމަ ދައުރުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބިލުގެ މަސަ އްކަތް ނިންމައިލާފައި މި ބިލު
ޤާނޫނަކަށް ވެގެންގޮސް މީގެން ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންޖެހޭ މަންފާ ލިބިގެންދިޔުން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
45

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އިތުރު މެންބަރަކަށް ފުރުޞަތުއެރުވުމުގެ ކުރިން
އަޅުގަ ނޑު މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކަށް އައި ބަދަލެއް ދަންނަވައިލާނަން. އެއީ ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު
ބަލާ ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޙަމްޒާގެ ބަދަލުގައި، ބާރަށު
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒު އެ ކޮމިޓީ އަށް ހަމަޖެއްސެވުމަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގްރޫޕުގެ
ލީޑަރު ސިޓީ ފޮނުއްވާފައި ވާތީ، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ 2ގެ (ނ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން
އެކަން އެގޮތަށް އިޢުލާނުނުކުރަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ގައްދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޒާހިރު އާދަމަށް.
ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޒާހިރު އާދަމް ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ބިލެއް ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު މި ތަނަށް ހުށަހެޅުއްވީތީ، މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވީތީ އެ މަނިކުފާނަށް ނިހާޔަތަށް
ޝުކުރުދަންނަވަން. އާދެ! ކޮރަޕްޝަނަކީ ދެންމެ މަނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޠާރިޤު ވިދާޅުވި
ފަދައިން ހުސްއެކަނި ފައިސާތަކެއް ނަގައި ޖީބަށް ލުމެއް ނޫން. މީގެ ހިތާމަޔަކީ މިއަދު މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި
ހިނގަމުންދާ ވެރިކަމުގެ ތެރެއިން އެކި ތަފާތު ރައްޔިތުންނަށް، އެކި ތަފާތު ގޮތްތައް ހަދަމުން، އޭގެތެރޭގައި ބައިވަރު
ކޮރަޕްޝަންތައް ހިމެނިގެންދާކަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލީމާ އަޅުގަ ނޑުމެން ލޮލަށް ފެންނަން އެބަ ހުރި،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަތުން ހިފެން އެބަ އޮތް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަންފަތުން އަޑު އެބަ އިވޭ، މިވެނި މީހެއްގެ ނުވަތަ
މިވެނި ބައެއްގެ މިވެނިކަމެއް މިވެނި ގޮތަކަށް ވެގެން ހިނގައްޖޭ. ސަރުކާރަށް، މިނިސްޓަރަކަށް މީހާ ޖޮއިންވާތާ ހަ
މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފެންފައިވާނުގައި އުޅުނު ބޭފުޅާ އަށް 11 ބުރިއަށް ގެ ނެގި، އެ މީހާ ގެދޮރު އުފުލިގެންދިއުން
އެއީ ކޯޗެއް ބާއޭ އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރަނީ. ކިހިނެއް ލިބޭ ފައިސާ އެއް ބާއޭ އެއީ. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގެނީ ހަމަ
ޔަޤީނުން މިނިސްޓަރަކަށް ވިޔަކަސް، މިނިސްޓަރަކަށް ލިބޭ މުސާރައަކުން އެ ކަމެއް ނުވާނެކަން. އެކަމަކު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ހުރިހާ މަންޒަރެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލޮލަށް ފެނިގެންދާއިރުގައި ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ތިބެނީ ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ގޮތުން މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް އެއްވެސް ފިޔަވަޅެއް، އެކަށީގެންވާ
ފިޔަވަޅެއް މި ޤައުމުގައި ނޭޅިފަ. ޙަޤީޤަތަކީ މިއިން ކޮންމެ ކަމެއްގެ އަޑީގައި މިކަން ހުއްޓުވޭވަރުގެ ވަރުގަދަ އަތެއް،
ބާރެއް ވާކަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރާއްޖޭގެ އެތައްމިތަނުން، މަނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ޠާރިޤު ވިދާޅުވި ފަދައިން، ރާއްޖޭގެ އެތަންމިތަނުން އެއަރޕޯޓުތައް ހަދަން މީހުންނާ ހަވާލުކޮށްފައި އެބަ ހުރި ފަޅުރަށް
ދީފަ. އާދެ! އެ އޯކޭ. މައްސަލަ އެއް ނެތް. ރަނގަޅު ގޮތެއް. އެކަމަކު ތިމަރަފުށީގެ އެއަރޕޯޓު ސަރުކާރުގެ ޚަރަދުގައި
46

މި ހަދަނީ ހުސްއެކަނި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގޮނޑި، ތިމަރަފުއްޓަށް، ތިމަރަފުށީގެ ގޮނޑި މި ސަރުކާރަށް
ބޭނުންވެގެން ހޯދީތީވެ، އެ އެއަރޕޯޓު މި ހަދަނީ ސަރުކާރުގެ ޚަރަދުގަ. އެހެން ރައްޔިތުންގެ އެއަރޕޯޓުތައް މި
ހަދައިދޭންޖެހެނީ އަމިއްލަ މީހުންނަށް ފަޅުރަށެއް ދީގެން ސަލާންޖަހައިގެން. ތިމަރަފުށީ އެއަރޕޯޓު މިހާރު ސަރުކާރުގެ
ޚަރަދުގަ. މިއީ ކޮރަޕްޝަނެއް ނޫންބާ މިއީކީ. ކޯޗެއްބާ މި ހެދެނީ. މިއީ މީގައި، މި ގޮނޑި އަށް ޓަކައި ރައްޔިތުންނަށް
ދިން ރިޝްވަތެއް ނޫންބާ މިއީ. އެހެންވީމާ، މިކަހަލަ ކަންކަމަށް މީހުން ރިޝްވަތޭ ކިޔަނީ، ކޮރަޕްޝަނޭ ކިޔަނީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދާއިރާ، އަޅުގަ ނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާ ކަމަށްވާ ގައްދޫގެ ބިން ހިއްކިފައި އޮންނަތާ މިހާރު މިއީ 6
ވަނަ އަހަރު. އަދި އެ ރަށުގެ ޝޯ ޕްރޮޓެކްޝަން ރިވެޓްމަންޓެއް ނުޖެހޭ. މިދިޔަ އަހަރުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ބަޖެޓުގައި އޭތި ހިމަނައިގެން އުޅުނިން. މި އަހަރު ނުވެސް ނެތް މެ. ގައްދޫގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒު، ގައްދޫ އަކީ ވެސް
3111 މީހުންނަށްވުރެ ގިނަ އާބާދީ އެއް އުޅޭ ރަށަކަށް ވާއިރުގައި ގައްދޫގެ ޞިއްޙީ މަރުކަޒުގެ ހާލަތު ހުރި ގޮތަކީ،
އިންޖެކްޝަނެއް އޮތިއްޔާ އެއަށް އަޅާނެ، ސިރިންޖެއް އޮތިއްޔާ އެއަށް އަޅާނެ ބޭހެއް ނުލިބޭ. ބޭސްކޮޅެއް ލިބިއްޖެ
ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ އެ ޖަހާނެ ނަރުހެއް ނުހުރޭ. ޖަހާނެ ނަ ރުހެއް ލިބިއްޖެ ކަމަށް ވަނީ ވިއްޔާ ޕްރިސްކްރިޕްޝަން
ލިޔެދޭނެ ޑޮކްޓަރަކު ނުހުރޭ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހާލަތު މިއަދު އޮތް ގޮތް. އެހެންވީމާ، މި ހާލަތާ މެދު
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ކުރާ ހިތި އިހުސާސްތައް ދަނެނުގަނެ ބަޖެޓެއް މި ތަނަށް ހުށަހެޅިޔަސް،
އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް އެ ބަޖެޓަށް ވޯޓުދިނުމަކީ ފަސޭހަކަމަށެއް ނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ރައްޔިތުން މި ތަނަށް
އިންތިޚާބުކޮށްފައި ތިބި ބައެއް. ރައްޔިތުންނަށް ލިބެންވާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ކޮރަޕްޝަނާ ހެދި ނުލިބި، އެ
ކޮރަޕްޝަންގެ ތެރެއިން އެ ޚިދުމަތްތައް ފަނާވެ ހަނިވެގެންގޮސް، ވީރާނާވެގެން ނެތިގެން ދިޔައިމަ އެ ރައްޔިތުންގެ
އިހުސާސްތަކާ އިދިކޮޅަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ވޯޓެއް ނުދެވޭނެ. އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ދައްކާނީ. ވޯޓެއް
ނުދެވޭނެ. އެހެންނަމަވެސް ހަމަ ކޮންމެ ސަރުކާރެއް އަޔަސް މިތާނގައި ވެސް ތިއްބަވާނެ، ހަމަ ޔަޤީނުންވެސް
ކޮންމެވެސް މެންބަރުންތަކެއް ތިއްބަވާނެ މި ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ހަމަ މަންފާތަކެއް ލިބިވަޑައިގަންނަވާ. އެ ބޭފުޅުން
ދެއްވާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭކަށްނުޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބޭ މަންފާއަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
އެކަން ކުރާކަށްނުޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، މި ކޮރަޕްޝަންތައް ހުރީ ދިވެހިރާއްޖޭގަ. ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ، ކޮރަޕްޝަނުގެ
ވާހަކަ ދައްކަންވެއްޖެއްޔާ މިއީ ކޮޅުންލާން އޮތް ވާހަކަ އެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑަށް ހީވާގޮތުގައި މިހާރު ނެކްސްބިޒް
މައްސަލަ އެއް ރާއްޖޭގައި ހިނގައި، އިހަށްދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާނގައި ވޯޓެއް ނެގީ އެކަން ހުއްޓާލަން. މި
އޭޝިއާގެ އެއްވެސް ޤައުމެއްގައި އެވަރުގެ ކޮރަޕްޝަނެއް ހިނގާފައި އޮންނާނެ ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލެއް ނުކުރަން.
މިއޮތް ކުޑަކުޑަ ޤައުމުގައި ހިނގާފައި އޮތް ކޮރަޕްޝަން. އަޅުމެންގެ މުޅި ޤައުމުގެ ބައިތުލްމާލާ ނުބައްދަލުވަރުގެ
ކޮރަޕްޝަނެއް އެއީ. އެހެންވީމާ، ކޮރަޕްޝަނުގެ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި ބިލުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑު ވެސް
އުއްމީދުކުރަނީ އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް މަގުތަކެއް ހުޅުވި، މި ކަންތައް ހުއްޓުވުމަށް ދޮރުތަކެއް ހުޅުވި،
47

ކަންތައްތަކެއް ވެގެންދާނެކަމުގެ އުއްމީދުގައި މި ބިލު ހުށަހެޅުއްވި ފަރާތަށް އަދިވެސް އެއް ފަހަރު ޝުކުރުދަންވަމުން،
މި ބިލު މި މަޖިލީހަށް ބަލައިގަނެ، ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އަދިވެސް މި ބިލަށް އިތުރު ތަރައްޤީތައް ހޯދައި، އިތުރު
ކުރިއެރުންތައް ގެނެސް، މި ބިލު ވީހާވެސް އަވަސް ފުރުޞަތެއްގެ ތެރޭގައި މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން
ފާސްވެގެންދިއުމަކީ އަޅުގަ ނޑުގެ ވެސް އެދުމަކަށް ވާތީ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވައިލީ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢި އްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮރަޕްޝަން މަނާކުރުމާ ބެހޭ ޤާނޫނު، އާ ޤާނޫނެއް ވަރަށް ތަފްސީލީ ގޮތެއްގައި
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް ޝުކުރުވެރިވަން. ހަމައެއާއެކީގައި
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މި ބިލަކީ ނުހަނު މު ހިއްމު، މިހާރުން މިހާރަށް ވަގުތީ ކޮމިޓީ އެއް ނަގައިގެން
ވެސް ފާސްކުރަންޖެހިފައި އޮތް ބިލެކޭ. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް ޗުއްޓީ އަށް ދިއުން ހުއްޓައިލާފައި
ނަމަވެސް މި ބިލު ފާސްކުރަން އެބަ ޖެހެއޭ. އަޅުގަ ނޑު އެހެން މި ދަންވައިލީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަހަރެއް
ނިމިގެންދާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ބޭނުން މިދިޔަ އަހަރުގައި، މި ފާއިތުވެގެންދާ، ނިމިގެންދާ އަހަރުގައި ނިމިގެން މި ދާ
އަހަރު ތެރޭގައި ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލު މިހާރު މި އޮތް ސަރުކާރުން ކޮށްލާފައި ހުރީ
ކިހާވަރަކަށްތޯ ބަލައިލަން. އެންމެ ފުރަތަމަ ފެބްރުއަރީ 7،6ގައި ކުރި އަނިޔާވެރި ޢަމަލުތަކާ ގުޅިގެން ހިނގާފައިވާ
އެންމެހައި ކަންތައްތަކަކީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކޮށްފައި ހުރި ޢަމަލުތައް ކަމުގައި ހަމަ ނުހަނު އަޑަށް
ބާރުލާފައި ދަންނަވަންޖެހޭ. -2 ނުރައްކަތެރި ލާއިންސާނީ ގޮތްގޮތަށް ދިހައަކަށްވުރެ، 11 މީހުންނަށް ވުރެ، 11
ރައްޔިތުންނަށްވުރެ ގިނަ މީހުން މަރައިލާފައި، އަދި ހަމައެއާއެކީގައި އެތައް ލާއިންސާނީ އަނިޔާ އެއް، އެތައް ބަޔަކަށް
ކޮށްފައި ހުރީ ވެސް ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ ހިތާމަޔާއެކީގަ. ހަމައެއާއެކީގައި
އެއްވެއުޅުމާއި ޚިޔާލުފާޅުކުރުމުގެ މިނިވަންކަމަށް އަރައިގަނެ، ޙުދޫދެއް ނެތް ގޮތެއްގައި އެކަން މަނާކޮށް، އެ ކަމަށް
ރައްޔިތުންނަށް ލިބިފައި އޮތް ޤާނޫނުއަސާސީން ލިބިފައި އޮތް ފުރުޞަތުތައް ވެސް ހަނިކޮށްފައި ވަނީ ކޮރަޕްޝަނަށް
މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ. ހަމައެއާއެކީގައި ބޮޑުބޭބެ އާއި ބޮޑުދައިތަ ގޮވައިގެން އައިސް ކޯނީއޭ
ކިޔާފައި ރިޕޯޓެއް ހަދާފައި ނެރުމަކީ ވެސް ހަމަ އިންތިހާދަރަޖަށް އޭގައި ކޮރަޕްޝަން ހުރި ކަމެއް ކަމުގައި
ދަންނަވަންޖެހެނީ. މި ދަންނަވަނީ 2112 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް، 2112 ވަނަ އަހަރަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އަލްވަދާޢުކިޔަމުން ދާއިރުގައި ދިމާވެފައި ހުރި ހާދިސާތައް. ހަމައެއާއެކީގައި ކުއްލި ގޮތެއްގައި ފޮރިން
އިންވެސްޓުމަންޓުތަކަށް ވަރަށް ނުރައްކާތެރި ގޮތަކަށް، ވަރަށް އިހާނެތި ގޮތަކަށް ކުއްލިއަކަށް ހަމަ އިންޒާރުދީފައި
ވަގުތުން މި ޤައުމުގައި މިހާތަނަށް ފާއިތުވެދިޔަ ހުރިހާ ދުވަސްތަކަކު ކޮށްފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު ފޮރިން
އިންވެސްޓުމަންޓު މި ޤައުމުން ބޭރުކޮށްލުމަކީ ވެސް ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކޮށްފައި އޮތް ކަމެއް ކަމުގައި
48

އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންޖެހެނީ. ހަމައެއާއެކީގައި މިއަދާހަމައަށް އައިއިރު ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން އެތައް
ބަޔަކަށް ނަޙައްޤުން ކޯޓުތަކުގައި އެކިއެކި މައްސަލަތަކުގައި ވެސް ޝަރީޢަތް ހިނގަމުންދަނީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ
ގޮތަށް ކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ. ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް އެތައް މިލިޔަން ރުފިޔާ އެއް ރުޑަރފިން އަށް ޚަރަދުކޮށްފައި
ވަނީވެސް ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ. ހަމައެއާއެކީގައި ބުދުދީނުގެ ބޮޑެތި ފާދިރީން
ގެނެސް ދައުލަތުން ޚަރަދުކޮށްގެން، ދަޢުވަތުދީގެން ދައުލަތުގެ، ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ އިން ޚަރަދުކޮށްގެން ގެނެސް
މިތާނގައި ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ކުރިމަތީގައި އެ މީހުންނަށް ޙަމްދުޘަނާކިޔާފައި އެ މީހުންނާ ދޭތެރޭ، ފާދިރީންނާ
ދޭތެރޭގައި އޯގާތެރިކޮށް، އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ބުދުދީނަކީ މި ޤައުމުގައި ކުރިއަރުވަންޖެހޭ ދީނެއްކަން ދޭހަވާ ގޮތަށް
ދައުލަތުގެ ފައިސާ އިން ޚަރަދުކޮށްފައި އޮތުމަކީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންޖެހެނީ.
16 ބިލިޔަން ރުފިޔާ އަށްވުރެ ގިނަ ރުފިޔާ، މިދިޔަ އަހަރު ބަޖެޓު ފާސްކުރިއިރުގައި 12 ބިލިޔަނުގެ ބަޖެޓު
ފާސްކުރެއްވިއިރު 16 ބިލިޔަން ރުފިޔާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ފައިސާ އިން މިހާރު އުފެދިފައި މި އޮތް ސަރުކާރުން
ޚަރަދުކޮށްފައި ވަނީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންޖެހެނީ. ހަމައެއާއެކީގައި 11 ވަނަ
މާއްދާގެ، 11 ވަނަ ނުކުތާއަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީ އަށް ޓަކައި ކުރީގައި ފަށާފައި
ހުރި، ކުރީގައި އޮތް ސަރުކާރުން ފަށާފައި ހުރި އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ފަށާފައި ހުރި އެތައް ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް
ހުއްޓާލައި، އެތައް ކަންތައްތަކެއް ހުއްޓާލައި ރައްޔިތުންނަށް ނިކަމެތިކަން ދީފައި އޮތީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް
ކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހެނީ. 11 އަށް ދަންނަވާލަންޖެހެނީ، ބޭސްފަރުވާ އާއި އާސަންދަ އާއި ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމުގެ
ތެރެއިން އިޖުތިމާޢީ، އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ އަށް ޓަކައި ކުރީގައި އޮތް ސަރުކާރުން ކުރަމުންކުރަމުން އައި ކަންތައްތައް
ހުއްޓައިލާފައި، ވަރަށް ލާއިންސާނީ ގޮތެއްގައި އެއްވެސް ރަހުމެއް ނެތް ގޮތަކަށް ހުއްޓައިލާފައި އޮތީ ކޮރަޕްޝަނަށް
މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންޖެހެނީ. 12 ވަނަ ދަންނަވާލަންޖެހެނީ، 2118 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި
ރައްޔިތުން ނޫން ބަހުން ބުނި، ނޫން ބަހުން ބުނި އެތައް ބަޔަކު ގެނެސްގެން، ސަރުކާރެއް ގެނެސްގެން އެ މީހުންނަށް
ވަޒީފާތަކާ އެއްޗެހި ދީގެން ގެނެސް އެ މީހުންނަށް މަންފާހޯދައިދީފައި މި އޮތީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑަށް ދަންނަވަންޖެހެނީ. 13 ވަނަ އަށް ދަންނަވާލަންޖެހެނީ ބޯޑާ ކޮންޓްރޯލް ސިސްޓަމު ނެކްސްބިޒާ
ހަވާލުކޮށްފައި އޮތީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމަށް އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ކަ ނޑައެޅިގެން އަންގާފައި
އޮވެ، ހަމަ މި މަޖިލީހުން އެ ގޮތަށް އެ މީހުންނަށް އަންގާފައި، ހުއްޓާލަން އަންގާފައި އޮތްއިރުގައި ވެސް އެކަން
ހުއްޓައިނުލާ ކުރިއަށް ގެންދަނީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންޖެހެނީ. 14 ވަނަ އަށް
ދަންނަވާލަންޖެހެނީ އެއަރޕޯޓުތައް، އެއަރޕޯޓުތަކެއް ނުވިއްކާނަމޭ ކިޔާފައި ވަރަށް އަޑިފުން ނޭނގޭ ގޮތެއްގައި،
އަޑިފުންމިން ނޭނގޭ ގޮތެއްގައި ބައެއް އެއަރޕޯޓުތަކުގެ ހިއްސާތައް ކޮމްޕެނީ ހަދާފައި ހިއްސާތައް. މިސާލަކަށް،
ދަންނަވާނަމަ އައްޑޫ އެއަރޕޯޓުގެ ހިއްސާ ވެސް ވިއްކައިލާފައި އޮތީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި
49

އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންޖެހެނީ. 15 ވަނަ އަށް ދަންނަވާލަންޖެހެނީ ދީން ސިޔާސީ އައްޑަނައަކަށް ހަދައިގެން އާޓިފިޝަލް
ބީޗުގައި ބަޔަކު ނެރެގެން، އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ނަޖާއިޒު ގޮތު ގައި ފައިދާހޯދައިގެން، ފައިދާހޯދައިގެން އެ އައްޑާ
ހިންގުމަށް ޓަކައި ފައިސާ ޚަރަދުކުރަނީ ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންޖެހެނީ. 16
ވަނަ އަށް ދަންނަވާލަންޖެހެނީ އަނިޔާލިބުނު މީހުންނަށް، އަނިޔާލިބުނު މީހުންނަށް 8 ،7 ،6 އިން ފެށިގެން މިއަދާ
ހިސަބަށް އައިއިރުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ލާއިންސާނީ އަނިޔާލިބުނު މީހުންނަށް، އެ ބައި މީހުންގެ ޙައްޤުތައް
ރައްކާތެރިނުކޮށް، ރައްކާތެރިނުކޮށް އެބައިމީހުންނާ ދޭތެރޭ އެއްވެސް އިޙްތިރާމެއް ނެތި، އަލުން އެބައިމީހުންނަށް
އަނިޔާވެރި ގޮތެއްގައި މި ސަރުކާރުން ޢަމަލުކުރަމުންދަނީ ވެސް ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަންޖެހެނީ. 16 ނުކުތާ އެއް އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވައިލީ. އަޅުގަ ނޑު މިހެން މި ދަންނަވައިލީ މި ބިލުގެ 16
ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ އޮތް، ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލުގެ މަންފާކަމުގައި ބުނެފައި އޮންނަ މާއްދާ އެއް. އެ މާއްދާގައި މި
އޮންނަނީ، (ހ) ހަދިޔާދިނުން. (ށ). ލޯނުދިނުން. (ނ). ފީދިނުން. (ރ) އުޖޫރަދިނުން. (ބ) ޑިސްކައުންޓުދިނުން.
(ޅ). ކޮމިޝަންދިނުން. (ކ). މުދާ ނުވަތަ ފައިސާ އިން އަގުކުރެވޭނެ މުދާ ދިނުން. (އ). ފައިސާއާ ގުޅޭ ނުވަތަ
މުދަލާ ގުޅޭ ގޮތުން އުފައްދައިދޭ ޙައްޤުތައް ނުވަތަ މަޞްލަޙަތުތައް ދިފާޢުކުރުން. (ވ)ގައި މި އޮންނަނީ ހުއްދަ
އާމްދަނީ ފިޔަވައި އެހެން ގޮތްގޮތުން ލިބޭ އެއްޗެހި ކަމުގައި ބަޔާންކުރުން. ހުއްދަ އާމްދަނީ އެއް ނޫން ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ، 2118 ވަނަ އަހަރު ނޫނެކޭ ބުނި މީހުން ގެނެސް ވަޒީފާތަކަށް ލައިގެން ތިބުމަކީ ވެސް އެއީ
ވެސް ހުއްދަ އާމްދަނީ އެއް ކަމުގައި ދެންނެވޭކަށް ނެތް. (މ) މަޤާމެއް ނުވަތަ ވަޒީފާ އެއް ނުވަތަ ކޮންޓްރެކްޓެއް
ދިނުން. މި މާއްދާގައި އެބަ އޮތް، (މ)ގައި އެބަ އޮތް ވަރަށް ސާފުކޮށް ބުނެފައި ވަޒީފާ އާއި މަޤާމުދިނުމަކީ ވެސް
ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް އޮތް ކަމެއް ކަމުގަ. ހަމައެއާއެކީގައި (ފ)ގައި އެބަ އޮތް ތަނަކަށް އުފުލަންޖެހޭ މުދަލެއް
އުފުލައިދިނުން. ހަމައެއާއެކީގައި (ދ) ގައި އެބަ އޮތް ތަނަކަށް ދައްކަންޖެހޭ މާލީ ޒިންމާއަކުން ނުވަތަ ބަރީޢަކޮށްދިނުން.
(ތ)ގައި އެބަ އޮތް ދަރަނީގެ ޒިންމާ އެއް ނުވަތަ ނިމުމަކަށް ގެނެސްދިނުން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގިގެން ހިނގައްޖެ
އެކިއެކި ކަންތައްތަކުގައި ތަފާތު މައްސަލަތަކަކާ ގުޅިފައި ހުންނަ ބައެއް ކަހަލަ ލިޔެކިޔުންތައް ވެސް ނުޙައްޤު
ގޮތެއްގައި، ނާޖާއިޒު ގޮތެއްގައި، ވައްކަމުގެ ތެރޭގައި ނުވަތަ ޚިޔާނާތުގެ ގޮތަކަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ގެނެސްގެން އެ
އެއްޗެހި ނައްތާލަމުންދާ މަންޒަރު ވެސް. ހަމައެއާއެކީގައި (ލ)ގައި އެބަ އޮތް ލޯނެއް އަދާކޮށްދިނުން. (ގ)ގައި އެބަ
އޮތް ތިމާ އަދާކުރަންޖެހޭ ވާޖިބެއް އަދާކޮށްދިނުން. (ޏ)ގައި އެބަ އޮތް ތިމާ އަދާކުރަންޖެހޭ ދަރަންޏެއް ނުވަތަ
އަދާކޮށްދިނުން. ނުވަތަ އެއިން ބައެއް އަދާކޮށްދިން ނަމަވެސް މިއީ ހައްތަހާވެސް ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ހުރި
ކަންކަންކަމުގައި މި ބިލުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާތީވެ، އެއާ ގުޅޭ ގޮތުން މި ހިނގާ 2112 ވަނަ އަހަރު
ދިވެހި ރައްޔިތުންނާ އަލްވަދާޢުކިޔަމުންދާއިރު މިހާރު ގަދަކަމުން އުފައްދާފައި މި އޮތް ސަރުކާރު ކޮރަޕްޝަނަށް
މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލީ.
50

އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަންޖެހެނީ އަޅުގަ ނޑުގެ އެންމެ ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކީ މި ބިލު ފާސްވާއިރުގައި ހިންގާފައި
ހުރި، 2112 ވަނަ އަހަރު ހިންގާފައި ހުރި ޢަމަލުތައް މި ބިލުގެ ތެރެއިން ނުބެލޭނެ ގޮތަކަށް ވެއްޖެ ނަމަ އެއީ ވަރަށް
ދެރަ ކަމެކޭ. އެ ހިސާބުން ފެށިގެން މާޒީއާ އެކުވެގެންދިޔަ ދުވަސްތައް އަ ޅުގަ ނޑުމެންނާ ވަކިވެގެންދިޔައީ.
ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ވެސް 3 އަހަރު ދުވަސްވެފައި އޮތް ތީމުގޭގެ
އޮޑިޓު ރިޕޯޓު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި ހިފަހައްޓާފައި އޮތީ ކީއްވެގެންތޯ ޢިއްޒަތްތެރި ރިޔާސަތާ އަޅުގަ ނޑު ސުވާލުކުރަން
ބޭނުން. ހަމަ އެއީ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮރަޕްޝަނަށް މަގުފަހިކުރެވޭ ގޮތަށް ނުވަތަ ކޮރަޕްޝަންގެ ޢަމަލުތައް ހުރި
ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެތައް ކަންތައްތަކެއް ހުރި ކަމަށް ސާބިތުކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއް ހުރި، ނުވަތަ ރިޕޯޓެއް ކަމުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަލައިގަނެވޭތީ އެވެސް ވީ އެންމެ އަވަސް ފުރުޞަތެއްގައި މި މަޖިލީހަށް އަންނަން އަޅުގަ ނޑު
ބޭނުންވޭ. ހަމައެއާއެކީގައި އަދިވެސް އެއް ފަހަރު އަޅުގަ ނޑު ތަކުރާރުކޮށްލަން ބޭނުން، 2113 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
27.5 މިލިއަން ރުފިޔާ މިލަންދޫގެ ނަރުދަމާއަޅަން ނިންމާފައި އޮތީތީވެ، މިހާރު މިއޮތް ސަރުކާރަށް ހަމަ ގޮމޭ މި
ދަންނަވަނީ އެކަން ކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! އަނެއްކާވެސް ކޮމިޓީއަކަށް އައި ބަދަލެއް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން.
ސަރުކާރު މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލާ ކޮމިޓީގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން ހުންނަވާ ކާށިދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރުގެ ބަދަލުގައި ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ކޮމިޓީ އަށް އިލްޔާސް
ލަބީބު ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕާލަމެންޓްރީ ގްރޫޕުން އަންގަވާފައި ވާތީ، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 29 ވަނަ
މާއްދާގެ (ނ)ގެ 2ގެ ދަށުން އަޅުގަ ނޑު އެކަން އިޢުލާނުކުރަން. އާދެ! މިހާރު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މާވަށު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުލްޢަޒީޒު ޖަމާލު އަބޫބަކުރަށް.
މާވަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުލްޢަޒީޒު ޖަމާލު އަބޫބަކުރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. السالم عليكن رّحوت هلا بّزكاتَ. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދައްކަނީ
ކޮރަޕްޝަން މަނާކުރާ ވާހަކަ. އެފަދަ ބިލެއްގެ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ދެނެގަންނަން އެބަ ޖެހޭހެން
އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ކޮރަޕްޝަ ނަކީ ކޮބައިކަން. ސާފުކޮށް އެނގިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން އެއާ މެދު ވާހަކަދައްކައިފިއްޔާ
ބިލުގެ މައްޗަށް ޚިޔާލުފާޅުކޮށް، އަދި ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ވެސް ނުވަތަ ދިރާސާކުރުމުގެ މަރުޙަލާގައި ވެސް ބިލަށް
ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތައް ގެންނަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފަސޭހަވާނެ ކަމަށް ދެކެން. އާދެ! ޢިލްމީ ގޮތުން އަދި
ފަލްސަފީ ގޮތުން ޢިލްމްވެރިން ބަޔާންކުރާ ގޮތުގައި ކޮރަޕްޝަނަކީ މާނަވީ ގޮތުން ނުވަތަ ނަފުސާނީ ގޮތުން، މާނަވީ
51

ގޮތުންނާއި ރޫޙާނީ ގޮތުން ނަފުސަށް އަންނަ ނުތާހިރުކަމަށް ކިޔާ އެއްޗެއް. އެއީ ރޫހާނީ ގޮތުން ކަމަށް ވިޔަސް އަދި
އަޚްލާޤީ ގޮތުން ކަމަށް ވިޔަސް އޭނަގެ ނަފުސުގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ހަޑިމުޑުދާރުކަމެއް އެކުލެވިފައިވެއްޖެއްޔާ އެއީ
ކޮރަޕްޝަން. އެހެންވީމާ، މިކަމުގެ ތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ ވަރަށް ގިނަ ބާވަތްތައް. އޭނާގެ ނަފުސު ޠާހިރުކަމުން
އެއްކިބާކުރުވަނިވި ކޮންމެ ޢަމަލެއް ހިމެނޭނީ ކޮރަޕްޝަންގެ ތެރޭގަ. އެއީ ފަސާދަ އަށް އޭނަ މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމެއް
ކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް، ރިޝްވަތަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ކަމެއް ކުރި ކަމަށް ވިޔަސް، ބާރާއި ނުފޫޒު ބޭނުންކުރި ކަމަށް
ވިޔަސް، މި ބާވަތުގެ އޭނަގެ ޢަދުލުވެރިކަމާއި އޭނަގެ ނަޒާޙަތްތެރިކަމަށް ކިލަނބުކަމެއް އަންނަ ކޮންމެ ކަމެއް ހިމެނޭނީ
ކޮރަޕްޝަންގެ ތެރޭގަ. މިއީ ވަރަށް ފުޅާ އެއްޗެއް. މިއީ ބައެއް ފަލްސަފާވެރިން ވިދާޅުވެފައިވާ ގޮތް. އާދެ! މި ވާހަކަ
ދައްކާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ހަނދާންކުރަންޖެހޭ އަނެއް ކަމަކީ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވާހަކަދައްކާއިރު ބައެއް
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންގެ ކިބަފުޅުން އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަގައިމު ވެސް ފާހަގަ އެބަ ކުރެއްވޭ، ބައެއް ކަހަލަ ޖޯޝެއްގައި
ވަކި ކަހަލަ ޖަޒުބާތެއްގައި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވޭ ތަން. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ޤާނޫނެއް ބައްޓަންކޮށް، ޤާނޫނެއް
ވުޖޫދަށް ގެނައުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކާއިރު ތަންކޮޅެއް ފުޅާކޮށް ޤައުމީ ނަޒަރަކުން މިކަމާ މެދު
ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ. ސަބަބަކީ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ޖަޒުބާތުގައި އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނަށް އާދަޔާ ޚިލާފު
ބާރުތަކެއް ދީގެން ޤާނޫނެއް ފާސްކޮށްފައި، މާދަމާ އެ ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުން ބަދަލުވީމާ އަނެއްކާ އެ ބަދަލުކުރަން
އަޅުގަ ނޑުމެން ދުވުމަކީ އެއީ އެއްގޮތަކަށްވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަން ވިސްނުން ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. ސަބަބަކީ،
އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ ޙަޤީޤަތަކީ، ފަ ނޑިޔާރުންގެ ތެރޭގައި ވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ވެސް،
ސަރުކާރު ހިންގަވަން ވެސް އަދި އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ފަދަ މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުގައި ވެސް
ތިއްބަވާނީ ހަމަ އިންސާނުންކަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ފަދަ އިންސާނުންކަން. އަދި މިއަދު ތިބީ ވެސް، މާދަމާ ތިބޭނީ ވެސް
އިންސާނުންކަން. އެހެންވީމާ، އިންސާނުންނަކީ ސައްތަ އިން ސައްތަ، ކުށުން ސަލާމަތްވެގެންވާ ބައެއް ކަމުގައި
ނުވާނެ. އިންސާނާއޭ މި ކިޔަނީ އޭނާގެ ކިބައިގައި އުނި ކަންތައްތަކެއް ހުންނާތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
މި އުޅެނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކި ޖޯޝެއްގައި، ވަކި ޖަޒުބާތެއްގައި މިއަދު ވަކި ތަނަކަށް އާދަޔާ ޚިލާފު ބާރުތަކެއް ދޭން
ނިންމާފައި، މާދަމާ އެ ތަނުގައި ތިއްބަވާ މެންބަރުން އެހެން ބަޔަކަށް ބަދަލުވީމަ، އަނެއްކާ އެ ޤާނޫނު ބަދަލުކުރަން ދާ
ގޮތަށް އެ ވިސްނުން ނުގެންގުޅުއްވަމާ ހިންގަވާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވަކި ޙުދޫދަކާއި ވަކި އިންތަކެއް ކަ ނޑައަޅައިގެން، އެ
ތަނަކަށް ދޭންޖެހޭ މިނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބާރުތަކާއި އިމްތިޔާޒުތަކާއި އިޚްތިޔާރުތައް ދެމާ ހިންގަވާށޭ. އޭރުން އެ
ތަނެއްގައި ތިއްބަވާ މެންބަރުން ބަދަލުވިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެން އަނެއްކާ އެއްކަލަ ޤާނޫނު ބަދަލުކުރަން ދުވާކަށްނުޖެހޭނެ.
އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލެވޭތީ މި ނުކުތާ ވަރަށް ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ.
އިންޞާފުވެރިކަމާއި ހަމަހަމަކަމާއެކު ޢަދުލުއިންޞާފު ގާއިމުކުރުމުގެ ނިޒާމަށާއި މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު
މުއައްސަސާތަކަށް ދޭންޖެހޭ މިންވަރަށް، ބާރާއި އިޚްތިޔާރުތައް އިމްތިޔާޒުތައް ދީފައި ބާ އްވަމާ ހިންގަވާށޭ. އޭރުން މިއަދު
52

އެތަނުގައި ތިއްބަވާ އިންސާނުން މާދަމާ އަނެއްކާ އެހެން އިންސާނުން ތަކަކަށް ބަދަލުވީމަ، އަޅުގަ ނޑުމެން އަނެއްކާ
އެއްކަލަ ބިލަށް ތަފާތު އިޞްލާޙުތައް ހުށަހަޅައިގެން ގެންނަން އެ އުޅޭއުޅުން ތަންކޮޅެއް މަދުވެގެންދާނޭ. އެހެންވީމާ،
ހަމަގައިމު ވެސް ތަނެއްގެ ތަރައްޤީ އަށް ޓަކައި އެންމެ ބޮޑަށް ހުރަސްއެޅޭ އެއް ކަމަކީ ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދަކަމީ
އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަކު ވެސް އެކަމާ އިންކާރުކުރާނެ ކަމެއް ނޫން. އެކަމަކާ ދެކޮޅެއް ނަހަދާނެ. އެހެންވީމާ، ޤައުމެއްގެ
ތަރައްޤީ އާއި ކުރިއެރުމަށް ޓަކައި އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވާ ކަމަކީ ފަސާދައިން ސަލާމަތްވެފައިވާ މުޖުތަމަޢެއް
ބިނާކުރުން. މިކަމަށް ޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ސިކުނޑި ހުސްކޮށްގެން އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު
ޖަޒުބާތުން އެއްކިބާވެތިބެ، ވިސްނައިގެން ރަނގަޅު، ހަރުދަނާ ނިޒާމުތަކެއް ގާއިމުކުރެވޭ ފަދަ ގޮތަކަށް މި ޤާނޫނު
ބައްޓަންކޮށް، ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ދިރާސާކޮށްގެން ފުރިހަމަވެގެން ދިޔުމަކީ ޤައުމަށާއި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ
މަންފުާހރި ގޮތްކަމުގައި ވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ނިންމާލަމުން ވެސް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަ ނޑުމެން
ބިލުތައް ފަރުމާކުރަމުން ދާއިރުގައި މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކާ އަދި ދައުލަތުގެ އެހެން ބާރުތަކުގައި ވެސް
ތިއްބަވާނީ އަދި ތިއްބެވީ ވެސް އިންސާނުންކަން ދަނެގެން، އެ ވިސްނުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުތައް ހަދަމުން
ހިންގަވާށޭ. އޭރުން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނުތަކަކީ ހަރުދަނާ، އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އިރުއިރުކޮޅާ ކޮންމެ
ދެ ދުވަހުން އެއް ދުވަހު އެއަށް ބަދަލުގެންނަން، އިޞްލާޙުތައް ހުށަހަޅަންނުޖެހޭ ފަދަ ޤާނޫނަކަށް ވެގެންދާނެ.
އެހެންވީމާ، މި ބިލަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުން ޤައުމީ ނަޒަރަކުން
ބެހެއްޓުމަށް އިލްތިމާސްކުރަމުން، ދިވެހިރާއްޖެ ކޮރަޕްޝަނާއި ފަސާދައިން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި ކުރާ ހުރިހާ
މަސައްކަތެއްގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެން ވެސް ޝާމިލުވުމަށް އިލްތިމާސްކުރަމުން އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަނީ.
އާދެ! މީގެ 2 އަހަރު ކުރިން އަޅުގަ ނޑު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުންނާ އެކުގައި އަޅުގަ ނޑު
ވެސް އޮންނާނެ ނަޒާޙަތްތެރިކަމުގެ އިޤްރާރެއްގައި ސޮއިކޮށްފައި އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ބޭއްވި
ރަސްމިއްޔާތެއްގަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ނަޒާޙަތްތެރިކަން ސާބިތުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި
އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަމަ ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް ސޮއިކުރައްވައި، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ
ފަސާދަ އާއި ކޮރަޕްޝަނުން ސަލާމަތްވެގެންވާ ބައެއްކަން ރައްޔިތުންނަށް ސާބިތުކޮށްދިނުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
والسالم عليكن رّحوت هلا بّزكاتَ.
ކަ ނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އައްސަލާމްޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތުހޫ. އާދެ! މި ހުށަހެޅިފައިވާ ބިލުގެ ނަމަށް ވިސްނާލުމުން، އެ ނަމުގެ
އަޑުއިވުމުން ކުރަން މި އުޅޭ ކަންތައް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ ދޭހަވެގެންދޭ. ތާއީދުކުރަން މި އުޅޭ ކަމަކީ ކޮރަޕްޝަން
ހުއްޓުވުން. ކޮރަޕްޝަން މަނާކުރުން. މި ކަމަށް ޓަކައި ކުރެވޭ މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި އެންމެން ވެސް އިއްތިފާޤުވާ
53

ކަމެއް، އެއީ ކޮރަޕްޝަނުގެ ކުށަކީ ޖިނާޢީ ކުށެއް ކަމުގައި ޤާނޫނީ އޮނިގަ ނޑުގެ ތެރޭގައި ހިމެނުން. އެ ކަމަކީ
ކޮރަޕްޝަނާ އިދިކޮޅަށް މަސައްކަތްކުރާ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމާޢަތްތަކުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ބާރުއަޅާފައި އޮންނަ ކަމެއް.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހާތަނަށް އައިއިރު ވެސް އެބަ އޮތް ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނެއް. އެ ޤާނޫނުގައިވާ
ކަންތައްތައް އެއަށްވުރެ ތަފްސީލުކޮށް، އަދި އެ ޤާނޫނުގައި ހިމެނިފައިނުވާ އެހެން ކަންތައްތައް ވެސް އެ ޤާނޫނުގެ
ތެރެއަށް ގެނެސް، ކޮރަޕްޝަނުގެ ކުށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހާރު އޮތް ޤާނޫނުގައި އޮތް ވަރަށްވުރެ ވެސް
ޞަރީޙަކޮށް، ތަފްސީލުކޮށް އަދި އެކަމާ ބެހޭ އެހެނިހެން ކަންތައްތައް ވެސް މި ޤާނޫނުގައި ހިމަނުއްވައިގެން ބިލު
ހުށަހަޅުއްވާފައި ވަނީ. ބިލު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ އަޅުގަ ނޑުގެ ޢިއްޒަތްތެރި އެކުވެރިޔާ، އެއީ ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތްތެރި މެންބަރު އަލްއުސްތާޛު މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން. އެ މަނިކުފާނު
ހުށަހަޅުއްވަމުން ގެންދަވާ ބިލުތަކުގައި އެ މަނިކުފާނުގެ ސީލު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން ހުރޭ. އެ ސީލަކީ
ޢިބާރާތްތަކުގެ އޮމާންކަމާއި ދޭހަވުމުގެ ފަސޭހަކަން. އެ މި ބިލުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަ ދޭ.
ފެންނަމުން އެބަ ދޭ. އެކަމަށް ޓަކައި، އެކަމަށް ޓަކައި ވެސް އެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން.
އާދެ! ކޮރަޕްޝަން މަނާކުރުމާ ދޭތެރޭގައި މަސައްކަތެއް ފަށާއިރު އެންމެ ފަސޭހައިން ޚިޔާލު ދަތުރުކުރާ ރޮނގަކީ ޤާނޫނު
ތަންފީޛުކުރުމުގެ ފަރާތަށް އިތުރު ބާރުތައް ދިނުން. ޤާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގެ ފަރާތްތައް ދީފައި އޮންނަ ބާރުތަކުގެ
މައްޗަށް އިތުރަށް ބުރަވުން. އާދެ! މިގޮތަށް ކަންތައްތައް ކުރަމުން ގެންދިއުމަކީ މި ދާއިރާގައި ޢާއްމުކޮށް ހިނގަމުންދާ
ކަމެއް. އެކަން ކުރެވެން އޮންނަ ޢާއްމު އުސޫލަކީ ވެސް އެއީ. އެހެންނަމަވެސް މީގައި ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް އެބަ
އޮތް. އެކަމަކީ އެ ފަރާތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރު، އެ ފަރާތްތަކަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރު ބާރުދީ، އެފަރާތްތަކަކަށް
އިތުރު މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކޮށް، އެ ފަރާތްތަކަކަށް އެފަރާތްތަކެއްގައި އިތުރު ޒިންމާތައް އަޅުވައި ހަދާއިރު އެ
ފަރާތްތަކުގެ ހާލު ކިހިނެއްތޯ ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ޤައުމުތަކުގައި ހުރީ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ވެސް ތަރައްޤީވަމުން
އަންނަ ޤައުމެއް. މި ޤައުމުގައި އެ ކަންތައް އޮތް ހާލު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށާއި
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ސާފުކޮށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެކަން ބަޔާންކޮށް، މިތާނގައި އަޅުގަ ނޑު
އިތުރު ވާހަކަ އެއް ދެއްކުމުގެ ބޭނުމެއް ވެސް ނޯންނާނެ. އާދެ! ތަރައްޤީވަމުން އަންނަ ޤައުމުތަކުގައި ފުލުހުންގެ އިދާރާ
އާއި ކޮރަޕްޝަން މަނާކުރުމުގެ އިދާރާ އާއި ފައިނޭންޝަލް އޮޑިޓިން ގެ އިދާރާއާ، މިކަހަލަ އިދާރާތަކުގެ ކަންތައްތައް
ހުންނަ ފެންވަރު ވަރަށް ބޮޑަށް މައްޗަށް ޖައްސަންޖެހިފައި ވަނީ. އެއީ ޤާނޫނުތަކުން ދޭ، އެ ހަވާލުކުރެވޭ
މަސްއޫލިއްޔަތާއި ޤާނޫނުތަކުން ދޭ ބާރާ، މި ކަންކަން އެކަށީގެންވާ ގޮތެއްގައި ތަންފީޛުކޮށް، ޤާނޫނު އަމާޒުކުރާ
މަގުސަދުކަމުގައިވާ ކޮރަޕްޝަން ނައްތާލުން ނުވަތަ ހުއްޓުވުމަށް ޢަމަލީ ގޮތުން ފިޔަވަޅެއް އެޅޭނީ އެ ފަރާތްތަކުގެ
މަސައްކަތުގައި ހުންނަންޖެހޭ ފެންވަރު، އެ ފަރާތްތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ހޯދައިދެވިގެން. އެހެންވީމާ، ވަރަށް
ފުރިހަމަ، ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފެންވަރުގެ ޤާނޫނެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ތަޢާރަފުކުރާއިރުގައި ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
54

އެޖެންޑާ އެއް އެބަ ލިޔަންޖެހޭ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބާރުތައް ހަވާލުކުރާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އިތުރު މަސްއޫލިއްޔަތުތައް
މި ދޭ ތަންފީޛީ އިދާރާތަކަށް އެ ކަންކަން ތަންފީޛުކުރުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކާއި އެ ތަންތާނގައި
މަސައްކަތްކުރާނެ ހުނަރުހުރި، ހުނަރުވެރި އިތުރު މަސައްކަތްތެރިންނާ އަދި ޢާއްމުކޮށް އެތަންތާނގެ ސިސްޓަމު
ހަމަޖެހިފައި އޮންނަންވާ ގޮތާ، މި ކަންކަމަށް އިތުރު ތަރައްޤީގެނައުން. އެގޮތަށް ގެނެސްގެން ނޫނިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެން
ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފެންވަރުގެ އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ޤާނޫނެއް ހަދާފައި ދޫކޮށްލި އެއް ކަމަކު ބައިނަލްއަޤްވާމީ ފެންވަރަކަށް
މި ކޮރަޕްޝަނުގެ މަސައްކަތް ހުއްޓުވުމަކުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުދެވޭނެ. މި ޙަޤީޤަތް އަޅުގަ ނޑުމެން
ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނޫނީ 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދަންވާ
ގަވާއިދުތައް ހަދައި ނިންމަންވާނޭ ބުނެފައި އެ ހިސާބުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫކޮށްލުމަކުން ނުފުދޭނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ
ޖެހޭ ބަޖެޓުގައި ވެސް މި ކަންކަމަށް އިސްކަންދޭން. އަޅުގަ ނޑުމެން ޢަމަލީ ގޮތުން އޮފީސްތަކުގައި ކުރާ
މަސައްކަތްތަކުގައި މި ކަންކަމަށް އިސްކަންދޭން. އަޅުގަ ނޑުމެން ރާވާ ދިގު މުއްދަތާއި މެދު މުއްދަތުގެ ޕްލޭންތަކުގައި
މި ކަންކަމަށް އިސްކަންދޭން. އާދެ! އެއީ ތަންފީޛީ އިދާރާތްތަކުގެ ފެންވަރު މަތިކުރުން. އެ ފަރާތްތަކުގެ ޤާބިލިއްޔަތު
އިތުރުކުރުން. އެ ފަރާތްތަކު ން ހަރަކާތްތެރިވާންޖެހޭ ދާއިރާގައި ހަރަކާތްތެރިވުމުގެ އިތުރު ޖާގަ އެ ފަރާތްތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭއިރުގައި އެ ޖާގައިގައި ހަރަކާތްތެރިވެވޭ ގޮތަށް އެ ތަންތާނގެ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ
ހަމަޖައްސައިދޭންޖެހޭ. ހަމަމިއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނެކޭ ބުނީމާ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހިތަށް ވަރަށް ފަސޭހައިން ވަދެގެން ހިނގައިދާނެ، އެ ކޮރަޕްޝަނުގެ ކުށްތައް އިތުރަށް ތަފްސީލުކޮށް،
އެކަމަށް ލިބޭ އަދަބުތައް ރަނގަޅަށް ބަޔާންކޮށްލީމާ އެ ހިސާބުން އެކަން ނިމުނީއޭ. އެއީ ކުރަންވާ ކަންތަކާއި ނުކުރަންވާ
ކަންތަކާ، ނުކުރަންވާ ކަމެއް ކުރީމަ ލިބޭ އަދަބާ، މި ކަންކަން ރަނގަޅަށް ބަޔާންކުރުމޭ ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނެއް
ހެދުމަކީ. މި ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް ބިލުގެ މައްޗަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލައިލީމާ ވެސް އެބަ އެނގޭ އެއެއްނޫންކަން،
ހަމައެކަނި އޭގެ އިތުރު ދާއިރާތައް ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ބިލެއްގައި އެބަ ހުންނަންޖެހޭކަން. އެއީ ކޮރަޕްޝަނުގެ ހަރަކާތްތައް
ކޮރަޕްޝަނުގެ ކަންތައްތައް ހިނގަމުން މި ދަނީ ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާތަކެއްގެ ތެރޭގަ. އޭގެތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ ދައުލަތާއި
ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތައް. ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ދާއިރާތަކުގެ ތެރޭގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ހަރަކާތްތެރިންގެ ތެރޭގައި އެބަ
ހިމެނޭ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ، އަދި ބިޒްނަސް ސެކްޓަރ. އޭގެތެރޭގައި އެބަ ހިމެނޭ އަމިއްލަ ފަރާތްތައް. އޭގެތެރޭގައި
އެބަ ހިމެނޭ ސިވިލް ސޮސައިޓީ. އެހެންވީމާ، މި ހުރިހާ ފަރާތްތަކަކުން ހިންގާ ކަންތައްތައް ނާޖާއިޒު ގޮތްގޮތަށް
ކަންތައްތައް ނުކުރުމުގެ މައްޗަށް ބާރުއަޅައި، ގަވާއިދާ ޚިލާފު ގޮތްގޮތަށް ކަންތައްތައް ނުކުރުމުގެ މައްޗަށް ބާރުއަޅައި،
މަޤާމުތަކުގެ ނުފޫޒުގެ ބޭނުންކޮށްގެން ކަންތައްތައް ނުކުރުމުގެ މައްޗަށް ބާރުއަޅައި، މިދެންނެވި ނިޒާމުގެ ތެރޭގައި މި
ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއް ވެސް އެކަށީގެންވާ ނަޒާޙަތްތެރިކަމާއި އެކީގައި މަސައްކަތްކުރާނެ ރޭވުންތަކެއް ރާވަން އެބަ ޖެހޭ.
މި ޤާނޫނުގައި އޮތް އެއް ކަމެއް އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން. އެގޮތުން، އެއީ މީގައި އެބަ އޮތް ކޮރަޕްޝަނާ ގުޅޭ
55

ގޮތުން ފާހަގަކުރައްވާފައި، ސަރުކާރުން އެކިއެކި ޚިދުމަތްތައް ދޭ، އެކިއެކި އެއްޗެތި ވިއްކާ ކުންފުނިތަކާއި ފަރާތްތަކުގެ
ޑިރެކްޓަރީ އެއް، ސަޕްލަޔަރސް ޑިރެކްޓަރީ އެއް އުފައްދާ ވާހަކަ އާއި އެ ޑިރެކްޓަރީގައި ހިމެނިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް
ސަރުކާރުގެ ކޮންޓްރެކްޓުތައް ދިނުމުގެ ވާހަކަ އާއި އެ ފަރާތްތަކާއި ސަރުކާރުގެ ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތްތައް ހިންގުމުގެ
ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު އެ އޮތް މަފްހޫމު އަދި އެއަށްވުރެ އިތުރު އެއް ފިޔަވަޅު ކުރިއަށް
ގެންދިއުމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނުން ރަނގަޅޭ. އެއީ އެކިއެކި ކުންފުނިތަކާއި ޚިދުމަތްދޭ ފަރާތްތަކުގެ ކޮރަޕްޝަން،
ޕަބްލިކު ކޮރަޕްޝަން އިންޑެކްސް އެއް ޤާއިމުކޮށްފައި، އެ އިންޑެކްސްގަ އި އެކިއެކި ކުންފުނިތައް ރޭންކުކުރެވޭ ގޮތަކަށް
ހަމަޖެއްސުން. އެގޮތަށް ހަމަޖެއްސޭނީ ވަކި ކަހަލަ މިންގަ ނޑުތަކެއް އެ ކުންފުނިތަކުގައި ހުންނަންޖެހޭ ކަމަށް
ކަ ނޑައަޅައި، އެ ފަރާތްތަކުން ވަކި މިންގަ ނޑުތަކަކަށް ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ ކަމަށް ކަ ނޑައަޅައި އެގޮތުގެ މަތީން
ޢަމަލުކުރެވޭ ފަރާތްތައް ރޭންކު ކޮށްގެން. އެހެންވީމާ، އެންޓި ކޮރަޕްޝަންގެ ރޭންކިންގެ މަތީގައި ހުންނަ ކުންފުނިތަކަށް
ގިނަ ފުރުޞަތުތައް އޮންނާނެ. ހުޅުވިފައި އޮންނާނެ ސަރުކާރާ ވިޔަފާރީގެ މުޢާމަލާތް، ކޮންޓްރެކްޓުތަކުގެ
މުޢާމަލާތްކުރުމަށް. އެހެންވީމާ، އެ ފަރާތްތަކަށް ހިތްވަރުލިބޭނެ، އެފަދަ އިންޑެކްސްއަކުން މަތީ ފެންވަރެއްގައި ހުންނަ
ގޮތަށް އެ ކުންފުނިތަކާއި އެ ފަރާތްތަކުގެ އިންތި ޒާމުތައް ހަމަޖައްސަން. ހަމައެއާއެކީގައި މި ބިލުގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން
އަޅުގަ ނޑު އެހެން ކަމެއް ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އެއީ ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމާއި މަނާކުރުމުގެ ބޭނުމުގައި
ކަންތައްތައް ވަރުގަދަކޮށް ، މި ބިލުގައި ކަންތައްތައް ތަފްސީލުކޮށް ހަދަމުން ގެންދާއިރުގައި ވިދާޅުވެފައި އެބަ އޮވޭ، މީގެ
ކުރިން ހިނގާފައިވާ ކޮރަޕްޝަންގެ ކަންތައްތަކާ ދޭތެރޭގައި ވެސް މި ޤާނޫނު ފާސްވުމަށްފަހު މި ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ
މަތީން ބަލައި އެގޮތުގެ މަތީން ފިޔަވަޅުއެޅޭނެ ކަމަށް. ފަހަކަށް އައިސް އަޅުގަ ނޑުމެން ހަދަމުންދާ ޤާނޫނުތަކުގައި
ގެނެވަމުންދާ ބައެއް މިއީ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 59 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ އޮވޭ ކުރިން ކުށެއް ކަމުގައި ކަ ނޑައެޅިފައި
ނުވާ ކަމެއް ، ނުވަތަ ކުރިން ކުށަކަށް ކަ ނޑައެޅިފައިނުވާ އަދަބެއް ފަހުން ހެދޭ ޤާނޫނަކުން ނުދިނުމުގެ ވާހަކަ އެއް އެބަ
އޮވޭ ގެނެއްސަ. އެ މަފްހޫމު އެބަ އޮވޭ ތަޢާރަފްކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، އެ މަފްހޫމާ ތަޢާރުޟުވާ ގޮތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިހާރު ޤާނޫނުތައް ބައްޓަންކުރެވެމުން އެބަ ދޭ. އެ ކަމަކީ އަޅުގަ ނޑު ހިތުން ވިސްނާލަންޖެހޭނެ
ކަމެއް. އާދެ! ކުރީގައި ވެސް ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ޤާނޫނެއް އެބަ އޮވޭ. އެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން، އެ ޤާނޫނު އޮތްއިރު
ހިނގާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެ ޤާނޫނުގެ މިންގަ ނޑުން އެ ޤާނޫނުގެ ތެރެއިން ފިޔަވަޅުއެޅެމުން
ދާންވާނީ. މި ޤާނޫނު ފާސްވުމަށްފަހު ހިނގާ ކަންތައްތަކަށް މި ޤާނޫނުގައިވާ މިންގަ ނޑުން ޢަމަލުކުރެވެމުން ދާންވާނީ.
އާދެ! ޢާއްމު އުސޫލަކީ އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 59 ވަނަ މާއްދާގައި އެ ދީފައިވާ އަސާސީ،
ލިބިދީފައިވާ އަސާސީ ޙައްޤު ރައްކާތެރިކުރުން. އެ އުސޫލުގެމަތީން ކަންތައްތައް ގެންދިއުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން
ވިސްނަންޖެހޭނެ ކަމެއް. އެ އުސޫލާ ތަޢާރުޟުވާ ގޮތަށް ބައެއް ފަހަރަށް ބައެއް ޤާނޫނުތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
ބައި ގެނެވެމުންދާތީ އެކަމާ ދޭތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނާލުން ރަނގަޅުކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ. އާދެ!
56

ޝައްކެއްނެތް، ކޮރަޕްޝަންގެ މައުޟޫޢަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވަރަށް ދިގުކޮށް ވާހަކަދެކެވިދާނެ މައުޟޫޢެ އް. އެ
މައުޟޫޢުގައި އެކިއެކި މިސާލުތައް ނަގައި ، އެކިއެކި ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދެއްކިދާނެ. އެކަމަކު
އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދުގެ ފޯކަސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބެލުމުގައި އަމާޒުކަމުގައި އޮންނަންވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކެނީ
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ހަދާ ޤާނޫނުގައި ހިމަނަންޖެހޭ ކަންތައްތަކާއި އެ ކަންތައްތަކެ އް ހިމެނުމާ ގުޅިގެން ދެން
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުޅި ނިޒާމު ވަރުގަދަ ކުރުމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކާއި އެ ނިޒާމުގެ ތެރޭގައިވާ އެކިއެކި ފަރާތްތަކަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ދޭންޖެހޭ ސަމާލުކަމާ، މި ކަންކަމުގެ ވާހަކަ އަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޚާއްޞަ ސަމާލުކަމެއް ދޭންޖެހޭނެ
ކަމަށް، ޚާއްޞަ ފޯކަސް އެއް ދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނާތީ އެ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް އަޅުގަ ނޑު މި އެއްޗެއް
ދަންނަވާލީ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ވެސް މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ މި ބިލު މަޖިލީހުން ޤަބޫލުކުރައްވައި،
ކަމާ ބެހޭ ގޮތުން މި ބިލު ފޮނުއްވާ ކޮމިޓީއަކުން މި ބިލު ބައްލަވައި ، މި ބިލަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތައް
ގެނައުމަށްފަހު މަޖިލީހުގެ ތަޅުމަށް އައިސް ގެން މި ބިލު ޤާނޫނަކަށް ވެގެންދިއުން. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު
މިދެންނެވި ފަދައިން މި ޤާނޫނު ހިންގުމަށް ޓަކައި ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ފަހިކުރެވޭނެ، ފަހިވާނެ ގޮތްތަކުގެ މައްޗަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރުމުގެ މަޝްރޫޢެއް ނުވަތަ މަޝްރޫޢުތަކެއް ރޭވިގެން އެގޮތުގެ މަތީން ޢަމަލުކުރަމުން
ގެންދިއުން. އޭރުންހެން އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކޮރަޕްޝަނާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން މި
ގަސްތުކުރާ އަމާޒު ހާސިލްކުރެވޭނީ. އާދެ! ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. اّلسالم عليكن رّحوت هلا
بّزكاتَ.
ވެލިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الزحوي الزحين. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި މި އޮތް ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ ބިލު 2102. ބިލު
ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާފައި ވަނީ ކުޅުދުއްފުށި ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު. އާދެ!
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް އަމާޒުކޮށް ރާއްޖޭގައި ނޫނަސް، ރާއްޖެ އިން ބޭރުގައި ވިޔަސް އަދި
ހަމައެހެންމެ ރާއްޖޭގައި އެކިއެކި މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ބިދޭސީންނާއި ޕްރައިވެޓްސެކް ޓަރާ އަދި މަސައްކަތްކުރާ
ބިދޭސީންނާ އަދި ރާއްޖޭގައި ވިޔަފާރިކުރާ ބިދޭސީ ފަރާތްތަކަށް ވެސް ޢަމަލުކުރެވެމުންދާނެ ޤާނޫނެއް ކަމަށް މި ޤާނޫނު
ވެގެންދާނެ. އާދެ! 048 މާއްދާ އެކުލެވިފައިވާ 05 ޗެޕްޓަރެއްގެ މައްޗަށް ޑްރާފްޓުކުރެވިފައިވާ މި ބިލަކީ ވަރަށް
ތަފްސީލު، އަދި މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެން ރާއްޖޭގައި ހިންގަމުންދާ، ޢަމަލުކުރަމުންދާ ޤާނޫނަށް ވުރެ ވަރަށް ބޮޑު، ވަރަށް
ގިނަގުނަ ތަފްސީލުތަކެއް ، ވަރަށް ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ގެނެސްދީފައިވާ ބިލެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އަހަރުގެ
އެންމެ ފަހު ދުވަސް ކަމަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، މީގެ 5 ވަރަކަށް އަހަރު ކުރީގައި ނ.
އަތޮޅު މާފަރުގައި އެ ރަށުގެ، އެއީ ހާހަކަށްވުރެ ގިނަ މީހުން ދިރިއުޅެމުންދާ ރަށެއް. އެ ރަށުގައި އެއަރޕޯޓެއް ހެދުމަށް
57

ޓަކައި އެ ރަށުން ބައެއް ދޫކޮށްފައިވޭ. އަދި އެކަމާ ގުޅިފައި މި ވަނީ ހުރިހާ އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަކާ. 0111 މީހުން
ދިރިއުޅޭ ރަށެއްގެ ރައްޔިތުންގެ ބޯފެނާއި ރައްކާތެރި ފެނާ އަދި ފެނުގެ ނިޒާމު ގުޅިފައިވަނީ އެކަމާ. ނަރުދަމާ
ގުޅިފައި ވަނީ ހަމަ އެކަމާ. ބަނދަރާއި ލަފާފުރުމުގެ ފަސޭހަކަން ވެސް ގުޅިފައި ވަނީ އެކަމާ. މި ކަމަށް އެ މީހުންނަށް
ތަޙައްމަލުނުކުރެވިގެން މިހާރު ވަނީ އެ މީހުން ރަށުގައި ހުރި ޚިދުމަތްދޭ ހުރިހާ މުއައްސަސާތައް ދޮށަށް އައިސް އެ
ރަށުގެ ރައްޔިތުން ޖަމާވެ ، އެކަމަށް ހަމަހިމޭންކަމާ އެއްކޮށް އަދި އެ މީހުން ބަހުން ދަނީ، އަދި ޢަމަލުން ދަނީ އެކަން
ދައްކަމުން. ކޮންމެއަކަސް މިއީ ސަރުކާރުން ވެސް މިކަމަށް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ސަމާލުކަމެއް ދީ އަދި މި ކަމަށް
ހައްލެއް ގެނެވޭތޯ މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނެ ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން. މި ކަމަށް ޓަކައި މަނަދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޠާރިޤު އެ ކުރައްވަމުން ގެންދަވާ މަސައްކަތްތަކަށް އަޅުގަ ނޑު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް
ވަރަށް ބޮޑަށް ތަޢުރީފުކޮށް، އަދި ޝުކުރު ވެސް ދަންނަވަން. އާދެ! އެ ރަށުގެ މީހުންނަށް މި ދިމާވެފައިވާ ހިތާމައިގައި
ހަމަ އެމަނިކުފާނު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ބައިވެރިކުރަން. ޙަޤީޤަތުގައި މިއީ ވަރަށް ދަތި ، އަދި ރަށުގެ މީހުންނަށް
ދިމާވެފައިވާ ހައްލުކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ދަތި މައްސަލަ އެއް. އެއް މައްސަލަ އެއް، ދެ މައްސަލަ އެއް، ތިން މައްސަލަ
އެއް ނޫން. ބައިވަރު މައްސަލަތައް އެބަ ހުރި. މީގެތެރެއިން ގިނަ މައްސަލަތައް ހަމަ ދިމާވުމާ ގުޅިފައި މި އޮންނަނީ އެ
ރަށުން ދީފައި މި އޮތް އެއަރޕޯޓާ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތަށް، އެ އެއަރޕޯޓް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް
އެންމެ ރަނގަޅަށް ކުރިއަށް ދިޔަ ނަމަ، މި މަސައްކަތް ދިމާނުވީހޭ. އަޅުގަ ނޑު ކަ ނޑައެޅިގެން ދަންނަވާކަށް ނޭނގެ އެ
މަސައްކަތުގައި، އެ ޢަމަލުތަކުގައި ކޮރަޕްޝަންގެ މައްސަލައެއް އުޅޭ ކަމެއް، ނެތްކަމެއް. އެކަހަލަ މައްސަލަ އެއް
އުޅޭކަމުގައި ވާނަމަ ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް ބަލަމުންގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން
ކުރިމައްޗަށް މި ހުށަހެޅިފައިވާ ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުމުގެ ބިލަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ވަރަށް ގިނަ ގޮތްގޮތުން މުހިއްމު
ބިލެއް. އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަ ނޑު ސާފުކޮށްލަން، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. މިކަމަށް ޤާނޫނެއް ހެދިފައި މި ވަނީ
2111 ވަނަ އަހަރު. ވަރަށް ގިނަ ދުވަސް ވެއްޖެ. އެހެންކަމުން ވަރަށް ގިނަ ބައިތައް ޒަމާނަށް މި އައި ކުރިއެރުމާ،
ރާއްޖޭގައި ވެސް މި ކަންކަމަށް އަންނަ ކުރިއެރުންތަކާއި މީހުންގެ ޢަމަލުތައް ހުންނަ ގޮތަށް ބަލާފައި މިހާރަށް އެބަ
ޖެހޭ އަޕްޑޭޓު ނޫނީ މިހާރަށް ފެތޭ ކަހަލަ ޤާނޫނެއް ހަދަން. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މި އޮތް
ޑްރާފްޓުކުރެވިފައި މި އޮތް ޤާނޫނު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް އައިއްސަ، ގެނެއް ސަ މި ވަނީ. އެހެންކަމުން
އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ ޔަޤީނުން ވެސް މި ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަންނަން ތާއީދުކުރަން. ދެން އަނެއް ޕޮއިންޓަކަށް
އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވަމުން ވިދާޅުވެފައި އެބަ އޮތް މިހާރު ކޮރަޕްޝަންގެ
ޢަމަލުތައް ރާއްޖޭގައި އާދަޔާ ޚިލާފަށް ގިނަވެގެންދާ ވާހަކަ ވެސް. އެހެންކަމުން އެ މަސައްކަތް ހުއްޓުވުމަށް ޓަކައި
މިހާރު އެބަ އޮތް އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި އެންޓި ކޮރަޕްޝަންގެ ޤާނޫނެއް ވެސް ހެދިފަ. ކޮމިޝަނެއް ވެސް
ހެދިފައި އެބަ އޮތް. ކޮމިޝަނުން ވެސް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުން ގެންދޭ. އެހެންނަމަވެސް މިހާރާ އަދި
58

ހުރި މައްސަލަތަކާ އެކަށޭނަ ގޮތަކަށް މި ކަންތައްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި މިފަދަ ތަފްސީލު ރަނގަޅު ޤާނޫނެއް
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމައްޗަށް އަންނަންޖެހޭ. މީގައި ހުސްއެކަ ނި ރާއްޖެއާ ގުޅުންހުރި ކަމެއް ނޫން. މިއީ ރާއްޖެ އިން
ބޭރާ ގުޅޭ ކަންތައްތައް ވެސް އެބަ ހުރި. އެހެންކަމަށް ވާނަ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން
ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވާއި ކޮރަޕްޝަން މަނާކުރުމާ، މި ކަންކަމާ ބެހޭ ގޮތުން އަންނަ އެކިއެކި މުޢާހަދާތަކާ ގުޅޭ
ކަންތައްތައް ވެސް ގެންނަން. އެހެންކަމުން މި ބިލުގައި އެ ބައިތައް ވެސް އޮތް ވާހަކަ އަށް ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް
ގެނެސްފައި ވާތީ އަޅުގަ ނޑަ ށް ހީވަނީ މިއީ ވަރަށް ކޮމްޕްލީޓު، ވަރަށް ފުރިހަމަ ބިލެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭ. އެހެންކަމުން އަޅުގަ ނޑު އަދިވެސް އެއް ފަހަރު، އިށީންނާނީ އަދިވެސް އެއްފަހަރު މާފަރުގެ ރައްޔިތުންނަށް
ދިމާވެފައިވާ ދަތި، ހިތާމަވެރި ހާލަތަށް ހުއްޓުވުން ގެނައުމަށް ސަރުކާރުން ދެވެން އޮތް އެންމެ ފުރިހަމައަކަށް އެންމެ
އަވަހަކަށް މަސައްކަތްކޮށްދެއްވުމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑު ސަރުކާރަށް ދަންނަވާ ދެންނެވުމެއް. ކުރާ އިލްތިމާސެއް.
އެހެންކަމުން އެކަމަށް ސަމާލުކަމެއް ދެއްވާނެ ކަމަށް ޔަޤީންކުރަމުން. އަދި ހަމަ އެހެންމެ މި ބިލަށް އަޅުގަ ނޑަށް
ފުރިހަމަ އަށް ތާއީދުކުރެވޭ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން އަޅުގަ ނޑަށް މި ފުރުޞަތު ދިން ކަމަށް ޓަކައި ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް
ޝުކުރުދަންނަވަމުން އިށީނދެލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ހިސާބުން އަޅުގަ ނޑުމެން ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތަށް ޢާއްމުކޮށް ކަ ނޑައެޅިފައި
އޮންނަ 1 ގަޑިއިރުގެ ވަގުތު މިހާރު މި ހަމަވީ.
11. ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއް ކެވުން:
އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި ދަނީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 11 އަށް. ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާ ކަންކަމަށް. 11.1 ޤާނޫނުއަސާސީގެ
112 ވަނަ މާއްދާ އާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 11ގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަން ޖެހޭ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑައަޅައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން ފާސްކޮށްފައިވާ
މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު އަލުން މުރާޖަޢާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުއްވުން. މި ރިޕޯޓަށް އިޞްލާޙު
ހުށަހެޅުއްވުމަށް 25 ޑިސެމްބަރ 2112ގައި މެންބަރުންނަށް ފޮނުވުނު. މި ރިޕޯޓަށް އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅިފަ
އެއް ނުވޭ. މި ރިޕޯޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މެންބަރު، ނޮޅިވަރަމު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު.
59

ނޮޅިވަރަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 111
ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 11ގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަން ޖެހޭ މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީއިން އަލުން މުރާޖަޢާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. އަދި މި ރިޕޯޓަކީ ތިޔަ އެންމެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެހެން ވަރަށް ތަފުސީލުތަކާ އެއްކޮށް އެކުލަވައިލެވިފައިވާ ރިޕޯޓެއް. މި ރިޕޯޓަކީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ
ވަރަށް ގިނަ ބައްދަލުވުންތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޑެލިބަރޭޓުކުރުމަށްފަހުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެކުލަ ވައިލާފައިވާ ރިޕޯޓެއް.
އެހެންވީމާ، މި ރިޕޯޓު ޚުލާސާ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ތި ބޭފުޅުންނަށް ހުށަހަޅައިލާނަން. ތި ބޭފުޅުންގެ އަތްޕުޅުގައި އަދި
ޕޯޓަލްގައި ވެސް މި ރިޕޯޓު ހިމެނިފައިވާނެ. އެހެންވީމާ، އިތުރު ތަފުސީލުތައް ތި ބޭފުޅުންނަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ
ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. މި ރިޕޯޓަކީ 28 ޑިސެމްބަރ 2111ގައި މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތަކުގެ އޮނިގަ ނޑު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން އަލުން މުރާޖަޢާކުރައްވައި،
އެކުލަވައިލައްވައި ނިންމުމަށްފަހު ހުށަހަޅާ ރިޕޯޓެއް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ
މާއްދާގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އާއި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނައިބާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސާއި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސާއި ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާއި ރައްޔިތުން ގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާއި
ފަ ނޑިޔާރުންނާއި މުސްތަޤިއްލު ކޮމިޝަންތަކުގެ މެންބަރުންނާއި މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންގެ
މުސާރަ ކަ ނޑައެޅުމުގެ ބާރު ދީފައި ވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް. އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ، އެއީ
2111 ވަނަ އަހަރުގެ ގަވާއިދުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 11ގެ ދަށުން މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑައެޅުމުގެ
މަސައްކަތް ހަވާލުކުރައްވާފައި ވަނީ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީއާ. 28 ޑިސެމްބަރ 2111ގައި ފާސްކުރެވުނު، މިހާރު
އަމަލުކުރަމުން ދާ މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑާ ގުޅޭ ގޮތުން ލިބެމުންދިޔަ ޝަކުވާތަކުގެ ސަބަބުން މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު
އަލުން މުރާޖާޢާކުރުމަށް ނިންމަވައި 26 ޑިސެމްބަރ 2111ގައި ބޭއްވުނު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ 57 ވަނަ ޖަލްސާގައި
މިކަން ވަނީ ކުރެވިފަ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައިގެ އޮނގަ ނޑު މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މަސައްކަތް
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން ފެށީ ދައުލަތުގެ އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކާއި މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތަކުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންގެ
މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތަކާއި ތަފާތުހުރުމުގެ ސަބަބުން އެކަމުގެ ޝަކުވާ އެކި ފަރާތްތަކުން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އަށް
ހުށަހަޅުއްވަން ފެށުމުން. މި މައްސަލައިގައި ކޮމިޓީ އިން ނިންމަވާފައި ވަނީ ޝަކުވާ އެއް ލިބޭ ކޮންމެ ފަހަރަކު
މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ ބަދަލުގައި އަހަރަކު އެއްފަހަރު މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑަށް ބަދަލުތައް
ގެނައުމަށް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު އަލުން މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މަސައްކަތް
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން ކުރިއަށް ދިޔަ ގޮތް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު އަލުން
60

މުރާޖަޢާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވިފައި ވަނީ 28 ޑިސެމްބަރ 2111ގައި މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ
މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑާ ގުޅޭ ގޮތުން އަލުން ވިސްނާވަޑައިގެންދެއްވުމަށް އެދި ދައުލަތުގެ އެކިއެކި މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުންނާއި ކޯޓުތަކުންނާއި ފަ ނޑިޔާރުންނާއި އެކިއެކި ބޯޑުތަކުން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީތަކަށް
ރިޢާޔަތްކުރުމަށްފަހުގަ. އެގޮތުން މަޝްވަރާކުރުމުގައި މައިގަ ނޑު ގޮތެ އްގައި ބަލާފައި ވަނީ ވެރިކަން ހިންގާ ފަރާތް،
އެގްޒެކެޓިވް ބްރާންޗާއި މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކާއި މުސްތަޤިއްލު މަޤާމުތައް، ލޯކަލް ކައުންސިލްތައް އަދި
ޖުޑިޝަރީ އާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށާއި އެހެނިހެން ފަރާތްތަކަށް ކޮމިޓީ އިން ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ އިނާޔަތްތަކުގެ
ތެރެއިން މުސާރަ އާއި ހެލްތު އިންޝުއަރެންސާއި ފޯނު އެލަވަންސާ ގުޅޭ ގޮތުން ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތަކަށް.
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުންތަކުގައި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުންނާއި ކޯޓުތަކުންނާއި ފަ ނޑިޔާރުންނާ އަދި އެކިއެކި
ޑިރެކްޓަރުންގެ ބޯޑުތަކުން ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން މައިގަ ނޑު ގޮތެއްގައި ބަހުސްކުރެވުނު ކަންތައްތައް
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވައިލާނަން. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެ ފުރަތަމަ ބަހުސްކުރީ ޖުޑީޝަލް ސާރވިސް ކޮމިޝަންގެ
މެންބަރުން ހާޒިރުވެވަޑައިގަންނަވާ ބައްދަލުވުންތަކަށް ކޮމިޓީ އެލަވަންސެއް ހަމަޖައްސައިދެއްވުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ
މައްސަލަ. އެ ބޭފުޅުންގެ ސިޓީގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުންނަށް މުއްދަތު އެލަވަންސް ދިނުމުގެ ކަންތައްތައް
ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ސިޓީ އަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާނެ. އެއަށްފަހު ދެން
އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީހުންނާއި އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފޮނުވާފައިވާ ފޯނުގެ އެލަވަންސް
ހަމަޖައްސައިދިނުމުގެ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން މަޝްވަރާކުރީމު. ހަމަމިއާއެކު ސިވިލް ސާރވިސް
ކޮމިޝަނުން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކާއި އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެން މިދެންނެވި ފޯނުއެލަވަންސް ކަންތަކުގައި ބަހުސްކޮށްފައިވާނެ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ހެލްތު
އިންޝުއަރެންސް ޕްރިމިއަމް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފަރާތްތަކުން އެއް އުސޫލަކުން ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް
ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް ޓަކައި 2112 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީ އިން ދިރާސާކުރައްވައި
ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު މަޖިލީހުން ގެންނެވި ބަދަލުތަކާ އެކު 2112 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ ރިޕޯޓުގެ ރިކޮމެންޑޭޝަންގެ 2 ވަނަ ރިކޮމެންޑޭޝަނާ ގުޅޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާނެ. އަދި ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި ބޭބޭފުޅުންނާއި އެކިއެކި މަޤާމުތަކުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނަށް
ކާރުކޮޅުތަކުގެ ޚަރަދުތައް ދެއްވާފައި އެބަ ވޭ. އެހެންވީމާ، ކާރުކޮޅުތަކުގެ މައްސަލަތައް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ރިޕޯޓުގައި
ފާހަގަކުރައްވާފައިވާ ގޮތަށް އިޞްލާޙުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާނެ. 28 ޑިސެމްބަރ 2111ގައި
ފާސްކުރެވުނު އޮނިގަ ނޑު ފާސްކުރެވުނުއިރު، އިތުރަށް ދިރާސާކުރުމަށް ފާސްކުރެއްވި 3 ފަ ނޑިޔާރަކަށް
ލިބިވަޑައިގަންނަވާ 3 ފްލެޓެއްގެ މައްސަލަ ހިމެނިފައިވޭ. އަދި ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޖުޑިޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނުން
ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީއަކާ އަދި ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ފޮނުވާފައިވާ ސިޓީއަކާއި އޭ.ސީ.ސީގެ ސިޓީއަކާ ގުޅޭ
61

ގޮތުން، މިދެންނެވި ފްލެޓުތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ދިރާސާކޮށްފައިވާނެ. އަދި މޯލްޑިވްސް އިންލަންޑު
ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރުންގެ ބޯޑުގެ މުސާރަ އަލުން މުރާޖަޢާކުރެއްވުމަށް މޯލްޑިވްސް އިންލަންޑު ރެވެނިއު
އޮތޯރިޓީން ފޮނުއްވި ސިޓީ އަށް ވެސް މިދެންނެވި އުސޫލުން ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިވޭ. 22 ޑިސެމްބަރު 2010 ވަނަ ދުވަހު
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު، އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ
މާއްދާގެ (ށ)އާ ތަޢާރުޟުވާ ކަމަށް އެ ކޮމިޝަނަށް ފެންނާތީ، އެ މައްސަލައިގައި ޢަމަލުކުރުމުގެ ގޮތުން ލަފަޔަކަށް
އެދި އެ ކޮމިޝަނުން ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ އާއި ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ
ކަ ނޑައެޅުއްވައިދެއްވުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިދާރާ އިން ފޮނުވާފައިވާ މައްސަލަ އާއި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 102
ވަނަ މާއްދާގައި ޤާނޫނުތަކުން ބާރުލިބިގެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ
ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ލިވިން އެލަވަންސްގެ ގޮތުގައި ފައިސާ ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ފަރާތްތަކުން އެ ފަރާތްތައް
ދިރިއުޅުއްވުމަށް ޓަކައި، ނުވަތަ ދިރިއުޅުއްވާ ރަށް ނޫން އެހެން ރަށެއްގައި ހުންނަވަންޖެހިވަޑައިގެންފި ހިނދެއްގަ އި،
ދައުލަތުގެ ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ އިމާރާތެއްގައި އެއްވެސް އުޖޫރަ އެއް ނުދެއްވާ ތިއްބެވުމަކީ ޤާނޫނީ ގޮތުން ބަލާއިރު،
ކުރެވިދާނެ ކަމެއްތޯ. ޤާނޫނީ ލަފާ ހޯއްދެވުމަށާ އަދި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ޢައްޔަންކުރައްވާ ފަރާތްތަކަށް ވެސް ދައުލަތުގެ ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ އިމާރާތްތަކުގައި ތިއްބެވުމާ މެދު ފެނިވަޑައިގަންނަވާ
ގޮތަކާ މެދު ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަހުސްކޮށް، ގޮތްތަކެއް މި ރިޕޯޓުގައި ކަ ނޑައަޅާފައި ވާނެ. ހުޅުމާލޭގެ މެޖިސްޓްރޭޓް
ކޯޓުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފަ ނޑިޔާރަކު އެ ތަނުގެ އެޕާޓްމަން ޓެއްގައި ދިރިއުޅުއްވާ ނަމަ، އެ އެޕާޓްމަންޓުގައި އުޅުއްވާ
މުއްދަތުގައި އެ ފަރާތުގެ ލިވިން އެލަވަންސް ދިނުމާ އަދި އަތޮޅުތަކުގެ ކޯޓުތަކުގައި ހުންނަ ކޮޓަރިތައް ބޭނުންކުރައްވާ
މެޖިސްޓްރޭޓުންނަށް ލިވިން އެލަވަންސް ދިނުމުގައި ތަފާތުތަކެއް އުޅޭ ކަމަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ކަމަށް އެންޓި
ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލަ އެއް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީގައި ހުށަހެޅިގެންދިޔަ.
މީގެއިތުރުން ޤާނޫނު ނަންބަރ 7/2010، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުގެ
ދަށުން އިންތިޚާބުކުރެވިފައިވާ ކައުންސިލްތަކުގެ ތެރެއިން ގަވާއިދުން ކައުންސިލްގެ އިދާރާ އަށް ވަޑައިނުގަންނަވާ
ބޭފުޅުންގެ މުސާރަ އިން ގަޑީލާރި ކެނޑުން، ނުވަތަ ހާޒިރުވެވަޑައިނުގަންނަވާ ދުވަސްދުވަހު މުސާރަ ކެނޑުމާ މެދު
މިހާތަނަށް އުސޫލެއް ކަ ނޑައެޅިފައިނުވާތީ، މި މައްސަލައިގައި އެޅުއް ވޭނެ ފިޔަވަޅުތަކަކީ ކޮބައިތޯ ބައްލަވައިދެއްވުމަށް
އެދި، މާލެ އަތޮޅުގެ އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ އިން މި އިދާރާ އަށް ސީޓީ އެއް ފޮނުއްވާފައި ވާތީ، މިގޮތުން
ގަވާއިދުން ކައުންސިލްގެ އިދާރާތަކަށް ވަޑައިނުގަންނަވާ ކައުންސިލަރުންނަށް ގަޑީލާރި ކެނޑުމުގެ އުސޫލުތަ އް
ކަ ނޑައެޅުއްވައިދެއްވުމަށް މެންޑޭޓު ޤާނޫނުއަސާސީން ނުވަތަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތަކުގެ ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުގެ
ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާ މަތިކޮށްފައިވޭތޯ ބެލުމަށް އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސިޓީ އެއް ފޮނުއްވި. ދެން ހަމަ
އެހެން މިދެންނެވި އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން އިންތިޚާބުކުރެވިފައިވާ
62

ކައުންސިލަރުންގެ ތެރެއިން ގަޑިޖެހިގެން ހާޒިރުވެވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނާއި ވަކި އެއްޗެއް ނާންގަވައި
ހާޒިރުވެވަޑައިނުގަންނަވާ ދުވަސްތަކަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް މުސާރަދިނުމުގައި ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތެއް އަންގަވައިދެއްވުމަށް
އެދި ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލަ އެއް. އެއީ މާޅޮސްމަޑުލު އުތުރުބުރީގެ އަތޮޅު ކައުންސިލްގެ އިދާރާ އިން
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ސިޓީ އަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާނެ. މީގެއިތުރުން މޯލްޑިވްސް
ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޯޕަރޭޝަންގެ ބޯޑް އޮފް ޑައިރެކްޓަރސް އަށް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ އުޖޫރައާ މެދު
ވިސްނާވަޑައިގެންދެއްވަ އި، އެ ބޯޑުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ ނުވަތަ އެލަވަންސަށް ހެޔޮ ބަދަލެއް ގެނެސްދެއްވުމަށް
އެދިވަޑައިގެން އެ ކޯޕަރޭޝަނުން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅުއްވާފައިވޭ. އެމް.ބީ.ސީން މި ދެންނެވީ.
ހަމަ އެހެން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުގެ މުސާރަ އާއި އިނާޔާތްތައް މުރާޖަޢާކުރުމަށް ޓަކައި ޢާއްމު ކޮމިޓީން
ފޮނުއްވާފައިވާ މައްސަލަ އަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާނީ ބަލާފަ. މަތީގައި ބަޔާންކުރެވުނު މައްސަލަތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން
މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު ކޮމިޓީން ނިންމެވީ 1 ވަނަ ނަންބަރުގައި އަޅުގަ ނޑު މިދެންނެވި، ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ
މައްސަލައިގައި ކޮމިޓީން ނިންމާފައިވާ ނިންމެވުމާ މެދު ދޭތެރޭގައި ކައުންސެލް ޖެނެރަލްގެ ލަފާހޯދުމަށްފަހު މަޖިލީހަށް
ހުށެހެޅުމަށް ޓަކައި، އެ މައްސަލަ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމަށް ފާސްކުރުމަށާއި، 1 ވަނަ ނަންބަރޭ އަޅުގަ ނޑު މިދަންނަވާލީ
ތި ބޭފުޅުންގެ އަތްޕުޅުގައި އޮންނާނެ އަޅުގަ ނޑު ދެންމެ މި ދަންނަވާލި ތަރުތީބުގެ 1 ވަނަ ނަންބަރު. އޭގައި މި
ދެންނެވީ ފަ ނޑިޔާރުންގެ ފްލެޓުތަކުގެ މައްސަލައިގަ. ދެން 11 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން
ކޯޕަރޭޝަންގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ އަށް މި ވަގުތު އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެނައުމަށް ނުފެންނަކަމަށާ، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތަށް މި ވަގުތު އެއްވެސް ބަދަލެއް ގެންނަން ނުފެންނަކަމަށާ، އަދި 10
ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި އޮތް އެންޓި ކޮރަޕްޝަން ކޮމިޝަނުން ފޮނުއްވާފައިވާ ސިޓީގައިވާ މައްސަލަ
ބެލިއިރު، އެ ސިޓީގައި ބަޔާންކުރައްވާފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގައި ހުރި ލިޔެކިޔުންތަކަށް
ބެލުމުން، އެ ސިޓީ ބިނާ ކުރެވިފައި ވަނީ ޞައްޙަ މަޢުލޫމާތުގެ މައްޗަށް ނޫންކަން އެނގޭތީ، އެ މައްސަލަ އިތުރަށް
ކުރިއަށް ނުގެންދާ ގޮތަށް ނިންމަވައި، އަދި ދެންހުރި އެހެން ނަންބަރުތަކުގައިވާ މައްސަލަތައް ތިރީގައި
ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ނިންމެވި. އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަންގެ އެލަވަންސްގެ
މައްސަލަ، އަދި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ މުއްދަތު އެލަވަންސްގެ މައްސަލައިގަ އި އަޅުގަ ނޑުމެން ނިންމި ގޮތަކީ ޖުޑިޝަލް
ސަރވިސް ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުން ހާޒިރުވެވަޑައިގަންނަވާ ބައްދަލުވުންތަކާއި ކޮމިޓީ އެލަވަންސެއް
ހަމަޖައްސަވައިދެއްވުމަށް ނުފެންނަ ކަމަށް ކޮމިޓީން ނިންމެވި. އަދި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުންގެ ތެރެއިން
މުއްދަތުޖެހުމުގެ މަސައްކަތްކުރައްވާ ފަ ނޑިޔާރުންނަށް އިތުރު އެލަވަންސެއް ލިބިދިނުމަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ކަމަށް
ކޮމިޓީން މި ވަނީ ނިންމަވާފަ. މޮބައިލްފޯނު ބިލުގެ މައްސަލަ. މިއީ ފުދޭވަރަކަށް ޚައްސާސް މައްސަލައެއްހެން
އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ. ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ ފަރާތްތަކުން މޯބައިލްފޯނަށް
63

ކުރާ ޚަރަދުތައް ކުރުމަށް އުސޫލެއް ކަ ނޑައެޅުއްވާފައި ނެތުމުން މޯބައިލްފޯނު ބޭނުންކުރުމުގައި ޚަރަދު ބޮޑުވެފައިވުމާ،
މޯބައިލްފޯނުގެ ބޭނުން މާލިއްޔަތު ގަވާއިދާ ޚިލާފަށް ކުރައްވަ އި، މި މައްސަލަ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ ގިނަ ރިޕޯޓުތަކުގައި
ފާހަގަކުރައްވާފައިވާތީ އާއި އަދި އެކިއެކި މުއައްސަސާތަކުން އެކި ލިމިޓު ހަމަޖައްސާފައިވުމާއި، އޮފީސް ބޭނުންތަކަށް
ކުރާ ޚަރަދާއި އަމިއްލަ ބޭނުމަށް ކުރާ ޚަރަދު މަސްހުނިކުރުމާ، އޮފީސް ފޯނުން ވަކިވަކި ފަރުދުންގެ ފޯނުތަކަށް ކްރެޑިޓު
ޓްރާންސްފާކުރުން ފަދަ މައްސަލަތައް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ފާހަގަކުރައްވާފައިވޭ. މި މައްސަލަތައް ހައްލުކުރެއްވުމުގެ
ގޮތުން ކޮމީޓީގައި ކުރެވުނު މަޝްވަރާގެ އަލީގައި ނިންމެވީ ތިރީގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ވާ ފަރާތްތަކަށް ފޯނު އެލަވަންސްގެ
ގޮތުގައި މަހަކު އެއް ހާސް ރުފިޔާ ލިބިދިނުމަށް. އަދި އެއް ހާސް ރުފިޔާ އަށް ވުރެ ފޯނުބިލު ބޮޑުވެއްޖެ ހާލަތެއްގައި،
އޮފީސް ބޭނުމަށް ޓަކައި ކުރެވިފައިވާ ފޯންކޯލްތަކުގެ، ކްލެއިމްކުރާ ފޯނުކޯލްތަކުގެ ފައިސާ އެ ފަރާތްތަކަށް ލިބިދިނުމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ކަ ނޑައެޅިން. މިދެންނެވި ފަރާތްތަކުގެ ތެރޭގައި މި ހިމެނެނީ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުންނާއި
ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނާއި ހައިކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުނާ، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުންނާއި މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގެ މެންބަރުންނާއި ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލާއި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލާއި އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު. 3 ވަނަ
ނަންބަރުގައިވާ ކާރުކޮޅުތަކުގެ މައްސަލަ އަކީ ވެސް އަނެއްކާވެސް ހަމަ އެހާ ފަސޭހަ މައްސަލަ އެއް ނޫން. މި
މައްސަލަ އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީން ނިންމެވި ގޮތަކީ، ދައުލަތުގެ ކާރުކޮޅު ދެއްވާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ވެރިކަން
ހިންގާ ފަރާތް، އެގްޒެކެޓިވް ބްރާންޗުގައި ހިމެނޭ ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް މިހާރު ލިބިދެވޭ ޑްރައިވަރުގެ
މުސާރަ އާއި ޕެޓްރޯލް ޚަރަދު އުނިކުރުމަށް ކޮމިޓީން ނިންމާފައި މި ވަނީ. 22 ޑިސެމްބަރ 2010ގައި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑުގައި ކޮމިޓީން، އެގްޒެކްޓިވް ބްރާންޗުގެ މަޤާމުތަކަށް ކާރުކޮޅު
ލިބިދިނުމަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޚަރަދުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޑްރައިވަރުންގެ މުސާރަ ކަމުގައި ވާ 7 ހާސް 100 ރުފިޔާ އަދި
ޕެޓްރޯލް ޚަރަދަށް މަހަކު އެއް ހާސް ރުފިޔާ އުނިކުރުމަށް ނިންމަވައި، 01 އޭޕްރީލް 2013 އިން ފެށިގެން
ހަމަޖެހިފައިވަނީ އެ ބޭފުޅަކަށް ލިބިދެވޭ މުސާރައިގެ ތެރެއިން މި ކަންކަން ނިންމަވާ ގޮތަށް. އެގޮތަށް ތާވަލް 1ގެ
(ހ)ގައި އެވަނީ އެގްޒެކްޓިވް ބްރާންޗުގެ މަޤާމުތަކަށް ކާރުކޮޅު ލިބިދިނުމަށް ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ބޭފުޅުންގެ ކާރުކޮޅުތަކަށް
މިހާރު ހޭދަވާހޭދަވުމަށް ލަފާކުރާ ޚަރަދާއި ކޮމިޓީގެ ހުށަހެޅުމާ، މި ބަދަލާ ގުޅޭ ގޮތުން ދެން އަންނާނެ ގޮތުގެ
ތަފްޞީލެއް ކުޑަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަޔާންކޮށްފައި މި ވަނީ. މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމުން މިހާރު މި ކުރެވޭ ހޭދައިގެ28%
ރައްކާކުރެވި ދައުލަތުގެ މާލިއްޔާ އަށް އޭގެ ފައިދާ، ހެޔޮ އަސަރުކުރަމުންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮމިޓީ އަށް
ޤަބޫލުކުރެވުނު. މީގެއިތުރުން މޯލްޑިވްސް އިންލަންޑު ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑު މެންބަރުންގެ މުސާރައިގެ މައްސަލައިގަ އި
އެ ބޭފުޅުންނަށް މިހާރު ލިބިވަޑައިގަންނަވަނީ މަހަކު ފަ ސް ހާސް ރުފިޔާ. މޯލްޑިވްސް އިންލަންޑު ރެވެނިއުގެ
މެންބަރުންގެ މުސާރަ އަށް މަހަކު ފަސް ހާސް ރުފިޔާ އިތުރުކުރުމަށް ކޮމިޓީން ނިންމެވި. މިހާރު ލިބިވަޑައިގަންނަވާ
އަދަދެއް ނޫން. ކޮމިޓީން އިތުރުކުރުމަށް ނިންމެވީ ފަސް ހާސް ރުފިޔާ. އަދި އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަނުން
64

ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން 22 ޑިސެމްބަރ 2010 ވަނަ ދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފާސްކުރި
މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ޤާނޫނުގެ 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)އާ ތަޢާރުޟުވާ ކަމަށް ފެނިވަޑައިގެން
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލައިގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ނިންމީ، އެ އީ މަޖިލީހުގެ މަޖިލީހުގެ އިޚްތިޞާޞްގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން
ނިންމިފައިވާ މައްސަލަ އެއް ކަމަށް. އަދި މަޖިލީހުގެ ނިންމެވުމުގެ ސަބަބުން އިލެކްޝަންސް ކޮމިޝަންގެ
މެންބަރުންނަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ޖުމްލަ އާމްދަނީ އުނިވެފައިނުވާ ކަމަށް ފާހަގަކުރައްވާ ކަމަށް. ދެން ކަސްޓަމްސް
އިންޓެގްރީޓީ ކޮމިޝަންގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ ކަ ނޑައެޅުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި މައްސަލަ ކޮމިޓީން ނިންމީ،
ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތައް ކުޑަކުރުމުގެ ގޮތުން ނޭޝަނަލް އިންޓެ ގްރިޓީ ކޮމިޝަންގެ ނަމުގައި އާ އިދާރާ އެއް އުފެއްދެވުމަށް
ސަރުކާރަށް ލަފާދިނުމަށާއި އާ އިދާރާ އަކީ ޕޮލިސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން، ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަނާ،
މިނޫންވެސް ސަރުކާރުގެ އެންމެހައި މުއައްސަސާތަކުގެ އިންޓަގްރިޓީގެ މައްސަލަތައް ބަލާ އިދާރާ އެއްގެ ގޮތުގައި
ހަމަޖައްސަވަން. އެކަމަށް ޓަކައި ޤާނޫނުތަކަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތައް ގެނައުމަށް ސަރުކާރަށް ލަފާދިނުމަށް. ދެން
މި އަކުރުގެ (ހ)ގައި ބަޔާން ކުރެވިފައިވާ ގޮތުން 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ރިކޮމެންޑޭޝަނެއް ފާސްކުރުމަށް
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ބަޖެޓު ރިޕޯޓަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅުމަށާ، އަދި ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަންގެ
މެންބަރުންގެ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތައް، ޕޮލިސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަނާ އެއްގޮތަށް، މި ވަގުތަށް ހަމަޖައްސައިދިނުމަށް
އަޅުގަ ނޑުމެން ނިންމީ. ދެން މިކަމާ ބެހޭ ތަފްޞީލުތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ތާވަލުގައި ހިމެނިފައިވާނެ. ދައުލަތުގެ
އިމާރާތްތައް ބޭނުންކުރުމުގެ މައްސަލައިގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ނިންމީ 9 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ ދައުލަތުގެ ބޭނުންތަކާ އަދި
ސަރުކާރުގެ ބޭނުންތަކުގައި ކުރައްވާ ދަތުރުތަކުގައި ވެސް ދައުލަތުގެ ތަނެއްގައި ހުންނަވާ ނަމަ، އެ ތަނެއްގެ ކުލީގެ
ގޮތުގައި ހަމަޖައްސާފައިވާ ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭނެ ކަމަކަށް ކޮމިޓީން ނިންމެވި. އަދި ކައުންސިލުތަކުގެ މެންބަރުންގެ
މުސާރަ އާއި ގަޑީގެ ލާރީގެ މައްސަލައިގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ނިންމީ، ޗުއްޓީ ނުވަތަ ސަލާމުގައި ހުންނަވާ ދުވަސްތައް
ފިޔަވައި އޮފީހަށް ވަޑައިނުގަންނަވާ ދުވަސްތަކުގައި މުސާރަކެނޑުމުގެ މައްސަލައިގައި ކޮމިޓީން ނިންމެވީ، ގަޑިޖެހިގެން
އޮފީހަށް ވަޑައިގަންނަވާ ކައުންސިލަރުންގެ މުސާރަ އާއި ގަޑީގެ ލާރި ކަ ނޑެންވާނެކަމަށާ، އޮފީހަށް ހާޒިރުނުވާ
ދުވަސްތަކަށް މުސާރަ އިން އުނިކުރުމުގެ އުސޫލެއް ލޯކަލް ގަވަރމަންޓު އޮތޯރިޓީން ކަ ނޑައެޅުއްވުމަށް އެ ފަރާތްތަކަށް
އަންގަވައި، އެ ކަންތައްތައް 1 ޖެނުއަރީ 2113 އިން ފެށިގެން ތަންފީޛުކުރުމަށް ދެންނެވުމަށް. ޖުޑީޝަރީ އަށް
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތަފްޞީލުގައި މި މައްސަލައިގައި، ޖުޑީޝަރީ އަށް
ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ތަފްޞީލު އަޅުގަ ނޑުމެން ތާވަލު 1ގެ (ނ)ގައި އެކުލަވައިލާފައިވާނެ.
މިއީ ދެން ފުދޭވަރަކަށް ދިގު ތާވަލެއް. އެހެންނަމަވެސް މީގެ ހުރިހާ ތަފްޞީލުތަކެއް ތި ބޭފުޅުންނަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެއީ އުއްތަމަ ފަ ނޑިޔާރު 71، ޖުމްލަ ޓޭކް ހޯމް ޕޭގެ ގޮތުގައި 73 ހާސް 125 ރުފިޔާ. އެއީ
މުސާރައިގެ ގޮތުގައި 53 ހާސް 125 ރުފިޔާ. އެލަވަންސްގެ ގޮތުގައި 21 ހާސް ރުފިޔާ. ދެން ކޮންމެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ
65

ފަ ނޑިޔާރަކަށް 51 ހާސް ރުފިޔާ. މުސާރައިގެ ގޮތުގައި 21 ހާސް ރުފިޔާ. ޓޭކް ހޯމް ޕޭގެ ގޮތުގައި 71 ހާސް ރުފިޔާ.
ދެން މީގެ ތަފްޞީލުތައް ދެންނެވުމަކީ އެހާ ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. މި ތި ބޭފުޅުންގެ
ޕޯޓަލްގައި މި އެއްޗެހި ހިމެނިފައިވާނެ. ދެން ހެލްތު އިންޝުއަރެންސްގެ ކަންތަކުގައި ފަ ނޑުޔާރުންނާއި ފަ ނޑިޔާރުންގެ
މައިންބަފައިންނަށް ލިބިދެވޭ ހެލްތު އިންޝުއަރެންސްގެ ޕްރީމިއަމް، ފަ ނޑިޔާރުންގެ މައިންބަފައިންނަށް ވެސް ހެލްތު
އިންޝުއަރެންސް ލިބިދޭ ގޮތަށް ފަ ނޑިޔާރުންގެ ޤާނޫނުގައި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، ކޮންމެ ފަ ނޑިޔާރެއްގެ
މައިންބަފައިންނަށް ވެސް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ. އެ ބޭފުޅުންނަށް މިހާރު ލިބިވަޑައިގަންނަވާ
ޕްރީމިއަމް 4 ހާސް 751 ރުފިޔާ އިން، 7 ހާސް ރުފިޔާ އަށް ބޮޑުކޮށްދިނުމަށް ކޮމިޓީން ނިންމެވި. ކޮމިޓީން މިގޮތަށް
ނިންމެވީ ފަ ނޑިޔާރުންނާއި ފަ ނޑިޔާރުންގެ މައިންބަފައިންނަށް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމުގެ ޕްރިމިއަމެއްގެ
ގޮތުގައި މިހާރު ކަ ނޑައަޅުއްވާފައިވާ އަދަދުން އެ ޚިދުމަތް ލިބިދޭ ފަރާތްތަކުން ނުލިބުމުގެ މައްސަލަ ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް
ޖުޑީޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނުން ހުށަހަޅުއްވާފައި ވާތީ. އެ އަދަދުގެ ޕްރިމިއަމެއް ދެއްވާނެ ފަރާތެއް ނުވަނީ. އަދި
މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ސަބް ކޮމިޓީން ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ލިބިދެވޭ ކުންފުންޏަކާ ވާހަކަދައްކުމުން އެ ބޭފުޅުން
ވިދާޅުވީ 7 ހާސް ރުފިޔާ އަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް އެކަން ކޮށްދެވިދާނެ ކަމަށް. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަ ނޑިޔާރުން ފިޔަވައި
އެހެނިހެން ފަ ނޑިޔާރުންނާއި މެޖިސްޓްރޭޓް ކޯޓުތަކުގެ ފަ ނޑިޔާރުންނާއި އެ ބޭބޭފުޅުންގެ މައިންބަފައިންނަށް ހެލްތު
އިންޝުއަރެންސްގެ ގޮތުގައި 7111 ރުފިޔާ އަށް ވުރެ މަތިނުވާނެ ގޮތުގެ މަތިން ހަމަޖެއްސުމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ނިންމިން. ދެން މިކަމާ ބެހޭ ތަފްޞީލުތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތާވަލުތަކުގައި ހިމެނިފައިވާނެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ
112 ވަނަ މާއްދާ އާއި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 11ގެ ދަށުން މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ މުސާރަ އިން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ 2113 ވަނަ އަހަރު އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ ޚަރަދުތަކަށް
ބަލައިލާއިރުގައި، އެކްޒެކެޓިވް ބްރާންޗުގެ މުސާރަތަކަށް ބަލައިލާއިރު މަޤާމުތަކަށް ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ މުސާރަ އާއި
އިނާޔަތްތަކުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ ޖުމްލަ ޚަރަދު އަންގައިދޭ ތާވަލެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މި
އޮތީ ހިމަނާފަ. އެގްޒެކްޓިވް ބްރާންޗުގެ މަޤާމުތަކަށް އިނާޔަތްތަކުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް ޖުމްލަ 1 މިލިއަން 92 ހާސް
ރުފިޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ނިންމުމުގެ ސަބަބުން ކުޑަވެގެ ންދާނެ. ދެން ޖުޑީޝަރީގެ މުސާރަ އަށް ބަލައިލާއިރުގައި
ޖުޑީޝަރީގެ މުސާރަ އަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ފަހަރަކު ގެނެއްސަ ނޯންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް
ޖުޑީޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތަށް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން އިތުރުވާނެ ކަމަށް
ލަފާކުރެވޭ ޖުމްލަ ޚަރަދުގެ ތަފްޞީލަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް
ކޮމިޝަނަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތަކުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އަހަރަކު 2 މިލިއަން 5 ލައްކަ 17
ހާސް 251 ރުފިޔާ އިތުރަށް ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ ކަމަށް. ދެން އެހެނިހެން މުސްތަޤިއްލު މުއައްސަސާތަކުގެ
މުސާރަތަކުން، ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތަކުން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އަހަރަކު 2 މިލިއަން 5
66

ލައްކަ 14 ހާސް ރުފިޔާ އިތުރަށް ޚަރަދުވާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލަފާކުރެވޭ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މުސާރަ
ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ އެހެނިހެން ފަރާތްތަކުން ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ މުސާރަ އިން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް އިތުރުވާނެ ކަމަށް
ލަފާކުރެވިފައި ވަނީ 3 ލައްކަ ރުފިޔާ. އަދި ހަމަ އެހެން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން އަޅުގަ ނޑުމެން
މުސާރަ 2111 ވަނަ އަހަރު އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ ޖުމްލަ ޚަރަދުގެ ތަފްޞީލެއް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން
ހިމަނާފައިވާނެ. މިގޮތުން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ މުސާރަ އިން ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން 2113 ވަނަ އަހަރު 4
މިލިއަން 71 ހާސް 251 އިތުރުވާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ. އެއީ އިންސައްތަ އިން ބަލާއިރުގައި ގާތްގަ ނޑަކަށް 16%ގެ
ކުރިއެރުމެއް ކަމަށް، ބޮޑުވުމެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. ދެން އެހެނިހެން ބައެއް ކަންތައް ވެސް އަޅުގަ ނޑު މި
ކޮމިޓީގައި ނިންމާފައި އެބަ ވޭ. އެއީ އެކިއެކި މަޤާމުތަކަށް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖުމްލަ މުސާރަ އާއި
އެހެނިހެން އެލަވަންސްތަކުގެ އިތުރުން، އެކިއެކި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިދެވޭ އިނާޔަތްތައް ފިޔަވައި،
އެހެން އެއްވެސް އިތުރު އިނާޔަތެއް ލިބިނުދެވޭ. އެހެންކަމުން އެ ބޭފުޅުން މިހާރު ލިބިދެވޭ އެކިއެކި އިނާޔަތްތަކަށާއި
އިތުރުގަ ޑީގެ ފައިސާ އާއި އެލަވަންސް ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފާސްކުރައްވާއިރު ހިމަނާފައި ވީނަމަވެސް، އެ ކޮމިޓީން
ހުށަހަޅަންޖެހޭ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތައް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާ ދުވަހުން ފެށިގެން ލިބިދިނުމަށް
ހުއްޓާލަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަނީ. ދެން ޖުޑީޝަރީގެ މަޤާމުތަކަށް މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން
ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ޖުމްލަ މުސާރަ އާއި އެހެނިހެން އެލަވަންސްތަކުގެ އިތުރުން އެކިއެކި ޤާނޫނުތަކުގެ ދަށުން އެ
ބޭފުޅުންނަށް ލިބިދެވޭ އިނާޔަތްތައް ފިޔަވައި، އެހެން އެއްވެސް އިނާޔަތްތަކެއް އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިދެވިފައެއް ނުވޭ.
އެހެންކަމުން އެ ބޭފުޅުންނަށް މިހާރު ލިބިދެވޭ އެކިއެކި އިނާޔަތްތަކާއި އިތުރުގަޑީގެ ފައިސާ އާއި އެލަވަންސްތައް
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފާސްކުރައްވާއިރު ހިމެނިފައި ވީނަމަވެސް އެ ކޮމިޓީން ހުށަހަޅުއްވާ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތައް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާ ދުވަހުން ފެށިގެން ލިބިދިނުން ހުއްޓާލަން އެބަ ޖެހޭ. ދެން މިހެން ދަންނަވާއިރު
ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ފަ ނޑިޔާރުންގެ ތެރޭގައި އެބަ ތިއްބެވި މިހާރުވެސް އެއްވެސް ކަހަލަ
އެލަވަންސެއް ނުލިބި، މުސްކުޅިކުރެވިފައިވާ ހައެއްކަ ބޭފުޅުން. އަޅުގަ ނޑަށް އުއްމީދުކުރެވެނީ މި ދެންނެވި އޮނިގަ ނޑަށް
މި ގެނެވޭ ބަދަލުގެ ސަބަބުން ޖުޑިޝަލް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަނަށް މަގުފަހިވެގެންދާނެ ކަމަށް، އެ ބޭފުޅުންނަށް
ދެއްވަންޖެހޭ އިނާޔަތްތަކާއި ރައްކާތެރިކަން ދިނުމަށް ޓަކައި. އަޅުގަ ނޑުމެން މިފަދަ ޕެކޭޖެއް ހަދަން މި ޖެހޭ ސަބަބަކީ
އެ ބޭފުޅުންގެ ޕްރޮޑަކްޓިވް އަހަރުތަކުގެ އެންމެ ބޮޑު ބައި ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކޮށްދެއްވާފައި މުސްކުޅިފުޅުވާ ދުވަހު،
ދުވަސްވެގެން ބަލިތަންމަތީގައި އޮށޯވެވަޑައިގަންނަވާ ދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދައުލަތުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ކޮންމެވެސް
އިނާޔަތެއް ދެވެންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާތީ. މޯލްޑިވްސް އިންލަންޑު ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީގެ ޑިރެކްޓަރުންގެ
ބޮޑުގެ މެންބަރުންގެ ކޮމިޓީ އަށް ހުށަހަޅާ މުސާރަ ލިބިދިނުމަށް ހުށަހަޅާ ތާރީޚަކީ 2113 ވަނަ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ މަހުގެ
1 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން ކަމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކަ ނޑައެޅިން. އަދި ފޯނު އެލަވަންސް ލިބިދިނުމަށް ކޮމިޓީން
67

ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ތާރީޚަކީ 1 ޖެނުއަރީ 2113 އިން ފެށިގެން ކަމަށް ކަ ނޑައެޅިން. ދެން ކަސްޓަމްސް އިންޓެގްރިޓީ
ކޮމިޝަނުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބިދިނުމަށް ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ތާރީޚަކީ އެ ބޭފުޅުން އެ މަޤާމަށް
ހަވާލުވި ތާރީޚުން ފެށިގެން ކަމަށާ، އަދި ހެލްތު އިންޝުއަރެސް ލިބިދިނުމަށް ކޮމިޓީން ހުށަހަޅާ ތާރީޚަކީ އަނެއްކާވެސް
2113 ވަނަ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ މަހުގެ 1 ވަނަ ދުވަހުން ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކަ ނޑައެޅިން. ނިންމުން.
ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 11ގެ ދަށުން
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތަކުގެ އޮނިގަ ނޑު މަތީގައި ބަޔާންކުރާއްވާފައިވާ ގޮތުގެ
މަތިން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އަށް އަލުން މުރާޖަޢާކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމަށް އެ ކޮމިޓީގެ 74 ވަނަ
ބައްދަލުވުމުގައި ނިންމެވުނު. ވީމާ މި މައްސަލަ މަޖިލީހަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެއްގެ މަތިން ނިންމަވައިދެއްވުމަށް
އެދި ދެންނެވިން. 25 ޑިސެމްބަރ 2112، ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ނާޒިމު، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ
މުޤައްރިރު. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަ ނޑު ކުރިންވެސް ދަންނަވާލި ފަދައިން މި ކޮމިޓީ އަށް އެއްވެސް
އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅިފަ އެއް ނުވޭ. މި ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރުމުގެ ވަގުތު އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި ހުޅުވާލަނީ.
އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން މިގެންނެވި އިޞްލާޙުތަކަކީ އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި
މުރާޖަޢާކޮށްފައި މި ނިންމިނިންމުންތަކަކީ އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ނިންމުންތަކެއްގެ ގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. އަދި މި ގެންނެވި ބަދަލުތަކުގެ ސަބަބުން މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާ އަދި ޖުޑިޝަރީގެ
ބޭފުޅުންނަށް އޭގެ ސަބަބުން މަންފާތަކެއް ކުރާނެ ކަމަށް ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވާ މުހިއްމު ނުކުތާ އަކީ ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އަޅުގަ ނޑުމެން މުސާރަތަކާއި ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ
ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ގިނައިން ދައްކަން. ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ސެކިޔުރިޓީ އަކީ އޭގެ
ޒާތުގައި ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ. ސެކިޔުރިޓީގެ ކަންތައް އެންމެ
ރަނގަޅު ގޮތުގައި ގެންދަންޖެހޭ ކަމަށް ޤަބޫލުކުރާ ސަބަބަކީ، މިދިޔަ ހުކުރު ދުވަހުގެ ރޭ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމު ރިޟާހެ ގޭގެ ސިޑިދަށުގައި އޮއްވާ 3 ކަ ނޑި ވަނީ
ފެނިފަ. އާދެ! 2 ފޫޓު 3 ފޫޓުގެ ކަ ނޑިތަކެއް ވަނީ ފެނިފައި މިދިޔަ ހުކުރު ދުވަހުގެ ރޭ ފަތިހުގެ ގަޑި އެ އްގަ. ފުލުހުން
68

ވަނީ މި އެއްޗެހި ގެންގޮއްސަ. އަޅުގަ ނޑު ދިރިއުޅޭ ގެ އާއި ރިޟާމެން ގެއާ ހަމައެކަނި ބައިކުރެވިފައިވަނީ ހަމައެކަނީ
ކުޑަކުޑަ ފާރުކޮޅަކުން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން 2 މީހުންކުރެ މީހަކަށް މި ކަންތައް، މީގެ އަސަރުފޯރާނެ ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. މިއީ ކޮންމެވެސް ކަމެއް ކަމަށް މި ޤަބޫލުކުރަނީ. ފުލުހުން މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް މީގެ
މަޢުލޫމާތެއް ހާމަކޮށްފައެއް ނުވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ގެ ހުންނަނީ ސެކިޔުރިޓީ ލޮކުއަޅުވާފަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ސިޑިދަށުގައި ބެހެއްޓޭކަށް ނޯންނާނެ. 3 ފޫޓުވަރުގެ 3 ކަ ނޑި އާއި އަދި ބޭނުންވާ ސާމާނުތަކެއް ފެނިފައިވާކަމުގެ
މަޢުލޫމާތުލިބެނީ. މިއީ ވަރަށް ސީރިއަސް އިޝޫ އެއް. މިއަދާ ހަމައަށް ފުލުހުން މި މަޢުލޫމާތެއް ފޯރުކޮށްދީފައެއް ނުވޭ.
ފުލުހުން މީޑިޔާ އަށް ހާމަކޮށްދީފައެއް ނުވޭ. އަޅުގަ ނޑަކީ ހަމަގައިމު ވެސް މިކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން ހަމަ މީގެ
އަސަރު ނުވަތަ މި ގެއްލުންލިބިދާނެ މީހަކަށް ވާތީ އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއެރީ މި ފުރުޞަތުގައި، އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތަށް
އެދެން މި ޖެހުނީ ވެސް މި ވާހަކަ މިހާތަނަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ސަމާލުކަމަށް އައިސްފައިނުވާތީ.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސެކިޔުރިޓީ ނިޒާމު ރަނގަޅު ގޮތުގައި ބެލެހެއްޓުމަށް ޓަކައި ދިވެހި ފުލުހުންނާއި ދިވެހި ސިފައިންނާ
ވާހަކަދައްކައިގެން މި ކަންތައް ކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. މިއީ ވަރަށް ސީރިއަސް މައްސަލަ އެއް.
ޑރ. އަފްރާޝީމު ޝަހީދުވެގެން ދިޔަތާ މާ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ނުވަނީސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިފައި ވަނީ 3 ކަ ނޑި
އިބްރާހީމް ރިޟާ ދިރިއުޅުއްވާ ގޭގެ ސިޑިދަށުން ފެނިފަ. މިއީ ވަރަށް ސީރިއަސް މައްސަލަ އެއް. އަޅުގަ ނޑަށް
މަޢުލޫމާތު ލިބޭ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑަށް ޙަޤީޤީ މަޢުލޫމާތެއް ނޭނގޭ. ޑރ. އަފްރާޝީމު އަވަހާރަކޮށްލުމުގައި ވެސް
މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ޢަމަލުކުރެވިފައި ވާ ކަމަށް މަޢުލޫމާތުލިބުނީ. ސިޑިދަށުގައި އެއްޗެހިތަކެއް ބަހައްޓައިގެން. އަޅުގަ ނޑު
ހަމަ އުޅޭ ގެއާ ތަފާތެއް ނެތް،ހަމަ ކުޑަކުޑަ ފާރުކޮޅަކުން ބައިކުރައްވާފައި ވަނީ. އެއް ދޮރަކުން ވަންނަ ކަހަލަ ގޮތަކަށް
މި ހުންނަނީ ދެ ތަން ވެސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއެރީ ހަމަ މި މައުޟޫޢާ ނުގުޅުނުކަމުގައި ވިޔަސް މި ވާހަކަ
ދަންނަވާލުމަށް. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާ އިން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 11ގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރަތަކާއި
ޢިނާޔަތްތަކުގެ އޮނިގަ ނޑު މަތީގައި ބަޔާންކުރައްވާފައި ވާ ގޮތުގެ މަތިން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އަލުން މުރާޖަޢާކޮށް
ނިންމުމުން، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހުށަހަޅާފައި މި ވާ މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ
ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ވެސް ތިބީ ހުމައްޔޭ. ތ. ބުރުނީ ރައްޔިތުން ތިބީ މުޒާހަރާގައޭ. ނ.މާފަރު ރައްޔިތުން ވެސް
އެ ތިބީ މުޒާހަރާގައޭ. އިޖުތިމާޢީ، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ލިބެންޖެހޭ، އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބެންޖެހޭ އަސާސީ ޙައްޤުތައް
ނުލިބިގެން، އެކަމާ އިހުތިޖާޖުކުރަން، ރެޔާއި ދުވާލުގެ ނިދިން މަޙްރޫމުވެ އެކަމާ އިޖުތިޖާޖުކުރުމަށް ޓަކައި ރައްޔިތުން
69

ނިކުމެ އެ ތިބެނީ އަތިރިމަތީގައޭ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދިޔައީ ދާދި މިދާކަށްދުވަހު 12511 ރުފިޔާގެ ހެލްތު
އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއް ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން އަމިއްލަ އަށް ނިންމެވި ތަން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނިގެން މި ދަނީ
މި ބިލުން ވެސް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމުގެ ތެރެއިން 4511 ރުފިޔާ އިން 8111 އަށް ބޮޑުކުރެވިގެންދާ ތަން.
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ޕެޓްރޯލުއަޅަން ވެސް މަހެއްގެ މައްޗަށް 5111 ރުފިޔާ ލިބޭ ތަން. ކާރު ޑުރައިވަރަށް
7111 ރުފިޔާ ލިބޭ ތަން. ހަމައެއާއެކީގައި ގަރާޖު ފީ އަށް ވެސް 5111 ރުފިޔާ ލިބޭ ތަން. ނޫނިއްޔާ އެހެން ކަމަކަށް
ވެސް އަނެއްކާ ގޮސް ކާރު ފުހެން ވެސް 2511 ރުފިޔާ ދޭ ތަން. އެހެންވީމާ، އެލަވަންސްތައް ކަ ނޑައެޅުމުގައި
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މި އޮތީ ހައްދުންނެއްޓިފައޭ. އަޅުގަ ނޑަކަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ވެއްޖެއްޔާ ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމުގެ ތެރެއިން ކޮންމެ ދިވެހި ރައްޔިތަކު ވެސް ތިބެންޖެހޭނީ އެއް
މިންގަ ނޑެއްގަ. އެއީ ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ މެންބަރެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުގެ މީހެއް ކަމުގައި
ވިޔަސް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނައިބާ ނުވަތަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފިޔަވައި ދެން ތިބި ހުރިހާ ބޭފުޅުން ދެން
ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އުއްތަމަ ފަ ނޑިޔާރު މައްސަލަ އެއް ނެތް. އޭގެތެރެއިން އަޅުގަ ނޑު އިސްތިސްނާކޮށްލަފާނަން.
އެހެންނަމަވެސް ދެން ތިބި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަކީ ހަމަހަމަ ބައެއްގެ ގޮތުގައި ހެލްތު އިންސުއަރެންސް ލިބެންޖެހޭނެ.
މިހެން މިގޮތަށް ތަފާތުކުރެއްވުމުގެ ނަތީޖާއަކަށް ވަނީ ތ. ބުރުނީ ހެލްތު ސެންޓަރުގައި ހުރި ސަކްސެސް މެޝިން ވެސް
ހުރީ ހަލާކުވެފަ. އެކަން އަޑުއަހާނެ މީހަކު ނެތް. ސަރުކާރުގެ ކަފަތް ބީރުވެފައި ހުރީ. ރައްޔިތުންގެ އިހުތިޖާޖުތަކުގެ
އަޑެއް ނިވޭ. ލޯތައް ހުރި ކަނުވެފަ. ބަލާކަށް ބޭނުމެއް ނުވޭ. އެތާނގައި ހުރި އީ.ސީ.ޖީ މެޝިނެއް ނެތް. އެއްވެސް
މެޝިނެއް ނެތް. ހޮސްޕިޓަލުގައި ހުރީ 3 އެނދު. ހަމައެއާއެކީގައި ވޭނެއް، ނުވަތަ އެމްބިއުލެންސެއްގެ ގޮތުގައި
ބޭނުންކުރަންޖެހެނީ މީގެ 111 އަހަރު ކުރީގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ކާބަފައިން ބޭނުންކުރަމުން އައި ފައްޖެހިއެނދު.
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ނަރުދޫގައި ފައްޖެހިއެނދެއް ބޭނުންކޮށްގެން، ވީލްބަރޯ އެއް އެމްބިއުލެންސަކަށް ބޭނުންކުރާތާ
ވެސް އެތައް ޒަމާނެއް. އެހެންވީމާ، ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ހައްދުންނައްޓައިގެން ދާ ވަރަށް ބޮޑުކޮށްފައި އޮތުމަކީ
އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އެއްގޮތަކަށްވެސް ކުރެވިގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. ކޮން މެ ދިވެހި ރައްޔިތަކަށް، 3
ލައްކަ 15 ހާސް މީހުންނަށް އެބަ އޮތް ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް ސްކީމެއް ހަމަޖައްސާފައި އާސަންދައިގެ ތެރެއަށް
ލާފަ. މިއިން ކޮންމެ މީހަކަށް ވީ ކަމަށް ވިޔަސް އާސަންދައިގެ ތެރެއިން ބޭސްފަރުވާކުރަންވީ. އިތުރަށް ކުރަންޖެހޭ
ބޭސްފަރުވާ އެއް ކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ މަޤާމުގެ ހައިސިއްޔަތުން ބޮޑުވެފައި އޮންނަ މުސާރައިގެ ތެރެއިން އެ ބޭފުޅަކަށް
ލިބޭ މުސާރައިގެ ތެރެއިން އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް އޮތުމަކީ އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތްކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަކަށް ޖުމްލަ ގޮތުއްގައި މިއަކަށް ތާއީދުކުރެވޭކަށް ނެތް. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވަނީ ފޯނު އެލަވަންސް، ފޯނު އެލަވަންސް ވެސް މި އޮތީ ހައްދުންނެއްޓިފަ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ
ވަޒީރުންނަށް ފޯނު އެލަވަންސް ހުދޫދެއް ނެތި ދޫކޮށްލާފައި އޮތީމާ، ބައެއް ގާތް ކުދިންނަށް ވެސް ފޯނުން
70

ޓްރާންސްފަރކޮށްދެމުން ދާކަން. އެއީ އެކަންކަން ކުރެވިފައި އޮތް ގޮތް. މި ރިޕޯޓުން ވަރަށް ސާފުކޮށް އެކަންކަން ވެސް
ފެންނަން އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، އެއީކީ ވެސް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު، އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ
އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖެ ބޮޑު ކުރައިސެސެއްގެ ތެރޭގައި އުޅޭއިރުގައި ރަރް ރޮނގު ހުރަސް ގޮއްސަ އޮތުމާ
އެކީގައި އަޅުގަ ނޑު މި އެދެނީ އަންޑަރ ސެކްރެޓަރީ އިން ފެށިގެން މަތީ މަޤާމުތަކުގައި ތިބި ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނާ،
އަދި ހަމައެއާއެކީގައި ސިޔާސީ ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއްގެ މުސާރައިގެ 25% ޖެނުއަރީ 1 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން
ތިރިކޮށްލަން. ޖެނުއަރީ 1 ވަނަ ދުވަހުން ފެށިގެން ތިރިކޮށްލާފައި، އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން މި ޤައުމަށް ލިބިފައި މި އޮތް
ހީނަރުކަމުން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި އަދި ބަޖެޓު ޑެފިސިޓު ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި، މުސާރަ އިން އިތުރުވާ ބައި
ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގައި އޮންނަ 2113 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ޖަމާކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް
ވާން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެގޮތަށް ހުށަހަޅަން. ދަރަނީގެ މައްޗަށް ދަރަނި، އަތްނުފޯރާފަށަށް އަރައިގެންދާ ވާހަކަ
އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާނގައި ތިބެގެން ދައްކާއިރުގައި އެ ދަރަނިތަކުން ސަލާމަތްވެ، ރައްޔިތުންނަށް ތަކުލީފުން
ސަލާމަތްވާނެ ގޮތެއް، ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި އެޅިފައި ހުރި ދަރަނިތަކުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ލުއިކަން ލިބޭނެ ގޮތެއް
ހޯދައިދިނުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ވާޖިބުއަދާކުރުމުގެ ތެރޭގައި މި މަޖިލީހުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް
އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. ހަމައެއާއެކީގައި ވަޒީރުން ވެސް ތަންކޮޅެއް ހައިބަތު ކުޑަކޮށްލައި، އަތްދޮށުގައި ޖަހާފައި
ހުންނަ ދިއްގޮނޑިތައް ތިރިކޮށްލައި، އޮޕަރޭޝަންކޮށްގެން ނަމަވެސް އަތްފައި ފުޅާކުރުމުގެ ބައި ކުޑަކޮށް ތިރިކޮށްލައި،
ރައްޔިތުންނަށް ފެންނަ ފަށަން އެބަ ޖެހޭ ވަޒީރުން ވެސް ދާން. ރައްޔިތުންގެ ޝަކުވާތަކުގެ އަޑުއަހަން ރައްޔިތުންނާ
ހިސާބަށް އެބަ ޖެހޭ ދާން. އެހެންނަމަވެސް މި ސަރުކާރުގެ ވަޒީރުންތައް އުޅެނީ ފިލައިގެން. އިހުތިޖާޖު ކީއްކުރަންތޯ
ރަށުގެ އެއްކޮޅުގައި ހުޅުޖެހިޔަސް އެ ބޭފުޅުންނަކަށް ވާ ބެހޭ ވެސް ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، މާފަރު ރައްޔިތުން ރެޔާއި
ދުވާލުކުރާ އިހުތިޖާޖުތަކަށް ބަރަކާތްލެއްވުމަށް އަޅުގަ ނޑު އެދެން. ހަމައެއާއެކީގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ޝަކުވާތަކަށް
ލުއިކަމެއް ލިބުމަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު އެދެން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މީގެ ކުރިން ވެސް ފެނިގެންދިޔައީ
ގޮއިދޫ ރައްޔިތުން ވެސް ތިބީ މުޒާހަރާގަ. ހަމައެއާއެކީގައި ފޮއްދޫ ރައްޔިތުން ވެސް ތިބީ މުޒާހަރާގަ. ފޮއްދޫ ރައްޔިތުން
ޕެޓިޝަނެއް ހަދައިގެން، މުޅި ރައްޔިތުންގެ އެކީގައި ސޮއިކޮށްގެން ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާއި ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީއާ
އެކީގައި ކުރެއްވި މަސައްކަތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އެ ތަނަށް ދަތުރުފުޅެއް ކުރައްވައި، ބަޖެޓު
ރިކޮމެންޑޭޝަނުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ފާލަމުގެ ބަދަލުގައި އެ ތަނުގައި ބަނދަރެއް ޖެހޭނެ ގޮތް ވުމަކީ އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް. ހަމައެއާއެކީގައި ޢިއްޒަތްތެރި، މަނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރާއި
ވެލިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް އެ ތަނަށް ވަޑައިގެންނެވި. އެ ބޭފުޅުންގެ ތަސައްލީތަކަށް ލުއިކަން
ހޯއްދެވުމަށް. މިއަދު ދިމާވެގެން މި އުޅެނީ މާފަރުގެ މައްސަލަ. އެ ބޭފުޅުންގެ ދާއިރާތަކުގެ މައްސަލަ. މާދަމާ ނޫން
ކަންނޭނގެ އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ މައްސަލަޖެހޭނީ. އެހެންނަމަވެސް މިހިރީ ތަފާތުކުރުން ހުރި ހިސާބު. ރައްޔިތުންގެ
71

ޝަކުވާ އަކީ މި ތަފާތުކުރުންތައް ނައްތާލަދޭށޭ. ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ލިބެންޖެހޭ ބައި، އެ ބޭފުޅަކަށް
ލިބޭނެ ގޮތް ހަމަޖައްސައިދޭށޭ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މި ފަހަރު އައިއިރުގައި ބައެއް ރަށްރަށުގައި ހުސްގޮޅި އޮތްކަން އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޮޅިގެންވާ ޙަޤީޤަތެއް ނޫން. މިއަދު ސަރުކާރަށް ތާއީދުކުރާ މީހުން ވެސް، ސަރުކާރަށް
ތާއީދުކޮށްގެން ސަރުކާރުގައި ލަންކަނި ވިއްދައި ގެން ތިބި މީހުން ވެސް އެކަން އޮތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްފަ. ވަރަށް
ގިނަ ރަށްރަށް އޮތީ ހުސްގޮޅި ކަމަށް ގިނަ ބޭފުޅުން އޮތީ ވިދާޅުވެފަ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވާލަނީ
އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގެއޭ. އަޅުގަ ނޑަށް މިއަދު ގުޅި ވ. ރަކީދޫ. ވ. ރަކީދޫގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކީ އަޅުގަ ނޑު ހިތުން
މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް. އެ ބޭފުޅާގެ ރަށުގައި އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތިގެން މިހާރު އެހެންނަމަވެސް އޮތް
މަސައްކަތުން، ކުރެވިފައި އޮތް މަސައްކަތުން ރެކޮމެންޑޭޝަންގައި 1 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ފާލަމެއް އެޅޭ ގޮތަށް
ހަމަޖެހިފައި އެބަ އޮތް. މި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ހިތަށްއަރަނީ ދޭނަމޭ އަކަށް ބާވައޭ ވާނީ. ދޭނަމޭ އަކީ ވެލާ މޭ. ވެލާ މޭ
އަކީ ހަރު އެއްޗެއް. މަހު މޭ އަކީ ކަޅު އެއްޗެއް. އެއީ ދޭނަމޭ އަކީ. މިދިޔަ 2112 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނުނީ ދޭނަމޭގެ ތެރެއިން 16 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރި ތަން. ރައްޔިތުން މިއަދު ވެސް އެ ތިބީ އަނގަޔާއި އަތާ
ދިމާނުވެފަ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭނޫންތޯ ޙަޤީޤަތުގައި މި މަސައްކަތަށް، ނުވަތަ މި އާދޭސްތަކަށް
ލުއިކަމެއް ލިބޭނެ ގޮތަކަށް ވުމަކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ގޮވާލަނީ މިއަދު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ކުރިން ހުށަހެޅި
ގޮތަށް ސިޔާސީ ހުރިހާ މަޤާމުތަކެއްގައި ތިބި ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ މުސާރައިގެ 25% ރައްޔިތުންގެ ބޮލުގައި އެޅިފައި މި
އޮތް ދަރަނިން ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި ކުޑަކޮށްދެއްވުމަށް. މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން މި ކަމަށް އިޝާރާތްކޮށްދެއްވައި،
އަލުން މި ރިޕޯޓު މުރާޖަޢާކުރަން އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަނީ ހެލްތު އިންޝުއަރެންސް
ސްކީމު އޮންނަންޖެހޭނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ހަމަހަމަ އުސޫލަކުންނޭ. ޝުކުރިއްޔާ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް، ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު.
(ނިޒާމީ މައްސަލަ)
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލަ އެއް މި ނެގީ ހަމަ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގެ ސަމާލުކަމަށް
މިކަން ގެނައުން ލަސްކޮށްފި ނަމަ ގޯސްވެދާނެތީ. އަޅުގަ ނޑަށް ދެންމެ މަޢުލޫމާތުލިބުނީ މީގެ ދެ ރެ އެއް ކުރިން
72

ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ދިރިއުޅުއްވާ ގެކޮޅުގެ ސިޑިދަށުން 3 ކަ ނޑި ފެނިގެން މިކަން ރިޕޯޓުކޮށްފައި
ވާކަން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްވެސް މީހަކަށް މިކަހަލަ ކަމެއް ހިނގައިދިޔަކަން ވެސް ނޭނގި، ބޮޑު
ބިރުވެރިކަމެއްގެ ތެރޭގައި މި ތިބެންޖެހޭނީ ކީއްވެގެންތޯ އަޅުގަ ނޑު ސާފުކުރަން ބޭނުންވޭ. އެއީ މިފަދަ ކަމެއް
މެންބަރެއް ދިރިއުޅުއްވާ ގެ އަކަށް ދިމާވީ. އެއީ މީގެކުރިން މެންބަރަކު ވަނީ ވަރަށް ހިތާމަވެރި ގޮތަކަށް
އަވަހާރަކޮށްލާފަ. އަނެއްކާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ހަމަ އިންނަވާ ވަރަށް މަޑުމައިތިރި، ޚުލްޤުވެރި ރަނގަޅު ބޭފުޅެއް. މި
ބޭފުޅާ ދިރިއުޅުއްވާ ގެ އިން، 3 ކަ ނޑި ސިޑިދަށުން ފެނިގެން ރިޕޯޓުކޮށްފައި ވާއިރު އެއްވެސް މީހަކަށް މިކަން ނާންގާ
އޮތުމުން އިތުރަށް މެންބަރުން މި ކަމުގައި ސަމާލުވާނެ ގޮތް ވެސް ނޭނގޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަކީ ސަރުކާރުން މި
ކަންކަމުގެ ތަފުޞީލު މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މަޖިލީހުގެ އިދާރާ އިން ވެސް އަރުވަންޖެހޭ ކަމެއް.
އަޅުގަ ނޑު މިކަމާ ވަރަށް ކަންބޮޑުވޭ. އަޅުގަ ނޑު ޕާޓީގެ މެންބަރެއް ނޫން އިބްރާހީމު ރިޟާ އަކީ. ނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު
ވަރަށް ކަންބޮޑުވާތީ މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުގެ ސަމާލުކަމަށް މިކަން މި ގެނައީ. މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން އެންޓަޓެއިންކުރާނެ
ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، މިއީ ހިނގާފައިވާ ކަމެއްތޯ، ކިހިނެއްވެފައި އޮތް ކަމެއްތޯ. މި ކަމުގެ ތަޙުޤީޤު އޮތީ ކިހިނެއްތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގެންޖެހޭނެ. އެއީ ދެން ތިބި މެންބަރުންނަށް ވެސް އޭރުން މިކަން ދެނެގަންނަން އެނގޭނީ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވާތީ މިކަން މި ރެޖިސްޓަރކުރީ އިނގޭތޯ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މަޖިލީހުން މިކަން
ބަލަންޖެހޭނެ. މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުންނާއި އިދާރާ އިން މެންބަރުންނަށް މިކަހަލަ ކަންކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ހިއްސާކުރަންވާނެ.
އޭރުން މެންބަރުންނަށް އެނގޭނީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އެހެންވެގެން، އެއީ މެންބަރުންނަށް ވަރަށް ބޮޑެތި
ބިރުދައްކަމުން މިހާރު ރާއްޖޭގެ ރައީސްކަމާ ހަވާލުވެގެން ހުރި ފަރާތްތަކުން ދަނީ. އެ ބޭފުޅާ ވެރިކަމަށް ގެންނަން
މަސައްކަތްކުރި ޕާޓީތަކަށް ވެސް ގޮންޖައްސަވާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މިކަމާ ވަރަށް ކަންބޮޑުވަން. އަދި ބައެއް
ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުން ޕޯޑިއަމްތަކުގައި މެންބަރުން ދުއްވައިލާނެކަމާއި ފަހަތުން ދުވާނެކަމާ، މި އެއްޗެހި ކިޔާފައި އޮއްވާ
މި އެއްޗެހި މިހެން ފެނުނީމަ އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރަން. މިއީ ކޮންމެ މީހަކު ކުރި ކަމެއް ކަމަށް ވިޔަސް މިއީ
ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެއްވެސް ގޮތަކުން ސިޔާސީ ގޮތުން ޚިޔާލުތަފާތު މީހުންނާ ދިމާލަށް، ގޭގޭ ދޮށަށް
ކަ ނޑިލައި، މިއީ ކޮށްގެންވާނެ ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު މިކަން ކުށްވެރިކުރަން. އަދި މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން މި
ކަންކަން މިއަށްވުރެ ރަނގަޅަށް ދެނެގަނެ، މެންބަރުންނަށް، އަޅުގަ ނޑުމެން ބުނުމުގެ ކުރިން ތި ބޭފުޅުން މި ނިޒާމީ
މައްސަލަ ނަގައި، އަޅުގަ ނޑުމެން ކައިރީ ބުނަންޖެހޭނެ ކަމަށް ދެކެނީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
73

އާދެ! ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނެންގެވީ ނިޒާމީ މައްސަލަ އެއް ކަމަށް ބަލައެއް ނުގަންނަން. އެހެންނަމަވެސް މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުންގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތައް މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން
އަޅަމުންގެންދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ހުސްވަގުތުކޮޅެއް އެރުވުމުގެ ކުރިން
އަޅުގަ ނޑު ކޮމިޓީ އަށް އައި ބަދަލެއް ދަންނަވައިލާނަން. ކާށިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު
ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ އިން ވަކިވެވަޑައިގެންފައި ވާތީ، ކުރީގެ ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ޤާނޫނާ
ޚިލާފުވި ކަންތައްތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ހޮއްވެވި ކޮމިޓީގައި ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ އަށް ކަ ނޑައެޅިފައިވާ ޖާގަ، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ޖުމްހޫރީ ޕާޓީ ތަމްސީލުކުރައްވާ މަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން ޢާދިލް
ހަމަޖައްސައިދެއްވުމަށް އެ ޕާޓީ އިން އެދިފައިވާތީ، މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އެކަން އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު
ހަމަޖައްސައިފިން. އާދެ! މިހާހިސާބުން 31 މިނިޓުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅެއް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަރުވަން.
[ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:32 އިން 13:13 އަށް]
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ހުސްވަގުތުކޮޅަށްފަހު އަޅުގަ ނޑު ޖަލްސާ ކުރިއަށް ގެންދަން މި ފަށަނީ. އާދެ! އަޅުގަ ނޑުމެން
ހުސްވަގުތުކޮޅަށް މެދުކަ ނޑާލިއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށް ގެންދިޔައީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ދަށުން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 11ގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ މުސާރައިގެ
އޮނިގަ ނޑު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން އަލުން މުރާޖަޢާކުރައްވައި ހުށަހެޅި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު. މިހާރު އެ ރިޕޯޓަށް
ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވާ މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތުއަރުވާނަން. ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި
އަރުވަނީ ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މޫސާ ޒަމީރަށް.
ކިނބިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މޫސާ ޒަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރަ އީސް. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ރިޕޯޓަކީ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިއަށް އޮތް
އަހަރަށް ފާސްކުރި ބަޖެޓާ އަދި ހަމައެއާއެއްކޮށް ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށް މިހާރު ދިމާވެފައި ހުރި މައްސަލަތައް
ހައްލުކުރުމަށް ޓަކައި ކޮންމެހެން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއަށް ގެންނަންޖެހޭ ބައެއް ޑިސިޕްލިންކުރުން، ފައިސާ
ޚަރަދުކުރުމުގެ ޑިސިޕްލިން އަށް އެކަށީގެންވާ ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދޭނެ ރިޕޯޓެއް. ހަމައެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި އަހަރު ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހުން ނިންމާލެވިފައިވާ ބިލެއް ކަމަށްވާ ދައުލަތުގެ
މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު ކަ ނޑައެޅުމުގެ ސިޔާސަތުގެ ބިލު ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އެ ވެސް
74

ޤާނޫނަކަށް ވެގެން އައުމުން ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ތެރޭގައި މިދަންނަވާ ކަހަލަ އެކަށީގެންވާ ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް އަންނާނެ.
މިހާރު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ ދައުލަތުގެ މުސާރަދިނުމުގައި ވަރަށް އެޑްހޮކުކޮށް، ބައެއް އެލަވަންސް ނެގުމާއި
ފޯނު އެލަވަންސާ މިކަހަލަ ކަންކަމުގެ ވަރަށް އެއްވެސް ކޮންސިސްޓެންސީ އެއް ނެތި މަސައްކަތްކުރެވޭ ތަން.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ރިޕޯޓަކީ އޭގެ ސަބަބުން މިދަންނަވާ ކަހަލަ ވަރަށް ގިނަ ފައިދާތަކެއް
ވެގެންދާނެ ރިޕޯޓެއް. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިހާރުވެސް ކަސްޓަމް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން ކަހަލަ
ބައެއް މުއައްސަސާތައް އެބަހުރި މަސައްކަތް ނުފެށިފަ. އޭގެ ސަބަބުން، އެއީ މި އޮނިގަ ނޑު ނުނިމޭތީވެ. މި ފަހަކަށް
އައިސް އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ އިން ނިންމާފައި އޮންނަތާ ފުދޭވަރަކަށް ދުވަސް ވެއްޖެ. މި ދަނަންވާ ކަސްޓަމްސް
އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަނަށް ބޭފުޅުން ހޮވުމުގެ މަސައްކަތް. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެއްކޮށް ނިންމައިނުލެވިގެން މި
އުޅެނީ މި ރިޕޯޓު ނުނިމޭތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލު ކުރާ ގޮތުގައި މި ރިޕޯޓުގެ ސަބަބުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ވެގެންދާނެ އެތައް ފައިދާ އެއް އެބަ އޮތް. އެހެންވީމާ، މި ރިޕޯޓު ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތް، ހަމަ މި ރިޕޯޓު މިގޮތަށް
ގެނެސްދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
ޝުކުރިއްޔާ.
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހަށް ގަވާއިދުގެ 112 ވަނަ މާއްދާ، އާދެ! މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅިގެން ދާ ކަމަށް، މި
ބަހުސް ކުރިއަށް މި ގެންދަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ކޮން ރިޕޯޓަށްތޯ؟
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ކުރިއަށްގެންދަވާ! ކުރިއަށްގެންދަވާ!
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނާޒިމު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މި ރިޕޯޓަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން އެބަ ވޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން
އެންމެން ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ މި ވަގުތު ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ކަންބޮޑުވުން ފާޅުކުރަމުން މި ދަނީ ދައުލަތުގެ
އިޤްތިޞާދު އަދި އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތުގައިތޯ ބޭނުންކުރަމުން މި ދަނީ. އަދި މާލިއްޔަތު ޤާނޫނަށް ހުރި ގަވާއިދުތަކާ
އަދި އެ ޤާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ އިޞްލާޙުތަކަކީ ކޮބައިތޯ ބަލަންވީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ކަންބޮޑުވާން އެބަ ޖެހޭ
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ ދިމާލަށް ވަރަށް ބޭއަދަބީކޮށް އެކި ގޮތްގޮތަށް ވާހަކަދެއްކެމުންދާއިރު
75

މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހަކީ ނަމޫނާ ވާންޖެހޭ ބައެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް ދައުލަތުގެ
އެހެން ވަޒީފާތަކާއި ދައުލަތުގެ ހައިރާކީ އަށް ބެލީމާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ސާފުވާންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރި.
ކަ ނޑައެޅިގެން މީޑިޔާތަކުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި އިސްތަށިފުޅުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދުނާމުތައް
އެޅިގެންދާ ގޮތަށް ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރުގައި ބައްލަވަން އެބަ ޖެހޭ. އެންމެ ފަހުން ފާސްވި އިމްތިޔާޒުގެ ބިލާ ބެހޭ
ގޮތުން އެ ދައްކަވަމުން ގެންދާ ވާހަކަތަކަކީ މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓާ ވަރަށް ގުޅުންހުރި ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރި. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ވަކި ސެކްޓަރއަކަށް ވިސްނައިގެން، ވަކި ތަނަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން
އެގޮތަށް ވާހަކަދެއްކީމާ ސިޔާސީ ބޭނުން ހާސިލުކުރުމަށް ޓަކައި، މިއަންނަ ފަހަރު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހޮވުމަށް
ޓަކައި ރައްޔިތުންގެ ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގައި ތިއްބެވި 77 މެންބަރުން ކަތިލުމަކީ އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދަށާ
އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ މަސްރަޙަށް ފައާިދުހރި ކަމެއްތޯ ސުވާލުކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ހިތަށްއަރާ
ކަމެއް، އެއީ. ކީއްވެގެންތޯއޭ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާހަކަދައްކާއިރުގައި ޖުޑިޝަރީ އިން ހަމަ ކަ ނޑައެޅިގެން މިތަނުން
ފާސްކޮށްފައި އޮތް ޤާނޫނެއް ނޫން. ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން އަދި ގަވާއިދެއް ހެދިގެން، އެ ފާސްކުރަމުން އެ
ދަނީ ޖުޑިޝަލް ސަރވިސްގެ ވަޒީފާ އަދާކުރާ ނުވަތަ ޖުޑިޝަރީގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ ފަ ނޑިޔާރަކަށް. ފަ ނޑިޔާރަކު
އޭނާގެ މަސްއޫލިއްޔަތުން 55 އަހަރުގައި ރިޓިޔަރކޮށްފިއްޔާ 4 ލައްކަ 51 ހާސް ރުފިޔާ އޭނާ އަށް ޕެކޭޖެއްގެ ގޮތުގައި
ނުވަތަ ރެޑަންޑަންސީ ފައިސާގެ ގޮތުގައި ނެންގުމަށްފަހުގައި އޭނާގެ ފުލް މުސާރަ އޭނާ މަރުވަންދެން. އޭނާ އަށް ދެމި
އެބަ އޮވޭ. މިހާރުވެސް ދެމުން އެ ދަނީ. ކީއްވެގެންތޯ އެ ވާހަކަނުދައްކަނީ. އަޅުގަ ނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް ތާއީދުކުރަނީކީ
ނޫން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އިނާޔަތްތަކަކާއި ވަކި ކަންތައްތަކެއް ނެގުމަކީ ތާއީދުކުރާ
ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑު އެކަމަށް ތާއީދުކުރާ މީހެއް ވެސް ނޫން. އަދި ތާއީދުކޮށްގެން ވާހަކަދައްކާ މީހެއް ވެސް ނޫން.
އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން މާދަމާ މި ތަނުގައި ނުތިބެދާނެ. ސިވިލް ސަރވިސް މުވައްޒަފުންނަށް އެބަ ލިބޭ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހަމަ ބޭނުންވެއްޖެއްޔާ 55 އަހަރުގައި އޭނާ ރިޓަޔަރކުރެވޭ. ގަ ނޑުކޮށް ބޮޑު އަދަދެއްގެ ފައިސާ
ލިބޭ. ހަމަ ތިރީހަކަށް ހާސް ރުފިޔާ، 18 ހާސް ރުފިޔާ، 25 ހާސް ރުފިޔާގެ މުސާރަ މަރުވަންދެން އޭނާ އަށް އެބަ
ލިބޭ. ކީއްވެގެންތޯ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ވާހަކަ އެކަނި އެ ބޭފުޅުން ދައްކަވަމުންދަނީ. އަޅުގަ ނޑު ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދަށް ހެޔޮ ނަޒަރަކުން ވާހަކަދައްކާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، މި ހުރިހާ ތަނެއް އެއް ދިމާލަކަށް، އެއް މިސްރާބަކަށް
ދާން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. މި އޮޑިޓު ރިޕޯޓުތަކާއ އަދި ހުރިހާ ކަންތައްތަކަކުން ފާހަގަކުރަން އެބަ ޖެހޭ
ދައުލަތުގެ ސިޔާސަތު، އަދި މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަދަލުވާން އެބަ ޖެހޭ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް
ވަކި ގޮތެއް، އަދި ޖުޑީޝަލް ސާރވިސް ކޮމިޝަންގައި ވަކި ގޮތެއް. އަދި ސިވިލް ސަރވިސް ކޮމިޝަންގައި ވަކި
ގޮތެއް. މިހެން އޮވެގެން މި ކަމެއް ހައްލެއް ނުކުރެވޭނެ. ޕޭ ކޮމިޝަނެއް އުފައްދަން އެބަ ޖެހޭ. ދައުލަތަށް ހެޔޮ
އެދިގެން ވާހަކަދައްކަންޏާ ހުރިހާ ދިމާލެއްގެ ވާހަކަދައްކަން އެބަ ޖެހޭ. ވަކި، ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
76

ވާހަކަދައްކައިގެންނުވާނެ. އަދި ވަކި ސެކްޓަރަކަށް ހަސަދަވެރިކަމާ އެކީގައި ވާހަކަދައްކައިގެންނުވާނެ. އިޚްލާޞްތެރިކަމާ
އެކީގައި ޤައުމަށް ޚިދުމަތްކުރަން ތިބޭ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ، އިޚްލާޞްތެރިކަމެއް އޮތީ ނަމަ، އިސްލާމްދީނަށް ޓަކައި
ވާހަކަދައްކާ ކަމަށް ވަނީ ނަމަ ތެދުބަހުން އޭނާ ވާހަކަދައްކަންޖެހޭނެ. ކީއްކުރަންތޯ މިނިސްޓަރުން ކާރަށް އަރަނީ.
އަރައިގެންނުވާނެ ނޫންތޯ، ދައުލަތުގެ ޚަރަދު ބޮޑުވަމުންދާއިރު. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް ކާރެއް
ނޯންނާނެ. ފޯނެއް ނޯންނާނެ. އެހެންނަމަވެސް އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް މެންބަރުންނާ ދިމާލަށް ހަޅޭއްލަވަމުންދާ މީހާ
އިންނަނީ ކާރަށް އަރައި. އޭނާ މި ދަނީ ފްރާންސަށް އަނބިދަރިން ގޮވައިގެން. އޭނާ މި ދަނީ ރާއްޖެތެރޭ ރަށްރަށް
ސެކެޓްރީ ގޮވައިގެން. އޭނާ ނިދަނީ އެއަރކޯނު ބޮޑު ގަ ނޑުވަރެއްގަ. އޭނާ މި ހުންނަނީ ހުރިހާ އިނާޔަތެއް
ނަންގަވައިގެން ހުރެ، އެހެން މީހުންނާ ދިމާލަށް ބެވީމާ ކަމަކުނުދާނެ. އިސްލާމްދީން ގެއްލިގެންނުދާނެ، މި ރާއްޖޭގަ އި
ވަކި ގޮތަކަށް، ވަކި ކަމެއް ނެތަކަސް. މި ރާއްޖެ އަށް އިސްލާމްދީން އައީކީ ވެސް ވަކި ދެ މީހެއްގެ ނަސްލަކުންނެއް
ނޫން. މި ރާއްޖެ އިސްލާމްދީނުގެ މަތީގައި މި ރާއްޖެ އޮންނަތާ 911 އެތައް އަހަރެއް ވަމުން މި ދަނީ. 811 އާއި
911އާ، އަދި 911 އަހަރު ފުރިގެން މި ދަނީ. އެއީ ވަކި ދެ މީހެއްގެ، އިއްޔެގައި އުފަންވި ދެތިން ކުއްޖެއްގެ
ސަބަބުންނެއް ނޫން މި ރާއްޖޭގައި އިސްލާމްދީން ހިމާޔަތްވަނީ. އަދި ވަކި ޕާޓީ އެއް ނެތަސް މި ރާއްޖޭގައި
އިސްލާމްދީން އޮންނާނެ. އިސްލާމްދީނުގެ ނަމުގައި އަދި ވަކި ބަޔަކު ނުކުމެގެން، އެހެން ހުރިހާ އެންމެންނަކީ އެއީ
ކާފަރުންނަށް ގޮވައި، އަދި އެ މީހުންނަކީ އެއީ ޣައިރު މުސްލިމުންނަށް ގޮވިޔަކަސް މި ކަމެއް ހައްލެއް ނުވާނެ. މި
ޕެކޭޖުގެ ތެރެއިން ރަނގަޅު އިޞްލާޙެއް ގެނެވެންޏާ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން އެންމެންނަށް އެއް ހަމައަކުން، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ވިޔަސް، ވަޒީރުންނަށް ވިޔަސް، ޖުޑިޝަރީ ވިޔަސް އެންމެންނަށް، އެއް އުސޫލަކުން، ކަން
ކުރެވޭނެ ގޮތެއް މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން ހަދައިދޭންޖެހޭނެ. އަޅުގަ ނޑު އެއްގޮތަކަށްވެސް ތާއީދުކުރާ ކަމެއް ނޫން.
ރައްޔިތުންނަށް ވުރެ މަތީގައި ރައްޔިތުންގެ މަންދޫބުންނާ އަދި ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ އެހެން ތަންތަން ތިބުމަކީ
އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކުރާ ކަމެއް ނޫން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
` ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މުސާރަ ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ ފަރާތްތަކާއި މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ ފަރާތްތަކުގެ މުސާރަ އާއި
އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑެޅުމަށްފަހު ނިންމަވައި، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން ފޮނުވި ރިޕޯޓާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދެތިން
ޕޮއިންޓެއް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. ތެދުފުޅެއް އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭނެ މުސާރަތައް ރިވިއުކޮށް، ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދާއި
ޤައުމުގެ ހާލަތަށް ބައްޓަންކޮށް، އެ ބަދަލުތައް ގެންނަށް. އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންނައިރު އެއީ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ
ފައާިދުހރި ކަންތައްތަކެއްތޯ ބަލަން އެބަ ޖެހޭ. ބައެއް ބޭފުޅުން ވިދާޅުވޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ
77

އާއި އިނާޔަތްތަކަށް ބަދަލުގެނެސްފައިވެއޭ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު އެ ފަރާތްތަކަށް ޔަޤީންކަންއަރުވަން، މި ރިޕޯޓަކު
އަދި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން ވެސް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ވެސް ނެތޭ ފާސްކޮށްފަ އެއް، މުސާރަ އާއި އިނާޔަތުގެ
އޮނިގަ ނޑަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތުގެ އެއްވެސް ބަދަލެއް
ގެންނާކަށް. ހަމަ ކުރީގައި ވެސް އޮތް ގޮތަށޭ އެ ކަންތައް އޮތީ. ދެން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން ބަޖެޓުގެ މަސައްކަތްކުރެވެމުން ދިޔައިރު ދައުލަތުގެ ޚަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ މަގުސަދުގައި
ފިނޭންސް މިނިސްޓަރުގެ ވެސް ލަފަޔާ އެކީ ނިންމެވި، ބަޖެޓަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހަޅަން. އެއީ ހުރިހާ އިންޓެގްރިޓީ
ކޮމިޝަންތައް އެއްކޮށްލުމަށްފަހު، ނެޝަނަލް އެއް އިންޓެ ގްރިޓީ ކޮމިޝަން ޤާއިމުކުރުމަށް. އެގޮތަށް މާލިއްޔަތު
ކޮމިޓީއިން ފާސްވުމާ ގުޅިގެން ބަޖެޓަށް އެ އިޞްލާޙު ހުށަހެޅުނު. އެހެންނަމަވެސް މަޖިލީހުގެ ފްލޯރ އިން ނިންމެވީ އެ
އިޞްލާޙު ބަލައިނުގަންނަ ގޮތަކަށް. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރާއްޖޭގައި ހުރިހާ އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަން
އެއްކޮށްލައިގެން އެކަން ކުރެއްވުމަށްވުރެ ރަނގަޅަށް އެކަން ކުރެވޭނީ ވަކިވަކި އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަންތަކެއް، ނޫނީ އެއް
ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަންސްތަކެއް ވަކިކޮށްލާފައި އޮތުން. ޚާއްޞަކޮށް، ޕޮލިސް އިންޓެގްރިޓީ
ކޮމިޝަނަކީ ވަރަށް މުހިއްމު ތަނެއް. އެ ތަން، ރަނގަޅަށް އެ ތަން ހިންގޭނީ ޕޮލިސް ޤާނޫނަށް ބަދަލުގެނެސް، ޕޮލިސް
އިންޓެގްރީޓީ ކޮމިޝަން މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު ތަނެއްގެ ގޮތުގައި ހިންގައިގެން. ހޯމް މިނިސްޓަރުގެ އަތްދަށުގައި ހޯމް
މިނިސްޓަރު ބޭނުންވާހާ ގޮތަކަށް ކަންތައް ކުރުމަށް، ނޫނީ އެ ތަނުން ނިންމާ ނިންމުންތައް، ހޯމް މިނިސްޓަރު
ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތަކަށް ބައްޓަންކުރުމަށް، ނޫނީ ބޭނުންފުޅުވީމަ ޑިސިޝަންނަގަން ބޭއްވީމަ އެ ތަން މިނިވަން
މުސްތަޤިއްލު ތަނަކަން ނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ ބަދަލު އަޅުގަ ނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭނީ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ
މިއަދުގެ ކަންބޮޑުވުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން ނިންމާފައިވާ ނިންމުން މި ރިޕޯޓު ތެރޭގައި ހިމެނުނީތީ.
އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ނިންމި ނިންމުން މި ރިޕޯޓު ތެރޭގައި ހިމެނިގެންވާނެ ކަމަށް.
އަޅުގަ ނޑުމެން މި ކަ ނޑައަޅަނީ މުސާރަ އާއި އިނާޔަތްތަކުގެ ރިޕޯޓެއް މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މުސާރަ އަށް،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ކަ ނޑައަޅާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ މުސާރަ އާއި
އިނާޔަތްތައް ކަ ނޑައެޅެމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ފަރާތްތަކުގެ ހުދޫދުގެ ބޭރުން އެހެން ގޮތްގޮތަށް ސަރުކާރަށް
ލަފާދިނުމަށާއި އެކި ގޮތްގޮތަށް މި ރިޕޯޓުގެ ތެރޭގައި ބައިތައް ހިމެނުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ އުސޫލެއް ނޫން.
އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑު ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ގެންނަން ބޭނުންވީ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް.
ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަފީޤު ޙަސަން ވާހަކަދެއްކެވުން:
78

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން
ކަ ނޑައަޅަން ޖެހޭ މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑުގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ އިން އަލުން މުރާޖަޢާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ
ރިޕޯޓަށް 2111ގެ ޑިސެމްބަރުގައި ކުރިން ނިންމަވާފައިވާ ނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަވަން މި އޮތީ ނިންމަވާފަ. އާދެ!
އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި ފާހަގަކޮށްލެވެނީ ދައުލަތުގެ ވަޒީރުންގެ ގޮތުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުންނަށް ލިބެންޖެހޭ
އިނާތްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކާރުގެ ޑްރައިވަރުންނަށް 7511 ރުފިޔާއަކާ އަދި މަހެއްގެ މައްޗަށް އެ ބޭފުޅުންނަށް ދެއްވާ
ޕެޓްރޯލްގެ 1111 ރުފިޔާ އުނިކުރައްވާފައިވާކަން. ހަމައެއާއެކުގައި ކަސްޓްމްސް އިންޓެގްރިޓީ ކޮމިޝަންގެ
މެންބަރުންނަށް އަދި މިހާތަނަށް މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން މުސާރަ އާއި އިނާޔަތުގެ ކަންތައްތައް ނިންމަވާފައިނުވާތީ
މިހާރު މި އޮނިގަ ނޑުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އިނާޔަތާއި މުސާރަ އެ އޮތީ ކަ ނޑައަޅުއްވާފަ. އާދެ! ދެން ކުރިން
މީރާގެ ބޯޑުގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ބޭފުޅުންނަށް މި އޮތީ ކުރިން ލިބޭ މުސާރައިގެ އިތުރަށް ކޮންމެ ބޭފުޅަކަށް ވެސް
5111 ރުފިޔާ އިތުރުކުރައްވާފަ. އާދެ! ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ދަންނަވައިލާއިރު މިއިން ދައުލަތުގެ ޚަރަދު ކުޑަކުރެއްވުމަށް
ޓަކައި މަސައްކަތްކުރައްވާފައި ހުރިކަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް އެބަ ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މިނިވަން މުސްތަޤިއްލު ކޮމިޝަންތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ، ޚާއްޞަކޮށް މިސާލަކަށް މީރާ،
އޭ.ސީ.ސީ ކަހަލަ، އަދި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް އޮފީސް ފަދަ، މި ތަންތަން މިއީ ހަމަ ދާދި ކުރައްވަންޖެހޭ މަސައްކަތަށް
ބަލާއިރުގައި ފަންނީ، ދާދި އެއްކަލަ ފަންނެއްގެ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރައްވަންޖެހޭ ތަންތަން. މިސާލަކަށް ޤާނޫނީ
ވަކީލުންނާއި އޮޑިޓަރުންނާއި އެކައުންޓެންޓުންނާ، މިފަދަ ފަންނީ ބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރައްވަންޖެހޭ ތަންތަން. އަދި ހަމަ
އެހާމެ ބުރަކޮށް މަސައްކަތްކުރައްވާ ތަންތަން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑަށް މި ފާހަގަކުރެވޭ އެއް ކަމަކީ އޭގައި މި
ދަންނަވާ ބޭބޭފުޅުން މަސައްކަތްކުރައްވާއިރު އެކި ކޮމިޝަންތަކުގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ބޭފުޅުންނަށް ދެވޭ މުސާރަ އާއި
އިނާޔަތުގައި ތަފާތުތަކެއް ހުރިކަން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި މި ކޮމިޝަންތަކުން ވެސް ކަންބޮޑުވުން
އެ ބޭފުޅުން ވެސް އެބަ އޮތް ފާޅުކުރައްވާފަ. އެހެންކަމުން، ކޮންމެއަކަސް މިހާރު މި އޮތީ މިކަން ނިންމަވާފަ.
އަޅުގަ ނޑަށް އެނގިފައި އޮތް ގޮތުން މިހާރުވެސް މި އޮތީ ހަމަ ކުރިން ވެސް އޮނިގަ ނޑު އޮތް ގޮތަށް މި ދެންނެވި
ދާއިރާތަކަށް. އެހެންވީމާ، އެހެން ހުރި މައްސަލަތަކެއް އެބަ ހުއްޓޭ އަ ޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި އެ ފަންނުތަކަށް
ބައްލަވާފައި، އެ ބޭފުޅުންގެ ކޮލިފިކޭޝަނާއި މަސައްކަތަށް ބައްލަވާފައި އެއްގޮތްކުރައްވަންޖެހޭނެ ކަންތައްތައް.
އެހެންވީމާ، ކޮންމެއަކަސް މިހެން އަޅުގަ ނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތަކެއްގެ ވާހަކަތައް ދަންނަވާލުމަށްފަހުގައި
އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަކޮޅު ކުރުކޮށްލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރިޔާޟު ވާހަކަދެއްކެވުން:
79

بسن هلا الزحوي الزحين. ޝުކުރިއްޔާ ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާގައި، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، އާދެ! މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާ އަދި އެނޫންވެސް މުސާރައިގެ
އޮނިގަ ނޑު ރިވައިޒްކުރުމަށް، އާދެ! މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓު. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއީ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ
މައްސަލަ އެއް. މި ކަންކަމުގައި މި މަޖިލީހުން ފުންކޮށް ވިސްނަންޖެހޭ އެބަ. މިއަދު ޤައުމުގެ ކަންތައްތައް މި ވާ
ގޮތުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ފުންކޮށް ވިސްނައި، މި ޤައުމާ ދޭތެރޭގައި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެޅޭނީ ކޮން ފިޔަވަޅެއްތޯ ބަލައި މި ޤައުމު، މި ރާއްޖެ ސަލާމަތުގެ އައްސޭރިއަކަށް ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް ގެންނަންޖެހޭ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ޕޭ ކޮމިޝަނެއް ހަދަން. ސަރުކާރުގެ މުސާރައިގެ، ދައުލަތުގެ
މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު އެބަ ޖެހޭ އެއް އޮނިގަ ނޑެއްގެ ތެރެއަށް ގެނެސް، ހަމަހަމަ އުސޫލަކުން މިކަން ކުރަން. މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނަން އޮތް އެއް ޙަޤީޤަތަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް ކިޔަވައިދޭން ތިބި ޓީޗަރުން އަމިއްލަ
މުސާރަ އިން ކިޔަވައިގެން ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރާއިރުގައި ޢިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު، ޝަރުޢީ ނިޒާމުގައި ތިއްބަވާ
ބޭފުޅުންނަށް މަޖުބޫރުކުރައްވައިގެން ޖުޑިޝަލް ސަރވިސް ކޮމިޝަނުން މާލެ ގެނެސް، ޑިގްރީ އެއް ހާސިލްކުރުމަށް
ޓަކައި ބޮޑު ޚަރަދުތަކެއް އެބަ ކުރަންޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮބައިތޯ ޤާނޫނުއަސާސީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ބުނާ
ހަމަހަމަކަން. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ވިސްނައިލާއިރުގައި ޤައުމު މި ދަނީ ހަލާކުގެ ތެރެއަށް. ފަ ނޑިޔާރުންނާ އަދި
ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުގައި ތިބި އެހެން ބޭފުޅުންގެ ކަންތައްތައް ހުރީ ވެސް މި ގޮތަށް. މިއަދު ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ މުސާރަ އާއި ފަ ނޑިޔާރުންގެ މުސާރައާ، އަދި ހަމައެހެންމެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގައި ތިބި
މެންބަރުންގެ މުސާރަ އާއި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގައި ތިބި ބޭފުޅުންގެ މުސާރަ އެބަ ޖެހޭ އެއް ހަމައަކަށް، އެއް
އުސޫލަކަށް ގެނެސް، މި ޤައުމު ރަނގަޅުކުރަން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކަންކުރެވޭ ގޮތެއްގެ
ސަބަބުން މާދަމާ މި ޤައުމުގެ ޒުވާނުން، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ދަރިން އަޅުގަ ނޑުމެންނާ ސުވާލުކުރާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ސިޔާސީ އެކި ކޯޅުންތަކުގައި މި ޤައުމު ހަލާކުވެދިޔުމަކީ އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން.
މިއަދު ފެންނަން އޮތް ޙަޤީޤަތަކީ ބަޖެޓަށް ބަލައިލީމަ، ގަވަރުނަރު މި ވިދާޅުވަނީ ދައުލަތުގެ ރިޒާރވްގައި ހުރީ 111
ވަރަކަށް މިލިޔަން ޑޮލަރު ކަމަށް. އެއީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް މި ޤައުމުގެ ރައްޔިތުންގެ 15 ދުވަހުގެ ކޮއްތު ފައިސާ.
މިއީ މި ޤައުމު ބޭންކުރަޕްޓުވެފައި މި އޮތީ. މި ޤައުމަކަށް އެއްވެސް ތާކުން ފައިސާ އެއް ނުދޭ. ބޭންކުތަކުން ލާރި އެއް
ނުދޭ. ކުންފުނިތަކުގައި ދޭނެ ފައިސާ އެއް ނެތް. މިއަދު އަމިއްލަ ވިޔަފާރިވެރިން އަތުން ޓީބިލު ވިއްކައިގެން މި ލާރި
ހޯދަނީ. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ބަޖެޓުގައި ފާސްކުރި އަދަދަށްވުރެ، އޭގެ ދެގުނަ، ޤާނޫނާ ޚިލާފަށް
ނަގައިގެން ޚަރަދުކޮށްފައި ހުރީ. އެ ދުވަހު އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި ބަޔަކު ވާހަކަދެއްކި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
މެންބަރުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި ތަޅުއެޅުވި ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑަށް އެނގެން އޮތް ޙަޤީޤަތަކީ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަށް ސޮއިކޮށްފައި ފޮނުވީ، ތިމަންނާމެންނަކީ ތާ އުމުރަށް، ދާއިމަށް މިނިވަންވެފައި ތިބި، ދާއިމީ
80

ފަނޑިޔާރުންނޭ. އެހެންނަމަވެސް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އަޣްލަބިއްޔަތާ އެކީގައި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފޮނުއްވާ ނަންފުޅުތަކެއް ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ކަ ނޑައެޅޭ ގޮތަށް. މިއަދު މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ
މައްޗަށް، މި މުއައްސަސާގެ މައްޗަށް މިއަދު މި ދަނީ ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުން ވެރިކަންކުރަމުން. މިއީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް
ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އެނގޭ އެއް ޙަޤީޤަތަކީ ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމު ހުއްޓިއްޖެކަން. މިއަދު
އެއްތަނުން އަނެއް ތަނަށް 51 ރުފިޔާ އަށް ކުރެވުނު ދަތުރު، އަލުން އަނބުރާ އަނެއްކާވެސް 7111 ރުފިޔާ އަށް
ބަދަލުވެއްޖެކަން. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ އެއް ޙަޤީޤަތަކީ މިއަދު ރާއްޖޭގެ ކަންކޮޅުތަކުގައި މިސްކިތްތަކުގެ
ކަރަންޓު ކެނޑިގެންދާކަން. މިއަދު އެނގޭ އެއް ޙަޤީޤަތަކީ ރައްޔިތުންނަށް ދޭންޖެހޭ އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ކެނޑި،
ހުއްޓިގެންދާކަން. އެހެންވީމާ، މި ޤައުމު ސަލާމަތުގެ އައްސޭރިއަކަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި ޤުރުބާނީތަކެއް އެބަ ވާންޖެހޭ.
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކާއި ފަ ނޑިޔާރުންނާއި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ މުސާރަ ކުޑަކުރަންޖެހޭ.
ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުސާރަ ކުޑަކުރުމަށްފަހު، ސިޔާސީ މަޤާމުތަކުގެ މުސާރަ ކުޑަކުރުމަށްފަހު، އަދި ހަމައެހެންމެ
މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ މުސާރަ ކުޑަކުރެވުނު އޭރު. އެހެންނަމަވެސް އެ ބޭފުޅުން ޤައުމާ ދޭތެރޭގައި
ވިސްނާވަޑައިނުގަންނަވާ. ކޯޓުތަކަށް ވަޑައިގެން އެ މުސާރަ ހޯއްދެވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ މިއަދު މި
ކަންތަކާ ދޭތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ބަޖެޓު މި އޮތް ގޮތުން ކަންކަން ކުރުމަށް ދަތިތަކެއް އެބަ ހުރި. އަސާސީ ޙައްޤުތަކެއް ނުލިބޭ
އެތައް ރައްޔިތުންނެއް އެބަ ތިބި. ޤައުމުގައި ބަޣާވާތެއްކޮށް، އެ ބަޣާވާތުގެ ކަންތައްތައް ތިމަންނާމެން ދައުލަތެއް
ބަނދެވި، ފޮރުވިފައި އޮތް ގޮތް މިއަދު ރާއްޖޭގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް މި އޮތީ ފެންނަން. އެއަށްފަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުން...
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ހަމަ މިފަދަ ބިލުތަކުގައި މިހާރު ދައްކަމުންދާ ވާހަކަ އަކީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މާދަމާ އަށް ޓަކައި ދައްކާ ހެޔޮ ނަސޭހަތެއް. އެއީ މިއަދު ދައްކާ ވާހަކައަކުން މާދަމާ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ޤައުމަށް ރަނގަޅެއް ވެއްޖެއްޔާ އޭގެ ރަނގަޅެއް އޮތީ ހަމަ ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވެސް ޚަބަރުފަތުރާ ވަސީލަތްތަށް ބަލާއިރު ދައުލަތުގެ މުސާރައިގެ ސިޔާސަތު ނުވަތަ އޮނިގަ ނޑު
ކަ ނޑައެޅުމުގެ ބިލު މި ވަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަޞްދީޤުނުކޮށް، ފޮނުވާލަން ނިންމާފަ. އަޅުގަ ނޑުމެން ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓު ފާސްކުރި ދުވަހު ނޫން އަނެއްދުވަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ނުވަތަ މާލީ ވަޒީރު މި ވިދާޅުވަނީ
ތިމަންނާ ސަޕްލިމެންޓްރީ ބަޖެޓެއް ހުށަހަޅަންޖެހިދާނޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތުގައި ހަފްތާ އެއްގެ ދުވަހުގެ
ކާޑު ހުރި ވާހަކަ އައުމުގެ ރަތް އިންޒާރު އަޅަމުންދާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔާސީ ގޮތުން
81

އަޅުގަ ނޑުމެން އަބަދުވެސް އެންމެން ދައްކާ ވާހަކަ އެއް ޤައުމުގެ އިސްތިޤުލާލާއި ސިޔާދަތާއި އިސްލާމްދީން
ހިމާޔަތްކުރާ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑުމެން މާލީ ގޮތުން ގޮސް، މާލީ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ބޮޑު ސުނާމީ އެއް އަރައިފި
ނަމަ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިސްތިޤުލާލު އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އަތުން ބީވެގެންދާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން
އަބަދުވެސް ދައްކާ ވާހަކަ އެއްގެ ގޮތުގައި، ޢަމަލުނުކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ދިވެހި ދައުލަތުގައި އޮންނަ އެއް ކަންތައް،
މި މުސާރައިގެ މައްސަލަ. ދިވެހި ދައުލަތުގެ އުފެއްދުންތެރިކަން ހުރި މިންވަރު ނުބަލައި ދިވެހި ދައުލަތުން
ޚަރަދުކުރަމުން ގޮސް، ގޮސްގޮސް، ގޮސްގޮސް، ގޮސް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެއީ ނެޗުރަލީ ހަމަ އަޅައިގަތީ. އެ
އަޅުގަ ނޑު ރިޕީޓުކުރީކީ ނޫން. ކުރާވަރު ގިނަކަމުން ދެންމެ ގޮސް، ދެންމެ ގޮސްގޮސް، ގޮސްގޮސް، ގޮސް އެ ދިޔައީ.
މިއީ ދަރަނި ބޮޑުވެގެން ދިޔަ ދިޔައީނުން ގޮސް، މިއަދު ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ހިނގާލަން އުނދަގޫވަރު ވެއްޖެ. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، ރޫޅާފަތިކަމާ އެއްކޮށް ހިނގާލުމާ، ގައިގައި ސަރުބީ އާއި މަސްޖެހީމަ ހިނގާލަން އުނދަގޫކަން އެނގޭނެ
ނޫންތޯ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެސް އެނގޭ އަޅުގަ ނޑުމެން ހިކިއިރާއި ތަންކޮޅެއް ބަރުހެލިވީމަ
އެ އަންނަ އުނދަގޫ. ދިވެހި ދައުލަތް މިއަދު އޮތީ މާލީ ގޮތުން އެފަދަ ހާލަތެއްގަ. ވަރަށް ބަރުހެލިކޮށް. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ތަކުރާރުކޮށް، އަޅުގަ ނޑު ތަކުރާރުކޮށް މި ވާހަކަދައްކާނަން. މަނިކުފާނު އަޑުނޭއްސެވިޔަސް.
އެއްސެވިޔަސް މި ވާހަކަދައްކާނަން. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސީ ވެރިން އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން މި ރާއްޖެ
ދާނެ މިސްރާބެއް، މަންޒިލެއް ކަނޑަނާޅައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި އޮތް ސިޔާސީ ވާދަވެރިކަމުގައި ދައުލަތުގެ
ބަޖެޓު ކޮންމެ އަހަރަކު މިކަހަލަ ގޮތަކަށް ފާސްކޮށްގެން ދިވެހި ޤައުމު މި ދަނީ ވަރަށް ވެސް ބޮޑު އަނދަވަޅަކަށް
ވެއްޓިގެން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ޚިޔާލުތަފާތުވާންޖެހޭނީ ފިކުރީ ގޮތުން ޕާޓީތަކަށް. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ
ތަރައްޤީ އާއި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ކުރިއެރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޚިޔާލު އެއްގޮތްވާންޖެހޭނެ. ދިވެހި ޤައުމު
ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ނިޒާމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ފިރުކިލީ އެކަން އަޅުގަ ނޑުމެން ހަނދާން ނައްތައިލާކަށެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު
ފާހަގަކުރަން ރައީސް ނަޝީދުގެ އިޤްތިޞާދީ އެޖެންޑާ އަކީ ދިވެހިރާއްޖެ އަށް ބޭނުންވެފައި އޮތް އެއްޗެއް ކަމުގަ. ހަމަ
އެގޮތަށް ރައީސް މައުމޫނުގެ އިޖުތިމާޢީ އެޖެންޑާ އަކީ އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ވެސް ހަމަ ތާއީދުކުރާ އެޖެންޑާ އެއް. އެއީ
ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިއަދު އިޖުތި މާޢީ ގޮތުން މި ވީދިފައި އޮތް ފޭރާމާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ވީދިފައި އޮތް
ފޭރާމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އޭގެ މޯހިރުގައި ވިސްނައި ފިކުރުކޮށް މާދަމާ އަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ރަނގަޅުކުރަންޖެހޭ
ކަންކަން. އެކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރީގެ ރައީސުންނަށް އިނާޔަތްދިނީ އެކަމަށް ޓަކައި. ޤައުމަށް ފައާިދުހރި
ކަންކަން ކުރުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، އެ 2 ރައީސުން ވެސް ރަނގަޅަށް ކުރެއްވި ކަންކަމުގެ ބޭނުން އަޅުގަ ނޑުމެން
ހިފައި، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މާދަމާ ބައްޓަންކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ހިތާމަކުރަން، މިއަދު ވެރިކަމާ ހަވާލުވެހުރި
ރައީސް މުޙައްމަދު ވަޙީދު، މިއަދު ޢަބްދުاله ޔާމީން ދައްކާ ވާހަކަ އަޑުއަހަނީކީ ނޫން. ޤާސިމު އިބްރާހީމު ދައްކާ ވާހަކަ
އަޑުއަހަނީކީ ނޫން. ދެން އެކަކު ދައްކާ ވާހަކަ އެއް ވެސް އަޑުއަހަނީކީ ނޫން. ދާތޯ އިބްރާހީމް ޒަކީއާ އެކު އަބަދުވެސް
82

އެ ހުންނަވަނީ މެލޭޝިޔާގައި ނެކެސްބިޒްގަ. މިހާރު ބޯޑަރ ކޮންޓްރޯލް ސިސްޓަމުގެ 1 ސޮފްޓްވެއަރ އެކޭ ޑޮކްޓަރ
ވަޙީދެކޭ އެއްވަރު. އާނ! އެ ވަކިކުރަން ހެދީމަ، އެއާއެއްކޮށް މިހާރު އިމިގްރޭޝަން ވެސް އެ ދިޔައީ
އެމް.އެން.ޑީ.އެފަށް. ދިޔަދިޔައިނުން ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ހުރި މީހާ އެ ދިޔައީ މެލޭޝިޔާ އަށް.
ހެޔޮވާނެތޯ. މީނަ ހިފަހައްޓަންޖެހޭނެ ނޫންތޯ ޤައުމުގަ. އެހެންވީމާ، ދަންނަވާލަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ
ލީޑަރުންނޭ. 35 އަހަރުވެފައި ތިބެ ވެރިކަމަށް ބޫތުކައިފައި ތިބި ސިޔާސީ ވެރިންނޭ. ތިޔަ ބޭފުޅުން ކިތަންމެ ވަރަކަށް
ކެމްޕެއިންތައް ވަކިވަކިން ކުރައްވައި، ރައްޔިތުންގެ ތާއީދާއި ލޯބި ހޯދަންއުޅުނަސް ރާއްޖެ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން
އަރަނިވެރި މާދަމާއަކަށް ޓަކައި ތި ބޭފުޅުން އެއްބަސްވުމެއް އެއްބަސްވާށޭ. އިޤްތިޞާދީ ޤައުމީ މަހާސިންތާ އެއް
ބާއްވައި، އެއްބަސްވާށޭ. އެހެންނޫނިއްޔާ މި ރާއްޖެ 11 އަހަރު ފަހުން މި ރާއްޖޭގެ އިސްތިޤުލާލާ، ހުރިހާ އެއްޗެއް
ގެއްލިގެންދާނީ މި ރާއްޖެ ބަނގުރޫޓުވެގެން. ބޭންކުރަޕްސީ އިޢުލާނުކޮށްގެން. ގްރީސަށް ވީ ގޮތް މި ރާއްޖެ އަށް
ނުވާނެތޯ؟ ވާނެ އިނގޭތޯ. އެ ދުވަހަކުން އަޅުގަ ނޑުމެން އެހެން ބައެއްގެ އަޅުވެތިކަމުގައި ތިބެންޖެހޭނީ،
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދަށް މިއަދު ނުބަލާތީ. މި ކަންކަމާ ދޭތެރޭގައި ވާހަކަދައްކާފައި ޢަމަލުން ނުގެންނާތީ
މައްސަލަ އަކީ ސިޔާސީ ވެރިން. ސިޔާސީ ވެރިން ޢަމަލުކޮށްފިއްޔާ މި މަޖިލީހުގައި ވޯޓުލިބޭނެ. މި ޤައުމުގައި
ވޯޓުލިބޭނެ. އެކަންކަން ނުކޮށް، ރާއްޖޭގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބަށް ނިކުންނަ ހުރިހާ ސިޔާސީ ލީޑަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
މި ދަންނަވަނީ ތި ބޭފުޅުން ތި ޤައުމު ހަލާކުކޮށްލަވަނީއޭ. އެހެން ނަހައްދަވާށޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މި ރިޕޯޓަށް ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންނެވި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުއަރުވައި ނިމުނީ. އެހެންވީމާ، މި
ހިސާބުން މި މައްސަލައިގެ ކޮމިޓީ މަރުޙަލާ ނިންމައި، މިއަދުގެ ވޯޓަށް އެހުމުގެ ވަގުތުގައި މި މައްސަލައާ މެދު ވޯޓަށް
އެހުން އޮންނާނެ. ވޯޓަށް އެހުމަށް ޓަކައި ޖަހަންޖެހޭ ރަނގަބީލު ޖެއްސެވުމަށް ދަންނަވަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ!
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގެން ކާޑުކޮޅު ޗެކުކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުން އިށީނދެވަޑައިގެން ކާޑުކޮޅުތައް ޗެކުކޮށްލަދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު)
12. ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަ ނޑު މިހާރު މި ދަނީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 12 އަށް ވޯޓަށް އެހުމަށް ހުރި ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުމަށް.
ދުވަހުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވޯޓުން ނިންމާ ހިސާބަށް ގޮސްފައިވާ ކަންކަމަށް ވޯޓަށް އެހުން. އަޅުގަ ނޑު
83

ފުރަތަމަ، އެންމެ ކަމެއް މިއަދު އޮތީ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 112 ވަނަ މާއްދާ އާއި
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 111 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 11ގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ކަ ނޑައަޅަންޖެހޭ
މުސާރައިގެ އޮނިގަ ނޑު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން އަލުން މުރާޖަޢާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ކޮމިޓީން ނިންމެވި
ގޮތަށް ފާސްކުރެއްވުމާ މެދު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.
[ވޯޓުދެއްވުން]
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:
ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 46
ވޯޓު ދެއްވީ: 38
ވޯޓު ނުދެއްވާ: 12
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުނުދެއްވާ: 15
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު 41. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު 21. ޖުމްލަ 41. އެހެންކަމުން، 28
ޑިސެމްބަރ 2111 މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވާފައިވާ މުސާރަ އިގެ އޮނިގަ ނޑު މުރާޖަޢާކުރެއްވުމަށްފަހު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީން
ހުށާހެޅުއްވި ރިޕޯޓު މަޖިލީހުން ފާސްވެއްޖެ.
13. އިތުރު އެހެން މަސައްކަތް
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިހާރު އަޅުގަ ނޑު މި ދަނީ އެޖެންޑާ ނަންބަރު 13 އަށް. އެއީ އިތުރު އެހެން މަސައްކަތްތަކަށް. އިތުރު އެހެން
މަސައްކަތްތަކުގައި އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ގަސްތުކުރަނީ ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހަޅާފައިވާ ކަން ކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް.
އެގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ފުރަތަމަ މި ދަނީ 11.2 ށް މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޯޕަރޭޝަންގެ ތެރެއިން މެންބަރަކު
އިސްތިޢުފާދެއްވުމާ ގުޅިގެން އެ ކޮމިޝަނުން ހުސްވެފައިވާ މެންބަރުކަމަށް ބޭފުޅަކު ޢައްޔަންކުރުމަށް ޓަކައި
84

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުވާފައިވާ ނަންފުޅުތައް މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކަންތަކާ ބެހޭ
ކޮމިޓީން ދިރާސާކުރައްވައި ނިންމެވި ގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހުށަހެޅުމަށް. މި ރިޕޯޓަށް އިޞްލާޙެއް ހުށަހެޅުމަށް 26 ޑިސެމްބަރު
2112 ވަނަ ދުވަހު މެންބަރުންނަށް ފޮނުވުނު. މި ރިޕޯޓަށް އެއްވެސް އިޞްލާޙެއް ލިބިފަ އެއް ނުވޭ. މި ރިޕޯޓު
މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކަންތައްތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު
ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު.
ކުޅުދުއްފުށީ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަނަށް މެންބަރަކު ހޮއްވެވުމަށް ޓަކައި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީން
ދިރާސާކުރެއްވި ނަންފުޅުތަކުގެ މައްޗަށް އެކުލަވައިލައްވާފައިވާ ރިޕޯޓު އަޅުގަ ނޑު ހުށަހަޅަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވާހަކަދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
ފުރުޞަތުއަރުވަން. އަޅުގަ ނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލުފުށީ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ރިޔާޟު ރަޝީދަށް.
އާދެ! ފުރުޞަތު ދޫކޮށްލީ. ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު.
ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހުށަހެޅިގެންދިޔަ ރިޕޯރޓާ ގުޅިގެން އަޅުގަ ނޑު ދެތިން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން
ބޭނުންވޭ. އެހެންވެ ފުރުޞަތަކަށް މި އެދުނީ. އަޅުގަ ނޑު ހިތާމަކުރަން 2112 ވަނަ އަހަރު ނިމިގެންދާއިރު ބައެއް
މެންބަރުން ވަރުބަލިފުޅުވެ، ވާހަކަދައްކަވަން ފަސްޖެހޭތީ. އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަދައްކަންޖެހޭނެ. ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ޑިމޮކްރަސީ
ދެމިއޮންނާނީ މި ދެކެވޭ ވާހަކަތަކުގެ މަތީގަ. މި ހުށަހެޅިފައިވާ ރިޕޯޓާ ގުޅިގެން ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންފުޅުވާ ނަންފުޅެއް
އޮތީމާ އެ ނަން ފާހަގަކޮށްލަނީ. ރިޕޯޓުގައި އޮތް މުޙައްމަދު ޢާސިފު، މޮންދު. ޓީ.ވީ.މޯލްޑިވްސް އޭނަ އަކީ ހުރި ގޮތަށް
ހުރި. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެއީ ވަރަށް ތަޖްރިބާކާރު ޤާބިލު ބޭފުޅެއް. އެއްވެސް ހާލެއްގައި އެ ބޭފުޅާގެ ނަން
މިފާހަގަކޮށްލީ އެ ބޭފުޅާ ގެ ނަން ފުރަތަމަ އޮތް ބޭފުޅާއާ ދޭތެރޭ އަޅުގަ ނޑު ހިތްހަމަނުޖެހޭތީކީ ނޫން. ޤާބިލު ބޭފުޅެއް
ވީމަ އެކަން ފާހަގަކޮށްލީ. ދަ ންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މީގެ ކުރިން ވެސް މިފަދަ މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކަށް މީހުން ހޮވަމުންދިޔައިރު ވަރަށް ބޮޑަށް މި ރާއްޖޭގައި ހިނގާފައި އޮތް އާދަ އެއް، ޕާޓީ ފިކުރަށް
ބަލައިގެން ވަކި ނަންތަކެއް ލި ސްޓުހަދައިގެން ނެގުން. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ވެރިންނާ ސުވާލުއުފައްދާލަން
ބޭނުންވަނީ އެހެން ވަކި ލައިގެން، ކާކުތޯއޭ ، ކޮންގޮތަކަށް، ކީއްތޯއޭ ވީ. ޤާބިލު މީހުން އުކާލީމާ، ކޮން ފައިދާ އެއްތޯ
85

ވީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން 2113 ވަނަ އަހަރާ ކުރިމަތިލާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ޤާބިލު މީހުން
އިސްކުރަން. އޭރަށް މި އަންނަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ވެސް ޤާބިލު ކެންޑިޑޭޓުންނަށް ރާއްޖޭގެ ވެރިކަމަށް އާދެވޭނީ.
އެހެންވީމާ، އެފަދަ ކެންޑިޑޭޓުން މިތާ ތިބީމާ އެ ބޭ ފުޅުންގެ ސިކުނޑި އަށް، ފިއްތަކަށް މި އެއްޗެހި ވިސްނޭތޯ
އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަ މި ދައްކާލަނީ 2112 ވަނަ އަހަރުގެ ފަހު ދުވަހު. މި ރިޕޯޓުގަ އި ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން
އޮތީ ހަމަ އިޤްތިޞާދީ ވާހަ އެއް ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ މް.ބީ.ސީއާ އަދި އެނޫންވެސް މިނިވަން މުއައްސަސާތައް
އުފައްދައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބައިތުލްމާލަށް، އެއީ މި ރިޕޯޓާ ގުޅުންހުރި ކަމެއް. އެ އީ މި މީހުންނަށް ދޭ މުސާރަ ދޭނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބައިތުލްމާލުން ކަމަށް ވާތީ. އަޅުގަ ނޑުމެން، އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާކުރަން މޯލްޑިވިއަން
ޑިވެލޮމްމެންޓު އެލަޔަންސް ކިޔާ ޕާޓީ އެއް ވެސް އުފެދުނީމަ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރަ އްޤީ އަށް ޓަކައި، ރާއްޖޭގެ
ފައިސާ އަރަނިކުރުވާނެ ވިސްނުމުގައި ސިޔާސީ ޕާޓީ އެއް އައިމަ. ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ ދިވެހިރާއްޖެ މީގެ 5
އަހަރު ފަހުން، ނުވަތަ މީގެ 11 އަހަރު ފަހުން މިއަދުގެ ސި ޔާސީ ލީޑަރުން ގެންދާނެ އިޤްތިޞާދީ މަންޒަރެއް ނުދައްކާ ،
މި ރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ކަންތައްތައް އަލުން ހުއްޓާލަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާން އެބަ ޖެހޭ ވަޙީދު ނެރެގެން
ބަޔަކު ލައްވާ އިސްތިޤްލާލަށް ޓަކައި އެއަރޕޯޓް އަތުލިޔަ ކަސް އަދި އެހެން މީހުން ނުކުމެ، އެހެން ކަމެއް ކުރިޔަސް
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕޭރޯލާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުފެއްދުންތެރިކަން އަ ޅުގަ ނޑުމެން ސީދާ ނުކުރަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން ދާނެ ސީދާ،
ސާދާ މަގެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ފެންނާކަށް ނެތޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤައުމެއްގެ އިސްތިޤްލާލު ގެއްލޭނީ ހަމައެކަނި
ކަ ނޑިއާ ބަ ނޑިއާ އެއްކޮށް ބާޣީން އަރައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތު ބަދަލުކުރީމަ އެއް ނޫން. ޤައުމެއްގެ އިސްތިޤްލާލު
ގެއްލޭނެ އެތައް ގޮތެއް ހުރޭ. ދިވެހި ޤައުމަކީ އެއި.އެމް.އެފްގެ ޤައުމަކަށް ވީމާ، ދިވެހި ޤައުމަކީ ވޯލްޑު ބޭންކު ގެ
ޤައުމަކަށް ވީމާ، ދިވެހި ޤައުމަކީ ޗައިނާ ސަރުކާރާއި އިންޑިއާ ސަރުކާރާ އަދި އެނޫންވެސް ސަރުކާރެއްގެ ޤައުމަކަށް
ވީމާ، އެއަކަށް ނުކިޔާނެ ދަ ރިޕަބްލިކު އޮފް މޯލްޑިވްސް އެކޭ. އޭރަށް ކޮންމެވެސް އެހެން އެއްޗެއް އިތުރަށް ލާންޖެހޭނީ.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަޑުމެންގެ ތެރެއިން ބައެއް މީހުންނަށް މި ހިވަނީ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެން
ޕްރައިވެޓައިޒޭޝަން ގެ އުސޫލާއި ބޭރުގެ އިންވެސްޓަރުން ގެނައުމުގެ އުސޫލަކީ އަޅުވެތިކަމަކީ. އެއީއެ އް ނޫން
އަޅުވެތިކަމަކީ ތިމާ އަށް އުޅެވޭ ހާލަތު ނެތިގެން، ތިމާ އެހެން މީހެއްގެ މައްޗަށް ބަރޯސާވާންޖެހޭ ދުވަސް.
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ ތަރައްޤީ. ސެމްސަންގް ފޯނު. އައި ފޯން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް މީހަކު
ބޭނުމެއް ނުވޭ ބައްތި ފޯނެއް. މިއީ ރާއްޖޭގެ ވިސްނުން ކުރިއަށް ދާ ގޮތަކީ. ހުރިހާ މީހުން ވެސް ބޭނުންވޭ ހުޅުލެ އަށް
ދާ ފެރީ އަށް ވުރެ، ބޮޑަށް އެ ބްރިޖު އޮންނަން. އެކަމަކު އެ ބްރިޖެއް ނޭޅޭނެ މި ބަޖެޓަކުން. ރައީސް މައުމޫނު
ވިދާޅުވިޔަސް، ރައީސް ނަޝީދު ވިދާޅުވިޔަސް. އަދި ރައީސް ވަޙީދު ވިދާޅުވިޔަސް. އަދި ރައީސް ޔާމީނާއި ރައީސް
ޤާސިމު ވިދާޅުވިޔަސް އެކަމެއް ނުވާނެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަރަށް ހިތާމައާއެއްކޮށް މި ދަންނަވަނީ. އެއީ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި 15 ،14 ،13 ،12 ބިލިއަންގެ ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މުސާރަ ޝީޓަށް
86

އެކަނި 6 ބިލިއަން، 7 ބިލިއަން. ކޮންމެ ރަށެއްގައި ބޭނުން، މިއަދު މާފަރުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވޭ މިއަދު އެ
ބޭފުޅުންގެ އެއަރޕޯޓު. ށ. ފު ނަދޫ މީހުން ބޭނުންވޭ އެ މީހުންގެ އެއަރޕޯޓު. ކީއްވެތޯ ބޭނުންނުވާންވީ. ރާއްޖޭގެ ވެރިން
އަރައި އެ ތަންތަނަށް ހުރީ ވަޢުދުވެފަ. ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުތަކުން އެ ރައްޔިތުންނަށް ވަނީ ވަޢުދުތައް ވެފަ. މާފަރު
އެއަރޕޯޓު ގެ ހާދިސާ އަޅުގަ ނޑު ބަލައިލައިފިއްޔާ އެކަން ވެފައި އޮތް ގޮތް ދިވެހިރައްޔިތުންނަށް ވަރަށް ރަނަގަޅަށް
އެނގޭނޭ. ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހާރު މި އެނބުރެމުން ވައިގަ އި ހިފަމުންދާ ކޮށި
ވިސްނުން އަޅުގަ ނޑުމެން ދޫކޮށްލަން އެބަ ޖެހޭ. އެކަމަ ކީ ކޮންމެހެން އަޅުގަ ނޑު ބުނެގެން ދޫކޮށްލަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫން.
އަޅުގަ ނޑު އެހެންވެގެން މި ގޮވާލަކީ 2113 ވަނަ އަހަރު، އާ އަހަރެއްގައި އާ ޢަ ޒުމުތަކާ އެއްކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ސިޔާސީ ލީޑަރުން، ތިޔަ ބޭފުޅުން ފަސްހަ ޕާޓީއަކަށް ބައިބައިވެ ، ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ވާދަކުރި ކަމަށް ވިޔަސް ، ތި
ބޭފުޅުން މި ޤައުމު މާދަމާ އަޅުގަ ނޑުމެންނާއި އަޅުގަ ނޑުމެން، މިއަދުގެ ޒުވާނުންނާ ހަވާލުކުރާނެ އިޤްތިޞާދީ
މަންޒަރެއް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދައްކަ އިދޭށޭ. މިއަދު ކާކަށްތޯ އެ މަންޒަރު އެނގެނީ. ބަޖެޓު ފާސްކުރީމަ އަނެއް ދުވަހު
ޖިހާދު މި ބުނަނީ ހޯހޯއޭ ތިމަންނަ އެބަ ޖެހެއޭ ސަޕްލިމެންޓްރީ އެއްޗެއް ލާން. އެމް.އެމް.އޭގެ ގަވަރުނަރު ދައްކާ ވާހަކަ
އެއް އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްވެސް މީހަކަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. މިސާލެއް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަފާނަން. ރާއްޖެ އަށް
އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގައި އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ލޮޅުމެއް އައިމަ، މުސާރަ ކުޑަކުރާ ވާހަކަދެއްކީމަ އަޅުގަ ނޑު އުފާކުރަން
އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވިދާޅުވި، މުޅި ދައުލަތުގެ ހުރިހާ އެންމެން ހިނގާށޭ
މުސާރަ ކަ ނޑަން. އެކަން ކުރެވުނު ނޫންތޯ. މިއިން އެއްވެސް ޙިކުމަތްތެރި ނިންމުމެއް ނިންމުނުތޯ. އަޅުގަ ނޑު ވެސް
ޝާމިލްވާ ގޮތަށް މި ވާހަކަ މި ދައްކަނީ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަނީ މާދަމާ މި ޤައުމު ދާތަން. އެހެންވެގެން މި
ވާހަކަ މާ ގިނައިން މި ދައްކަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ބަލަންޖެހޭ މި ރާއްޖޭގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އާ
މޮޑެލެއް ސިޔާސީ ޕާޓީގެ ނިޒާމާ އެއްކޮށް ގެނައި އިރު، ހުރިހައި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް ބޭނުންވޭތޯ. އެ މީހުން
ފަންކްޝަންކުރާނެ ގޮތް ނޭގޭ މުއައްސަސާތައް އެބަ އުޅޭ. އެ މީހުންގެ މަސައްކަތަކީ އިތުރު ކޮމްޕިއުޓަރެއް ގަނެގެން
ކުރާ ކަމެއް ކަމަށް ޤަބޫލުކުރާ މުއައްސަސާތައް އެބަ އުޅޭ. އެ މީހުންނަށް މުވައްޒަފުން މަދުވެގެން އެބަ ޝަކުވާކުރޭ.
މިއިން ކޮންމެ ފަހަރަކު މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރާ ގުޅާލައިގެން އެ ފަހަރަކު ވީ ބަޔަކަށް ބަޖެޓު ހޯދީމަ، އޭތި
ކަ ނޑައޭ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އޭތި މާ ވެސް ކަ ނޑައީ އޭ. އެހެނެއް މި ޤައުމެއް ނުހިންގޭނެ. ފިހާރައަކަސް، ކްލަބު،
ޖަމުޢިއްޔާ އަކަސް، ޤައުމަކަސް، އެ ޤައުމު ގެ ބަޖެޓަކީ އަރަނި ބަޖެޓަކަށް ނުވަންޏާ އެ ޤައުމެއްގެ އުފެއްދުންތެރިކަމާ
އެކީ އެ ޤަ އުމެއްގައި އުޅެން ނޭގެންޏާ އެ ޤައުމެއް ވިއްސިވިހާލިވެގެން ހިނގައިދާނެ. ޢިއްޒަތްތެރި މި ވާހަކަ މި
ދައްކަނީ އަޅުގަ ނޑެއް ނޫޅެން މި ޤައުމުގެ ރައީސްކަމަށް މިއިން ދުވަހަކު ކުރިމަތިލާކަށް. ރާއްޖޭގެ ރައީސްކަމަށް
ކުރިމަތިލާން ބޭނުންވާ އެއްވެސް ބޭފުޅެއްގެ ފަރާތުން މި ރާއްޖެ މާދަމާ ރައްޔިތުންނަށް ދައްކާނެ އިޤްތިޞާދީ ޕްލޭނެއް
ނުދައްކާ. އެއް ބަޔަކު އާސަންދަ އަށް. އަނެއްބަޔަކު އަސަންދަ ހުއްޓަން. އެއްބަޔަކު ތަރައްޤީ އަންނާނީ އަމިއްލަ
87

ޤައުމުގައި މިވެނި އެއްޗަކުންނޭ ބުނާއިރު، ބޭރުމީހުން ހުރިއްޔާ މާ ބޮޑަށް އޭގެން ގެއްލުން ވަނީއޭ. ކާ ކަށްތޯ ދެރަވަނީ
ހުޅުމާލޭ ބްރިޖުއަޅާފައި މެލޭޝިއާގެ ނެކްސްބިޒް ކުންފުނިން ކުލިދައްކާ ގޮތަށް ދާން. ކާކަށްތޯ ދެރަވަނީ. ކާކަށްތޯ
ދެރަވަނީ. އެހެނެއްނޫން. އެ ވެސް ހިލޭ ކުރެވެން އޮންނަ ކަމެއް ނެކްސްބިޒް ލައްވާ ވެސް ކުރަން ބޭނުންވަނީ ވަޙީދު.
އޭތި ކަ ނޑައީ. ނެކްސްބިޒަކާއި މެލޭޝިއާއަކާއި ޖީ.އެމް،.އާރުކާއި އިންޑިއާއަކާ އަޅުގަ ނޑުމެން މައްސަލަ އެއް
އޮވެގެންނުވާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން މައްސަލަ އޮންނަންޖެހޭނީ އުސޫލަކާ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނޭ ތައިލެންޑުގެ ބެންކޮކުގައި އެ ހުންނަ ހަތަރުފަސް، ހަ ބްރިޖު. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެނޭ
ޕުތަރުޖާޔާގައި އެ ހުންނަ ދޭތެރޭދޭތެރޭގައި ވެސް އަޅާފައި އެ ހުންނަ ބްރިޖު. މި ޤައުމުގައި ކީއްވެތޯ ނޭޅެންވީ. ރައީސް
މައުމޫނު ވެސް ދެންމެދެންމެ މި ދަނީއޭ ހީވީމަ ބްރިޖު ވާހަކަ ގޮވާލި ބަހުސްގައި ވެސް. ރައީސް ނަޝީދު ވެސް އެ
ވާހަކަދެއްކި. ދެން އެ މަނިކުފާނަށް 5 އަހަރެއް ނުލިބޭ. އެ ދިމާވި ކަމަކާ ހެދި. ދެން އައި ވެރިމީހާ ވެސް މިހިރީ.
ދެން އަންނަން ތިބި ވެރިއަކު ވެސް މިއިން ކަމަކާ މެދު އެ މީހެއްގެ އިޤްތިޞާދީ ޕްލޭނެއްގެ ވާހަކަ ނުދައްކާ.
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ ހުޅުލެ އަށް ދާ ފެރީތައް ވެސް އޮންނާށޭ. ލޯންޗުތައް ވެސް އޮންނާށޭ.
ބްރިޖުން ދާން ބޭނުންވާ މީހާ އަށް ވެސް ދެވެންޖެހޭނޭ. ކޮންދުވަހަކުންތޯ އޭ އެ ބްރިޖު ދައްކަނީ. އެއެއް ނޭޅޭނެ މި
ބަޖެޓަކުން. މި ބަޖެޓުން ކިހިނެއްތޯ ވާނީ. މި އުޅެނީ ށ. އަތޮޅު ނޫމަރާގައި އަސާސީ ތަޢުލީމު ނުދެވިގެން، އަސާސީ
ޚިދުމަތްނުދެވިގެން. ދެން ކޮން ބްރިޖެއްތޯ. މި ކަންކަން ބަދަލުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ވިސްނުން ބަދަލުކުރަން
މި ޖެހެނީ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ތަޞައްރަފުފުދިފައިވާ ޤައުމަކަށް ވާން. ޤައުމު އެއްވެސް
ހާލަތެއްގައި ގެއްލޭނީ 3 ނޮވެމްބަރުގައި އައި މީހުން އައިސްގެނެއް ނޫން. އަދި 7 ފެބްރުއަރީގައި އައި މީހުން
އައިސްގެން އެކަންޏެއް ވެސް ނޫން. ދިވެހި ޤައުމުގެ އިސްތިޤްލާލު އަޅުގަ ނޑަށް ފެންނަ ގޮތުގައި މާދަމާ ގެއްލޭނީ
ދިވެހި ޤައުމު ބަނގުރޫޓުވެ ، ދިވެހި ޤައުމު އައި.އެމް.އެފް ގެ މައްޗަށް ބަރޯސާ ވާންޖެހޭ، ނުވަތަ ދުނިޔޭގެ ވޯލްޑު ބޭންކަށް
ބަރޯސާވާންޖެހުނީމަ. އެ ދުވަހުން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިޔާނީ އަޅުންނޭ. އެއީ އަޅުނަށް ވާ ދުވަސް. އެހެންވީމާ،
ދިވެހީންގެ ފަންސުރު ދިވެހީންނަށް. ދިވެހީންގެ ގަލަން ދިވެހީންނަށް ކިޔާފައި ނުކުމެ ، އަންބާޖެހިއަކަސް އޭތި ކަ ނޑައޭ
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަޑަށް މިއަދު ވެސް ފާހަގަކުރީމެއް ނޫންތޯ ޢިއްޒަތްތެރި މުއްޠަލިބަށް.
އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވެއޭ ޢަދާލަތު ޕާޓީ އޮންނަން. އަޅުގަ ނޑު ބޭނުން އެހެން ޕާޓީތައް ވެސް އޮނަން. ސިޔާސީ ގޮތުން
ކުރިއަރަންޖެހޭނީ ރައްޔިތުންގެ ތާއީދާއި ރައްޔިތުންގެ ލޯތްބާ އެއްކޮށް، ރިޔާސީ ރޭހުގަ. ނުވަތަ އިންތިޚާބުތަކުގަ.
އަޅުގަޑުމެންގެ ތެރޭގައި މިހާރު މި އަންނަ ހައްދުފަހަނަޅާފައިވާ ވި ސްނުން ދޫކުރަންޖެހޭ. މައްޗަށް އަރައިގެންދާ މީހާ
ފައިން ތިރީގަ އި ވީއްލައިލާ އުސޫލު ދޫކޮށްލަންޖެހޭ. ކަކުލުހުޅުން ބިންދައިލާފަ އެއް ނޫން އެކަކު އަނެކަކުގެ މައްޗަށް
ކުރިއަރަންޖެހޭނީ. ރައީސް ނަޝީދާ ވެސް ވާދަކޮށް، އޭނަ ބަލިކުރަންޖެހޭނީ. އޭނަ ކަކުލުހުޅުގައި ޖަހާފައި އޭނަ ޖަލަކަށް
ލާފައި ދިޔާމަ، ކާކުތޯ ދުނިޔޭގައި އެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބެއް ޤަބޫލުކުރާނީ. ކާކުތޯ ޤަބޫލުކު ރާނީ އޭނަ ބަލިކޮށްފައޭ އައީ
88

ބުނީމަ. ބަލިކޮށްފައި، އަރައި ކުރާ ކަމެއް ކުރަންޖެހޭނީ. ކުޅެންއަރަން ނުކެރި ކީއްވެތޯ ކުޅެނީ. އަޅުގަ ނޑު މިއަދު
އުފާކުރަން، މިސާލަކަށް އިއްޔެ ނިމިގެންދިޔައީ ދިވެހިރާއެޖޭގެ ތާރީޚުގައި ވެސް އުފެދުނު އެންމެ ފުރަތަމަ އަންހެނުންގެ
ފުޓްބޯޅަ މުބާރާތް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ދިފާއީ ބާރާ ވާދަކޮށް، އަޅުގަޑުމެންގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މީދޫ ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ އަޙްމަދު ސިޔާމުގެ ސަން ހޮޓެލްސް ގްރޫޕުން އެ ގެންދިޔައީ. އަޅުގަ ނޑު އެ މަނިކުފާނަށް
މަރުޙަބާކިޔަން. ކަނޑި އާއި ބަ ނޑިއާ ހުރި ސިފައިން ބަލިކޮށްފައި ކުޑަކުޑަ ވިޔަފާރިއަކުން ބޮޑުވެފައި އޮތް ބަޔަކު އެ
މޮޅުވީ. އެހެންވީމާ ދަންނަވަންއުޅޭ، މިސާލެއް މި ނަގަނީ. މިސާލަކަށް މި ދަންނަވަނީ އެއް ދަ ނޑެއްގައި، އެއް
ރޫޙެއްގައި، އެއް ވަގުތެއްގައި ކުޅެފައޭ ބަލިކުރަންޖެހޭނީ. އެހެންވީމާ، އެ ބޭފުޅުން މިއަދު ދޫކޮށްލަން އެބަ ޖެހޭ. ރައީސް
ނަޝީދު ޖަލަށްލާ ވިސްނުން ދޫކޮށްލަން އެބަ ޖެހޭ. ކުދި ޕާޓީތައް އުވައިލާ ވިސްނުން ދޫކޮށްލަން އެބަ ޖެހޭ. ތިޔަ
ބޭފުޅުން ކުރިއަރަންޖެހޭނީ މި އަންނަ އަހަރު އޮގަސްޓޫ މަހުގެ 31 ވަނަ ދުވަހު އޮންނަ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި
ރައްޔިތުންގެ ތާއީދާއި ރުހުމާއި ލޯބި ހޯދުމަށްފަހު. މިއަދު އަޅުގަ ނޑު އަލިއަޅު ވާލަން ބޭނުން ޕީ.ޕީ.އެމުގެ ޕްރައިމަރީ އަށް
ވެސް. ޕީ.ޕީ.އެމް އުފައްދަން ޑީ.އާރު.ޕީގެ ޑެޕިއުޓީ ލީޑަރުކަމުގައި ހުންނަވާފައި އެންމެ ހިތްވަރުގަދަކަމާ އެކު ނުކުތީ
އަޅުގަ ނޑުގެ އަޚް، އިލްހާމު އަޙްމަދު. ސިޔާސީ ގޮތުން ވަރަށް ޚިޔާލުތަފާތު. އެހެންނަމަވެސް ހަޤީޤަތަށް މި
ވާހަކަދައްކަނީ. މިއަދު ޕީ.ޕީ.އެމް ތެރޭގައި އެބަ ތިބި ރައީސް މައުމޫނު އަރިހުގައި އުޅޭ ބަޔަކު، އޭނަ ބޭރުކޮށްލަން
ބޭނުންވާ މީހުން. ރައީސް މައުމޫނެއް ނުކުރާނެ އެ ކަމެއް. ކައިރީގައި އުޅޭ ބަޔަކު އެކަން ބޭނުންވަނީ. އެއީ ގޯހެއް.
އެއީ ރޯންގެއް. އެއީ އެގޮތަށް ކަންތައް ކޮށްފި ނަމަ، ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ދިޔަ މަގުން ވެސް އިލްހާމު ވެސް ދާންޖެހޭ
ހާލެއް އައިސްދާނެ، ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ އަގުވަޒަންކުރުމާ، މި ކަންކަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ސިޔާސީ.
އަޅުގަ ނޑު އަދިވެސް ނުދަންނަވަންނޫންތޯ ކީއްވެގެންކަން އަޅުގަ ނޑު ގެ ހިތުގައި ޖެހުނީ. ޑީ.އާރު.ޕީގެ ކޮންގްރެސް އަށް
އައި މީހުންނަށް އެނގޭނެ ކީއްވެގެންކަން. އެ ނެރުނު ލިސްޓުގަ އި އޮތީ ކޮން ނަންތަކެއްތޯ. ޑީ.އާރު.ޕީ ވެރިކަމުން
ވެއްޓި، ޕާޓީ އޮފީހުގައި ފައިނާޅާ މީހުންގެ ލިސްޓުނެރުނީ ގޭތެރޭގައި ތިބި ބަޔަކު މީހުން ނުކުމެ. ނައިބު ލީޑަރުކަމަށް،
اެلهގ
އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތް ކުރި މީހުންގެ ނަމެއް އެއަކު ނެތް. ހިތްވަރުކޮށްފައި ކާމިޔާބުކުރީ މާތް ހެޔޮ
ރަޙްމަތްފުޅުން. އިލްހާމު އަޙްމަދަށް އެ ދަތުރުޖެހިފައި ހުރީމަ އަޅުގަނޑު ހިތާމަކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ޕީ.ޕީ.އެމު ގެ ޢާއްމު
މެންބަރަކާ ވެސް އަދި އެހެން މީހަކާ ވެސް އޮތް ޒާތީ ކަމެއް ނެތް. އެކަމަކު މި އުސޫލުން އަގުވަޒަންކުރުމުގެ އުސޫލު
ނުދެކިފި ނަމަ، އޭގެ ހިތި ނަތީޖާ ޕީ.ޕީ.އެމަށް ވެސް ކުރާނެ. އަޅުގަ ނޑު ބޭނުމެއް ނުވޭ ޕީ.ޕީ.އެމް ބައިބައިވާކަށް.
އަޅުގަ ނޑު ބޭނުންވަނީ ސިޔާސީ ފިކުރުތައް ވަރުގަދަވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ ނިޒާމު ގަދަފަދަކަންމަތީ އޮންނަން.
އެހެންވީމާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއަދު މިހުށަހެޅިފައި އޮތް ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ
ބޯޑުން މީހަކު ދާއިރު، ބޯޑަށް މީހަކު ލެވިދާނޭ. އެކަމަކު ބޯޑުތަކުންނާއި އެ މީހުންގެ މުސާރަތަކުންނާ މި ހުރިހާ
އެއްޗަކުން ކިހާވަރަކަށްތޯ ތި ބޭފުޅުން ފައިސަލާކޮށް، ވަޒަންހިފަނީ. ވަޒަންނުހިފޭ ކަމެއްގެ ނަތީޖާ އެއް ނޯންނާނެ.
89

ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފޭރެއްގެ ބަރުދަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ކިރާލަން ނޭގިއްޖެއްޔާ އެ ފޭރެއްގެ ހުރި އަގު ކިހިނެއްތޯ
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަންތިބެފައި ބުނަނީ. ނޭނގޭނެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދެން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ލުއިކޮށް މިސާލެއް
ދަންނަވާލަފާނަން. ކަރަ އެއްގަ އި ވެސް، ތެރޭގައި ޓަކިޖަހާލީމާ ބައެއް މީހުން ބުނާނެ ފެނޭ. އަލަނާސި ކަރަ އެކޭ.
އެހެން އެއްޗެކޭ ކިޔާނެ. ފަޅާލީމަ، އެނގޭނީ އޭގައި އިންނަނީ އަލަނާސި ކަރަ އެއްތޯ، ދޮން ކަރައެއްތޯ، ރަތް ކަރަ
އެއްތޯ. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` الحمد هل رب العا لمين الصالة والسالم على اشرف االنبياء والمرسلين وعلى اله وصحبه اجمعين.
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ލޮބުވެރި މެންބަރުން. އާދެ! ޕީ.ޕީ.އެމަށް އަޅުގަ ނޑުގެ ވޭތުވެދިޔަ ހަޔާތުގައި ވާނީ ނުހަނު އިޚްލާޞްތެރި
މަސައްކަތަކެއް ކޮށްފަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިއީ ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަނަށް މެންބަރަކު ހަމަޖެއްސުމަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ރިޕޯޓަށް
ވާހަކަދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަނާ ބެހޭ ގޮތުން ވާހަކަދައްކާއިރު އަ ޅުގަ ނޑު ގަބޫލުކުރަން ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ލޮބުވެތި ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންނަކީ މިއަދު ރާއްޖޭގެ ގިނަ އަދަދެއްގެ މެންބަރުން. މިއަދު ރާއްޖޭގައި އޮތް އެންމެ ގިނަ ޕާޓީގެ މެންބަރުން.
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޢިއްޒަތްތެރި ލޮބުވެތި މެންބަރުން. އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ޕާޓީ އަށް ޓަކައި ނުހަނު އިޚްލާޞްތެރި
މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފަ. އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ނުހަނު އިޚްލާ ޞްތެރި މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފަ. އަޅުގަ ނޑު ވާނީ ވޯޓު
އޮޅުވައިނުލާފަ. އަޅުގަ ނޑު ހިތުގައި ޖެހިގެން މި ދަންނަވަނީ. އާދޭހާ އެކު އަޅުގަ ނޑު ޕާޓީ އަށް ޓަކައި ވީ ޤުރުބާނީ،
ތި ބޭފުޅުން އަގުވަޒަންކޮށް އަޅުގަ ނޑަށް ވޯޓުދެއްވާށޭ. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން ވޯޓެއްގެ ވާހަކަދައްކަނީ. ބްރޯޑްކާސްޓިން
ކޮމިޝަންގެ ވާހަކަދައްކާއިރު މި ވާހަކަ އަޅުގަ ނޑުވާހަކަދައްކަންޖެހޭތީ މި ވާހަކަ ދަންނަވަންޖެހެނީ. ރާއްޖެ އިން
ބޭރުގައި ބަލިވެހުރެފައި އައިސް އަޅުގަ ނޑު ވޯޓުދިނީ ޕީ.ޕީ.އެމާ އެއްކޮށް. ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ލީޑަރު ޤާސިމު އިބްރާހީމަކީ
އަޅުގަ ނޑުގެ އަޚެއް. އަޅު ގަ ނޑު ލޯބިވާ ބޭފުޅެއް. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑު ހުރީ ޕީ.ޕީ.އެމްގަ. މި ރިއަލިޓީ
ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އަރައި، އަޅުގަ ނޑަކީ ޕީ.ޕީ.އެމް މީހެއް ނޫނޭ ކިޔައި ވާހަކަދެއްކޭނެ
ހައިސިއްޔަތެއް ނޯންނާނެ. ހިތުގައި ޖެހިގެން މި ވާހަކަދައްކަނީ. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޢިއްޒަތްތެރި ލޮބުވެތި މެންބަރުން. މިއަދު
90

ޤަބޫލުކުރައްވަންޖެހޭ ޙަޤީޤަތަކީ ޑީ.އާރު.ޕީ ކަފިކަފިކޮށް ، ކަތިލުމުގައި އެންމެ ބޮޑަށް މަސައްކަތްކުރި މީހަކީ ވެސް
އިލްހާމު އަޙްމަދު. އެފް.އޭ.އެމް އިންތިޚާބާ ދިމާކޮށް އެއްފަރާތެއްގައި މަޑުކޮށްލަންޖެހުމާ ގުޅިގެން، މިއަދު އަޅުގަ ނޑުގެ
ލޮލަށް އިނގިލިހަރާލައި، އަޅުގަ ނޑުގެ ކަރަށް ވަޅި ހަރާލައި، އޭގެ ނަތީޖާ ރަނގަޅެއް ނުވާނޭ މި ދަންނަވަނީ.
އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނޭ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު ވޯޓުދެއްވާށޭ. އިޚްލާސްތެރިކަމާ އެކު
ވޯޓުދެއްވާށޭ. އެއްވެސް ކަމެއް ރަނގަޅެއް ނުވާނޭ ކުރާ ކަމެއްގެ ސަބަބުން.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިއަދު ހުށަހެޅިފައިވާ ރިޕޯޓުގެ މައުޟޫޢަށް ވާހަކަދައްކަވާ!
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމު އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަ ނޑު މި ދަންނަވަނީ ވޯޓެއްގެ ވާހަކަދައްކާއިރު، ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަންގެ ވާހަކަދައްކާއިރު ހިތުގައި
ޖެހިގެން މި ވާހަކަދައްކަނީ. އަޅުގަ ނޑުގެ ދަރިފުޅު ބަލިވެއޮވެފައި، އައި.ސީ.ޔޫ ގައި އޮވެފައި އަންނަންޖެހުނު ވޯޓުލާން.
އެވަރުގެ ޤުރުބާނީތަކެއްވެ ، މިއަދު ވޯޓާ ހަމައަށް ދާއިރު، އިލްހާމު އަޙްމަދަކީ ކާކުތޯ، ކޮން ޕާޓީ އެއްގައިތޯ ހުރީ
ނޭނގެއޭ ބުނީމަ ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ. ލަދުގަންނަންޖެހޭނެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކެނެރީގޭ މުޙައްމަދު ނަޝީދަށް އެންމެ
ބޮޑަށް ފާޑުކިޔައި، މި ތަނުގައި ހުރި ރިޕޯޓުތައް ބެއްލެވިޔަސް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ އަޅުގަ ނޑު ކޮށްފައި ހުރި
މަސައްކަތްތައް. ތި ވިދާޅުވާ ވެރިކަން ބަދަލުވެގެން ދިޔަ ރޭގައި 12 އިން ފެށިގެން ފަތިހު އިރުއަރަންދެން ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގެ އެންމެ މެންބަރަކު ވެސް ނުހުންނާނެ ޖުމްހޫރީ މައިދާނުގައި އިލްހާމު ނޫނިއްޔާ މެގަފޯނު ހިފައިގެން.
އަޅުގަ ނޑާ ތި އިންކުއަރީ ކޮމިޝަނުން 2 ފަހަރު ރިޕީޓުކޮށް ސުވާލުކުރީ. ކޮބައިތޯ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން.
ފިލާ ގޭގަ އި ތިއްބެވީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޕާޓީގެ މީހުން ވެސް ތިބީ ފިލާ. އަޅުގަ ނޑު އެކަނި އެތާ ހުރީ އިރުއަރަންދެން.
މިއީ ރިއަލިޓީ އަކީ. ކޮބައިތޯ މިއަދު ބޮޑު ޓައީއަޅައިގެން ކޯޓުލައިގެން ، ތިމަންނަ އަކީ މިނިސްޓަރޭ، ތިމަންނައަކީ
މެވެނި މީހެކޭ ކިޔައިގެން ވާހަކަދައްކާއިރު މި މީހުން ކޮބައިތޯ. އެކަމަކު މިއަދު އަޅުގަ ނޑު މަޤާމަށް އައިސް
ކުރިމަތިލީމާ، ތިއީ ކާކު ހެއްޔޭ. ގެމަނަފުށީ އިލްހާމު ހެއްޔޭ. ޢަބްރަޙީމުބެ ހެއްޔޭ. ވަޓް އިޒް ދިސް. މިއީ އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވަން އުޅޭ ވާހަކަ އަކީ. މިކަހަލަ ވާހަކަ ދައްކަންޖެހުނީމަ އަޅުގަ ނޑު މި ވާހަކަދައްކަނީ. ކުރި ޚިދުމަތަށް ބަލާށޭ.
ކުރި މަސައްކަތަށް ބަލާށޭ. ރައީސް މައުމޫނަށް އަޅުގަ ނޑަށްވުރެ ލޯޔަލް މީހެއް ނުހުންނާނެ. ނުހުންނާނެ
އަޅުގަ ނޑަށްވުރެ ލޯޔަލް މީހަކު. މިހާތަނަށް އަޅުގަ ނޑު ރައީސް މައުމޫނަށް އަޅުގަ ނޑުހާ ލޯޔަލް މީހަކު ނުހުންނާނެ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
91

ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މިއަދު ހުށަގެޅިފައިވާ ރިޕޯޓަށް ވާހަކަދެއްކުމަށް.
ގެމަނަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްހާމް އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު މި ދަނީ ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށް. މުޙައްމަދު ޢާސިފަކީ އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަނަށް އިލްހާމަށް ކުފޫހަމަވާ ބޭފުޅޭކޭ. އެ މަނިކުފާނާ އެކުގައި އަޅުގަ ނޑު ޓީ.ވީ މޯލްޑިވްސްގެ
ހަޔާތުގައި 7 އަހަރު ވަންދެން މަސައްކަތްކުރިން. މުޙައް މަދު ޢާސިފަކީ އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރި އަޅުގަ ނޑުގެ
ވެރިމީހާ. އެ މަނިކުފާނުގެ ހުރި ޤާބިލުކަމާއި ކަންތައް އެނގޭނެ. އެ މަނިކުފާނަށް އެނގޭނެ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ޑެޕިއުޓީ
ލީޑަރަކަށް ވެސް އެންމެ ޤާބިލީ އިލްހާމު ޢަޙްމަދުކަން. އާ ނ، އެހެންޏާ. އޭނަ އަރިހުގައި އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރީ.
އޭނަ ވެސް މިއަދބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަނަށް ވަޑައިގެންފައި ވިދާޅުވާނެ، އަޅުގަ ނޑަށް މަގާމުދޭން ޙައްޤޭ. މިއީ
ރިއަލިޓީ އަކީ. މި ވާހަކަދެއްކީމާ އޮއްގޮ. އޮ އްގޮ. މި ވާހަކަދެއްކީމަ ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް އުނދަގޫ ވެސް ވެދާނެ.
ހަޤީޤަތަކީ މިއީ. ޢަބްދުއްރަޙީމުބެގެ ޒަމާނުގައި މަސައްކަތް ކުރީ ކާކުތޯ ސުވާލުކުރީމާ ޖަވާބުގައި އަންނާނީ އިލްހާމު
އަޙްމަދޭ. އިސްމާޢީލްފުޅު ކައިރިން އެހީމަ ވެސް ބުނާނެ އިލްހާމު އަޙްމަދޭ. ބާޒާރުމަތީގައި އުޅޭ އަޙައްމަދުބެ އާއި
އާދަމްފުޅު ކައިރީގައި އެހީމަ ވެސް ބުނާނީ އިލްހާމު އަޙްމަދޭ. ރިއަލިޓީ އަކީ މިއީ. މިއަދު އެކަމާ ދެރަވެ ، ހިތާމަ އަކީ
މިއަދު މިދަނީ އެހެން ކަންތައްތަކެއް. ހިތާމަކުރަން މިއަދު. ނަތީޖާ ރަނގަޅެއް ނުވާނެ އެއްވެސް ކަމެއްގަ. ވަރަށް ކެރޭ
މީހެއް އިލްހާމަކީ. ނަގަންޖެހޭ ޑިޒިޝަނެއް ނެގުމަށް ޓަކައި އެއްވެސް ފަހެއް ނުޖެހޭނަން. ރައިޓް ޓައިމް، ރައިޓް
ޑިސިޝަން. އަޅުގަ ނޑުގެ އަނބިދަރިން ގޭގައި ބައިތިއްބާފައި، ދެ ލޮލުން ކަރުނައޮހޮރާފައި އަޅުގަ ނޑު ކަޅުކުލައިގެ
ޓީޝާޓެއް ލައިގެން ގޮސް ޖުމްހޫރީ މައިދާނުގައި ވެރިކަން ބަދަލުކުރި ރޭ ހުރިހާ މެންބަރުންނާއި ހުރިހާ ސިޔާސީ
ލީޑަރުން ފިލައިގެން ގޮސް ހުއްޓާ އަޅުގަ ނޑު ގޮސް އެތާ ހުރީ. އަޅުގަ ނޑު އަންހެނުން ކައިރީގައި ރޮއިފައި، ދަރިފުޅު
މޫނުގައި ބޮސްދީފައި ދިޔައީ. اله ގަންދީ ހުވާ ކޮށްފަ. ކޮބައިތޯ އެ މީހުން. އެ ސިޓީ ދެކުނިން. އަޅުގަ ނޑު ދެކުނިން.
ދަގަ ނޑާ އި ވަރުގަދަ އެއްޗެހިތައް، ތޫނު އެއްޗެހި ހިފައިގެން އައިސް އަޅުގަ ނޑާ ދިމާލަށް އައި. އަޅުގަ ނޑު މި
ދަންނަވަނީ މުޙައްމަދު ޢާސިފަކީ އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެމް.ބީ.ސީ އަށް ޤާބިލު ބޭފުޅެކޭ. މި ވާހަކަދެއްކީމާ
ޓީވީ މޯލްޑިވްސްގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގޭނެ މިއީ ތެދެއްކަން. މި ވާހަކަ ދައްކަން އެބަ ޖެހޭ. މި
ރިއަލިޓީ ހާމަކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އެމް.ބީ.ސީ އަށް އެނގޭނެ ކަންނޭނގެ. އެމް.ބީ.ސީ ގެ ވާހަކަދައްކާއިރު، މުޙައްމަދު
ޢާސިފުގެ ވާހަކަދައްކާއިރު ވެރިކަން ބަދަލުވެގެންދިޔަ ދުވަހު، ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާ ލަން ބޭނުންވޭ. އެ ޕިކަޕުން
ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ، ފުލުހުންނަށާއި ސިފައިން ގަޔަށް ވަޅިހަރައި ކަންތައް ކުރި މަންޒަރެއް ޓީވީތަކުން ފެންނާނެ.
އެތަނުން ކަޅުކުލައިގެ ޓީޝާޓެއްގައި ފުލުހުންނާ އެއްކޮށް ފުންމައިލި މީހަކީ އިލްހާމު އަޙްމަދު. ފުލުހުންނާ ސުވާލުކުރަނީ
އިންކުއަރީ ކޮމިޝަނުގައި، އިލްހާމު އަޙްމަދު، ފުލުހުންނާއި ސިފައިންނާ އެއްކޮށް، ހަމައެކަނި ކީއްވެހޭ އިލްހާމު އަޙްމަދު
92

ގެންދެވުނީ ސިފައިންނާއި ފުލުހުންގެ ތެރޭގައި ގެންދެވުނީ. ހަމައެކަނި ސިފައިން ނޫން މީހަކަށް ގެންދެވުނީ އިލްހާމޭ.
ކީއްވެހޭ ގެންދެވުނީ. އެ މީހުން ޖަވާބުގައި ބުނި ކަމަށް ވޭ، އިލްހާމް އަޙްމަދަކީ ޓެލެވިޜަން މޯލްޑިވްސްގައި 7 އަހަރު
ވަންދެން ޤުރުބާނީތަކެއްވެ، ސިޔާސީ ޕްރޮގްރާމްތަކެއް ހަދައި، ލަވަތައް ޑައިރެކްޓުކޮށް ، އެތަކެއް މަސައްކަތްތަކެއް
ކޮށްފައި ހުރި މީހަކަށް ވާތީ، އޭނަ އެ ތަން ދަންނާނެތީއޭ އޭނަ ގެންދިޔައީ. އިންކުއަރީ ކޮމިޝަނުގައި ޖަވާބުދިން ކަމަށް
ވޭ. އެ ދުވަހުން ފެށިގެން ވެސް އަޅުގަ ނޑަކީ ދިވެހި ޤައުމަށް ޓަކައި ޚިދުމަތްކުރި، މުޙައްމަދު ޢާސިފާ ބެހޭ ގޮތުން
ދަންނަވަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތަކެއް އެބަ ހުރި. އެ މަނިކުފާނަކީ މި ޤައުމަށް ޓަކައި ނުހަނު އިޚްލާޞްތެރި
މަސައްކަތްކުރެއްވި ބޭފުޅެއް. އެ މަނިކުފާނުގެ އަޑަކީ ރަންއަޑޭ ދެންނެވުމަކީ ކުށަކަށް ނުވާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގަ އި
ޓެލެވިޜަން މޯލްޑިވްސް ހުޅުވައިލާފައި، ހޭއްޔަންބޯ އަޑުއަހައިލީމާ އަންނާނީ ފާޑުފާޑުގެ ރީތި ރިޕޯޓުތަކާ އެއްޗެހި.
އަންނައިރު މުޙައްމަދު ޢާސިފުގެ ވާހަކަތަކެއް ދެކެވިގެންދަނީ. ޓެލެވިޜަން މޯލްޑިވްސް ބެލި ހުރިހާ މެންބަރުންނާއި
ހުރިހާ ރައްޔިތުން އެތާ ތިބެ ހެކިވާނެ، އިލްހާމު އަޙްމަދަކީ ޤައުމަށް ޓަކައި ޚިދުމަތްކުރި މީހެއްކަން. ރޭގަ ނޑު
ހޭލާހުރެގެން ހެނދުނު ހެނދުނާ ޕްރޮގްރާމު ހަދަނީ. ހޭއްޔަންބޯ ހަދަނީ. ފިލްމީ އުދަރެސް ހަދަނީ. އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާނީ މުޙައްމަދު ޢާސިފޭ. އޭނާ އަކީ ވެސް ޕްރޮޑިއުސަރެކޭ. އެތާނގެ ވެރިޔެކޭ އޭރުވެސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް .
އަޅުގަ ނޑަށް ވަގުތު އެބަ އޮތް. މަނިކުފާނު ތިހެން ނަހައްދަވާ. އަޅުގަ ނޑު ގެ ވާހަކަތައް ހުއްޓުވައިނުލާ. އަޅުގަ ނޑު
ދައްކަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަތައް އެބަ އޮތް. މި ރިއަލިޓީ ހާމަކުރަން އެބަ ޖެހޭ. މިއަދު މި ރިއަލިޓީ ހާމަކުރީމަ
ބައެއް ބޭފުޅުންނަށް އުނދަގޫ ވެސް ވާނެ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ސޮރީއޭ. ވައްސަލާމްޢާލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله
ވަބަރަކާތުހޫ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ
އިލްހާމު އަޙްމަދަށް ވޯޓުދެއްވާށޭ. އައްސަލާމްޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތުހޫ.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ލިސްޓުގެ ކުރީގައި އޮތީ މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު. އެހެންވީމާ، ކިހިނެއްތޯ މި ވީ އަޅުގަ ނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުންވޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމު މުޙައްމަދު.
މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސިޔާމު މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` އައްސަލާމްޢަލައިކުމް ވަރަޙްމަތުاله ވަބަރަކާތުހޫ. އާދެ! މިނިވަން މުއައްސަސަތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީން
ނިންމާފައިވާ މި ނިންމުމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުވެސް ވާހަކަ އެއް ދައްކާލަން ބޭނުންވޭ. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި
93

އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުން ކޮންމެ ގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ބޯޑަށް މެންބަރުން ޢައްޔަންކުރިކަމުގައި
ވީނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުގެ ފިކުރު އެބަ ދާންޖެހޭ ތަންކޮޅެއް ހުޅުވައިލެވިގެން، އިންޞާފުވެރި، ހަމަހަމަ ފުރުޞަތުތައް
ލިބޭނެ ގޮތެއްގެ މަތިން. އެގޮތަށް ބަލައިލާއިރުގައި މިއަދު މި ރާއްޖޭގެ ސިޔަސީ މަސްރަޙު މި ވަނީ ބަނަވެފަ. ސިޔާސީ
4 ޕާޓީއަކުން ވެގެން، ކުދިކުދި ޕާޓީތައް އެއްކޮށް ރޫޅާލައި އެ މީހުންގެ ފިކުރުތައް ދުއްވާލުމަށް މި ވަނީ
ޢަޒުމުކަ ނޑައަޅާފަ. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިއީ ވަރަށް އަނިޔާވެރި ޢަމަލެއް. ދުނިޔޭގައި 151 އަހަރުވީ ބޮޑެތި
ޑިމޮކްރަސީ ޤައުމުތަކުގައި ، މިސާލަކަށް ބުނާނަމަ އެމެރިކާގައި ނޫނިއްޔާ އިނގިރޭސިވިލާތުގައި ވެސް މިއަދު ވެސް
ސިޔާސީ އެތައް ކުދި ޕާޓީތަކެއް، އެތައް ފިކުރުތަކެއް އެބަ އުޅޭ. އޭގެ ސަބަބުން އެ މީހުންގެ އިޖުތިމާޢީ، އެ މީހުންގެ
އިޤްތިޞާދީ ކަންތައްތައް ވެސް ހަރުދަނާވެގެންދާކަން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ދުނިޔޭގައި ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ލޮލުމަތިން ފެންނަމުންދާ މަންޒަރު. އެހެންވުމާއެކު ބޭކާރު ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ޤާނޫނުއަސާސީ އާއި ކަ ނޑައެޅިގެން
ތަޢާރުޟުވާ ގޮތުގެ މަތިން އަޅުގަ ނޑުމެން ސިޔަސީ ފިކުރު ހަނިކުރުމަށް ޓަކައި ، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މިނިވަންކަން
ސިޔާސީ ގޮތުން ހަރަކާތްތެރިވުމުގެ މިނިވަންކަން ހުއްޓާލުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި މަޖިލީހުން ނިންމި ނިންމުން
އަޅުގަ ނޑު ހަރުއަޑުން ކުށްވެރިކޮށް، އަދި އެބައިމީހުންނަށް ހެޔޮ ވިސްނުން ދެއްވާތޯ اله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އަށް
ދުޢާކުރަން. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ޤައުމު މިހާރު މި ވަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ދަރާފަ. އަޅުގަ ނޑު
ދެކޭގޮތުގައި މި ޤައުމުގެ ކޮންމެ ރައީސަކު ވެސް ވާންޖެހޭނީ ޙަޤީޤަތުގައި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މި ޤައުމުގެ ދިވެހި
ރައްޔިތުން މުއްސަނދިކޮށްދެވޭނެ ރައީސަކަށް. މިއަދު ވެސް އިންޑިއާގައި، ސިލޯނުގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި ދިވެހި
ރައްޔިތުން އެ ތިބީ އަޅައިލާނެ މީހަކު ނެތިފަ. ހާލުގައި ޖެހިފަ. މި މަޖިލީހަށް އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން ޤަރާރުތަކެއް ވެސް
ލެވިއްޖެ. މިއަދު މި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ޗަންދާނަގައިގެން ށ.އަތޮޅު ކުއްޖެއް، ނިލަންދޫ ކުއްޖެއް ، ފުރާނަދަނިކޮށް މި
މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ގިނަ މެންބަރުންތަކެއް އިސްނަގައިގެން ވަނީ އެ ކުއްޖާ ފުރާނަ ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި 18
ހާސް ޑޮލަރު މި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުން ދެއްވާފަ. އެކަމަށް ޓަކައި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑުގެ ހިތުގެ
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެއްކޮށް މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިފަދަ ކަންތައްތަކަކީ
ބޮޑެތި މައްސަލަތައް. މިފަދަ ކަންތައްތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އިނގޭތޯ، ރައްޔިތު މީހާ އަށް އަޅާލުމަށް ޓަކައި
އެ މީހުން ކައިރިއަށް ދާން. އެ މީހުންނަށް އެ ކަންތައްތައް ކޮށްދޭން. ނުކޮށްދޭ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން މިތާ
ތިބުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތް. އެންމެ ފަގީރަކީ ވެސް، އެންމެ ރައްޔިތަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެއީ ވަރަށް ގިނަ
ރައްޔިތުންތަކެއް. އެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ކަމޭނު ހިތާކަމުގައި ވާނަމަ އަޅުގަ ނޑުމެން ތަރައްޤީ އެއް މި
ޤައުމަކަށް ނާންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެން ތަރައްޤީ ގެންނަންޖެހޭނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމުގައި ތިބި މީހުންގެ ހެޔޮލަފަޔާއި
އެ މީހުންގެ ވިސްނުމާއި އެ މީހުންގެ ފިކުރާއި އެ މީހުން ބޭނުންވާ މަންޒިލަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ގެންދެވޭނެކަމުގެ
ޔަޤީންކަން އޮންނަ ގޮތެއްގެ މަތިން. އެކަން ކުރެވޭނީ ޢަމަލީ ގޮތުން ތަޖުރިބާކޮށްފައި ތިބި ބަޔަކަށް. އެކަން ކުރެވޭނީ
94

އެކަން ކުރަން ބޭނުންވާ ބަޔަކަށް. އެކަން ކުރެވޭނީ ދިވެހި ރައްޔިތުން ދެކެ ފުރިހަމަ އަށް ލޯބިވާ މީހަކަށް. އަޅުގަ ނޑުގެ
އުމުރުން މި ވީހާތަނެއް ވީއިރުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުން އަބަދުވެސް އުޅެނީ ބިކަހާލުގަ. އެ ބައިމީހުންނަށް ސާފު
ބޯފެނެއް ނުލިބޭ. އެ ބައިމީހުންނަށް ރަނގަޅު ޑޮކްޓަރެއް ނުލިބޭ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން އަޅުވެތިވެގެން މި ތިބީ
ކީއްވެތޯ. ވަކި ޤައުމަކަށް ނުގޮ ސް އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭސްފަރުވާ ކުރަން...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފު.
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވާ ލަން ބޭނުން. އަދި އެއަށްފަހު މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާ އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާ މި
ދެ ބައި މީހުން ވެގެން ވެސް އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ މިއަދު ޖުމްލަކޮށް އަޅުގަ ނޑުމެން ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން
އެބަ ޖެހޭ. އެހެން މި ދެންނެވީ މިވީ ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ޙަޤީޤަތުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މިފަދަ މުއައްސަސާއަކަށް މެންބަރުން ޢައްޔަންކޮށް ހެދުމުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް ބެލެވިފައި އޮތީ އެ މީހާގެ ސިޔާސީ
ވިސްނުމާއި ފިކުރަކީ ކޮބައިތޯ. އެ މީހަކު ނިސްބަތްވަނީ ކޮން ޕާޓީއަކަށްތޯ. އޭނަގެ ޢާއިލާ ގުޅެނީ ކޮން ކުލައަކާތޯ.
މިހެން މިގޮތަށް ވިސްނައިގެން އަޅުގަ ނޑުމެން މިކަން ކުރަން އުޅެފި ކަމަށް ވާނަމަ، ޙަޤީޤަތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި
މުއައްސަސާތަކަށް އެންމެ އެކަށީގެންވާ ރަނގަޅު ބޭބޭފުޅުން އެޕޮއިންޓުކުރެވިދާނެ ކަމާ މެދު އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޝައްކު.
އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ސުވާލު އުފެދޭ. އަދި މިހެން މިކަން ދިމާވަނީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބައެއް މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކަށް މީގެ ކުރިން އެޕޮއިންޓުކުރެވިފައި ތިބި، އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހުން ނިންމައިގެން މަޤާމުތަކުގައި
ތިއްބެވި ބޭބޭފުޅުން ވަކި ސިޔާސީ ވިސްނުމެއްގައި، ވަކި ސިޔާސީ ފިކުރެއްގަ އި މަސައްކަތްކުރައްވާފައި ވާކަން. އޭގެ
ސަބަބުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް މިއަދު އެގޮތަށް ނަންތައް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުށަހަޅުއްވީމަ، ނޫންނަމަ
ކުރިމަތިލުމަށް ފުރުޞަތު ހުޅުވައިލީމަ އެ ކުރިމަތިލައްވާ ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން ، މިސާލަކަށް ޕީ.ޕީ.އެމުން ވަރަށް
ފަސޭހައިން ވިސްނާނެ އަޅުގަ ނޑުގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރުގައި މަސައްކަތްކުރާނީ ކޮން ބައެއްތޯ. އެމް.ޑި.ޕީން މި ވިސްނަނީ
އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރުގައި މަސައްކަތްކުރާނީ ކޮން ބައެއްތޯ. އެހެން އެކަން ކޮށްފައި އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ތަނަށް
މީހަކު އެޕޮއިންޓުކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވާނަމަ، މާނަ އަކީ އެ މުއައްސަސާ އަށް މިނިވަންކަމާ އެކީގައި މަސައްކަތްކުރާނެ
ޖާގަ އޮތް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެންނަކަށް ނުފެނޭ. ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ބައެއް ކޮމިޝަންތަކަށް
95

މިއަދު ބަލައިލާއިރު އެ ކޮމިޝަންގައި ތިއްބަވާނެ އެމް.ޑީ.ޕީގެ 3 މެންބަރުން. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ 1 މެންބަރަކު ޑީ.އާރު.ޕީގެ
1 މެންބަރަކު އޭރުން މިނިވަނެއް ނުވި ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ހަމަ ގޮވާލަން ބޭނުން، މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކުގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަކީ ވީހާވެސް މިނިވަންކަމާ އެކީގައި، އެމް.ޑީ.ޕީ އަކަށް، ޕީ.ޕީ.އެމަކަށް ، ޖުމްހޫރީ
ޕާޓީ އަކަށް، ޑީ.އާރު.ޕީ އަކަށް ބެލުމެއްނެތި ދިވެހި އެންމެހައި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފުވެރިކަމާ
އެއްކޮށް މަސައްކަތްކުރާ ބަޔަކަށް ވާން އެބަ ޖެހޭ. އެގޮތަށް އެ ބޭބޭފުޅުން އެކަން އެގޮތަށް ސާބިތުކޮށްދެއްވީމަ ،
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންނަށް ވެސް ފަސޭހަވާނެ ދެން އެކަން ހަމަޖެހޭ އުސޫލެއްގެ މަތިން ގެންދަން.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ މިސާލަކަށް މިއަދު ހުށަހެޅިފައި މި އޮތް މުޙައްމަދު ޢާސިފު
(މޮންދު)ގެ ވާހަކަ. އަޅުގަ ނޑަކަށް ނޭނގޭ. މިއަދު މޮންދު އަށް ވޯޓުލާނީ ޕީ.ޕީ.އެމްތޯ، އެމް.ޑީ.ޕީތޯ، ޑީ.އާރު.ޕީތޯ،
މިހެން ބުނާކަށް ނޭނގޭ. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑުގެ ވޯޓު މޮންދު އަށް ލިބޭނެ. އެއީ އަޅުގަ ނޑަށް އެނގިގެން މޮންދު އަކީ
ވަކި ސިޔާސީ ވިސްނުމާއި ފިކުރަކަށް މަސައްކަތްކުރާ ބޭފުޅެއް ނޫން. އެކަމަކު އަޅުގަ ނޑު މިއަދު ބިރުގަންނަނީ މި
ވާހަކަދައްކާއިރު އެމް.ޑީ.ޕީގެ ބޭފުޅުންނަށް، މިސާލަކަށް ހީވަނީޔޯ މޮންދު އަކީ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މީހެކޭ. އެފަދަ ކަމަކާ ހެދި އެ
ކަންކަމަށް ޤާބިލު ބޭބޭފުޅުން މަޤާމުން، މަޤާމު ނުލިބި އެކަންކަމުން ދުރަށްދާންޖެހިދާނެ ކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑު ހަމަ
ކަންބޮޑުވާތީ އެ ވާހަކަ މި ދަންނަވާލީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ޖުމްލަކޮށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އެންމެހައި
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑުމެން ހިނގާށޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މިގޮތަށް ނިންމާ
ނިންމުންތަކަކީ ތަޢުލީމީ، ޤާބިލު އެކްސްޕީރިއަންސް ޑް މީހުން މި ތަންތަނަށް ލައިގެން މި ޤައުމުގައި ކުރިއެރުމާއި
ތަރައްޤީ އަށް މަސައްކަތްކުރު މަށް އެ މީސްމީހުންނަށް ފުރުޞަތުދޭން. ހަމަމިއާއެކު އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން.
އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ކޮންގްރެސްގެ ވާހަކަ ދައްކަން އޮތް ތަނެއް ނޫންހެން.
އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ހިތާމަކުރަން އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޕާޓީން ކުރިމަތިލައްވާފައި ހުރި ބޭފުޅަކު އެގޮތަށް ހަޅޭއް، ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ކޮންގްރެސް އަށް ކެމްޕެއިންކުރުމުގެ ގޮތުން ލެވީމަ. އެގޮތަށް އެކަން ވީމަ އަޅުގަ ނޑަށް ހީވަނީ އެބަ
އެނގޭހެން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިއަދު އިލްހާމަށް ތާއީދުނުކުރެވުނު، ނުކުރަން ޖެހުނު ސަބަބު. އެ އިންޒާރުދެއްވަނީ
ނުހޮވައިފިއްޔާ ތިމަންނަ ޕާޓީ ދޫކޮށްލާފައި ދާނަމޭ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހެޅިފައިވާ މައުޟޫޢަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ!
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
96

އާދެ، އަޅުގަ ނޑު، ހަމަ އަޅުގަ ނޑު އެހެން ބޭބޭފުޅުންނަށް ވެސް ހަމަ ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ކުރިމަތިލައްވައިގެން
ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަކީ ކެމްޕެއިންކުރާ ތަނަކަށް ނަހަދާށޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މީޑިއާތަކުގައި
ކޮންގްރެސްގެ ވާހަކަދައްކާނީ. މި ޕާޓީގައި އިނގޭތޯ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ތެދުތެދަށް ވަރަށް ކެރިގެން މި ދަންނަވަނީ.
ޕީ.ޕީ.އެމްގަ އި އަޅުގަ ނޑާއި ނިހާނާ ދެ މީހުންނާ އެއްވަރަށް މަސައްކަތްކުރި، ނޫންނަމަ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު
މަސައްކަތްކުރި އެއްވެސް މީހަކު ނޫޅޭނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މި ތިބީ އެކަމުން ދުރުވިގެން
ޢަބްދުއްރަޙީމާއި އަދީބަށް ތާއީދުކޮށްގެން ސަބަބަކާ ހެދި.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު...
ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަ ނޑު އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑަށް މި ވާހަކަދެއްކޭތީ، އަޅުގަ ނޑު މި ހިސާބުން ވާހަކަކޮޅު ނިންމައިލާނަން.
އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ވާހަކަ ކުރުކުރުމުގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަ ނޑުގެ ތާއީދު ވަރަށް ބޮޑަށް
މުޙައްމަދު ޢާސިފު (މޮންދު) އަށް އެބަ އޮތޭ. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން މިކަމަށް ގޮތެއް ނިންމާއިރު، ހަމަ މިކަމާ ދޭތެރޭ
ފުންކޮށް ވިސްނާވަޑައިގަތުމަކީ ހަމަ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ދެކެން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒު ވާހަކަދެއްކެވުން :
ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަ ނޑުމެން ބްރޯޑްކާސްޓިން
ކޮމިޝަނަށް މެންބަރަކު މި މަޖިލީހުން ނަގާއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބްރޯޑުކާސްޓަރުންނަށް ދިމާވެފައި ހުރި
ގޮންޖެހުންނަތަކާއި އެ ބޭބޭފުޅުންގެ ޝަކުވާ އާއި އެ ދާއިރާ ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ދެން ކުރެވޭނެ މަސައްކަތްތަކަކީ
ކޮބައިތޯއާ، މި ހުރިހާ ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށް މި ކަންކަމަށް ހައްލެއް ގެނެވޭނެކަމުގެ ތަޖުރިބާ އާއި ތަޢުލީމާއި
ޤާބިލުކަން ހުރި ބޭފުޅަކު އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހޭނީ އެ ތަނަށް ދެން ޢައްޔަންކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން
މި ރިޕޯޓަށް ބަހުސްކުރާއިރު 1 ވަނަ މި އޮތީ މުޙައްމަދު އަސްލަމު. އެއީ ޤާބިލު ތަޢުލީމީ ޒުވާން ބޭފުޅެއް. ދެން މި
އޮތީ މުޙައްމަދު ޢާސިފު / މ. ރަތްވިލާ. ވަރަށް ތަޢުލީމީ، ޤާބިލު އަދި ހަމަ ނުލާހިކު ތަޖުރިބާ ހުންނެވި ބޭފުޅެއް. މި
ދާއިރާ ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިލައްވާ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި މި ދާއިރާގައި އެންމެ ދުވަސްވީ ޚިދުމަތެއް ވެސް ކޮށްދިން
އެއްފަރާތަކަށް ވާނެ އެއް ފަރާތް މިއީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުން ނަމެއް ފާސްކުރާއިރުގައި މަޚްލޫފު
ވެސް އެ އިޝާރާތްކުރެއްވި ފަދައިން، އަޅުގަ ނޑުމެން ޖެހެނީ ވަކި މީހަކު، ވަކި ތަނަކުން އައިސް ހުރީތީކީ ނޫން
97

ބަލަން. އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަންޖެހޭނީ އެ މީހާ ޤައުމަށް ޓަކައި ކޮށްދެނީ ކޮން ޚިދުމަތެއްތޯ . އެ ޚިދުމަތް އެ ކޮށްދެނީ
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީ ވަކި ފަރާތަކަށް ބުރަނުވެ ހުންނަވައިގެންތޯ. އެ ކަންކަމަށް ޔަޤީންކޮށް، އެ ކަންކަމަށް
ޔަޤީންކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް ، އެ ބޭފުޅެއްގެ ނަޒަރުގައި އެއީ އެންމެ މުހިއްމު އެންމެ އިސްކަމެއް ދޭންވީ ކަމެއް ކަމަށް
ބަލައިގެން އެކަން ނިންމައިފިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރާ ހިތްއޮތީ މުޙައްމަދު ޢާސިފު އެއީ މި ކޮމިޝަނަށް އެންމެ
ޤާބިލު އެއް ބޭފުޅާ ކަމަށް، މި ޢިއްޒަތްތެރި ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން. ދެން ހަމައެއާއެކީގައި ، އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ، މީޝަމް ޢައްބާސް ވެސް، މުޙައްމަދު ޙިލްމީ ވެސް. މިއީ ވެސް މި ދާއިރާގައި ހަމަގައިމު ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގިގެން ޚިދުމަތްކުރައްވާފައި ތިއްބެ ވި ބޭބޭފުޅުން. އެހެންވީމާ، މި ބޭބޭފުޅުންނަށް ރަނގަޅަށް
ރިޢާޔަތްކުރައްވާފައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ގޮތެއް ނިންމުމަކީ އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ކަމެއް.
އަޅުގަ ނޑު ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް މުޙައްމަދު ޢާސިފުގެ ނަން މި ފާހަގަކުރަނީ، މުޙައްމަދު ޢާ ސިފަކީ އަޅުގަނޑު ހިތުން މި
ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް މެންބަރަކަށް އޮޅިވަޑައިގެންފައި އޮންނާނެ ބޭފުޅެއް ނޫން. ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެއީ
ކޮން ބޭފުޅެއް ކަމާއި ކުރަނީ ކޮން މަސައްކަތެއް ކަމާ، މިއަދު ވެސް އެނގިލައްވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން
ސިޔާސީ މަޤްޞަދެއްގައި ހުރި ހާ ކަމެއް ކޮށައިމަށަމުން ދުއްވައިނުލާ، ދެން މިހާރު ދިވެހި ޤައުމަށް ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް
އެންމެ ބޮޑަށް ބޭނުންވެފައި އޮތީ ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބްރޯޑްކާސްޓިން ދާއިރާ. އެއީ އަޅުގަ ނޑު
ޤަބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެ ދާއިރާ ހަރުދަނާކުރުމަށް ޓަކައި އެކަން ރެގިއުލޭޓުކުރައްވަން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަކީ
އެކަމަށް ޤާބިލު، އެކަމުގެ ތަޖުރިބާ ހުންނެވި ބޭފުޅުންނަށް ވުން އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް އެދޭ ކަމެއް. ވަކިން
ޚާއްޞަކޮށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން މިކަމާ ފުންކޮށް ވިސްނާފައި ގޮތަކެއް ނިންމަންޖެހޭ
ކަމަކަށް ވާތީވެ ، އަޅުގަ ނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން މުޙައްމަދު ޢާސިފަށް ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން
ތާއީދުކޮށްދެއްވުން. ދެން ހަމަ އެއާއެކީގައި ، އަޅުގަ ނޑު ހަމަ އެދެން މުޙައްމަދު އަސްލަމު ކަމުގައި ވީ ނަމަވެސް ،
މުޙައްމަދު ޙިލްމީ ކަމުގައި ވީނަމަވެސް، މީޝަމް ޢައްބާސް ކަމުގައި ވީނަމަވެސް މާކުސްދީފައި ހުރި ރޭޝިއޯ އިން އެ
ރޭޓުން ބަލާ ކަމަށް ވަންޏާ މި ކަމަށް ހަމަ ޤާބިލު ބޭފުޅުން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން. ދެން، އަޅުގަ ނޑު މި
ކޮމިޓީގައި މަސައްކަތްކޮށްދެއްވި އެންމެހައި މެންބަރުންނަށް ނިހާޔަތަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. އެ ބޭފުޅުން ކޮށްދީފައިވާ
އިޚްލާޞްތެރި ޚިދުމަތަށް އަޅުގަ ނޑު ފަށްފަށުން ޝުކުރުދަންނަވަން. މި ޖަލްސާ އަކީ މި ދައުރުގެ އަދި މިއަހަރުގެ
ވެސް އެންމެ ފަހު ޖަލްސާ ކަމަށް ވާތީވެ، އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ އެންމެހައި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
އެންމެހައި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު އާ އަހަރުގެ ހެޔޮދުޢާ އަރިސްކޮށް، އަޅުގަ ނޑުގެ ބަހުސް، އާދެ!
އަޅުގަ ނޑުގެ ވާހަކަ ކުރުކޮށްލާނަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ވައްސަލާމްޢަލައިކުމް.
ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
98

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މި ފެށޭ 2113 އަ ހަރުގެ، އާ އަހަރުގެ ހެޔޮއެދުމާއި ތަހުނިޔާ އަޅުގަ ނޑު އެ
ޕާޓީއަކަށް ނިސްބަތްވާ އެމް.ޑީ.އޭގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑު އަރިސްކުރަން.
އަދި ޚާއްޞަކޮށް، އަޅުގަ ނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ
ނަމުގަޔާއި މި މަޖިލީހުގެ ނަމުގަޔާ އަދި އަޅުގަ ނޑުމެން ޤައުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތްކުރުމަށް މި އުފައްދައިގެން އުޅޭ
އެމް.ޑީ.އޭގެ ޕާޓީގެ ނަމުގައި އަޅުގަ ނޑު އަރިސްކުރަން. އަދި މި އަރިސްކުރުމުގައި އަދި މުޅި އަތޮޅުގެ، އަޅުގަ ނޑުގެ
އަޚް މީދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރުން ވެސް ހިމެނޭ ގޮތަށް. އާދެ! މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކަންތައްތައް ބަލާ ކޮމިޓީން
ބްރޯޑްކާސްޓު ކޮމިޝަނުން ހުސްވެފައިވާ މަޤާމަށް މެންބަރަކު ޢައްޔަންކުރުމަށް ޓަކައި ނަންތަކެއް ހުށަހެޅި އެ ނަންތައް
ދިރާސާކުރައްވައި، މި މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅި ރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން.
އަޅުގަ ނޑުމެން އެންމެންވެގެން މި މަސައްކަތްކުރަނީ މިނިވަން ކުރިއަށް ގެނެސްގެން އެ ކަންތައްތައް ކުރުމަށް ޓަކައި.
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ މިކަން އެންމެ ހެޔޮގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން މަޖިލީހުން އެބަ ކުރެވޭތޯއޭ؟ ހަމަގައިމު ވެސް މިއަދު
ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރައްޔިތަކު އެކަމެއް ޤަބޫލެއް ނުކުރާނެ. ކަންކަމަށް އަންނަންޖެހޭނީ ޤާބިލު މީހުންކަން ވެސް
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެނގޭ. ފުރުޞަތު އޮންނަންޖެހޭނީ ހުޅުވާލެވިފައިކަން ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެބަ އެނގޭ.
އެހެންނަމަވެސް ހިތާމަ އަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުން އެކަން އެގޮތަށް ނުކުރައްވާކަން. މިހެން
އަޅުގަ ނޑު މި ދެންނެވީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ސިޔާސީ ޕާޓީ އެއް ހެދުމަށް ޓަކައި، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް
ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓަކައި، މި ރާއްޖޭގައި އޮތް ޢަދުލުއިންޞާފު ރަނގަޅުކުރުމަށް ޓަކައި، ރައްޔިތުންގެ ތަރައްޤީ އާއި
ކުރިއެރުން ރައްޔިތުންނަށް އޭގެ ޒާތުގައި ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހާލުގައި ޖެހިފައިވާ ފަރާތްތަކަށް
އެ ކަންކަމަށް ބޭނުންވާ ޙަޤީޤީ އެހީތެރިކަން ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ސިޔާސީ ޕާޓީ އެއް އުފައްދައިގެން އެކަން
އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރަން މަސައްކަތް ފެށި ދުވަހަކީ މި މަޖިލީހުން އަޅުގަ ނޑުމެން ކަތިލައިލުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތް ފެށި
ދުވަސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އެއްވެސް ހާލެއްގައި މި މަޖިލީހުގެ ޕާޓީ ސިސްޓަމުގެ ތެރެއިން މި ކުރާ
މަސައްކަތަކީ އިންޞާފުވެރިކަމާއި ޢަދުލުވެރިކަމާ އެކު އެ ވިދާޅުވާ މިނިވަން ގެނައުމަށް ޓަކައި މަސައްކަތް ކުރެވޭ ބައެއް
ނޫނޭ. 3 އަހަރު ދުވަސް ވަންދެކަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ބިލެއް ހުށަހަޅައި، އެ ބިލު ޤާނޫނަކަށް ނަހަދާ ވަކި ބަޔަކު
ސައިޒަކަށް އަންނަންދެކަށް ބާއްވާ އެ ސައިޒަށް އައިމަ އެއާއެއްކޮށް ކޯޓެއް ފަހާލައިގެން ދިޔަ ތަން އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް
ފެނިގެން މި ދިޔައީ. އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު މިސާލަކަށް ކަންބޮޑުވެގެނެއް ނޫޅެމޭ 11 ހާސް
ހަމަކުރުމަށް ޓަކައި. اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސިޔާސީ އެއްވެސް ޕާޓީ އެއް 11 ހާސް ވެގެން އޮންނަނީ
ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަ ނޑުމެން އުފައްދާފައި އޮތް ޕާޓީ ވެސް 11 ހާސް ހަމަކޮށްގެން މި ޤައުމުގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
ޚިދުމަތްދޭ ތަން ދައްކާނަން. އެކަން އެ ކުރައްވާ ބޭފުޅުން މިއަދު މަދުވެގެން ގޮސް އެކަން އިހުސާސްކުރެވޭ ތަން، މި
މަޖިލީހުގައި ތިންހަތަރު ކަމެއް މިހާރު ވެސް ސަފަރކުރަންޖެހިފައި އޮތްކަން އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ މި މަޖިލީހަށް
99

ހުށަހެޅިފައިވާ އިޞްލާޙުތަކާއި ޤާނޫނުތަކަށް ގެނައި ބަދަލުތަކާ ގުޅިގެން ޕާޓީތަކުގެ ބޭފުޅުން ދިމާވެފައި ހުރި
ކަންތައްތައް. اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް، އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް ހެޔޮ މަގުގައި މަސައްކަތް ކުރަން މި ތިބީ
ކަންތައްތަކުގަ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ލިބެމުންދާ ލޯތްބާއި އިޙުތިރާމާއި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އޮތް ސަޕޯޓަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް اله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ 11 ހާސް ހަމަވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ޕާޓީއިން މަސައްކަތްކުރަނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް
ވެސް މިނިވަންކަމާ އެކު ބަސް ބުނުމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި. އެކަމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރާ ދަޢުވާ
ދުވަހަކު ވެސް ހުއްޓައިނުލާނަން. މަރުދުވަހަށް ޖެހެންދެކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަން ކުރަމުން ގެންދާނަން އިނގޭތޯ.
އެހެންވީމާ، މި ޤައުމުގައި އޮތް މިނިވަންކަމާއި މި ޤައުމުގަ އި އޮތް ޑިމޮކްރަސީ ނަ އްތާލުމަށް ޓަކައި މި ރައްޔިތުންގެ
މަޖިލީހުގައި ހިމެނޭ ހުރިހާ ޕާޓީތައް ކުރިޔަސް އަޅުގަ ނޑުމެން އެކަމަށް ތާއީދެއް ނުކުރާނަން.
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` آلحود هل الذي دُااً لذِا هّا كاٌ لٌ تِدي لْال أى دُااً هلا. صّلى هلا سّلن على خير خلقه سيداً هحود
عّلى آلَ صّحبَ سّلن. ޢި އްޒަތްތެރި ރައީސް، ނިމިގެން މި ދާ 2112 ވަނަ އަހަރުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގައި މި
ކުރެވުނު މަސައްކަތްތައް ކުރުމުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިޚްލާޞްތެރި މެންބަރުން އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި
ކޮށްދެއްވި ހުރިހާ މަސައްކަތަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުދަންނަވަން. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި މި ފެށޭ މީލާދީ އާ
އަހަރުގެ ތަހުނިޔާ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި ހުރިހާ މެންބަރުންނަށާ، އަޅުގަ ނޑު އެ ދާއިރާއަކަށް ނިސްބަތްވާ
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށާ، އަދި މުޅި ދިވެހި ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ނަމުގައި އާ އަހަރުގެ
ހެޔޮ އެދުމާއި ތަހުނިޔާ އަރިސްކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީގެ ރިޕޯޓަށް އަޅުގަ ނޑު
ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރަން. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަ ނޑުމެން، ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު
މަޚްލޫފު އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން މުޙައްމަދު ޢާސިފު، (މޮންދު) އަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން. ޢާސިފަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވާލަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ކަމަށް ވަންޏާ ދިވެހި ރައްޔިތުން އެކަން
ބަލައިގަންނާނެ. އެ ވާހަކަ އަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން އަމިއްލައަށް ދައްކަންޖެހޭ ވާހަކަ އެއް ނޫން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ކޮންގްރެސްގެ ވާ ހަކަ މިތާ ދައްކާކަށް އަޅުގަ ނޑެއް ގަސްތެއް ނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑު
ދަންނަވާލަން ބޭނުން ހަމަ ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އިޚްލާޞްތެރި ބޭފުޅުންނަކީ ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފާއި ވިލިމާފަންނު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ނިހާނުމެން ފަދަ
ބޭފުޅުންނަކީ އެއީ ޕީ.ޕީ.އެމަށް އިޚްލާޞްތެރި ބޭފުޅުން. އެ ބޭފުޅުން އިޚްލާޞްތެރިކަން އެ ބޭފުޅުންގެ ޢަމަލުން އެ ތިބީ
100

ދައްކަވާފަ. އެ ބޭފުޅުންގެ ކުރިމަތީގައި އެންމެ މުހިއްމީ އެ ބޭފުޅުންގެ މަޞްލަޙަތު ނޫންކަމާއި އެ ބޭފުޅުން
އިސްކަންދެއް ވަނީ ޕާޓީގެ...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މިހާރު ހުށަހެޅިފައިވާ މައުޟޫޢަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ!
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله ވާހަކަދެއްކެވުން:
މަޞްލަޙަތާއި ޤައުމީ މަޞްލަޙަތަށްކަން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ސާބިތުކޮށްދެއްވައިފި. އަޅުގަ ނޑެއް ޤަބޫލެއް ނުކުރަން
ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ޢާރިފާއި އަޙްމަދު ނިހާނު ޙުސައިން މަނިކާއި ގަލޮޅު ދެކުނު ދާއިރާގެ
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު މަޚްލޫފަށް ވުރެ ވަކިން ބޮޑަށް ޕީ.ޕީ.އެމަށް ޚިދުމަތްކުރި އިޚްލާޞްތެރި ބޭފުޅުން
ޕީ.ޕީ.އެމްގައި ތިއްބެވި ކަމަކަށް. އެ ބޭފުޅުންނަށް މި ވަގުތު ވެސް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި
ރައީސް، އަޅުގަ ނޑު މަސައްކަތްކުރަނީ އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެއްކޮށް ކަމަށް ވަންޏާ އެކަން ވަޒަންކުރާނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ރައްޔިތުން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ މެންބަރުން. އަޅުގަނޑުމެން އިރުއިރުކޮޅާ އެ ވާހަކަދެއްކުން އެއީކީ އެހާ ބުއްދިވެރި ކަމެއް
ނޫން. އަޅުގަ ނޑު އެދެނީ އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ސިޔާސީ މަޤާމުތަކަށް ވާދަކުރަމުންދާއިރު، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މެދުގައި އޮންނަ ސިޔާސީ ވާދަވެރިކަން އެއީ މާދަމާ އަޅުގަ ނޑުމެން އިންތިޚާބު ނިމިގެން، ނިކުންނައިރު އަޅުގަ ނޑުމެން
މެދުގައި ޒާތީ ހަސަދަވެރި ކަމެއް އުފެދިގެންދާނޭ ކަމެއް ގޮތުގައި ވެގެން ނުދިއުން. އެގޮތަށް މަސައްކަތްކުރުން އެއީ
އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކީގައި ޤައުމީ ރޫޙުގައި، ޤައުމީ ފޯރީގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤައުމަށް އިސްކަންދީގެން
މަސައްކަތްކުރުން ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ހިތްއޮތީ، އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮންމެ މީހަކު ވެސް މަޤާމަކަށް
ކުރިމަތިލައިގެން މަސައްކަތްކުރަންޏާ އެ މަޤާމު ކާމިޔާބުކުރުމަށް ޓަކައި އެ އޮންނަ އުސޫލެއްގެ ތެރެއިން ކުރަމުން
ގެންދާ މަސައްކަތް ކުރަމުން ގެންދަންވާނެ. އަދި އެ މަސައްކަތްކުރުމުގައި ދައްކާ ވާހަކަ އަކީ އެއްގޮތަކަށް ވެސް
އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ ޒާތީ ގޮތުން ދައްކަވާ ވާހަކަ އެއް ކަމަކަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މިއަދު ހުށަހެޅިފައިވާ މައުޟޫޢަށް ވާހަކަފުޅ ދައްކަވާ!
اله
ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމް ޢަބްދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
101

އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާނީ އެއީ ހަމަ އިންތިޚާބީ ފޯރީގައި ދައްކަމުންގެންދާ ވާހަކަ ކަމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަ ނޑު މިއަދު މި އަހަރުގެ އެންމެ ފަހު ޖަލްސާ ކަމަށް ވެސް ވާތީއާ އެކީގައި އަ ޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން،
އަޅުގަ ނޑުމެން މިހާރު ބަހުސްކުރަމުން މި ގެންދާ މައްސަލަ ނިންމައި، މި މައްސަލައިގައި ވޯޓަށް އަހާފައި މިއަދު
މަޖިލިސް ނިންމާލުން އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެކޭ. ދައުރެއް ނިމިގެންދާއިރު މިހެން ހުންނަ ކުދިކުދި ކަންތައްތައް
ބާއްވައިލާފައި އަޅުގަ ނޑުމެން ދިޔުމަކީ އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެން މަސައްކަތްކުރަންވާނީ
އަބަދުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުރިމަތީގައި ޤައުމު ބާއްވައިގެން. އަޅުގަ ނޑުމެން ޕާޓީ، އާދެ! ޕީ.ޕީ.އެމްގެ މޮޓޯ
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ އެންމެންގެ ހިތުގައި އޮންނަންވާނެ. އެއީ އެންމެ ފުރަތަމަ ޤައުމު. އެންމެ ފުރަތަމަ ޤައުމު ކުރިއަށް
ނެރެގެން މަސައްކަތްކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އަބަދުވެސް އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ފެންނާނީ އުފާވެރި މުސްތަޤުބަލެއް.
އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރެއިން ފެންނާނީ އެކުވެރިކަމާއި އެއްބައިވަންތަކަން. އަޅުގަ ނޑު މި ހުށަހެޅީ މި މައްސަލައިގައި
ވޯޓުނަގާފައި މަޖިލިސް ނިންމާލަން. އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން އަޅުގަ ނޑުގެ ފަހުން ވާހަކަދައްކަވާ ކޮންމެވެސް ބޭފުޅަކު
މިއަށް ތާއީދުކޮށްދެއްވާނެ ކަމަށް. ހަމައެއާއެކީގައި ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ޤާނޫނު ފާސްވެގެން ދިއުމާ އެކީގައި މި އިވޭ
އަޑުތަކާ ދޭތެރޭގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން ބޭނުން. އަޅުގަ ނޑުމެން އެއްވެސް ހާލެއްގައި އެ
ބިލަށް ވޯޓުދިނީ އެއީ ވަކި ޕާޓީ އެއް ނައްތައިލާކަށެއް ނޫން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވަނީ
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މި ޑިމޮކްރަސީ ހަރުދަނާކުރަން. އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ތެރޭގައި މި އޮތް ހަލަބޮލި ސިޔާސީ މަސްރަޙު އިތުރަށް
ރަނގަޅުކޮށް، އަޅުގަ ނޑުމެންނަކީ ޑިމޮކްރަސީ އަށް ފައްކާވެފައި ތިބި ބަޔަކަށް ވާން އެބަ ޖެހޭ. ސިޔާސީ ޕާޓީތައް
އުފައްދައި ގެން ވެރިކަން ހޯދަން މަސައްކަތްކުރަމުންދާއިރު، އެ ބައެއްގެ ފަހަތުގައި އެކަށީގެންވާ އަދަދަކަށް ރައްޔިތުން
ތިބެން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންނޫނިއްޔަކާ އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތް ކަމަކަށެއް ނުވާނެ. ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ފައިސާ
ޚަރަދުކުރެވޭއިރު ، އެއީ އެކަށީ ގެންވާ ބައެއްގެ މައްޗަށް ޚަރަދުކުރެވޭ ފައިސާއަކަށް ވާން އެބަ ޖެހޭ. މި ދައްކަނީ 11
ހާސް މީހުންގެ ވާހަކަ. 11 ހާސް މީހުންނަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާބާދީ އަށް ބަލައިލާއިރު އާބާދީގެ ނިސްބަތުން 2.5%.
އެއީ ވަރަށް ކުޑަކުޑަ އެއްޗެއް. ވޯޓުލާ އާބާދީ އަށް ބަލާއިރު އެއީ 5%. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވޯޓުލާ، ޤައުމެއްގެ ވޯޓުލާ
އާބާދީގެ 5% ސިޔާސީ ޕާޓީ އެއްގައި ނެތި، ސިޔާސީ ޕާޓީ އުފެއްދޭ ގޮތަށް އޮތިއްޔާ އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާނީ ހަމަ
ކޮންމެ ގެއަކުން ހަތަރުފަސް ޕާޓީ ހެދޭ ގޮތަށް އޮތުން ވެސް އެންމެ ރަނގަޅޭ. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހި
ކޮންމެ ރައްޔިތަކީ މުސްލިމެއް. ވަކި ބަޔަކު އެއީ މުސްލިމުން ކަމަށް ވެފައި، އަނެއް ބަޔަކު އެއީ މުސްލިމުން ކަމަށް
ނުވެނުދާނެ. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކޮންމެ މީހަކީ ވެސް މުސްލިމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން އިސްލާމްދީނާ ދެކޮޅަކަށް
ނޫން ވޯޓުދިނީ. އިސްލާމްދީނާ އެއްކޮޅަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވޯޓުދިނީ. އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހި
ރައްޔިތުންނަކީ މުސްލިމުން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސައްތައިން ސައްތަ މުސްލިމު ރައްޔިތެއް އޮތްއިރު، އެއްވެސް މީހަކު
102

ބޭނުމެއް ނުވާނެ މި ޤައުމުގައި އިސްލާމްދީން ނެތިގެންދާކަށް. ވަކި ބަޔަކު އެއީ މުސްލިމުންނަށް ވެފައި ވަކި ބަޔަކު
އެއީ ލާދީނީ މީހުން...
ނޮޅިވަރަމު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއް ޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله އެ ހުށަހެޅުއްވި
ހުށަހެޅުމަށް އަޅުގަ ނޑު ތާއީދުކޮށްލަން. އެއާއެއްކޮށް އަޅުގަ ނޑު ހަމަ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޔަޤީންކޮށްދޭން ބޭނުންވަނީ،
އެމް.ޑީ.ޕީ އިން އަޅުގަ ނޑުމެން މިނިވަން މުއައްސަސާތަކަށް މެންބަރުން ނަގާއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ނަގަނީ އެ
ބޭފުޅުންގެ ޤާބިލުކަމަށް ބަލާފައޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފަރާތުން ބޭފުޅަކު ޢައްޔަންކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ހިމެނޭ ކޮމިޓީތަކުގައި ވޯޓުދޭއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަނީ އެ ބޭފުޅުންގެ އިންޓެގްރިޓީއަށާއި އެ ބޭފުޅުންގެ ތަޢުލީމީ
ޤާބިލުކަމަށާ، އަދި އެ ބޭފުޅެއްގެ ކުށުގެ ރެކޯޑަށާ، މިދެންނެވި ފަދަ ކަންކަމުގެ މައްޗަށް. އެއްވެސް ހާލެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަނީ އެ ބޭފުޅަކު ނިސްބަތްވާ ސިޔާސީ ފިކުރަކަށް ނޫން. އެގޮތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ނުބަލާނަން.
އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބެލި ނަމަ، އެމް.ޑީ.ޕީ ވެރިކަމުގައި ތިބި ދުވަސްވަރުގައި ބައެއް ކަހަލަ މިނިވަން
މުއައްސަސާތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބައެއް ބޭފުޅުން އެޕޮއިންޓު ވެސް ނުކުރީމުސް. އެހެންނަމަވެސް ތި ބޭފުޅުންނަށް
ވަރަށް ހާމަކަން ބޮޑު ގޮތެއްގައި އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އަޅުގަ ނޑުމެން މަޤާމުތަކަށް ޢައްޔަންކުރަނީ މިދެންނެވި
އުސޫލުތަކަށް ބަލައިގެން. އެންމެ މުހިއްމު އެއްޗެއް ކަމަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަނީ އެ ބޭފުޅެއްގެ އިންޓެގްރިޓީ. އާދެ!
އެއަށްފަހުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަނީ އެ ބޭފުޅެއްގެ ތަޢުލީމީ ޤާބިލުކަން ހުރިތޯ މިދެންނެވި މަޤާމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު
އަދާކުރެވޭހާ. އެ ޞިއްޙަތު ހުރިތޯ. އެ ވިސްނުން ހުރިތޯ. އެއީ އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލާ އެއްޗަކީ. އެއްވެސް ހާލެއްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނެއް ނުބަލަން، އެ ބޭފުޅެއްގެ ސިޔާސީ ވިސްނުމާއި ސިޔާސީ ފިކުރަކަށް. އެގޮތަށް ބަލައިގެން ކަންނޭނގެ
ބައެއް އެހެން ޕާޓީތަކުން ވޯޓުދެއްވައި ނުވަތަ މާކުސްދެއްވާ ހައްދަވަނީ. އެއީ އެމް.ޑީ.ޕީގައި އޮންނަ ވިސްނުމެއް ނޫން.
ބައެއް ފަހަރު އަޅުގަ ނޑުމެން ބައެއް މިނިވަން މު އައްސަސާތަކަށް ބޭފުޅުން ޢައްޔަންކުރީމާ ، އެ ބޭފުޅުންނަށް މި ތަނުން
ރުހުންދޭން ގެނައިމަ ވެސް އެ ބޭބޭފުޅުން ފެއިލްކުރެވިފައި އެބަ ހުރި. އެހެންނަމަވެސް އެ ވިސްނުމެއް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
އެއް ނެތޭ އިނގޭތޯ. ވަރަށް ޤާބިލު ބޭބޭފުޅުން، ކޮމިޓީތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން އެ ބޭފުޅުންގެ ނަން ފޮނުވީމާ،
ދިރާސާކުރައްވާފައި މާކުސްދެއްވާއިރު އެ ބޭބޭފުޅުންނަށް ޑީ.އާރު.ޕީއިންނާއި ޕީ.ޕީ.އެމް ފަދަ ބައެއް، އޭރު ޑީ.އާރު.ޕީ އޮތް
ދުވަސްވަރުގައި ސުމެއް ދެއްވާފައި އެބަ ހުރި. ސުމެއް، މިތަނުން އިންޓަވިއުކުރުމަށްފަހުގައި މާކުސްދޭއިރުގަ.
އެހެންވީމާ، މިއީ ވެގެންވާނެ ގޮތެއް ކަމަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލެއް ނުކުރަން. އެގޮތަކަށް ނޫން އަޅުގަ ނޑުމެން
ކަންތައް ކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ވިސްނުންތެރިކަމާ އެކު އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލަންޖެހޭ، މިއަދު ވެސް އެ ޕާޓީތަކުގެ ތެރޭގައި
މައްސަލަތަކެއް އުފެދިގެން އެ އުޅެނީ. އެތެރޭގެ އިންތިޚާބެއް ބާއްވަންޖެހުމުން. ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ތެރޭގައި ރެނދުއަޅާކަން
103

މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މި އެނގެނީ. ކީއްވެގެންތޯ މިހެން ވާން މި ޖެހެނީ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހެން ވާން މި
ދިމާވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް ސަބަބަކީ، ޙަޤީޤަތުގައި އެ ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި ޑިމޮކްރަސީ ނެތުން. އެ ފުރުޞަތުތައް ނެތުން.
އާދެ! އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި އިންތިޚާބު ވެސް، ޕީ.ޕީ.އެމްގެ ތެރޭގައި ، އެތެރޭގެ އިންތިޚާބު
ވެސް ނިމި، އަމާންކަމާ އެކު 2113 ވަނަ އަހަރުގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި އެ ބޭފުޅުން އަޅުގަ ނޑުމެންނާ
ވާދަކުރައްވަން ވަޑައިގަންނަވާނެ. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ޤަބޫލުކުރަންޖެހޭ މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެން ތެރޭގައި
މައްސަލަތައް އެބަ ހުރިކަން. މިއަދު، ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީ އަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލަތައް މިއަދު ނިންމާފައި
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސަށް އަޅުގަ ނޑު އޮންނާނެ ސިޓީ އެއް އަރިސްކޮށްފައި މިއަދާ ހަމައަށް އައި މައްސަލަތައް.
އެހެންނަމަވެސް ޤައުމުގެ މަޞްލަޙަތަށް މިހިރީ ވަރަށް މަތީ ދަރަޖަ އެއްގަ. މިއަދު އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މާފަރުގެ
ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ޕެޓިޝަން ލިބިއްޖެ އެ ބޭފުޅުންގެ އެއަރޕޯޓުގެ މައްސަލައިގައި ކަންބޮޑުވުން އަޅުގަ ނޑުމެންނާ
ހިއްސާކުރައްވާފަ. މި މައްސަލަތައް އަޅުގަ ނޑުމެން ބަލާނަން. ރައްޔިތުންނަށް ދިމާވާ މިފަދަ ކަންތައްތައް އަޅުގަ ނޑުމެން
މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ތެރެއިންނާއި ސަރުކާރުގެ 3 ބާރުގެ ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑުމެން އެބަޖެހޭ ހައްލުކޮށްދޭން.
އޭރުން ރައްޔިތުންނަށް ހިތްހަމަޖެހުމެއް ލިބިގެންދާނީ. އެހެންވީމާ، މި ފުރުޞަތު އަޅުގަ ނޑު މި ބޭނުންކޮށްލީ
ޢަބްދުއްރަޙީމު ޢަބްދުاله، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރަށް ތާއީދުކޮށްލުމާ އެއްކޮށް، އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މަސައްކަތް މިއަދު އެގޮތަށް ގެންދަން އަޅުގަ ނޑުމެން ބޭނުންވާ ވާހަކަ ދެންނެވުމަށާ، ދިވެހިރާއްޖޭހެ ހުރިހާ
ރައްޔިތުންނަށް ޔަޤީންކޮށްއަރުވަން އެމް.ޑީ.ޕީ އިން މަޤާމުތަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން މި ޢައްޔަންކުރަނީ ވެސް ، ނަން
ފޮނުވަނީ ވެސް، އަދި ވޯޓު ދެނީ ވެސް އެންމެ ޤާބިލު މީހުންނަށް ބަލައިގެންކަމާ، ކުލައަކަށް އަޅުގަ ނޑުމެން
ނުބަލާނެކަމާއި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ކުލަޔަކީ ފެއްސާއި ރަތާއި ހުދުކަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ފަރެސްމާތޮޑާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމު މުއްޠަލިބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الزحوي الزحين. الحود هل رب العالويي. الصالة اّلسالم على سيد اً هحود عّلى آلَ صّحبَ أجوعيي. السالم
عليكن. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެމް.ބީ.ސީ ބޯޑަށް ޢަންޔަންކުރަން ކަ ނޑައަޅުއްވާފައި މެންބަރުންގެ
ތެރެއިން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ވާހަކަދެކެވުނު ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކީ އެންމެ އެކަމަށް އެކަށީގެންވާ
މެންބަރުކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރަން. ހަމައެހެންމެ، ފޮނަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ވިދާޅުވި ގޮތަށް އެ
މައްސަލަ މިއަދު ނިމިގެންދިޔު މަކީ ވެސް އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރާ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް
ގިނަ ފަހަރު ޖަޒުބާތުގައި އެބަ ވާހަކަދެކެވޭ. އަޅުގަ ނޑުމެން މި މަޖިލީހުގައި 11 ހާސް މެންބަރުންނަށް އަދަދު
މަތިވެގެން ދިޔަ ބިލު ފާސްކުރަން އަޅުގަ ނޑު ވޯޓުނުދިން ނަމަވެސް، އަޅުގަ ނޑުމެން 5 ހާސް މެންބަރުންނަށް އެ
އަދަދު ތިރިކުރާކަށެއް އިޞްލާޙެއް ނުހުށަހަޅަން. އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޢަދާލަތު ޕާޓީ އަށް 11 ހާސް
104

މެންބަރުން ތިބޭނެ މި ޤައުމުގަ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮންމެއަކަސް މިއިން ކޮންމެ ކަމެއްގެ ބަހުސްގައި
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ދީނަށް، ނޫނީ އިސްލާމްދީނާ ބެހޭ ގޮތުން ޢިލްމުވެރިން ދައްކާ ވާހަކަތަކަށް ގޮންޖަހައި
ވާހަކަދެއްކުމަކީ އަޅުގަ ނޑުމެން ވަރަށް ކުރާ ކަމެއް. އެއީ އަޅުގަ ނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަޅުގަ ނޑުމެން ކޮށްގެންވާނެ
ކަމެއް ނޫން. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ މަޤާމެއް ނުލިބޭނެ. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް އެ ޝަރަފެއް ނުވެސް ލިބޭނެ.
ނުވެސް ހޯދޭނެ. އެހެންވީއިރުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބެން ނެތް އެއްޗެއް ހާސިލުކޮށްގެން ތިބި ބަޔަކަށް،
އަޅުގަ ނޑުމެން ކިތަންމެ ވަރަކަށް ގޮންޖެއްސަސް އަދި ކިތަންމެ ވަރަކަށް މަލާމާތްކުރިޔަސް އެ ކަމެއް އެ ބޭފުޅުންގެ
ކިބަޔަކުންނެއް ނިގުޅައެއް ނުގަނެވޭނެ. އެއީ اله ސުބުޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އެކަލާނގެ ރަޙްމަތުން އެ ބޭފުޅުންނަށް
ދެއްވާފައިވާ އެއްޗެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑު އިލްތިމާސްކުރަނީ މުސްތަޤުބަލުގައި ވެސް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކާ އިރު
ރާއްޖޭގެ ޢިލްމްވެރިންނަށް ޝަރަފާއި ޤަދަރާއި އިޙުތިރާމުކުރެވޭ ގޮތަށް ވާހަކަދައްކަމާ ހިނގާށޭ. ހަމަ އެހެންމެ
ޢިލްމުވެރިންނަށް ވެސް އަޅުގަ ނޑު އިލްތިމާސްކުރަނީ މަޖިލީހުގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނާ މުޚާޠަބުކުރައްވާއިރުގައި އެ
ބޭފުޅުން ޝަރަފާއި ޢިއްޒަތާއި ޤަދަރަށް އިޙުތިރާމުކުރައްވައިގެން ވާހަކަފުޅުދައްކަވާށޭ. މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންގެ ތެރޭގައި
ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ ކުށްތައް ކުރައްވާފައި ތިބި ބޭފުޅުން އެބަ ތިއްބެވި. އެ ބޭފުޅުންނަށް އަޅުގަ ނޑުމެން ވާހަކަދައްކާއިރު
ނަމުން ވިދާޅުވެ، ވާހަކަދެއްކީމަ ދެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުން ހިތްޕުޅުހަމަޖެހިވަޑައިގަންނަވާނެ. އޭރުން ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް
މުޚާޠަބުކުރެވޭ ގޮތެއް ނާންނާނެ. އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވާހަކަދެކެވޭއިރު، ޖަޒުބާތުގައި ތިބެގެން ވާހަކަދެކެވޭއިރު މުޅި
މުޖުތަމަޢަށް ނޫނީ ހުރިހާ އެންމެން ޝާމިލުވާ ގޮތަށް ކަމެއްގެ ވާހަކަދެކެވޭތީ ނުކުންނަ މައްސަލަތައް އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
ތެރޭގައި ގިނަކަން އަޅުގަ ނޑު ވެސް ފާހަގަކުރަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަ ނޑުމެން ވެސް އުއްމީދުކުރަނީ މިއަދު މި
މައްސަލަ ނިމިގެން، މި މަޖިލިސް ނިމި، ޗުއްޓީ އަށް ދާއިރުގައި މިއަދު މި އަޅުގަ ނޑުމެން މި ވާހަކަދެއްކި އެމް.ބީ.ސީ
ބޯޑަށް ޢައްޔަންކުރަންޖެހޭ މެންބަރު ވެސް ޢައްޔަންކުރެވިގެން މިއަދު މަޖިލިސް ނިމިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަ ނޑު
އަދިވެސް އެއްފަހަރު އާ އަހަރުގެ ތަހުނިޔާ އެންމެހައި ބޭފުޅުންނަށް އަރިސްކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މި ކޮމިޓީ ރިޕޯޓުގެ ބަހުސް މި ހިސާބަށް ދިޔައިރު، މިހާރު ޕީ.ޕީ.އެމްގެ
ވަގުތު ވަނީ ހަމަވެފަ. ދެން ދެންމެ ހުށަހެޅުމެއް ހުށަހެޅި، ތާއީދުލިބިގެން ހިނގައްޖެ. އެހެންނަމަވެސް ވޯޓަށް އަހާ
ވަގުތަކީ ވަކި ވަގުތެއް ކަމުގައި ހަމަޖައްސައިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި ދަނީ. އެ ވޯޓަށް އެހުމުގެ ވަގުތަކީ ހުރިހާ
މެންބަރުން ވެސް މަޖިލީހުގެ މާލަމަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގަންނަވާ ވަގުތެއް. އެ ވަގުތުގެ ފަހުން ހުށަހަޅައި، އެގޮތަށް
ތާއީދުކުރުމުން އަޅުގަ ނޑު ގަސްތުކުރާ ގޮތުގައި އަލުން މި މައްސަލަ ނިންމާ ވޯޓަށް އެހުމަކީ ޢަދުލުވެރި، ރަނގަޅު
105

ގޮތަކަށް ނުވާނެ. އެހެންވީމާ ، އަޅުގަ ނޑު އެ ހުށަހެޅުން ބަލައިނުގަންނަ ވާހަކަ ދަންނަވަމުން، އަޅުގަ ނޑު މިހާރު
ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ މިލަންދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ އަށް.
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަ ނޑުމެން ކުރިމަތީގައި މިހާރު މި އޮތް މައްސަލަ އަކީ މޯލްޑިވްސް
ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަނުން ހުސްވެފައިވާ މެންބަރުކަމުގެ މަޤާމަށް ބޭފުޅަކު ހަމަޖެއްސުމުގެ މައްސަލަ. ކޮމިޓީން މި
ރިޕޯޓު ހަދާފައި އޮތްއިރުގައި އެބަ ހުރި މާކުސްދޭނެ ގޮތްތަކަކާއި މާކުސްދީފައި ހުރި ގޮތްތަކަކާ، ބޭފުޅުންގެ ނަންތައް
އިޢުލާންކޮށް، ތަރުތީބުކުރައްވާފަ. އަޅުގަ ނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ ގޮތުގައި ވެއްޖެއްޔާ އެ ތަރުތީބުގައި އޮތް ލިސްޓުން
އަޅުގަ ނޑުމެން ތާއީދުކުރަންޖެހޭ މެންބަރަކަށް ވޯޓުލާ ގަޑީގައި ތާއީދުކުރާނެ. އަދި ހަމައެއާއެކީގައި އެހެން ޕާޓީތަކުން
ވެސް އެކަން އެގޮތަށް ޢަމަލުކުރާނެ. އަޅުގަ ނޑަށް ޔަޤީން އަޅުގަ ނޑު އެކަމަކު މިއަދު ހިތާމަކުރާ އެންމެ ބޮޑު އެއް
ހިތާމަ އަކީ މި ފަހަރުގެ ބަޖެޓު ދިރާސާކުރުމަށް މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުމުގެ ކުރީގައި އަޅުގަ ނޑު މި ތަނަށް، މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅިން ޤަރާރެއް. އެ ޤަރާރުގައި އޮންނާނީ އާސަންދައިގެ ނިޒާމު ހުސްވެގެން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ހާލުގައި
ޖެހިފައިވާ އެތައް ބަޔަކު، އެތައް ބަޔަކު ރާއްޖެ އާއި ރާއްޖެ އިން ބޭރުގައި އެތައް ހޮސްޕިޓަލުތަކެއްގައި
އެނދުމަތިކުރެވިގެން، އެޑްމިޓުކުރެވިގެން ބޭސްފަރުވާކުރެވޭނެ ގޮތް ނެތި، އެ ބޭފުޅުންގެ އަތްމަތިހުސްވެ، ސަލާންޖަހާ
ހާލަތުގައި ތިބި ވާހަކަ. އެކަން އަޅުގަ ނޑު މި ސަމާލުކަމަށް ގެނައީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2102 ވަނަ އަހަރުގެ 06 ބިލިޔަން
ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު ފާސްވެގެން ދާއިރުގައި އެފަދަ ނިކަމެތި ރައްޔިތުންނަށް އޭގެން ކޮންމެވެސް މިންވަރެއް، ލުއިކަމެއް
ލިބޭނޭ ގޮތަކަށް ވެގެން ދިއުން. އާދެ! އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އަޅުގަ ނޑުގެ ދާއިރާގެ ށ. މިލަންދޫ /
ސަބްނަމީގޭ، ފާޠިމަތު ޠަހާރަތު 01 މަސްދުވަސް ވެއްޖެ މިހާރު އިންޑިޔާގެ ކިމްސް ހޮސްޕިޓަލުގައި ބޭސްކުރަމުންދާތާ.
އެ ކުއްޖާގެ ނިކަމެތި ހާލާ ދޭތެރޭގައި ހަމްދަރުދީވެ ، އަދި އެއް ކިޑުނީ ފެއިލްވެގެން ކިޑުނީ ބަދަލުކޮށްގެން ނޫނީ ފުރާނަ
ސަލާމަތްނުކުރެވޭނެ ކަމުގެ ޔަޤީންކަން ޑޮކްޓަރު ދީފައި އޮތީތީވެ، އެކަން އަޅުގަ ނޑު މި މަޖިލީހުގެ ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި
މެންބަރުންގެ ސަމާލުކަމަށް ގެނައި ހިނދު، ވަކިން ޚާއްޞަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ ހަމަ
އެމް.ޑީ.އޭގެ ޗެއަރމަނާ އަދި ޖުމްހޫރީ ޕާޓީގެ ޗެއަރމަންގެ އެހީތެރިކަމާ، ހަމައެއާއެކީގައި މަޖިލީހުގެ އެތައް
މެންބަރުންގެ އެހީތެރިކަން އެބަ ހުރި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ލިބިފަ. ޒާހިރު އާދަމާ އަދި ޙުސައިން ވަޙީދު ފަދަ ބޭފުޅުންނާ
އަދި ހަމައެއާއެކީގައި އަޙްމަދު ރަޝީދު، މުޙައްމަދު ނަޝީދު ފަދަ ބޭފުޅުންނާ އަދި ހަމައެއާއެކީގައި އިލްހާމާއި ރޮޒައިނާ
އާއި ޖޭ.ފޯއާ، މިހެންގޮސް އެތައް ބައިވަރު މެންބަރުންނެއްގެ އެހީތެރިކަމާ އެކީގަ އި، އަދި ހަމަ އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްލަން
ބޭނުންވޭ ތުޅާދޫ ދާއިރާ ގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނާޒިމު ރަޝާދުގެ އެހީތެރިކަމާއި ތިމަރަފުށީ ދާއިރާގެ އަޙްމަދު
106

ޝަރީފާއި ޤާސިމު އިބްރާހީމު ގެ ނަން އަޅުގަ ނޑު ފާހަގަކޮށްފިން. ހަމައެއާއެކީގައި ރިޔާޟު ރަޝީދު ވެސް ހަމަ،
އިލްޙާމު އަޙްމަދު ވެސް އަދި ހަމަ އެހެން ދިޔަ ގޮތަށް ގޮސް ކުޅުދުއްފުށީ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޣަފޫރު ވެސް...
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، މިހާރު ހުށަހެޅިފައިވާ ރިޕޯޓްގެ މައުޟޫޢަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވާ!
މިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ރިޟާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ހަމަ ހުށަހެޅިފައިވާ ކަމެއް މިއީ. އަޅުގަ ނޑު ކަންބޮޑުވުން މި ކަމުގައި އެބަ އޮތް އިންތިހާ ދަރަޖަ އަށް. ޙާމިދު
ޢަބްދުލްޣަފޫރު ފަދަ ބޭފުޅުންނަށް، މިހެންގޮސް އަދި އެތައް ބައެއްގެ އެހީތެރިކަމާ އެކީގައި މި ކުއްޖާ އަށް ބޭނުންވާ
އެހީތެރިކަން ހޯދައިދީ، ކިޑުނީ ބަދަލުކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި މި މަޖިލީހުގެ މެންބަރުންތައް އަމިއްލަ
ޖީބުން އެހީތެރިކަން ފޯރުކޮށްދެއްވާފައި އޮތީތީވެ އަޅުގަ ނޑު ހަމަ، އަޅުގަ ނޑުގެ އަމިއްލަ ނަމުގަޔާއި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް
ފެމެލީގެ ނަމުގައި އެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ޝުކުރު ފަށްފަށުން ދަނަވަން. އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ކުރުކޮށްލުމުގެ ކުރީގައި
އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މި 2102 ވަނަ އަހަރަކީ އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ނިކަމެތިކަމާއި ހިތްދަތިކަން ލިބުނު
އަހަރެއް ކަމުގައި ވިޔަސް ކުރިއަށް އޮތް 2102 ވަނަ އަހަރަކީ މުޅި ދިވެހި ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް ހުރިހާ
ކަންކަމެއްގައި ފާގަތި، އެހާމެ ނިޔާމަ، ތިޔާގި އަހަރަކަށް ވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދުޢާކުރަން. އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް މިކަން ކާމިޔާބުކޮށްދެއްވާށި! އަދި މިއަދު ކުރިއަށް ހުރި ވަގުތުތަކުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ
މެންބަރުންނަށް ފުރުޞަތުދިނުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަ ކުރުކޮށްލާނީ. ވޯޓުގެ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަ ނޑުމެން
ތާއީދުކުރަންޖެހޭ މެންބަރަށް ވޯޓުލާނަމޭ. އެކަން ރައްޔިތުންގެ ސަމާލުކަމަށް ޓަކައި އަދި އެހެން ބޭފުޅުންގެ ސަމާލުކަމަށް
ޓަކައި ދަންނަވާލަން ފުރުޞަތު ހޯދީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ހޯރަފުށީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
بسن هلا الزحوي الزحين. ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! މޯލްޑިވްސް ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަނުން
ހުސްވެފައިވާ ގޮނޑި އަށް ބޭފުޅަކު ޢައްޔަންކުރުމާ ބެހޭ ގޮތުން އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. އަޅުގަ ނޑަށް މި ޢިއްޒަތްތެރި
މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީން ގެނައި ރިޕޯޓުގައި އެ ވޯޓުދެވިފައި ހުރި ގޮތަށް ތާއީދުކުރަމޭ. އަދި ކޮމިޓީގެ ބުރަ މަސައްކަތަށް
ވެސް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަމޭ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބްރޯޑްކާސް ޓިން ކޮމިޝަނެއް އުފެދި، އެ
ކޮމިޝަނުން މަސައްކަތްކުރަމުން ދަނީ ޒިންމާދާރުކޮންތޯ މިއީ އަޅުގަ ނޑުމެން މިއަދު ވިސްނާލަންޖެހޭ ކަމެއް. ރާއްޖޭގެ
މީޑިޔާތަކުން ފަތުރަނީ ކޮންކަހަލަ ޚަބަރުތަކެއްތޯ. ރާއްޖޭގެ މީޑިޔާތައް ކޮންޓްރޯލްކުރަނީ ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަނުންތޯ
107

ނުވަތަ އެ މީޑިޔާތަކުގެ ވެރިންތޯ. ވެރިންގެ ސިޔާސީ ފިކުރާ އެއްގޮތަށް ބައްޓަންކުރެވިގެން ދަނީތޯ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން ނެތިގެން ގޮސްފައިވާ އަޚްލާޤާ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރަނގަޅު އާދަތަކާއި ރަނގަޅު ސިފަތައް،
ޚާއްޞަކޮށް އިސްލާމްދީން، ދީންވަންތަކަން ރައްޔިތުންގެ ކިބައި ގައި އަށަގެންނެވުމަށް މަސައްކަތްކުރަނީ ކިހާ
މިންވަރަކަށްތޯ. އަދި މީޑިޔާތަކުން މި ވަގުތު އެހެން ބޭބޭފުޅުންގެ ދޭތެރެޖެއްސުމާއި ނެތޮމޮށުމާއި އެއްޗިހިކިޔުމާ.
އަޅުގަ ނޑު ޚާއްޞަކޮށް ފާހަގަކޮށްލާނަން އަޅުގަ ނޑަށް ހަމަ ބޮލަށް ތުރާވާ މީޑިޔާ އެއް، އަދި މި ރާއްޖޭގެ އެތައް
ރައްޔިތުންގެ އަޚްލާޤު ހަލާކުކުރަމުންދާ މީޑިޔާ އެއް ޗަންޕާ އުއްޗުގެ މީޑިޔާ އިނގޭތޯ. ހަމަ އަބަދު ކެނެރީގޭ މުޙައްމަދު
ނަޝީދެއްގެ ވާހަކަ، ނުވަތަ އެހެން ބޭފުޅަކު މަރާނެ ވާހަކަ، އެހެން ބޭފުޅަކާ ދިމާލަށް އަނިޔާކުރާނެ ވާހަކަ، ކޮންމެވެސް
އަނެއް އިންސާނާގެ ބޮލުކަށި ހަފައި ނެތިމޮށުމުގެ ވާހަކަ. މިއީ ބްރޯޑްކާސްޓިން ކޮމިޝަން ޒިންމާދާރުވުމެއް ނޫން.
ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހަމަ މި ހާލަތުގައި އަޅުގަ ނޑު ގޮވާލަން. ދައުލަތުން ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ ޚަރަދުކުރެވިގެން،
ޚާއްޞަކޮށް މީޑިޔާތަކަށް ފައިސާ ދެވިގެން ޢަމަލުކުރަމުންދާއިރު އަޅުގަ ނޑުމެން ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ ފަރާތުން ހޮވާ
ކޮމިޝަންތަކުގެ ބޭފުޅުން ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭނޭ. އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ، މި ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް
މީޑިޔާއެއް އަޅުގަ ނޑަކަށް ނުފެނޭ މިދެންނެވި ސިފަތަކުން އެއްކިބާވެގެންވާ ތަނެއް. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަ ނޑު
ފާހަގަކޮށްލަން މި ބޭބޭފުޅުން ޒިންމާދާރުކަން ކުޑަވުމުގެ ނަތީޖާ އެއްގެ ގޮތުން ހަލާކުވެގެންދާނީ އެ ބޭބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ
ދަރިންގެ ވެސް އަޚްލާޤޭ. ހަމައެކަނި ހަލާކުވެގެން ދާނީ އިދިކޮޅު އަދި އެ ބޭފުޅުން ރުޅިއަންނަ ބޭފުޅުންގެ އަޚްލާޤެއް
ނޫން. މިއީ ރާއްޖޭގެ މި ދިވެހި ޤައުމުގެ މުޖުތަމަޢަށް މިކަމުގެ ނުރަނގަޅު އަސަރުކުރަނީ. މި ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް
ނުރަނގަޅު އަސަރުކުރަނީ. އަޅުގަ ނޑު މިހެންކަމުން އަޅުގަ ނޑު އުއްމީދުކުރަން މި ފެށޭ 2102 ވަނަ އަހަރުގައި މީޑިޔާ
ކައުންސިލު ތަންކޮޅެއް ބޮޑަށް ޒިންމާދާރުވެ، އަދި މީޑިޔާތަކުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ލާބަހުރި މަންފާކުރުވަނިވި
ގޮތަކަށް ޚަބަރުތައް ބައްޓަންކުރުވައިގެން ގެނެސްދޭނެ ކަމަށް. އެއްގޮތަކަށް ވެސް އެތަނެއްގައި ހުންނަ ސިޔާސީ ބޭފުޅަކު
ނުވަތަ މީޑިޔާގެ ވެރިޔަކު ރުއްސުމަށް ޓަކައި ޢަމަލުކުރުމަކީ ޒިންމާދާރުކަމާ އެކު މަސައްކަތްކުރުމެއް ނޫން. އިންސާނީ
ހައސިއްޔަތުން ބެލިގެން މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަ ނޑު ދަންނަވާލަން. އަޅުގަ ނޑު ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަމުން
އަޅުގަ ނޑު ދާއިރާ އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ލޮބުވެތި ރައްޔިތުންނަށް، 2102 ވަނަ އަހަރު ހިތާމަވެރި އަހަރެއްގެ ގޮތަށް
ދިޔަދިޔުމުން ތަޖުރިބާ ލިބިގަނެގެން 2102 ވަނަ އަހަރު އެއީ ތި ބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ތަރައްޤީ އެއް ހޯދުމާއި
ކުރިއެރުމެއް މި ޤައުމަށް ލިބޭތޯ މަސައްކަތްކުރާނެ އަހަރެއް ކަމަށް ބައްޓަންކުރުމަށް އިލްތިމާސްކުރަމުން އަޅުގަ ނޑު
ވާހަކަކޮޅު ނިންމާލަން. ޝުކުރިއްޔާ، ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
108

ޝުކުރިއްޔާ ، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! މިހާހިސާބުން އަޅުގަ ނޑު ރިޔާސަތުން ދަންނަވާލަންޖެހޭ ބައެއް ވާހަކަ
ދަންނަވައިލާނަން. މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކަށް އައި ބަދަލުތައް. ސަރުކާރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރާ މިންވަރު ބަލާ
ކޮމިޓީގައި ހިމެނިވަޑައިގަންނަވާ ހުޅުމީދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ލަބީބުގެ ބަދަލުގައި އެ ކޮމިޓީ އަށް
ކާށިދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުاله ޖާބިރު ހަމަޖެއްސެވުމަށް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ޕާލިމެންޓްރީ ގުރޫޕުގެ ރައީސް
ސިޓީ ފޮނުއްވާފައި ވާތީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 29 ވަނަ މާއްދާގެ 2ގެ (ނ)ގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން އެކަން
އެގޮތަށް އިޢުލާންކުރަން. އާދެ ! މިއަދަކީ މި އަހަރުގެ 2 ވަނަ ދައުރުގެ އެންމެ ފަހު ޖަލްސާ ބޭއްވޭ ދުވަސް.
އެހެންކަމަށްވުމާއެކު މިއަދަކީ މިއަހަރުގެ އެންމެ ފަހު ޖަލްސާ. މި ޖަލްސާ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަ ނޑު ބައެއް
ވާހަކަ ދަންނަވައިލާނަން. އާދެ! 2102 ވަނަ އަހަރަކީ ވަރަށް ގިނަ ގޮންޖެހުންތަކެއް މި މަޖިލީހާ ކުރިމަތިވި އަހަރެއް.
އެހެންނަމަވެސް މި އަހަރު ތެރޭގައި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް މަޖިލީހަށް ކުރެވިފައިވޭ. 2102 ވަނަ އަހަރު 22
ބިލު ހުށަހެޅިފައިވޭ. މަޖިލީހުން 06 ބިލެއް ފާސްކުރައްވާފައިވޭ. އަދި އޭގެތެރޭގައި 2102 ވަނަ އަހަރު ހުށަހެޅި
ބިލުތަކުގެ ތެރެއިން 2 ބިލެއް، އަދި 2102 ވަނަ އަހަރު ތަސްދީޤުނުކުރައްވައި ބިލުތަކުގެ ތެރެއިން 0 ބިލު
ފާސްކުރައްވާފައިވޭ. އަދި 2102 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި 02 ބިލެއް މަޖިލީހުން ވަނީ ފާސްކުރައްވާފަ. މިހާރު
މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީތަކުގައި 45 ބިލެއްގެ މަސައްކަތްކުރެވެމުން އެބަ ދޭ. އެއީ 2102 ވަނަ އަހަރު ހުށަހަޅައި، 2102
ވަނަ އަހަރު ނިމުނުއިރު ކޮމިޓީގައިވާ 5 ބިލާއި 2102 ވަނަ އަހަރު ހުށަހެޅި ބިލުތަކުގެ ތެރެއިން ތަސްދީޤުނުކުރައްވައި
ފޮނުއްވި ބިލުތަކުގެ ތެރެއިން 2 ބިލަކާއި 2102 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން ހުށަހެޅި، ކޮމިޓީގައި އޮތް 27 ބިލެއްގެ
މަސައްކަތް. ހަމައެއާއެއްކޮށް 04 ޤަރާރެއް 2102 ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅިފައިވޭ.
އޭގެތެރެއިން 0 ޤަރާރު ވަނީ ފާސްކުރެވިފަ. އަދި ކޮމިޓީ އަށް ވަނީ 0 ޤަރާރު ފޮނުވިފަ. ބަހުސް މަރުޙަލާގައި 2
ޤަރާރެއްގެ މަސައްކަތް މިހާރު ވެސް ކުރެވެމުން އެބަ ދޭ. 2102 ވަނަ އަހަރަކީ ގިނަ މައްސަލަތަކެއް މަޖިލީހަށް
ހުށަހެޅުނު އަހަރެއް. އެގޮތުން 72 މައްސަލަ މި އަހަރު ތެރޭގައި ހުށަހެޅިފައިވޭ. އޭގެތެރޭގައި މަޖިލީހުގެ ރިޔާސަތުން
ހުށަހެޅި 22 މައްސަލައަކާއި ކޮމިޓީތަކުން ހުށަހެޅި 22 މައްސަލައަކާ، އިމްތިޔާޒުގެ 0 މައްސަލަ އާއި އިތުބާރު
ނެތްކަމުގެ 4 މައްސަލަ އާއި ކުއްލި މައްސަލައިގެ 04 މައްސަލަ ހިމެނޭ. މި މައްސަލަތަކާ ބެހޭ ގޮތުން މަޖިލީހު ން
ވަނީ ގޮތްތަކެއް ނިންމަވާފަ. އެހެންކަމުން، މި އަހަރަކީ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް މަޖިލީހުގައި ކުރެވިގެންދިޔަ
އަހަރެއް. އާދެ! މި ޖަލްސާ އަކީ މިއަހަރުގެ އެންމެ ފަހު ޖަލްސާކަމުން މިއަދުގެ ޖަލްސާ، އަދި ހަމަ އެއާއެއްކޮށް
ކޮމިޓީތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީ އަށް މި އަހަރު ތެރޭ ހުށަހެޅިގެން ދިޔަ ހުރިހާ މައްސަލަ އެއް
ނިންމަވާފައި އެކަމުގެ ނޯޓިސް އެ ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ދެއްވާފައިވޭ. އެހެންވީމާ، ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީ އަށް ހުށަހެޅުނު
މައްސަލަތައް މި އަހަރު ހުށަހެ ޅުނު މައްސަލަތައް ވަނީ ނިމިފަ. އާދެ! މި އަހަރު ތެރޭގައި، (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ!
މިއަދުގެ ޖަލްސާ ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ސިޔާސީ ގޮތުން ތަފާތު ގިނަގުނަ ގޮންޖެހުންތަކެއް ކުރިމަތިވި މި އަހަރުގެ
109

ތެރޭގައި ، ކެތްތެރިކަމާއި ކެރުމާއި ޙިކުމަތްތެރިކަމާ އެކު މި މަޖިލީހުގެ ޤާނޫނީ ޒިންމާ އާއި މަސްއޫލިއްޔަތު
އަދާކުރެއްވުމުގައި ދެމިތިއްބެވި ކަމަށް ޓަކައި ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރިކަމާ އެކު
ޝުކުރުދަންނަވަން. އަދި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ޤާނޫނީ ޒިންމާ އާއި ވާޖިބުއަދާކުރުމުގައި އަޅުގަ ނޑުމެންގެ ފުރާނަ
ނުރައްކަލުގެ ތެރެއަށް ހުށަހެޅުނު ހިނދު ވެސް ފަސްނުޖެހި އެ މަސައްކަތްތަކުގައި ދެމިތިއްބެވި ކަމަށް ޓަކައި
ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަ ނޑު ޝުކުރުދަންނަވަން. އަދި އެގޮތަށް ދެމިތިބޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަ ނޑު ޔަޤީންކުރާ
ވާހަކަ ވެސް ދަންނަވަން. އަޅުގަ ނޑުގެ އިޚްލާޞްތެރި ދުޢާ އަކީ 2102 ވަނަ އަހަރަކީ ހުރިހާ ގޮތަކުން ވެސް
ބާއްޖަވެރި، ފަހި އަހަރަކަށް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށާ އި އަޅުގަ ނޑުމެންނަށް ވެގެން ދިޔުން. އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
ޤާނޫނީ ޒިންމާއަދާކުރެވޭ ފަދަ މާޙައުލެއް ޤާއިމު ވެފައި އޮންނާނެކަން ގާއިމުކުރުމުގެ ގޮތުން ދައުލަތުގެ އެހެނިހެން
ބާރުތަކުން ވެސް ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައް ކޮށްދެއްވުން. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނެ ތާރީޚެއް އަޅުގަ ނޑު
ފަހުން އިޢުލާންކުރާނަން.
اّلحود هل رب العالويي. މަޖިލިސް ނިމުނީ.
____
110